168413

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GAZİANTEP'TE BAYAZ HAN'IN KORUNMASI VE RESTORASYONU

Mimar Zeynep DİNLER

FBE Mimarlık Anabilim Dalı Rölöve-Restorasyon Programında Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Faruk TUNCER

Y. Doç. Dr. Faruk TUNCER

Doç. Dr. Cevdet CAN

Doç. Dr. Yeğan KÂHYA

İSTANBUL, 2005

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ŞEKİL LİSTESİ v

ÖNSÖZ vii

ÖZET viii

ABSTRACT ix

1. GİRİŞ 1

2. GAZİANTEP'İN FİZİKSEL VE TARİHSEL ÖZELLİKLERİ 2

2.1 Coğrafi Yapı 2
2.2 Tarihsel Gelişim 2
2.3 Kentsel Gelişim 3
2.4 Ticaret Hayatının Gelişimi 6

3. HANLARIN TARİHSEL GELİŞİMİ 8

3.1 Han Tanımı 8
3.2 Erken Dönem Ticaret Hanları 9
3.3 Anadolu Selçuklular Dönemi Ticaret Hanları 10
3.4 Beylikler Dönemi Ticaret Hanları 10
3.5 Osmanlı Dönemi Ticaret Hanları 10
3.5.1 15. – 16. Yüzyıl Han Tipi 10
3.5.2 17. – 18. Yüzyıl Han Tipi 11
3.5.3 19. Yüzyıl Han Tipi 11
3.5.4 Son Dönem Han Özellikleri 12

4. GAZİANTEP HANLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ 14

4.1 Konumları 14
4.2 Plan özellikleri 15
4.2.1 Katalog 16
4.2.1.1 Kürkçü Hanı 17
4.2.1.2 Büyük Buğday Pazarı 18
4.2.1.3 Mecidiye Hanı 20
4.2.1.4 Tuz Hanı 21
4.2.1.5 Belediye Hanı 23
4.2.1.6 Şire Hanı 24
4.2.1.7 Eski Maarif Hanı 27
4.2.1.8 Basmacı Hanı 27
4.2.1.9 Yüzükçü Hanı 27
4.2.1.10 Yeni Han 29
4.2.1.11 Eski Gümrük Hanı 30
4.2.1.12 Millet Hanı 32
4.2.1.13 Hışva Hanı 34

4.2.1.14 Çekirdekçi Hanı 36
4.2.1.15 İncioğlu Hanı 37
4.2.1.16 Tütüncü Hanı 39
4.2.1.17 Kumru İş Hanı 41
4.2.1.18 Anadolu Hanı 42
4.2.1.19 Sabuncu Hanı 43
4.2.1.20 Güven İş Hanı 44
4.2.1.21 Gayret Hanı 45
4.2.1.22 Emir Ali Hanı 47
4.2.1.23 Şeker Han 48
4.3 Cephe Özellikleri 50

5. BAYAZ HAN 51

5.1 Yapının Konumu 51
5.2 Tarihçesi 53
5.3 Mimari Özellikleri 59
5.3.1 Plan Özelliği 59
5.3.2 Cephe Biçimlenmesi 61
5.3.3 Strüktür Sistemi 64
5.3.4 İç Mekan Donanımı 65
5.3.5 Bezeme Özelliği 66
5.3.6 Yapım Tekniği ve Kullanılan Malzemeler 67

6. BAYAZ HAN'IN HALEP'TE DAMASCUS HAN-OTELİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI 69

6.1 Plan Özellikleri 74
6.2 Cephe Özellikleri 75
6.3 Fonksiyon ve Detaylar 75

7. YAPIDA GÖRÜLEN BOZULMALAR 77

7.1 Geçirdiği Onarımlar 77
7.2 Plan Şemasındaki Bozulmalar 78
7.3 Cephe Düzenindeki Bozulmalar 83
7.4 Strüktürdeki Bozulmalar 84
7.5 Malzemedeki Bozulmalar 85
7.5.1 Taş Malzemedeki Bozulmalar 85
7.5.2 Metal Malzemedeki Bozulmalar 87
7.5.3 Ahşap Malzemedeki Bozulmalar 87

8. BAYAZ HAN RESTİTÜSYON DENEMESİ 89

8.1 Bayaz Han'ın Kurtuluş Savaşı Öncesi Dönemi Restitüsyon Denemesi 89
8.2 Bayaz Han'ın Kurtuluş Savaşı Sonrası Dönemi Restitüsyon Denemesi 92

9. RESTORASYON ÖNERİSİ 94

9.1 Müdahaleler 96

10. SONUÇ 105

KAYNAKLAR 108

EKLER 111

Ek 1 Fotoğraf Albümü 112
Ek 2 Bayaz Han Rölöve Projesi 220
Ek 3 Bayaz Han Restitüsyon Projesi 244
Ek 4 Bayaz Han Restorasyon Projesi 250

ÖZGEÇMİŞ 258

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Prof. H. Jansen tarafından çizilen Gaziantep İmar Planı 4
Şekil 2.2 Kemali Söylemezoğlu ve Kemal Ahmet Aru tarafından hazırlanan Gaziantep İmar Planı 5
Şekil 2.3 H. Oğuz Aldan tarafından hazırlanan Gaziantep İmar Planı 6
Şekil 3.1 Ribat-ı Mahi plan krokisi. 9
Şekil 4.1 Gaziantep ticaret hanlarının konumu (Başgelen, 1999). 15
Şekil 4.2 Kürkçü Hanı plan krokisi. 17
Şekil 4.3 Kürkçü Hanı yan cepheden görünüş. 17
Şekil 4.4 Büyük Buğday Pazarı plan krokisi. 18
Şekil 4.5 Büyük Buğday Pazarı giriş kapısı. 19
Şekil 4.6 Mecidiye Hanı plan krokisi. 20
Şekil 4.7 Mecidiye Hanı avludan bir görünüş. 20
Şekil 4.8 Tuz Hanı plan krokisi. 21
Şekil 4.9 Tuz Hanı ana cephe görünüşü. 22
Şekil 4.10 Belediye Hanı plan krokisi. 23
Şekil 4.11 Belediye Hanı ana cephe görünüşü. 23
Şekil 4.12 Şire Hanı plan rölövesi. 24
Şekil 4.17 Şire Hanı restorasyon sonrası ana cephe görünüşü. 25
Şekil 4.18 Şire Hanı restorasyon sonrası görünüşü. 25
Şekil 4.19 Restorasyon sonrası Şire Hanı ile Yemiş Hanı birleşimi. 26
Şekil 4.20 Yüzükçü Hanı plan krokisi. 27
Şekil 4.21 Yüzükçü Hanı avlu görünüşü. 28
Şekil 4.22 Yüzükçü Hanı avlu görünüşü. 28
Şekil 4.23 Yeni Han plan krokisi. 29
Şekil 4.25 Eski Gümrük Hanı plan krokisi. 30
Şekil 4.26 Eski Gümrük Hanı ön cephe görünüşü. 31
Şekil 4.27 Millet Hanı plan rölövesi 32
Şekil 4.28 Millet Hanı ön cephe görünüşü. 32
Şekil 4.31 Hışva Hanı plan krokisi. 34
Şekil 4.32 Hışva Hanı giriş kapısı. 34
Şekil 4.33 Hışva Hanı avlu görünüşü. 35
Şekil 4.34 Çekirdekçi Hanı plan krokisi 36
Şekil 4.35 Çekirdekçi Hanı ön cephe görünüşü. 36
Şekil 4.36 İncioğlu Hanı plan krokisi. 37
Şekil 4.37 İncioğlu Hanı ön cephe görünüşü 38
Şekil 4.38 Tütüncü Hanı plan krokisi. 39
Şekil 4.39 Tütüncü Hanı giriş kapısı. 40
Şekil 4.40 Kumru İş Hanı plan krokisi. 41
Şekil 4.41 Kumru İş Hanı ön cephe görünüşü. 41
Şekil 4.42 Anadolu Hanı plan krokisi. 42
Şekil 4.43 Anadolu Hanı avlu görünüşü 43
Şekil 4.44 Güven İş Hanı plan krokisi 44
Şekil 4.45 Güven İş Hanı ön cephe görünüşü. 44
Şekil 4.46 Gayret Hanı plan krokisi. 45
Şekil 4.47 Gayret Hanı avlu görünüşü 46
Şekil 4.48 Emir Ali Hanı plan krokisi. 47
Şekil 4.49 Emir Ali Hanı avlu cephesi görünüşü. 47
Şekil 4.50 Şeker Hanı plan krokisi. 48
Şekil 4.51 Şeker Hanı avlu cephesi görünüşü. 49

Şekil 5.1 1/1000 İmar planında Bayaz Han'ın konumu 51
Şekil 5.2 Gaziantep'in 1/5000 hava fotoğrafı 52
Şekil 5.3 Gaziantep'in 1/1000 hava fotoğrafı 52
Şekil 5.4 Gaziantep'te ticaret dokusunun dağılımı ve Bayaz Han'ın konumu 53
Şekil 5.5 Atatürk Bulvarı ve Bayaz Han (Başgelen, 1999). 54
Şekil 5.6 Bayaz Han ön cephe görünüşü. 55
Şekil 5.7 Bayaz Han ön cephe görünüşü. 56
Şekil 5.9 Bayaz Han'ın Tekel'e ait olan kısmının tapusu. 57
Şekil 5.10 Bayaz Han'ın Tekel'e ait olan kısmının tapusunun Türkçe kopyası 58
Şekil 7.1 Halep'te bir han 69
Şekil 7.2 Damascus han-otel ön cephe görünüşü 70
Şekil 7.3 Damascus han-otel cephe detayı 70
Şekil 7.4 Damascus han-otel kabaltı detayı 71
Şekil 7.5 Damascus han-otel iç mekan 71
Şekil 7.6 Damascus han-otel kapı detayı. 72
Şekil 7.7 Damascus han-otel avlu görünüşü. 72
Şekil 7.8 Damascus han-otel avlu cephesi görünüş. 73
Şekil 7.9 Damascus han-otel üst kat ana koridordan görünüş. 73
Şekil 7.1 Bayaz Han zemin kat planı 78
Şekil 7.2 Bayaz Han üst kat planı 79

ÖNSÖZ

Bu tez Gaziantep han mimarisinin örneklerinden biri olan Bayaz Han'ın korunması ve kullanılmasına yönelik öneriler oluşturmak amacıyla yazılmıştır. Yapılan çalışmanın klasik Osmanlı şehir hanlarının yeni kullanımı için örnek teşkil etmesi beklenmektedir.

Çalışmada dönemlerine göre han mimarisi irdelenmiş, hanların gelişimi göz önünde bulundurulmuştur. Hanların Gaziantep genelinde oluşum ve gelişimi incelenmiş, Bayaz Han'ın Gaziantep'teki diğer hanlarla benzerlik ve farklılıkları irdelenmiştir. Bayaz Han'ın sahipleriyle yapılan görüşmede; yapının Halep'teki bir hanla benzerlik gösterdiği öğrenilmiş ve bu hanla ilgili araştırmalar yapılmıştır.

Yapı hakkında yapılan ve iki yıl süren araştırmalar çerçevesinde yapının sahipleri, Gaziantep Tarihi araştırmacıları ve Tekel Bölge Müdürlüğü yetkilileri olmak üzere birçok kişiyle görüşülmüş, sözlü tarih araştırması yapılmıştır.

Yapılan tüm bu araştırma ve çalışmalarımda Bayaz Han'da çalışmama izin veren yapının sahiplerinden Uygut Bayaz'a ve Tuğrul Bayaz'a, belgelerini benimle paylaşan Tekel Baş Müdürü Mahmut Baştürk'e, Halep Başkonsolosu Hulusi Kılıç'a, benimle yapı hakkındaki bilgilerini paylaşan Doğan Büyükbeşe'ye, Ahmet Bayaz'a, Abdullah Özer'e, Dr. Ethem Batur'a, Ali İhsan Sofuoğlu'na, Dr. Rıfat Ergeç'e, yapıda ölçü almamda yardımcı olan Hasan Akkuş'a;

Tüm çalışmalarımı sabırla izleyen ve benden sonsuz yardımlarını esirgemeyen hocam Yrd. Doç. Dr. Faruk Tuncer'e;

Ayrıca çalışmalarımda verdiği destekten dolayı Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Asım Güzelbey'e teşekkür ederim.

Halep'e kadar benimle gelen, gerek ölçü almamda, gerek araştırmalarımda ve tüm çalışmalarımda her türlü yardımını eksik etmeyen aileme çok teşekkür ederim.

ÖZET

Ticaret hayatı günümüzde de yoğun bir şekilde devam eden Gaziantep'in, ilk ticaret hanları kale çevresinde konumlanmıştır. Büyük çoğunluğu 16. yüzyılda yapılan hanlar plan şemaları ve cephe düzenlerinde benzerlikler göstermektedir. Gaziantep hanları dikdörtgen planlı, iç avlulu ve içe dönük olarak tasarlanan, cepheleri mümkün olduğunca sade olan yapılardır.

Bayaz Han konumu, cephe düzeni ve yapım sistemi olarak karakteristik Gaziantep hanlarından ayrılmaktadır. Kale çevresinde konumlanan geleneksel Gaziantep hanlarının tersine şehrin oldukça dışında inşa edilen Bayaz Han, plan şeması olarak bu hanlarla benzerlikler göstermesine rağmen, detaylarda ve cephe düzeninde oldukça farklılaşmaktadır.

Dikdörtgen iç avlulu, dikdörtgen plan şemasına sahip olan Bayaz Han tam simetrik bir yapıdır. Yapım aşamasında örnek alınan Halep Hanı'nın etkisiyle geleneksel Gaziantep hanlarından farklılıklar gösteren yapı, işlev olarak konaklama hanı olarak yapılmıştır. Kesme taştan, yığma sistemle, iki katlı olarak yapılan yapıda ana cepheyi oluşturan kısım volta döşemedir.

Bayaz Han'ın korunmasını ve yeniden kullanılmasını amaçlayan tezde, yapıda bulunan hasarlar ve yapının geçirdiği onarımlar göz önüne alınarak yapıya yeni bir işlev önerisi getirilmiştir. Yapının hareketli özgün işlevi doğrultusunda Bayaz Han'a sanat merkezi işlevi öngörülmüştür.

Anahtar kelimeler: Hanlar, Gaziantep, taş, geç dönem Osmanlı mimarlığı.

ABSTRACT

Gaziantep, where trade continues intensively, has its first commercial buildings located around the castle. Lots of khans that were built in 16th century have similarities in their plot schemas and side arrangements. In Gaziantep's traditional rectangular plotted commercial buildings with inner courts and interior design, sides are very much plain.

The Bayaz Khan is different from the characteristic commercial buildings of Gaziantep with its position, side arrangements, and construction system. Unlike the traditional commercial buildings located around the castle of Gaziantep, even though Bayaz Khan that had been built out of town resembles the others with its plot schema, it very much differs from others with its details and side arrangements.

Bayaz Khan that has rectangular inner court, and rectangular plot schema, is a perfect symmetric building. In its construction being affected by the model of the commercial building, in Allepo, it differs from the traditional commercial buildings of Gaziantep and functions also different. In the building with two floors built up with hewn stone, the main side's floor was made with Volta.

In the thesis that intends to protect and reuse Bayaz Khan, there is a proposal to bring in a new function for the building considering the damages in the building and the restoration that had been done so far. Taking into account the roaring, original function, art center function has been foreseen for Bayaz Khan.

Key words: Khans, Gaziantep, late Ottoman architecture, stone.

1. GİRİŞ

Yüzyıllardır önemli ticaret yolları üzerinde bulunan Gaziantep'te, yoğun ticaret hayatının getirdiği bir ticaret dokusu oluşmuştur. Şehre özgü detay ve işçiliklerle şekillendirilmiş hanlar, ticaret dokusunun günümüze kadar aynı hareketlilikle devam etmesini sağlamıştır. Ancak Gaziantep'in tarihi hanlarına bakıldığında bu yapıların uzun süre kendi haline bırakılmış olduğu, hiçbir bakım ve onarım yapılmadığı görülmektedir.

Tüm diğer Gaziantep hanları gibi kendi haline bırakılan Bayaz Han'ın restorasyonu ve yeniden kullanımını kapsayan bu tez; yapının korunması ve yapı hakkında bir kaynak teşkil etmesi amacıyla hazırlanmıştır. Gerek Bayaz Han ile ilgili, gerekse Gaziantep'in diğer hanları ile ilgili yapılmış hiçbir çalışma bulunmamaktadır. Çalışma sırasında Gaziantep'in ticaret hayatını ve yaşayışını anlatan yazılı kaynaklara ulaşılmıştır. Ancak bu kaynaklarda Gaziantep'in geleneksel han mimarisiyle ilgili bir veri bulunamamıştır.

Bayaz Han'ın plan özellikleri ve cephesinde bulunan özellikli taş bezemelerinin Gaziantep Hanları ile benzerlik ve farklılıklarını belgelemek amacıyla yapılan çalışmada; Gaziantep'in ticaret hayatı, ticaret dokusunun gelişimi, geleneksel Gaziantep hanlarının plan ve cephe oluşumları irdelenmiş, Gaziantep'teki tüm hanların plan tipolojileri çıkarılmıştır. Gaziantep hanlarından oldukça farklı olan Bayaz Han'ın Klasik Osmanlı Hanları'ndan farklılıklarını ve benzerliklerini görebilmek için ticaret hanları dönemlerine göre sınıflandırılmıştır.

Kurtuluş Savaşı sırasında hasar gördüğü bilinen yapının savaştan önceki halini öğrenebilmek için yapılan çalışmalarda, yapının sahipleriyle ve tarih araştırmacılarıyla görüşmeler yapılmıştır. Bu araştırmalardan yapının bir Halep Hanı'ndan esinlenilerek yaptırıldığı öğrenilmiştir. Halep'te yapılan çalışmalarda, yapıda kullanılan detayların Halep'te bulunan Damascus Otel ile benzerlikleri görülmüş ve araştırılmıştır.

Bayaz Han'ın onarılması ve yeniden kullanılması amacıyla hazırlanan tez kapsamında yapının geleneksel yöntemlerle rölövesi çıkarılmıştır. Yapılan çalışmalarda belge niteliği taşıması amacıyla 720 adet fotoğraf çekilmiştir. Yapıda görülen tüm hasar ve bozulmaların da belirlendiği rölövelerden ve yapılan araştırmalardan yola çıkılarak yapının özgün hali olduğu düşünülen şekliyle restitüsyon projeleri çizilmiş, öngörülen sanat merkezi işlevine uygun olarak restorasyon projeleri hazırlanmıştır.

Yapılan çalışmayla Bayaz Han yapılışı, mevcut kullanımı ve önerilen kullanımı ile araştırılmış ve belgelenmiştir.

2. GAZİANTEP'İN FİZİKSEL VE TARİHSEL ÖZELLİKLERİ

2.1 Coğrafi Yapı

Gaziantep, Ön Asya, Ortadoğu ve Uzakdoğu'yu bağlayan tarihi "İpek Yolu" üzerinde yer alan (İlter, tarih yok) ve ülkenin batı bölgeleri ile doğu ve güneydoğu bölgelerini ve güneydoğudaki komşu ülkeleri birleştiren önemli kara ve demir yolları üzerinde bir kavşak noktasıdır (Anonim, 1942). Doğusunda Şanlıurfa, kuzeydoğusunda Adıyaman, kuzeyinde Kahramanmaraş, batısında Osmaniye, güneybatısında Hatay, güneyinde Kilis ve Suriye ile sınır komşusudur.

İl merkezinin deniz seviyesinden yüksekliği 850 metredir. 6216 km bir alanda ülke topraklarının %1'ini kaplayan Gaziantep yüzölçümü bakımından Türkiye'nin 58. büyük ilidir (GBŞB, 2004).

2.2 Tarihsel Gelişim

Gaziantep şehri; tarihi, kültürü ve sosyal yaşamı ile dünyanın en eski yaşayan kentlerinden biridir. Antik Çağ'da Dolice denilen kentin tarihi hakkında kesin bir bilgi olmamakla birlikte, eski tabletler ve kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda buradaki ilk yerleşmenin Alt Paleolitik Dönem'e kadar uzandığı (Anonim, 1942) ve yaklaşık olarak 5600 yıl önce kurulduğu düşünülmektedir. Dülük'ün 962'de Bizanslıların eline geçmesiyle Handanoğulları'ndan Seyf-üd Devle'nin yönetimi altındaki Antep'in, Dülük'ün yerini almaya başladığı anlaşılmaktadır. Antep 1151'de Bizans İmparatorluğu'ndan Anadolu Selçukluları'nın eline geçmiştir. 1155 yılında Selçuklu Sultanı Mesut'un ölümü üzerine Antep, Musul ve Halep Atabek'i Nureddin Zengi tarafından alınmış, surları tahrip edilmiştir. 1271 yılında Moğolların Kuzey Suriye seferleri sırasında Antep işgal edilmiştir. Daha sonra Antep Karakoyunlu sülalesinden Kara Yusuf'un ve Dulkadiroğulları'nın yönetimi altına girmiştir. Antep'in bir süre Memlükler'in eline geçtiği ve seferin buradan başlatıldığı bilinmektedir. Bu tarihten sonra Antep Halep'in bir eyaleti olmuş ve Eyyubiler ve Memlukler tarafından Selçuklular'a ve Ermeniler'e karşı tampon bölge olarak kullanılmıştır. Kısa bir süre Memlukler tarafından ele geçirilen Antep 1517 tarihinde Memluk Devleti'nin ortadan kaldırılmasının ardından Osmanlı yönetimi altına girmiştir (GBŞB, 2001).

Osmanlılar Antep'i aldıkları zaman Antep Kalesi sağlam ve surları, kuleleriyle ayakta kalmış askeri bir kaledir. Antep şehri ise kalenin eteklerinde kurulmuş ve gelişmiş bir şehirdir (Başgelen, 1999).

O tarihe kadar Maraş eyaletine bağlı olan Antep 1818 tarihinde Maraş eyaletinden ayrılarak Halep eyaletine bağlanmıştır. Halep eyaleti merkez sancağına bağlı kaza merkezi olan kent, 1908'den sonra sancak merkezi yapılmıştır.

19. yüzyılda Ayıntap adıyla anılan kent, Mondros Mütarekesinden sonra İngilizler, sonra da Fransızlar tarafından işgal edilmiştir, 25.12.1921 tarihinde işgalden kurtulmuştur. 6.02.1921 tarihinde kente "Gazi" unvanı verilmiş, kentin adı bu unvanla Gaziantep olmuştur (GBŞB, 1991).

17. yüzyılda Gaziantep'e iki kez gelen Evliya Çelebi, Cihannüma adlı eserinde Gaziantep şehrinden bahsetmiştir. Evliya Çelebi kitabında Gaziantep'ten "Bakımlı, bezeli, temiz caddeleriyle kent gerçekten şirindir. Yer yer binalardan oluşmuş çarşıları vardır. Ama bu övdüğümüz yerler, tümüyle kale içindedir. Her sokak başında kapıcıların açıp kapattıkları, kale kapısı kadar sağlam kapılar vardır. Geceleri tüm sokaklar kandillerle aydınlatıldığından bekçiler gruplar halinde rahatlıkla sokaklarda kol gezerek görevlerini yaparlar... Dünya yüzünden geniş bir ili, göz alıcı büyük yapıları, her yerde aranan eşyası, birçok mezraları, bolluk ve verimliliği, bitimsiz yiyecek ve içecek pınarları ve ırmaklarıyla burası Şehr-i Ayıntap-ı Cihan'dır." sözleri ile bahsetmiştir (Koçu, 1944).

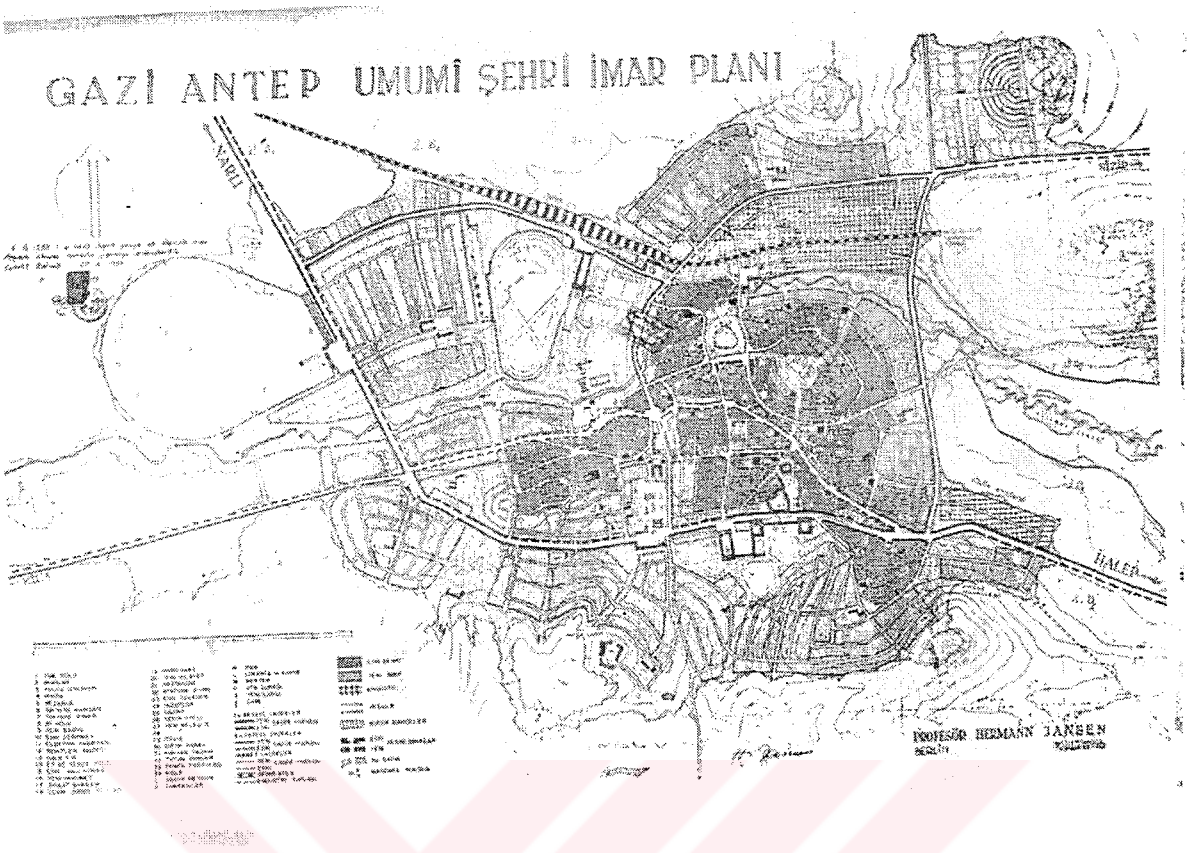
Evliya Çelebi, aynı eserinde, Antep'te, 300'ü aşkın hamam, 3900 dükkanlı bir çarşı, 70 çeşme, 40 tekke olduğundan bahsetmektedir (Başgelen, 1999).

2.3 Kentsel Gelişim

Gaziantep sosyoekonomik açıdan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin en gelişmiş illerindendir (Anonim, 1994). Gaziantep sosyal yapısı; tarımın, imalat sanayinin ve ticaretin ağırlığını yansıtan bir dokuyu ortaya koymaktadır (Atacan, 1996).

Gaziantep bugün itibariyle GAP Bölgesi'ndeki toplam imalat ve sanayi katma değerinin %40'ını üretmektedir. Türkiye toplam ihracatının yıllar itibariyle ortalama %7 ile %10'unu gerçekleştiren Gaziantep bölgenin tek ihracat kapısıdır (GBŞB, 2004a).

Tarihi geçmişi öncelere dayanan Gaziantep; I. Dünya Savaşı sonrasında Halep'in Osmanlı İmparatorluğu yönetiminden çıkmasıyla daha da önemli bir kent durumuna gelmiştir. Gaziantep'in imar planı yapılması konusunda ilk çalışmalar 1891 yılında belediyenin bir karar almasıyla başlamıştır. Bilinen ilk imar planını 1933-1935 yılları arasında Prof. Hermann Jansen yapmıştır (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 Prof. H. Jansen tarafından çizilen Gaziantep İmar Planı

Kentin sonraki gelişiminde ve planlamasında kalıcı izler bırakan bu planda görülen en önemli uygulamalar Suburcu, Karagöz ve Gaziler Caddelerinin genişletilerek yeniden düzenlenmesi ile Atatürk ve İsmet İnönü Caddelerinin açılmasıdır.

1950-1955 yılları arasında yüksek mimar Kemali Söylemezoğlu ve Kemal Ahmet Aru'nun yaptığı ikinci imar planı Hermann Jansen'in yaptığı imar planına göre önemli farklılıklar içermektedir (Şekil 2.2). Kent merkezinde modern bir nitelik kazanmakta olan Gaziler Caddesi kesimi, yenilenmeye başlanmış, yol açma çalışmaları hızlanmış, eski kent kısmındaki yolların motorlu araç trafiğine uygun duruma getirilmesine çalışılmıştır. Kentin batı ve güneydoğusunda öngörülen gelişmesine koşut olarak gelişim Atatürk Bulvarı ile İnönü ve Akkoyunlu[1]. Caddeleri yönüne kaymıştır. Kent nüfusunun, özellikle 1960 sonrasında, hızla artması yeni konut ve işyeri alanlarının açılmasını gerektirmiştir.

[1] Günümüzde bu cadde Ordu Caddesi olarak geçmektedir.

Şekil 2.2 Kemali Söylemezoğlu ve Kemal Ahmet Aru tarafından hazırlanan Gaziantep İmar Planı

Yeni ihtiyaçları karşılamak üzere 1974 yılında şehir plancısı Zühdü Can tarafından kentin üçüncü imar planı yapılmıştır. Ancak kent nüfusu ve ihtiyaçları çok hızlı bir şekilde artmış, plan dışı gelişmeler devam etmiştir.

Kent plancısı H. Oğuz Aldan tarafından, etaplar halinde yapılan dördüncü nazım imar planı hazırlanmıştır (Şekil 2.3). Plan 2005 yılında 1.800.000 nüfusu hedefleyerek kentin imarlı alanını 8.010 hektardan, 21.000 hektara çıkarmıştır.

Şekil 2.3 H. Oğuz Aldan tarafından hazırlanan Gaziantep İmar Planı

2.4 Ticaret Hayatının Gelişimi

Doğu ve batının yol güzergahı üzerinde bulunan Gaziantep; İpek Yolu da denilen Çin Yolu'nun üzerinde bulunduğundan yoğun ticaret dokusu olan bir şehirdir. Bu nedenle çok eski tarihlerden itibaren ticaret hayatında sistemli bir oluşum, örgütlenme başlamıştır. Şeri Mahkeme sicillerine göre, Ticaret Odası işlemleri, 935- 1520 yıllarında yürürlüktedir.

Bu Şeri Mahkeme sicillerine göre ticari işlemleri kadıların atadığı pazarbaşılar yönlendirirdi. Her pazarbaşı her sınıf esnafın başına bir yiğitbaşı seçerdi. Pazarbaşılar şehrin ticari işlerini kontrol ederler, ayrıca şehre girip çıkan kervanların güvenli seyahat etmesini de sağlarlardı (Göğüş, tarih yok).

O tarihlerde Gaziantep'te 154 adet iş kolu olduğu bilinmektedir (Çitçi, Yener, 1999). Bu iş kollarından başlıcaları şunlardır. Abacılar, arpacılar, aktarlar, bardakçılar, bedestenciler,

devlipçiler, haphapçılar, hancılar, haratçılar, helvacılar, kalaycılar, kanevetçiler, külekçiler, masereler, masmanalar, nacarlar, sarraflar, tütüncüler, yemeniciler gibi.

Tüm bu esnaf kolları pazarbaşılara bağlı yiğitbaşılar tarafından yönetilir, esnaflar arasında çıkan sorunlar yiğitbaşılar tarafından çözüme kavuşturulurdu.

Gaziantep'te Ticaret Odası 31 Mayıs 1908 yılında çıkan nizamnameden sonra kurulmuş olsa da Kurtuluş Savaşı'na kadar geçen dönemde pek bir gelişme gösterememiştir. Daha sonra Gaziantep Ticaret Odası 24 Ocak 1922 yılında faaliyete başlamıştır. Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası adıyla kurulan ve 12 üyeden oluşan kurul günümüzde Gaziantep Ticaret Odası ve Gaziantep Sanayi Odası olmak üzere iki farklı oda olarak hizmet vermektedir.

3. HANLARIN TARİHSEL GELİŞİMİ

3.1 Han Tanımı

İnsanlık tarihinde mal alışverişi, toplumsal yaşamın ilk örneklerinin ortaya çıktığı, günlerden başlar. İnsanlar arasında örgütlenmenin ve üretim araçlarının gelişmesi ile ticaret olgusu gelişir.

Eski ve ortaçağ insanları ticaret için bir çok zahmetlere katlanmış ve tehlikelere göğüs germiştir. Bunun için, ahşap teknelerle sadece yüzlerce değil binlerce millik deniz yolculukları yapılmış, karada kervanlarla binlerce kilometrelik topraklar aşılmıştır (Cezar, 1985).

Ticaret, gerek yerleşik gerekse göçebe yaşamlarda görülmekle beraber düzenli ve oturmuş bir ticaretin asıl oluşum alanı şehirlerdir. Malların çeşitliliği, alıcıların kentlerde olması gibi etkenlerin dışında ticaret yapılarının kentlerde kurulması da ticaretin şehirlerde gelişmesine sebep olmuştur.

Geçmiş çağların en önemli ticaret merkezleri Akdeniz çevresinde gelişmiştir. Asya ve Avrupa arasında sağlanan ticaret için kullanılan ünlü İpek Yolu'nun en uzun bölümünün Türk'lerin bulunduğu alanlardan geçen bir güzergaha sahip olduğu bilinmektedir.

Türklerin yerleşik yaşama ait en eski ticari etkinlikleri, elbette Orta Asya'da başlamıştır. Özellikle Selçuklu devletinin kurulmasıyla Türklerin, çeşitli uygarlıklarla ilişki ve kültür alışverişi genişleme kaydetmiştir (Cezar, 1985). Türklerin Anadolu'ya yerleşmeleriyle o sırada Anadolu Şehirleri'nde mevcut olan ticaret yapılarından faydalandıkları muhakkaktır. Anadolu şehirleri zamanla sadece insanları bakımından değil yapıları bakımından da birer Türk şehri haline dönüşürken, ticaret yapılarında da Türk yapı niteliklerini gösteren yapı tip ve türleri oluşmaya başlamıştır.

Ticaret yapılarında tipik Türk ticaret yapıları bedestenler, arastalar ve hanlardır. Tipik Türk ticaret yapılarının içinde, günlük alışverişin yapıldığı dükkanların, imalathanelerin, depoların bulunduğu ticaret hanları, sosyal içerikli şehir han ve kervansarayları son dönem ticaret hayatında önemli bir yer tutmuştur.

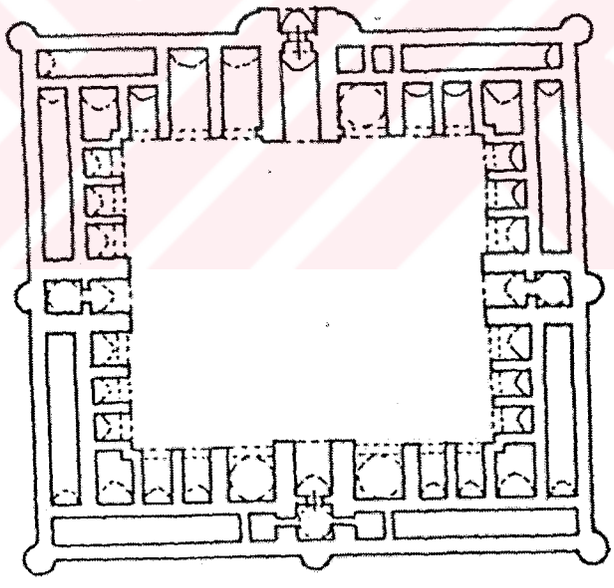
Sözlük Anlamı:"Eskiden yollar üzerinde ve kasabalarda yolcuların konaklamalarına yarayan, odaları, avluları ambarları ve ahırları bulunan kargir veya ahşap bina" (Hasol, 2002) olan han kelimesi Farsça'dan gelmektedir (Cezar, 1985).

Genel tanımı ile han; tüccarları, hancıları, iş için seyahat edenleri, şehirde ve seyahat yolları üzerinde, hayvanları ve eşyalarıyla beraber barındıran ve onlara yatacak emin yer ve yiyecek temin eden binalardır (Akozan, 1963).

Hanlar yol üzerinde kurulan hanlar ve şehirlerde kurulan hanlar olmak üzere iki tipte inşa edilmişlerdir. Yol üzerinde kurulan hanlar hacıların, tüccarların ve kervanların seyahat esnasında konakladıkları hanlardır. Her türlü yol ihtiyacını vakıf olarak sağlandığı bu yapılar dönemlerinin güvenli barınakları olmuştur (Altun, tarih yok). Şehir hanları ise dışardan gelen malların satıldığı, şehrin ticaretinin yapıldığı, alışveriş ve ticaret merkezleridir.

3.2 Erken Dönem Ticaret Hanları

Günümüze ulaşan en eski Türk kervansarayı olarak, son yıllarda Gaznelilerin Tus-Serahs yolu üzerindeki 1019-1020 tarihli Ribat-ı Mahi'si ele alınmaktadır (Altun, tarih yok) (Şekil 3.1).

Şekil 3.1 Ribat-ı Mahi plan krokisi .

Karahanlılar, Gazneliler ve Büyük Selçuklular çağımızın motelleri yerine geçecek kervansarayları daha çok ribat diye adlandırmışlardır (Karademir, 1986).

XI. ve XII. Yüzyıllarda Karahanlılar, Gazneliler ve Büyük Selçuklular yollar üzerinde birçok kervansaray yapısı yapmışlardır. Bu kervansaraylar; yuvarlak köşe kuleleri, yüksek ileri

fırlamış portaller, yarım silindirik takviye payandaları ve genellikle simetriye dikkat edilmiş plan şemaları ile dikkat çekerler (Karademir, 1986). Orta Asya'daki güçlü devlet yönetimi Karahanlı, Gazneli ve Büyük Selçuklularda kendini göstermiş; şehirlerin gelişip büyümesi, ticaretin hızlanması, han mimarisinde çok önemli bir gelişme sağlamıştır.

3.3 Anadolu Selçuklular Dönemi Ticaret Hanları

Anadolu Selçukluları zamanında da ticaret hanları olduğu bilinir. Özellikle, Kayseri, Sivas, Konya, Eskişehir gibi iç Anadolu kentlerinde, doğu- batı ve kuzey-güney ticaretine etkin bir biçimde katıldıklarından Anadolu Selçuklu şehirlerinde çok sayıda çarşı ve han bulunuyordu.

Büyük Selçuklulardan farklı olarak hanlar kale görünümünden çıkmış (Kazanç, 2002), cephelerde bezemelere önem verilmiştir. Anadolu Selçuklular döneminde görülen önemli bir değişim ise yapının dışla bağlantısının artması ve cephelerde dükkanların yer almasıyla konaklama fonksiyonuna ticaret fonksiyonunun eklenmesidir.

Daha çok vakfiyeler sayesinde varlıkları hakkında bilgi edinilebilmiş olan Anadolu şehirlerindeki Selçuklu ticaret hanlarına Konya ve Sivas'tan örnek vermek mümkündür (Gülenaz, 1998).

3.4 Beylikler Dönemi Ticaret Hanları

Beylikler döneminde Selçuklularda gördüğümüz menzil hanlarından çok ticaret hanı yapılmıştır. Bu dönemde, ticarethane olarak yapılan hanların yanı sıra tüccarları barındıran oteller ve bekar odası olarak yapılanlar da vardır. Şehir içi hanlarının yapımında genellikle ahşap ve kerpiç malzeme kullanıldığından çoğu günümüze kalmamıştır (Gülenaz, 1998). Bu dönemde yapılan hanlar genellikle sade ve iki katlı yapılardır.

3.5 Osmanlı Dönemi Ticaret Hanları

Osmanlı Dönemi ticaret hanları bulundukları dönemlere göre belirli özellikler gösterdiğinden dönemlere ayrılarak incelenmiştir.

3.5.1 15. – 16. Yüzyıl Han Tipi

15. ve 16. yüzyıllarda çok az han yapılmıştır. Osmanlı ticaret hanları kervansaraylar gibi ücretsiz hizmet sağlamak değil, aksine ait oldukları vakfa gelir sağlamak amacıyla yapıldıklarından ücretliydiler.

16. yüzyılda Osmanlı devletinin merkezi idare sistemi ve oturmuş bir toprak rejimi vardır. Para durumu düzenlidir ve ticaret hayatı da iyi işlemektedir (Tankut,1973). Selçuklu han mimarisinin benzerlerinin görüldüğü dönemde İstanbul'un fethi ile de gelişen Osmanlı dönemi han mimarisinde; ikinci bir avlunun doğuşu, plan şeması olarak düzgün geometrik bir form olmaması, ahırlar için bir bodrum düşünülmesi, avluda mescit yer alması gibi yenilikler ortaya çıkmaktadır.

16. yüzyılda Mimar Sinan'la ulaşılan Klasik Osmanlı üslubu, 17. yüzyıl sonuna kadar etkisini devam ettirecektir (Fırat, tarih yok).

3.5.2 17. – 18. Yüzyıl Han Tipi

17. yüzyılda anıtsal yapı yapımında bir duraklama dönemi görülür (Kazanç, 2002). Bu dönemde yapılan hanlarda plan şemalarının değişimi dışında bir yenilik gözlenmez. İmar planlarında belirlenen parsellerden yararlanabilmek için yapılar, organik plan formlarında inşa edilmiştir (Çobanoğlu, 1986). Yine aynı sebepten daha önceleri iki katlı inşa edilen hanlarda kat sayısı artmıştır.

Bu dönemde yapının dış mekanla ilişkisi artmış, içe dönük planlamadan vazgeçilerek cephelerde de dükkanlar yapılmaya başlanmıştır. Bu hanlarda barınma işlevi yoktur (Bilecik, 1998).

1699 yılında imzalanan Karlofça Anlaşması ile başlayan "Batılılaşama Hareketi" mimaride de değişikliklere neden olmuştur.

17. yüzyılın sonlarından başlayarak, Sinan'ın ciddi, akılcı üslubuna karşılık yeni bir üslup doğmuştur. Klasik devrin sade desenleri, yerini giderek Barok desenlerine bırakmıştır.

3.5.3 19. Yüzyıl Han Tipi

1838 yılında gerçekleşen İngiliz-Türk ticaret anlaşması ve onu izleyen diğer devletlerle yapılan benzer anlaşmalarla 1839 yılında I. Abdülmecit'in tahta çıkışının ardından ilan edilen ve "Tanzimat Fermanı" diye tanınan reform yasaları, Osmanlı Başkenti'nin, batılı anlamdaki, kentsel değişim doğrultusunda temel atılımı olmuştur (Barillari, 1997).

19. yüzyılda batılılaşma sürecinde mimarlıkta; bezemedeki üslup değişmesi, Avrupa'daki üslup farklılaşmasını izleyen çeşitli cephe görünümlerinin ortaya çıkması ve geleneksel iç düzenin yanında apartman planlarının da inşa edilerek iç mekanlarda farklılaşma yaratmasına kadar, çeşitli birimlerin meydana getirdiği yapı gruplarının oluşturduğu kentsel mekanların da

değişime uğradığı ve bu değişimle; sokak, mahalle ve kent ölçeğinde büyümeler olması da önemli sayılırdı (Denel, 1982).

Kent bütünündeki bu değişim hanlara da yansımış, ticaret ve konaklamayı birlikte barındıran han fonksiyonu 19. yüzyılda artık sadece ticarete hizmet etmiştir. Konaklama fonksiyonu için yeni bir yapı türü olan apartman ve oteller ortaya çıkmıştır. Eski han ve kervansaraylardan farklı ve modern diyebileceğimiz otel yapılarının inşasına Türkiye'de ilk defa Beyoğlu'nda 19. yüzyılın ortalarında geçilmiştir (Cezar, 1991).

19. yüzyılda Gaziantep hanlarında da değişiklikler gözlenmektedir. Bunun en önemli sebeplerinden biri bugün Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Uluslararası Avrupa Otoyolu'nun Anadolu'dan geçtiği yol olan İpek Yolu'dur (İlter, tarih yok). Ticaret güzergahındaki bu yoğunluk; han mimarisinin gelişmesinde önemli bir etken olmuştur.

3.5.4 Son Dönem Han Özellikleri

Batılılaşma sürecinde Osmanlı mimarisinde gözlenen değişimler han mimarlığına da yansımıştır. 19. yüzyılın sonlarından itibaren değişen ticaret dokusuyla işlevi değişen hanlar; ticaret merkezleri, büro hanları ya da pasajlar halini almış, konaklama fonksiyonu ise otel yapısı ile ayrı bir yapı grubu oluşturmuştur.

Giriş katı dükkanlar, depolar ve ahırlardan oluşan klasik han plan tipinde üst kat konaklama işlevi için kullanılmıştır. Geç dönem mimarisinde ise tüm katlar ticaret işlevini almış, geniş depo ve ahır kısımları ortadan kalkmıştır. Düzenlenen imar planları kapsamında küçülen parseller iç avluları ortadan kaldırmıştır. Yapıda mümkün olduğu kadar sade olan detaylar terk edilmiş, yerine bezemeler kullanılmaya başlanmıştır.

Mimariye yeni yapı tiplerinin kazandırıldığı bu dönem yapıları; gerek plan, gerekse cephelerde tam bir simetrinin uygulanmaya çalışıldığını ve cephecilik anlayışının bu dönemin en önemli özelliği olduğunu ortaya koymaktadır. Rönesans yapılarındaki gibi ön cephenin önem kazanması ve oldukça gösterişli yapılmasına karşın, diğer cephelerin daha sade olması dönemin bir özelliğidir. Genellikle cephelerin ortasında yer alan girişler, yapının simetri eksenini oluşturur. Bu dönemde dikkati çeken bir nokta da cephelerin silme, korniş, plastr gibi mimari elemanlarla yatay ve dikey bölüntülere uğratılmasıdır. Kat ayrımını belirleyen ya da saçak hizasını dolaşan silme ve kornişler, yatay hatları oluşturmaktadır. Dikey hatlarla da, özellikle geniş cephelerin üçe, beşe, yediye bölündükleri görülmektedir. Girişlerin, bazen eyvan şeklinde, bazen de tek revaklı yapılmış olanları vardır. Ana girişler; çıkma, anıtsal

merdiven, kubbe, sütun ve kemer gibi çeşitli mimari elemanlarla vurgulanmaya çalışılmıştır. Geç dönem Türk Mimarisi'ne girmiş olan giriş üzerindeki balkonlar; gömme balkon şeklinde ya da profilli taş konsollar üzerine oturan çıkma balkon şeklinde yapılmıştır (Fırat, tarih yok). 20. yüzyıl başlarında gelişen, 1908 yılında II. Meşrutiyet'in, 1923 yılında Cumhuriyet'in ilanı ile güç kazanan ve 1930'larda sona eren dönem, I. Ulusal Mimarlık Dönemi olarak tanımlanmıştır. Bu yıllarda, toplumun siyasal, sosyal ve ekonomik yapısındaki gelişmelere uygun bir mimarlık anlayışının varlığı söz konusudur (Yavuz, tarih yok).

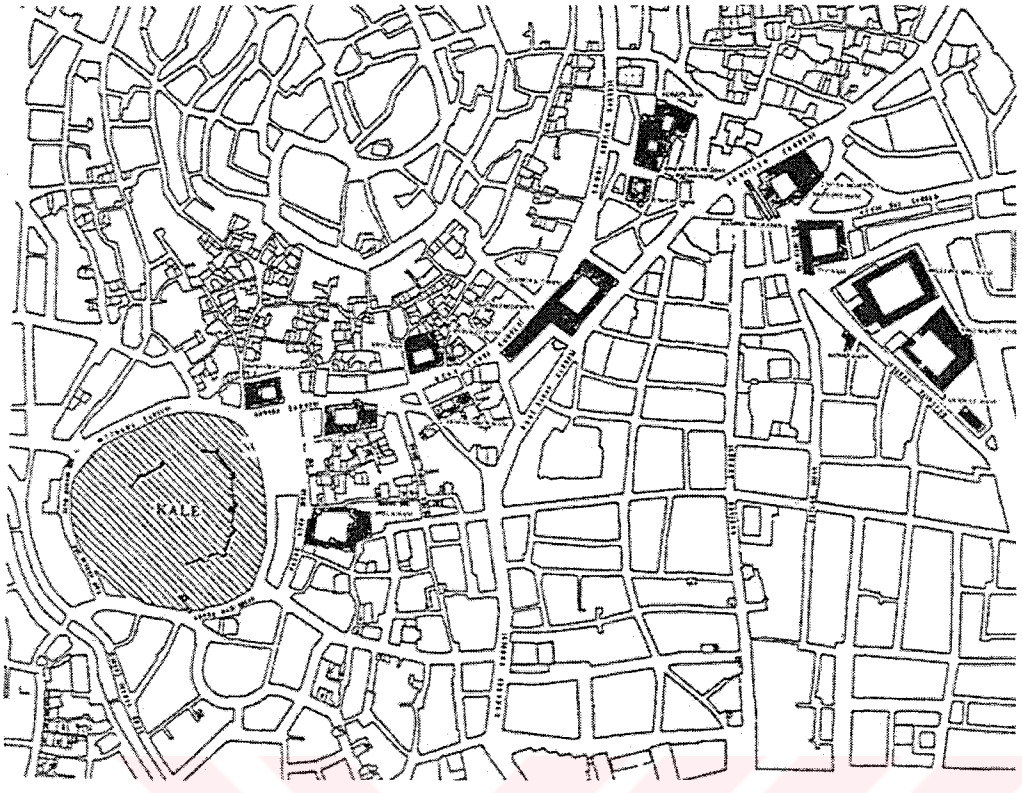
4. GAZİANTEP HANLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

4.1 Konumları

Ticaret yaşamının önemli bir yaşam şekli olarak benimsendiği Gaziantep'te, ticaret yapıları bugün olduğu gibi geçmişte de önemli yapılar olmuşlardır. Ticaret dokusu kent dokusunun belirlenmesinde etkin rol oynamıştır.

I. Dünya Savaşı'ndan önce Gaziantep'te büyüklü küçüklü 31 han olduğu söylenir. Ancak bunları tek tek sayan yazılı bir belge yoktur (Göğüş, tarih yok). Evliya Çelebi, 17. yüzyılda Gaziantep'e yaptığı seyahatte kentte 3900 dükkan ve iki bedesten bulunduğunu belirtmiştir. Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde sözü geçen ticaret yapılarından bedesten sayıları esas alınarak kentin ticaret etkinlikleri açısından imparatorluk içindeki yerini belirlemeye yönelik bir karşılaştırma yapılacak olursa; bu dönemde İstanbul'da 3, Kütahya, Urfa, Kayseri, Edirne, Afyon, Manisa, Maraş ve Antep'te ise 2 bedesten bulunmaktadır (Cezar, 1985). Uluslar arası ticaretin yoğun biçimde gerçekleştiği bu yapıların varlığı Antep kentinin 17. yüzyılda imparatorluğun önemli ticaret merkezlerinden biri olduğunu göstermektedir (Başgelen, 1999).

Prehistorik dönemlerde kale içinde yaşayan halk daha sonra kale çevresinde yaşamaya başladığında da güvenlik nedeniyle kale çevresinden fazla uzaklaşamamıştır. Evliya Çelebi'nin de belirttiği ve birçok tarihi şehirde olduğu gibi, Gaziantep'te de hanlar ve bedestenler kale çevresinde konumlanmıştır. Evliya Çelebi'nin kitabında belirttiği, Gaziantep'teki en eski ticaret yapısı olan ve 16. yüzyılda yapıldığı tahmin edilen Eski Bedesten'in kalenin güneyinde yer alması da, ticaret dokusunun bu yönden başlayarak geliştiğini göstermektedir. Kentin güney-güneybatı yönünde gelişimini sürdüren hanlar kale çevresinde Gümrük Caddesi, Uzun Çarşı Caddesi ve Belediye Caddesi boyunca konumlanmışlardır (Şekil 4.1).

Şekil 4.1 Gaziantep ticaret hanlarının konumu (Başgelen, 1999)[1].

Kent dokusu içinde, bir çok tarihi kentte olduğu gibi, Gaziantep hanlarının oluşumu da esnaf ve zanaat gruplarının bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Gaziantep'te bu grupların oluşturduğu hanlara örnek olarak Eski Buğday Pazarı Hanı, Hışva Hanı, Şire Hanı ve Tuz Hanı verilebilir.

4.2 Plan Özellikleri

Gaziantep'te çeşitli büyüklükte ve plan şemasında birçok han vardır. 15-20 odadan oluşan küçük hanların yanı sıra yüzden fazla odası olan hanlar da vardır. Hanlar genellikle imar ve parsel durumuna göre şekillenmiş olmakla birlikte dikdörtgen planlıdırlar. Bu hanların ortasında geniş avlular bulunur. Burada havuz veya kuyu, hayvan sulamak için yalaklar bulunur. Yaz günlerinde hayvanlar, gerekirse yükler, bu avluya konur.

Gaziantep hanları çoğunlukla iki katlıdır. Üst katlarında genellikle otel odaları gibi odalar sıralanır. Avluya bakan cephelerinde hemen hemen oda genişliğinde sofalar bulunur. Kışın odalarda yatılır, yazın ise isteyenler revakların kapattığı sofalarda geceler. Alt katta ise tüccar büroları, mal ambarları ve ahırlar yer alır.

---

[1] Çizen Gül Ünal.

Bazı hanlar tam olarak dışa kapalı, iç avluya bakan hanlar olmakla beraber bazı hanlar ise dışa dükkanı olan hanlardır. Dışa dukanı olan hanlar ya da olmayanlar belli bir dönem özelliği göstermemektedir. Her dönemde yapılmış çeşitli plan tipinde yapılar vardır.

Genellikle hanlarda sokak cephesinden avluya geçen tek bir kapı vardır. Bu kapılardan Gaziantep'te kabaltı denilen geçiş sistemiyle iç avluya geçilir. Üst katında yapının devam ettiği, açık alan koridorlarına kabaltı denir. Halk arasında bu yapılara kapalı yerin altı da denilmektedir (Atalar, 2004). Han yapılarında tek bir kapısı olanlar çoğunlukta olduğu gibi 2-3 kapısı olanlar da vardır. Bu kapılar, belirgin ve yapıyı ifade eden kapılardır.

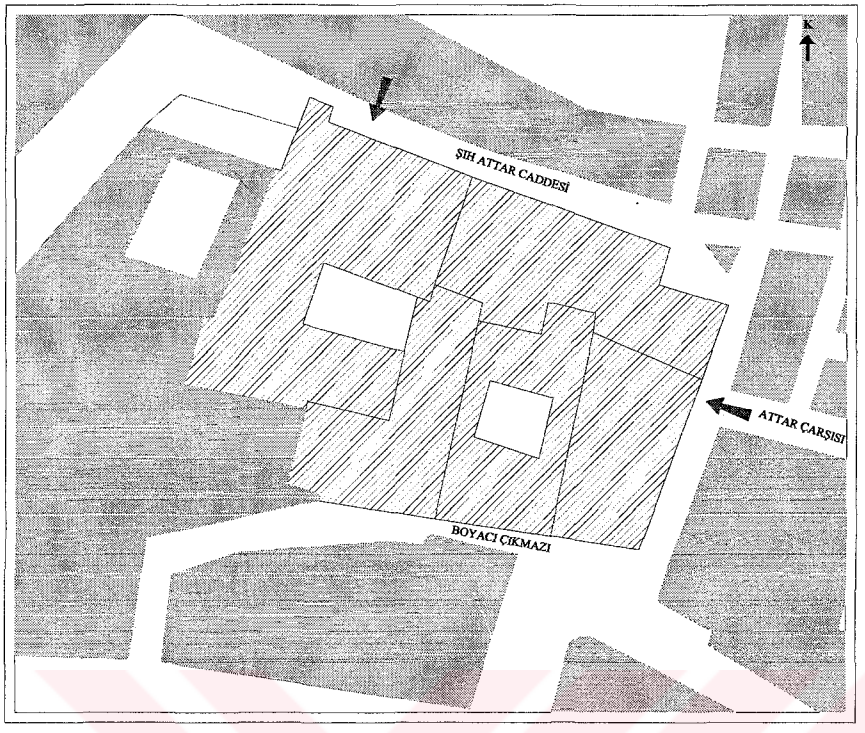
4.2.1 Katalog

Gaziantep kentsel sit alanında günümüzde kayıtlı (tescilli) toplam 23 tane han yapısı vardır. Bu hanlardan Eski Maarif Hanı'nın yıkıldığı bilinmektedir. Basmacı Hanı ve Sabuncu Hanı'nın ise nerede olduğu gerek tescil fişlerinden gerekse sözlü olarak yapılan araştırmalara rağmen bulunamamıştır.

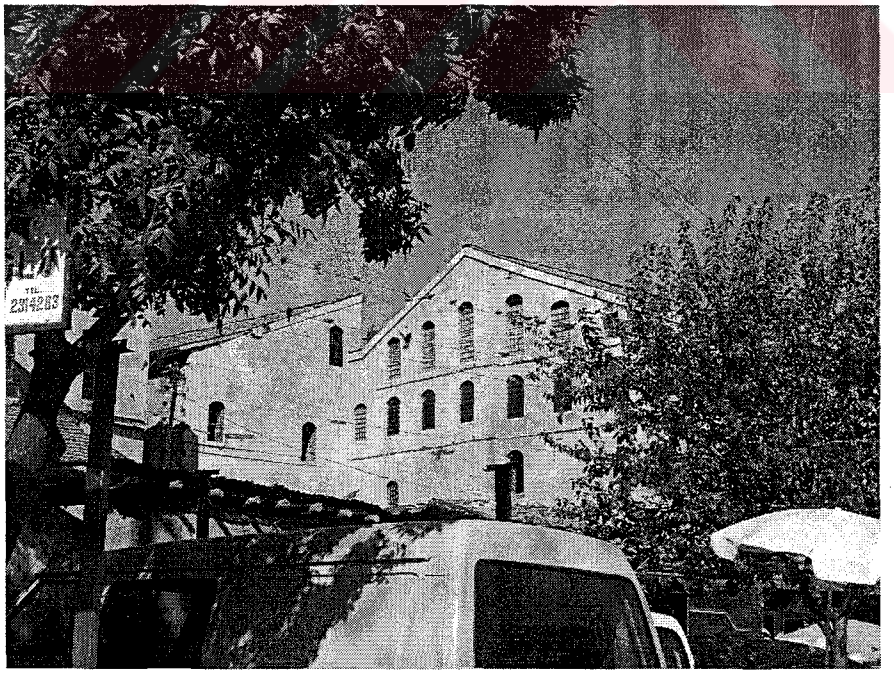
Hanların plan oluşumları Bayaz Han'la olan benzerlik ve farklılıkları ortaya koymak amacıyla irdelenmiştir. Bu hanların plan oluşumları aşağıdaki gibidir.

İncelenen hanlardan Şire Hanı ve Hışva Hanı gerek plan oluşumları bakımından gerekse yapı fonksiyonlarının kapsamlılığı anlamında Bayaz Han'la benzerlikler göstermektedir. Ancak Hışva Hanı çok harap durumda olduğundan ve yapı hakkında yeterli bilgiye ulaşılamadığından yapı hakkında detaylı irdeleme yapılamamıştır. Yapıyla benzerlikler gösteren Şire Hanı ile ilgili irdeleme katalog çalışmasında verilmiştir.

4.2.1.1 Kürkçü Hanı

Şekil 4.2 Kürkçü Hanı plan krokisi.

Şekil 4.3 Kürkçü Hanı yan cepheden görünüş.

Yapının adı: Kürkçü Han

Yapım yılı: 1305 (1887)

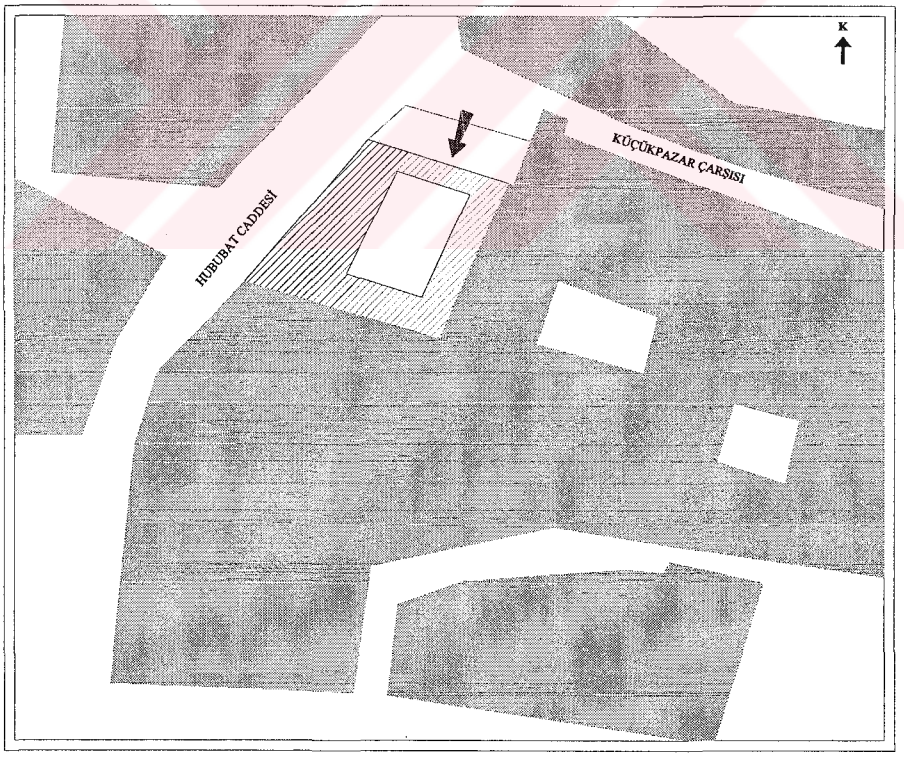
Kat adedi: 2

Konumu: Birçok yapı gurubunun bir araya gelmesinden oluşan Kürkçü Hanı parsellere uyum sağlayan biçimsiz boyutlarda dört adet yapıdan oluşur.

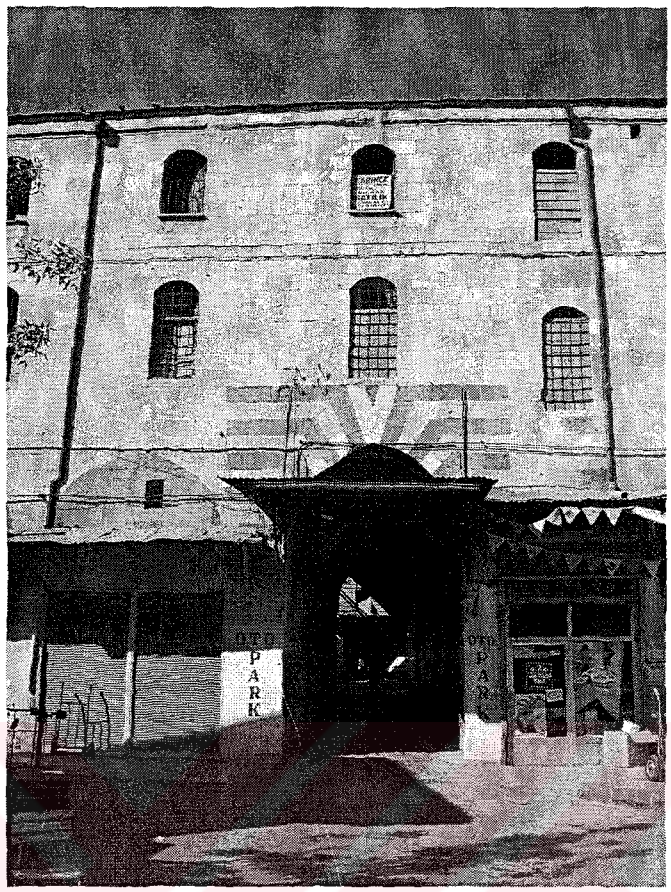
Plan Özellikleri: Kürkçü Hanı'nı oluşturan yapılardan biri 4 katlı, biri iki katlı diğeri ise 3 katlıdır. Halen kullanılan yapı grubu kesme taştan, yığma yapım sistemiyle yapılmıştır.

Cephe Özellikleri: Her yapıda giriş katı sağır cephelerden oluşmaktadır. Üst katlarda ise çeşitli boyutlarda pencereler vardır. Çift renkli taşlarla süslenmiş kapının üst katında girişi belirginleştirmek amacıyla oldukça bezemeli taş işçiliğinden oluşan cephe süslemeleri yapılmıştır.

4.2.1.2 Büyük Buğday Pazarı

Şekil 4.4 Büyük Buğday Pazarı plan krokisi.

Şekil 4.5 Büyük Buğday Pazarı giriş kapısı.

Yapının adı: Büyük Buğday Pazarı

Yapım yılı: Belli değil.

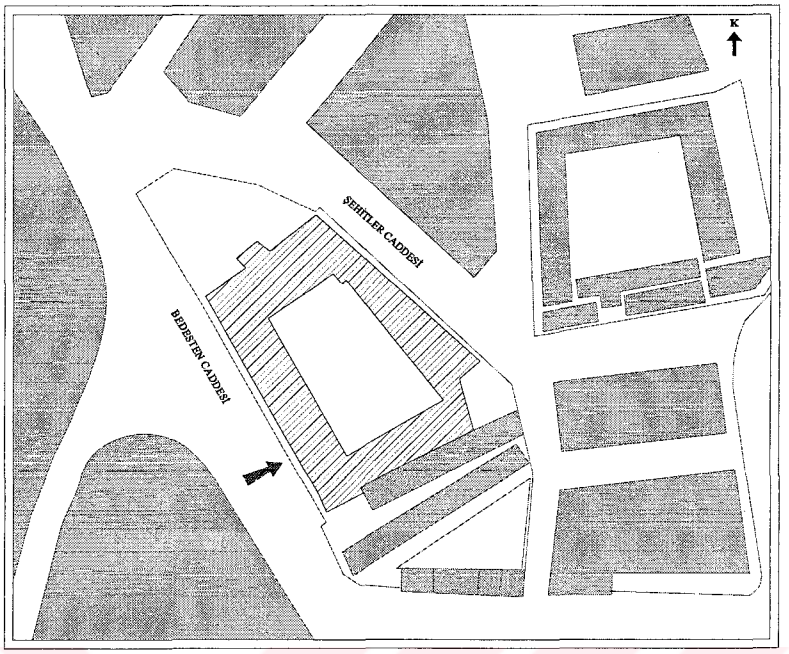
Kat adedi: 3

Konumu: Yapı hanlar bölgesi olarak bilinen Elmacı Pazarı'nda bulunmaktadır.

Plan Özellikleri: Kare iç avlulu yapı kesme taştan, yığma yapım sistemiyle yapılmıştır. Bir sıra siyah bir sıra beyaz taştan örülen sivri kemerden oluşan kapı yapının çevresine açılan ana noktasıdır.

Cephe Özellikleri: Bitişik nizamdan oluşan bir yapı adasında bulunan yapının tek cephesi vardır. Bu cephe zemin katta dışa açılan dükkanlardan oluşur. Üst katta ise her bir mekana birer tane basık kemerli pencere açılmaktadır.

4.2.1.3 Mecidiye Hanı

Şekil 4.6 Mecidiye Hanı plan krokisi.

Şekil 4.7 Mecidiye Hanı avludan bir görünüş.

Yapının adı: Mecidiye Hanı

Yapım yılı: 1135 (1753)

Kat adedi: 2

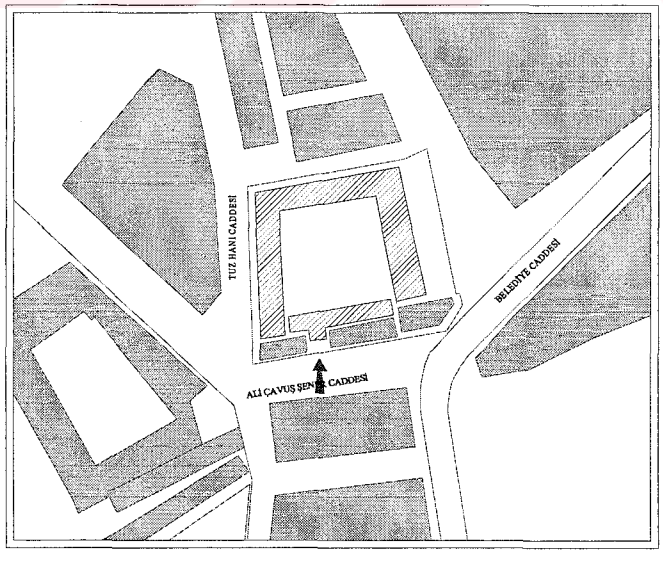
Konumu: Yapı hanlar bölgesinde bulunmaktadır.

Plan Özellikleri: İki ayrı girişi olan han, buğday pazarı olarak yapılmıştır. Dört tarafı yuvarlak kemerli ve üzeri tonoz örtülü hücreler, işyerlerini oluşturmaktadır. Güney tarafta, ikinci kata merdivenle çıkılır. Kare iç avlulu yapı dört tarafında da iki katlı devam etmektedir. Ancak üst kat günümüzde yok olmuştur. Kesme taştan yığma yapım sistemiyle yapılan yapı düz damlı olarak inşa edilmiş daha sonra alaturka kiremitle kapatılmıştır.

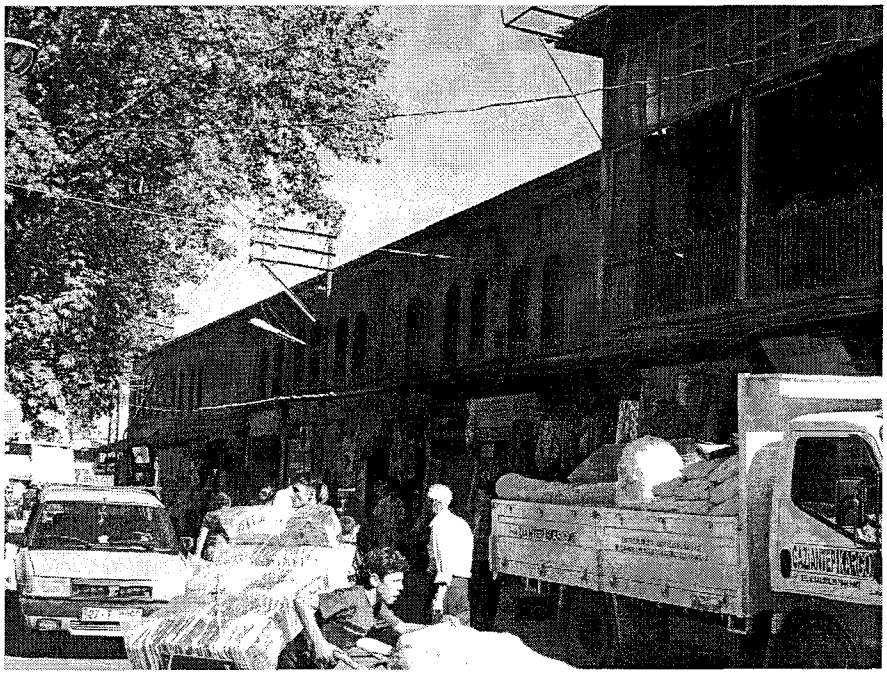
Cephe Özellikleri: Yapının sokak cephesi müstakil girişli dükkanlardan oluşmaktadır.Zemin katında dışa açılan kısımları oluşturan dükkanlar dışında bir bağlantı yoktur. Üst katta avlu cephesinde taş revaklar olduğu sanılmaktadır.

Yapı şu anda harap durumdadır ve kullanılabilen kısımlarında betonarme ekler vardır. Yapı şu anda otopark olarak kullanılmaktadır.

4.2.1.4 Tuz Hanı

Şekil 4.8 Tuz Hanı plan krokisi.

Şekil 4.9 Tuz Hanı ana cephe görünüşü.

Yapının adı: Tuz Hanı

Yapım yılı: Bilinmiyor

Kat adedi: 2

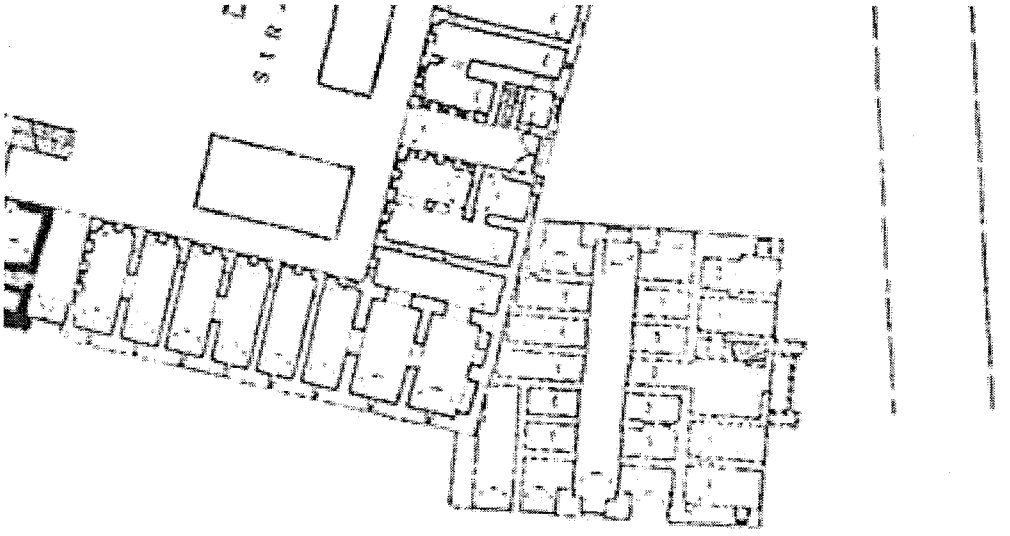
Konumu: İki girişi olan han kare planlıdır.

Plan Özellikleri: Hanın kuzey girişi basık kemerli ve bu kemerin devamı olan beşik tonozlu bir kapıyla avluya açılır. Avlunun tam ortasında oval formlu bir adet havuz (gane) bulunmaktadır.

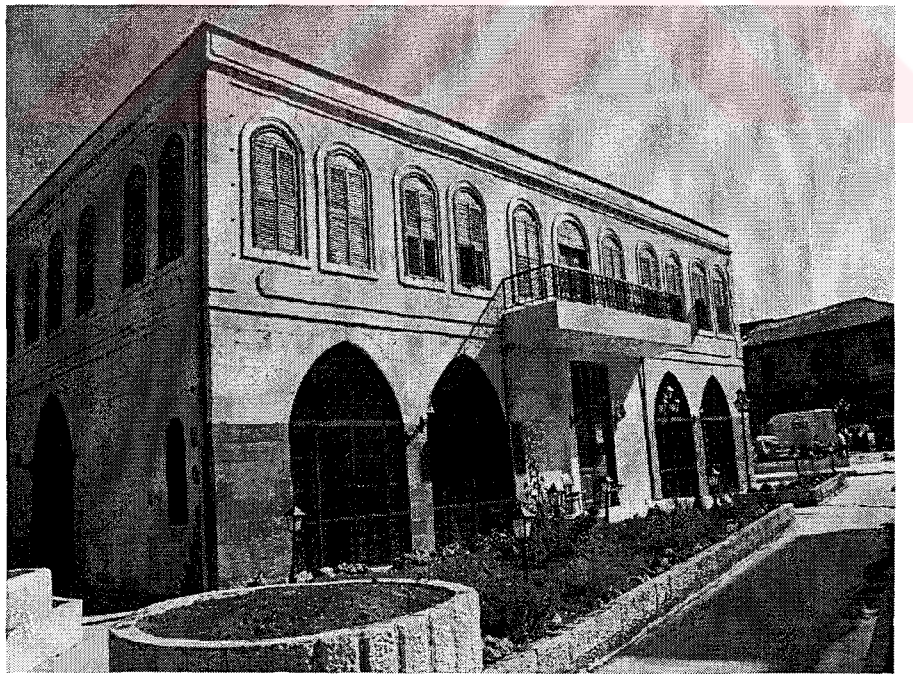
Cephe Özellikleri: Yapı zemin katta sivri kemerli dükkanlarla dışa açılmaktadır. Üst katında ise pencereler bulunur. Caddeye bakan pencereler basık kemerlidir. Avluda üç yöndeki açık merdivenlerle ikinci kata çıkılır. Yapının dört tarafını çevreleyen ikinci kat ahşap revaklarla çevrilmiştir.

Yapı halen mefruşatçılar çarşısı olarak kullanılmaktadır ve onarım görmüştür.

4.2.1.5 Belediye Hanı

Şekil 4.10 Belediye Hanı plan krokisi.

Şekil 4.11 Belediye Hanı ana cephe görünüşü.

Yapının adı: Belediye Hanı

Yapım yılı: 1303

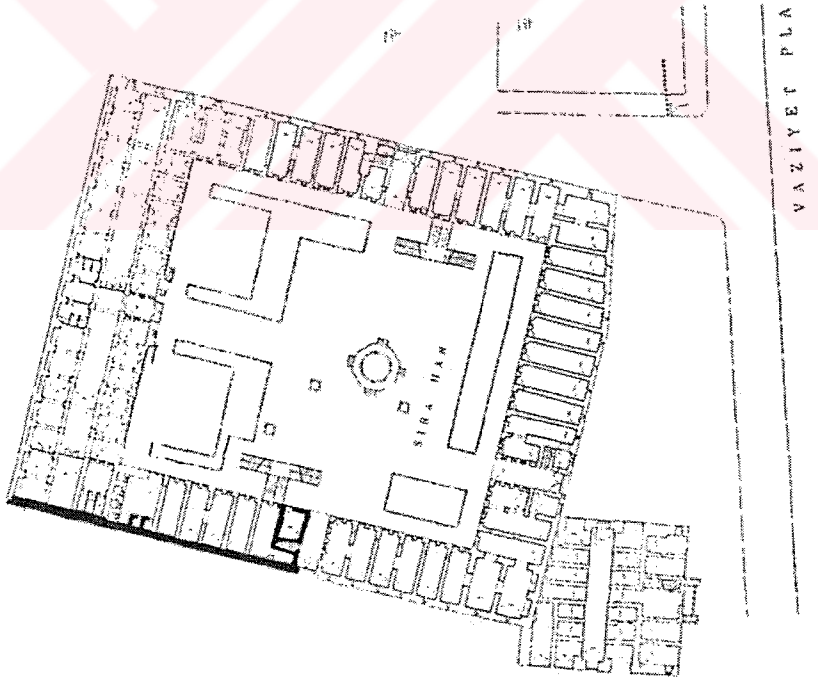
Kat adedi: 2

Konumu: Şire Hanı yapıldıktan sonra yapıldığı için form olarak Şire Hanı ile sokak arasında sıkışmış tam dikdörtgen formlu bir yapıdır.

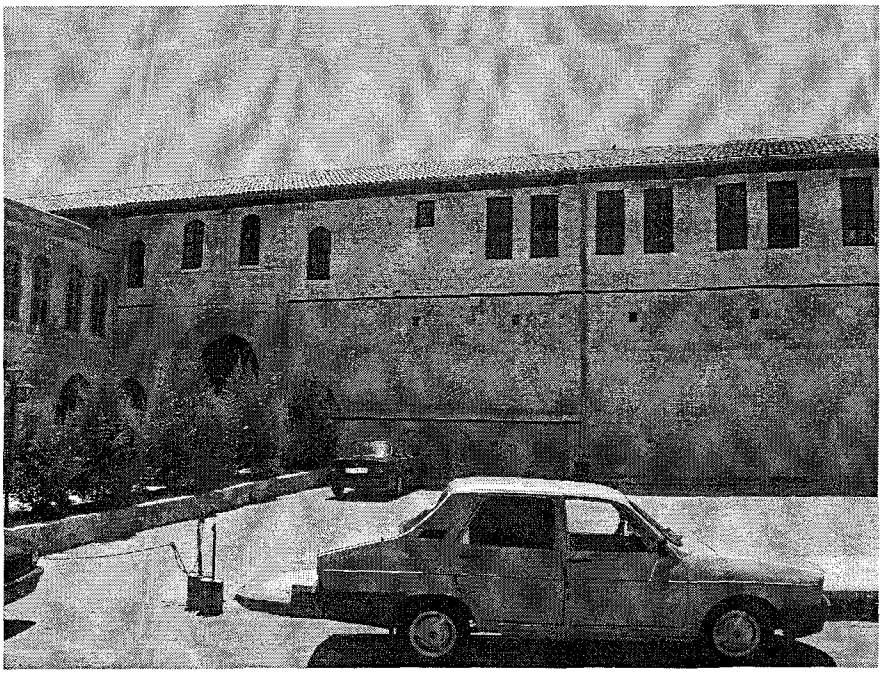
Plan Özellikleri: Avlusu yoktur. Dikdörtgen plan şemasının uzun kısmının orta aksından geçen koridorun iki tarafında bulunan dışa kapalı küçük mekanlardan oluşur.

Cephe Özellikleri: Tam simetrik olan yapının ön cephesinde orta aksta bulunan balkonun iki yanında toplam 10 adet pencere bulunmaktadır. Yuvarlak kemerli olan bu pencerelerde taş silmeleri vardır.

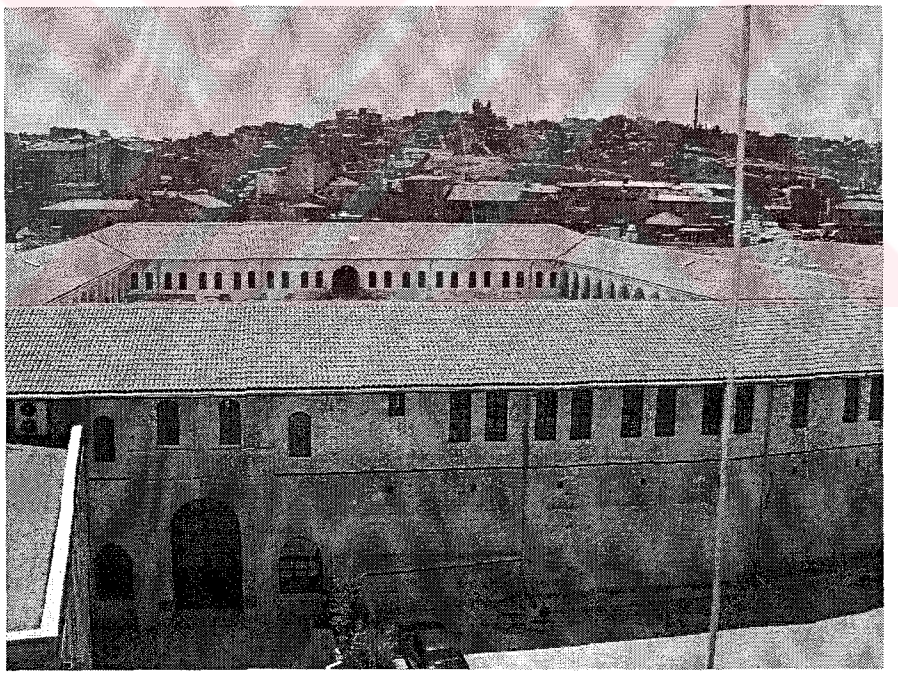
4.2.1.6 Şire Hanı

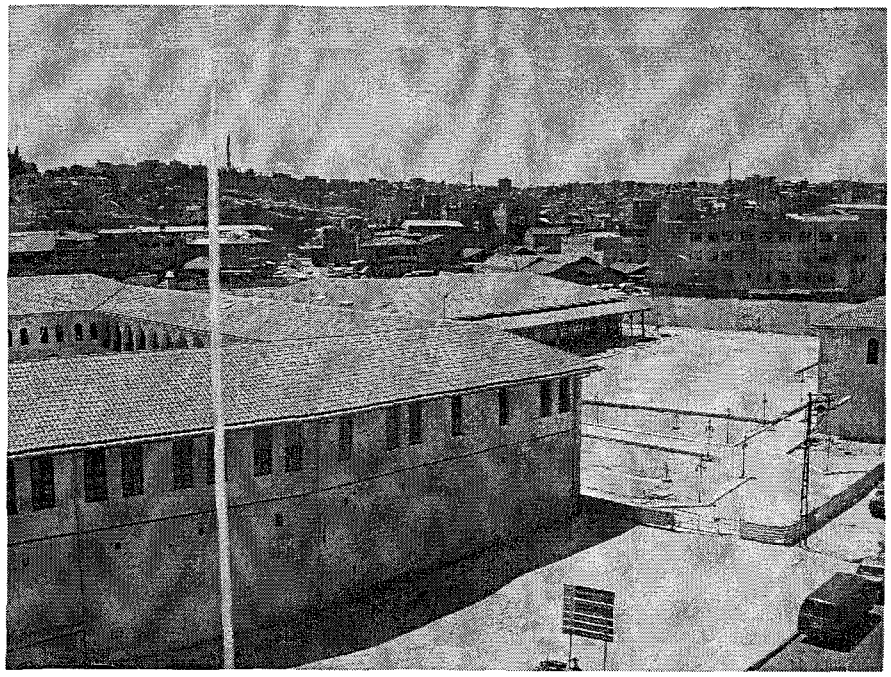
Şekil 4.12 Şire Hanı plan rölövesi.

Şekil 4.17 Şire Hanı restorasyon sonrası ana cephe görünüşü.

Şekil 4.18 Şire Hanı restorasyon sonrası görünüşü.

Şekil 4.19 Restorasyon sonrası Şire Hanı ile Yemiş Hanı birleşimi.

Yapının adı: Şire Han

Yapım yılı: 1887

Kat adedi: 2

Konumu: Şire Hanı Gaziantep ve Güneydoğu'nun en büyük kervansaraylarından biridir. Adı Belediye Hanı olarak da geçmektedir. Dönemin belediye başkanı Mustafa Ağa tarafından Belediye Caddesi'nde yaptırılmıştır. Yakın geçmişte geçirdiği yangından sonra zarar gören yapı 2003 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından restore edilmiştir. Restorasyon sırasında zarar görmüş olan üst katın tüm duvarları ve yapı elemanları değiştirilmiştir.

Plan Özellikleri: Dikdörtgen plan şeması olan yapının üç girişi vardır. Zemin katta üç tarafı odalar, bir tarafı ise ahır kısmı olarak inşa edilmiştir. Üst katta ise dört tarafı odalarla çevrilmiştir. Yapının avlusunda bir şadırvan bulunmaktadır. Dört basamakla yükseltilmiş olan şadırvan yapının avlusunda bulunan önemli elemanlardandır.

Cephe Özellikleri: Üç cephesinde büyük ve görkemli giriş kapıları olan yapıda ana giriş cephesi dışındaki cephelerinde üst katlara çıkan taş bezemeleri ile süslü merdivenleri vardır. Ana girişin olduğu cephede avluya bakan açık merdiven olmamakla beraber, bu cephede giriş kabaltısının yanlarından içeriden girilen bir merdiven vardır.

Alt katları depolarla ve odalarla kaplı olan yapıda avlu cephesinde hareketliliği kapı ve pencereler sağlamaktadır. Üst katta taş revaklarla hareketlenen cephede gösterişli merdivenler belirgin öğelerdir. Sokağa bakan cepheleri tamamen sağır cephelerle kapalı olan yapı dışa sadece kapılarla açılmıştır.

Özgün yapımında teras çatıyla kapatılmış olan yapı daha sonra alaturka kiremitli, kırma çatıya dönüştürülmüştür.

4.2.1.7 Eski Maarif Hanı

Eski kaynaklarda Tuz Hanı olduğu yazılmaktadır[1] ancak Eski Maarif Hanı ve Tuz Hanı tescil kayıtlarında iki ayrı yapı olarak görülmektedir.

4.2.1.8 Basmacı Hanı

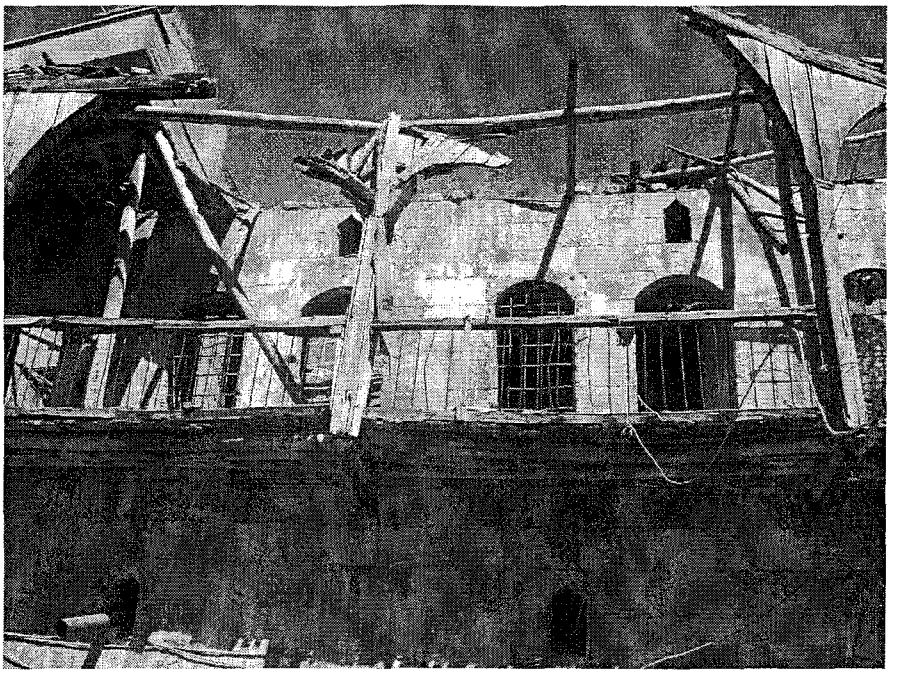
Yapı bulunamadı.

4.2.1.9 Yüzükçü Hanı

Şekil 4.20 Yüzükçü Hanı plan krokisi.

[1] Göğüş, İlk İnsanlardan Bugüne Çeşitli Yönleriyle Gaziantep, Sf. 188.

Şekil 4.21 Yüzükçü Hanı avlu görünüşü.

Şekil 4.22 Yüzükçü Hanı avlu görünüşü.

Yapının adı: Yüzükçü Han

Yapım yılı: Bilinmiyor.

Kat adedi: 2

Açıklama: Kesin yapım tarihi belli olmayan yapının adına hicri 1045, miladi 1635 yılına ilişkin kayıtlarda rastlanmaktadır. Gaziantep'in küçük hanlarındandır.

Plan Özellikleri: Kare avlu etrafında sadece iki tarafında yapı vardır. Alt kat kervanıyla birlikte konaklamak isteyenler için kayaya oyulmuş küçük odalardan oluşur. Üst katta ise ahşap revakla içe çekilmiş odalar vardır.

Cephe Özellikleri: Hiçbir cephesi sokağa bakmayan yapı kabaltı şeklindeki girişiyle avluya bağlanmaktadır. Çevresi yeni yapılarla kuşatılmış olan yapı yıkılmaya yüz tutmaktadır. Bezemeli ahşap revak da yok olmak üzeredir (Şekil 4.22).

4.2.1.10 Yeni Han

Şekil 4.23 Yeni Han plan krokisi.

Yapının adı: Yeni Han

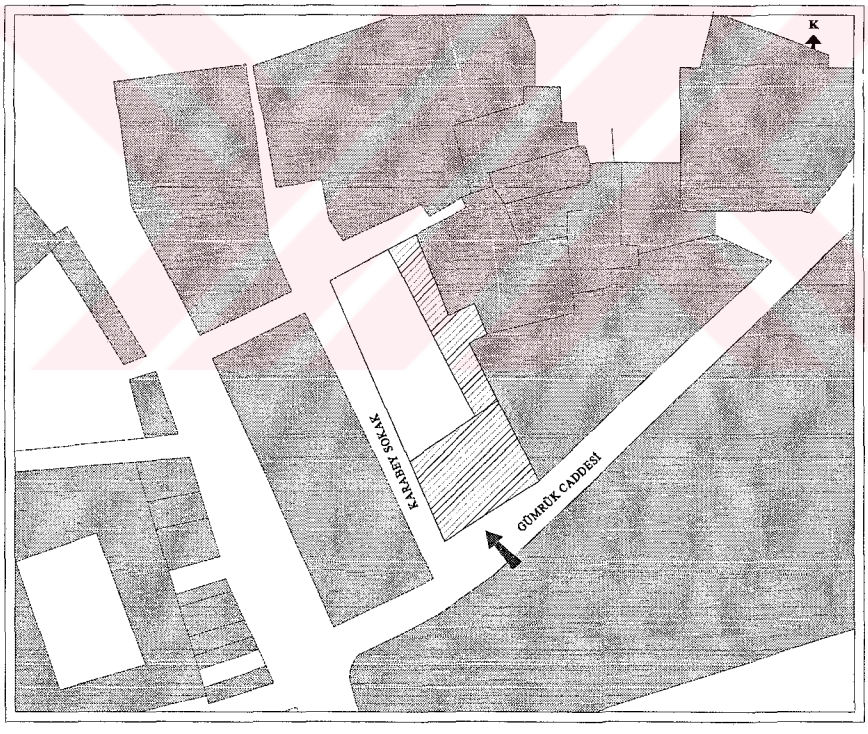
Yapım yılı: Bilinmiyor.

Kat adedi: 2

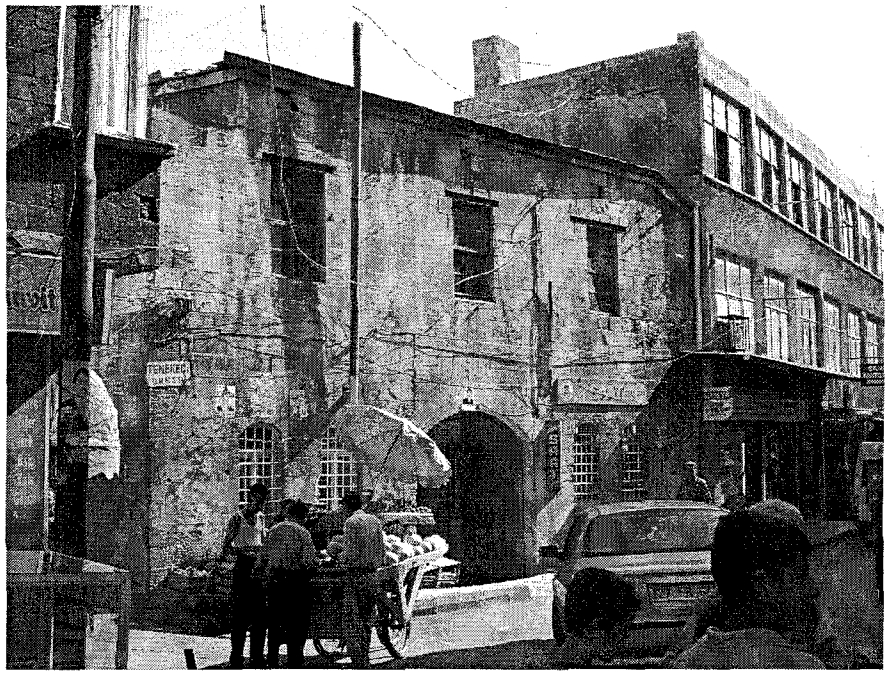
Konumu: Yapı kale çevresinde bulunmaktadır.

Plan Özellikleri: Ana cephesi zamanla önüne inşa edilen yapılar nedeniyle kapanan yapıda kabaltı şeklindeki sivri kemerli kapıdan girilmektedir. Dikdörtgen avlulu yapı avlunun dört tarafında iki katlı olarak devam etmektedir. Kesme taştan yığma yapım sistemiyle yapılan yapıda üst kat taş revaklıdır. Yapının avlusunda gane bulunmaktadır.

4.2.1.11 Eski Gümrük Hanı

Şekil 4.25 Eski Gümrük Hanı plan krokisi.

Şekil 4.26 Eski Gümrük Hanı ön cephe görünüşü.

Yapının adı: Eski Gümrük Hanı

Yapım yılı: Bilinmiyor.

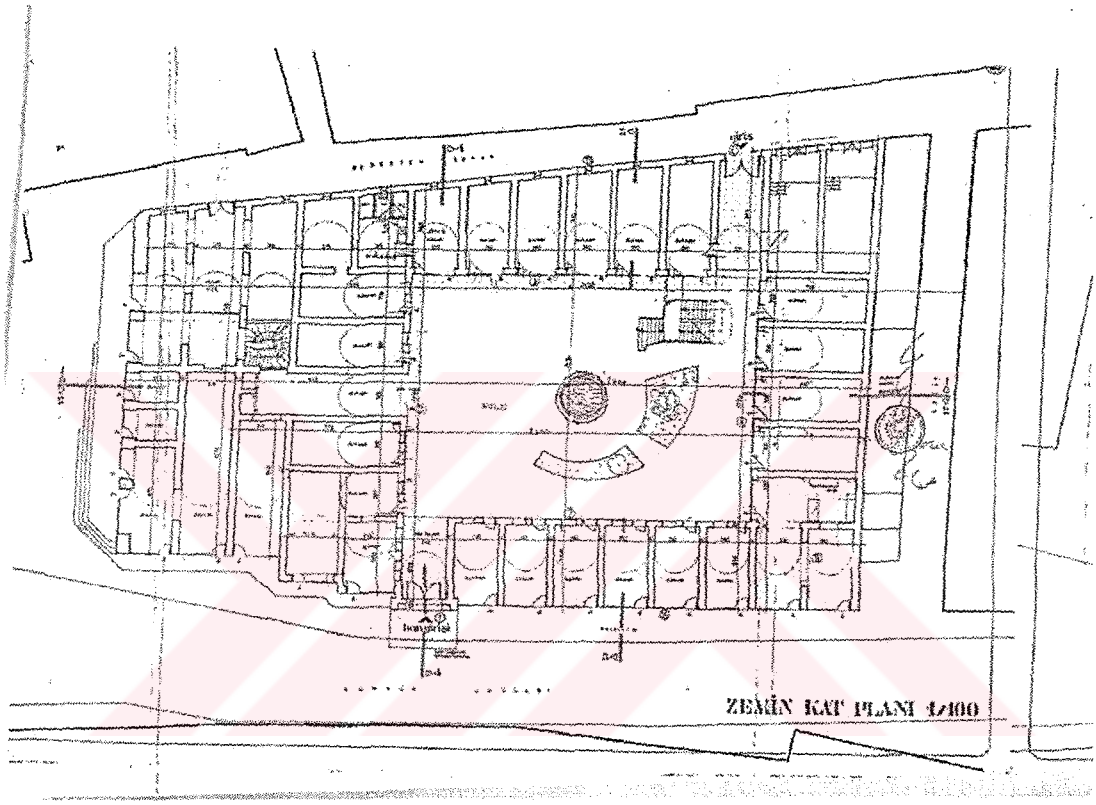
Kat adedi: 2

Konumu: Yapı kale çevresinde bulunmaktadır.

Plan Özellikleri: Küçük bir avlu etrafında genişleyen yapı dikdörtgen plan formuna sahiptir.

Cephe Özellikleri: Basık kemerli giriş kapısının bulunduğu cephe simetriktir.kapının iki yanında ve üst katta bulunan pencereler cepheyi hareketlendirmektedir. Kesme taştan yığma yapım sistemiyle yapılan yapıda giriş kabaltı şeklinde yapılmıştır.

4.2.1.12 Millet Hanı

Şekil 4.27 Millet Hanı plan rölövesi.

Yapının adı: Millet Hanı

Yapım yılı: 1282 (1865)

Kat adedi: 2

Konumu: Konum itibariyle Gaziantep Kalesi'ne çok yakın olan Millet Hanı'nın diğer adı Aziziye Hanı'dır (Göğüş, tarih yok).

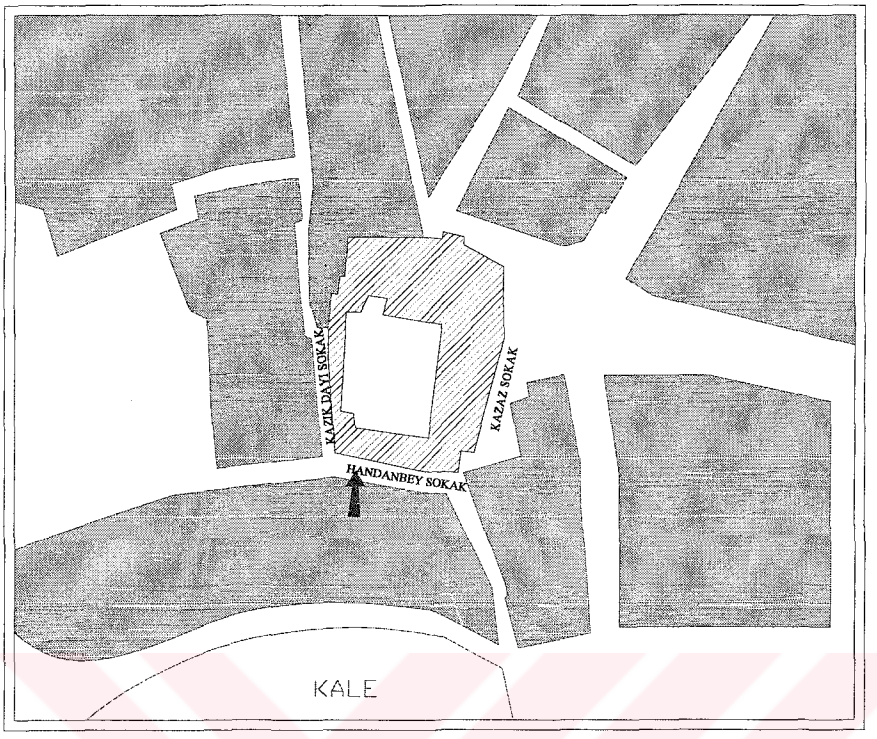
Plan Özellikleri: Osmanlı han mimarisinin tipik örneklerinden olan yapı ortada dikdörtgen bir avlu, etrafında odalar şeklinde planlanmıştır. Güney tarafında ise ahır kısmı bulunmaktadır. Üst katın avluya bakan taraflarında revaklı koridorlar mevcuttur. Bu koridorlara açılan, bir kapı ve bir penceresi olan, yatma odaları mevcuttur (Anonim, 2003).

Cephe Özellikleri: Sade bir cephe düzenlemesine sahip olan Millet Hanı'nda üst kat cepheleri tek tip basık kemerli pencerelerle hareketlendirilmiştir. Zemin katta sokağa bakan cephede dışa açık dükkanlar olup, bu mekanların kemerleri siyah ve beyaz taşlarla renklendirilmiştir. Girişteki kabaltı şeklindeki kapısı ile yapı cephede belirginleştirilmiştir (Şekil 4.27, 4.28).

Yapı ilk yapıldığı yıllarda teras çatı ile kapalı yapılmıştır, ancak zaman içinde ahşap çatı ve alaturka kiremitle kapatılmıştır.

2002 yılında yapılan restorasyondan önce yoğun şekilde hasar görmüş olan yapı özgün merdivenini kaybetmiştir. Yapının avluda batı cephesine bitişik olduğu bilinen iki kollu merdiven yine batı cephesinde döner merdiven olarak inşa edilmiştir.

4.2.1.13 Hışva Hanı

Şekil 4.31 Hışva Hanı plan krokisi.

Şekil 4.32 Hışva Hanı giriş kapısı.

Şekil 4.33 Hışva Hanı avlu görünüşü.

Yapının adı: Hışva Hanı

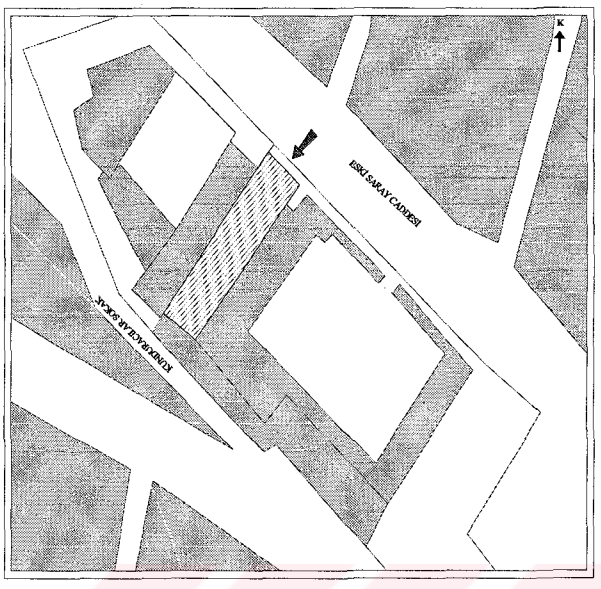
Yapım yılı: 16. yüzyılın ikinci yarısı

Kat adedi: 1

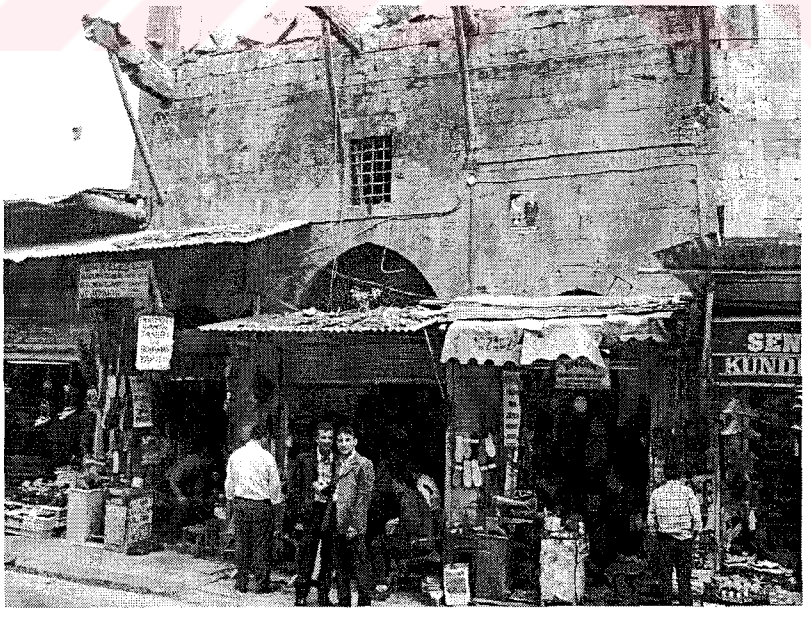
Konumu: Yıkık durumda olan han Gaziantep'in en büyük hanlarındandır. Kalenin yanında konumlanmıştır.

Plan Özellikleri: Kesme taştan yığma yapım sistemiyle yapılan yapı dikdörtgen formundaki avlunun dört tarafında devam etmektedir. Çift renkli taşlarla süslenen giriş kapısı kabaltı şeklindedir. Yıkıntılardan anlaşıldığına göre yapı avluya bakan birimler şeklinde yapılmıştır.

4.2.1.14 Çekirdekçi Hanı

Şekil 4.34 Çekirdekçi Hanı plan krokisi.

Şekil 4.35 Çekirdekçi Hanı ön cephe görünüşü.

Yapının adı: Çekirdekçi Hanı

Yapım yılı: Bilinmiyor.

Kat adedi: 2

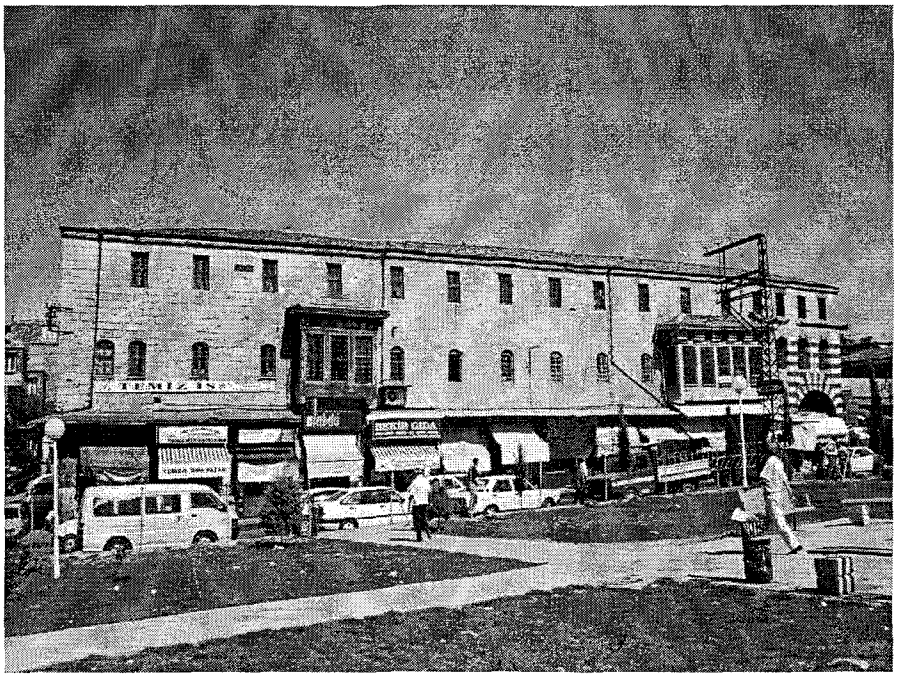
Konumu: Yapı Emir Ali Hanı ile Gayret Hanı arasına sıkışmış durumdadır.

Plan Özellikleri: Yapı uzun ince dikdörtgen formundadır. Uzun kolları tamamen kapalıdır. Cephe Özellikleri: Yapının dışa açık tek cephesi olan giriş cephesinde sivri kemerli giriş kapısının yanında yine sivri kemerli ancak daha küçük boyutlarda iki dükkan bulunmaktadır.

4.2.1.15 İncioğlu Hanı

Şekil 4.36 İncioğlu Hanı plan krokisi.

Şekil 4.37 İncioğlu Hanı ön cephe görünüşü.

Yapının adı: İncioğlu Hanı

Yapım yılı: 1310-1314 (1896)

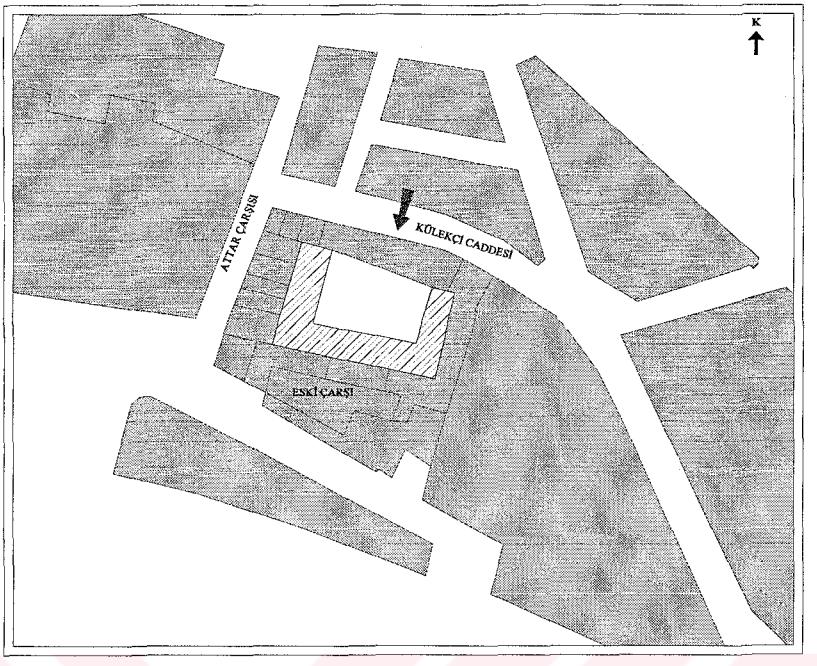
Kat adedi: 3

Konumu: Eski kaynaklarda adı Elbeyli Hanı olarak geçmektedir (Göğüş, tarih yok). Gaziantep Kalesi'ne en yakın konumlanan handır.

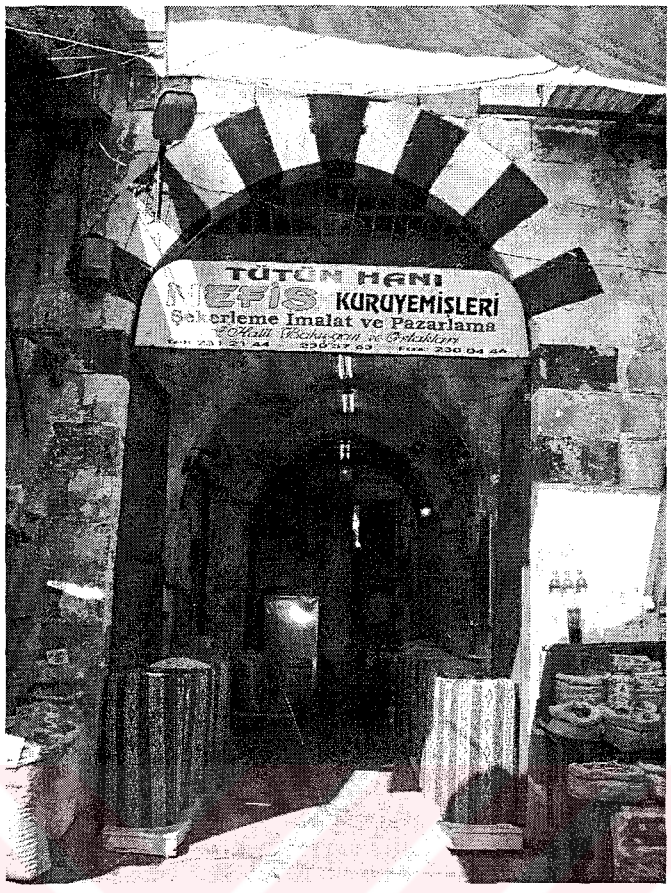
Plan Özellikleri: Asıl han kısmı ve masmanadan oluşan iki bölümü vardır. Ana yapı dikdörtgen formunda olmakla beraber içindeki avluları kare formundadır. Yapının masmana (sabunhane) kısmının küçük kare avlusuna daha sonra üç katlı ek bir bina yapılmıştır. Yapının arka kısmı ise ahır olarak yapılmıştır.

Cephe Özellikleri: Cumbası olan tek han örneğidir. Kesme taştan yapılan hanın cumbaları ahşaptandır. Zemin katında sivri kemerlerle dışa açılan dükkanlar vardır. İç avluya bakan mekanların her birinde bir adet pencere ve bir adet kapı bulunur. İkinci katta yapıda basık kemerler bulunmasına rağmen en üst katta düz atkılı pencereler yapılmıştır. Üst katlarda iç avluya bakan taş revak vardır.

4.2.1.16 Tütüncü Hanı

Şekil 4.38 Tütüncü Hanı plan krokisi.

Şekil 4.39 Tütüncü Hanı giriş kapısı.

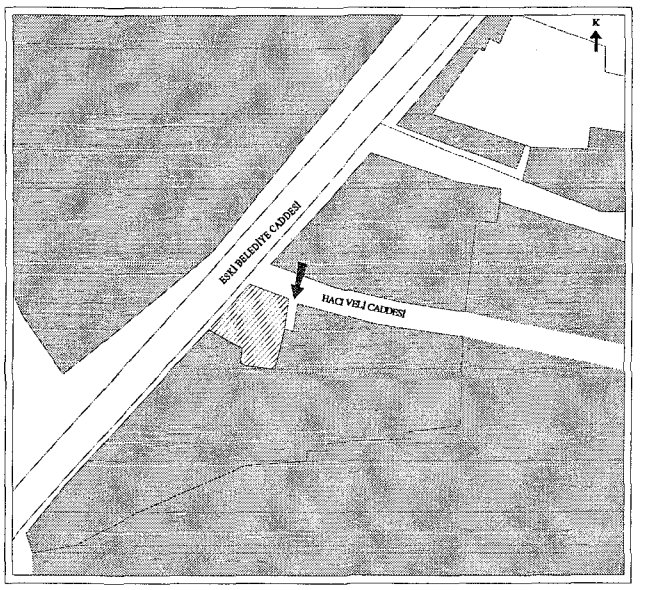
Yapının adı: Tütüncü Hanı

Yapım yılı: 1799 (Miladi) yılından önce olduğu sanılmaktadır.

Kat adedi: 2

Plan Özellikleri: Kesme taştan yığma yapım sistemiyle yapılan yapıda; giriş çift renkli taşla süslenmiş kapıdan kabaltı ile yapılmaktadır. Dışa kapalı olan yapıda kare formunda avlu vardır ve yapı avluyu çepeçevre dönmektedir. Alt katta bir kapı ve bir pencereyle avluya açılan mekanlar, üst katta ise taş revaklı kısım bulunur.

4.2.1.17 Kumru İş Hanı

Şekil 4.40 Kumru İş Hanı plan krokisi.

Şekil 4.41 Kumru İş Hanı ön cephe görünüşü.

Yapının adı: Kumru İş Hanı

Yapım yılı: Bilinmiyor.

Kat adedi: 3

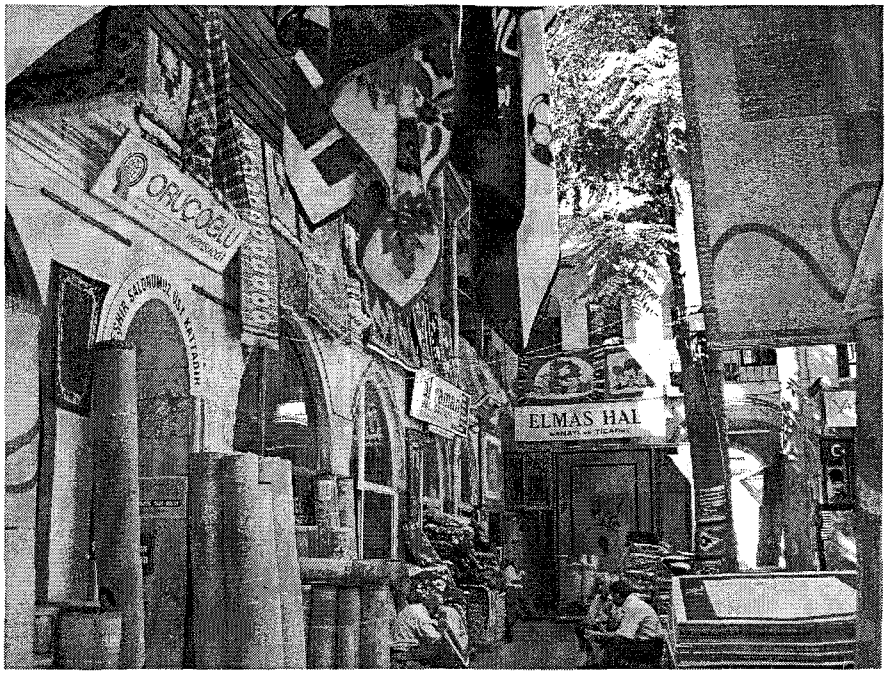
Plan Özellikleri: Geç dönem yapılarından olduğu bilinen yapı tek bir kütleden oluşmaktadır. Kesme taştan yığma yapım sistemiyle yapılan yapıda volta döşeme kullanılmıştır.

Cephe Özellikleri: Her bir katı ayrı bir cephe özelliği gösteren yapıda ilk iki katta farklı oranlardaki kemerler kullanılmış, en üst katta ise basık kemerli pencereler kullanılmıştır.

4.2.1.18 Anadolu Hanı

Şekil 4.42 Anadolu Hanı plan krokisi.

Şekil 4.43 Anadolu Hanı avlu görünüşü.

Yapının adı: Anadolu Hanı

Yapım yılı: 1310 (1892)

Kat adedi: 2

Konumu: Yapı kale çevresinde bulunmaktadır.

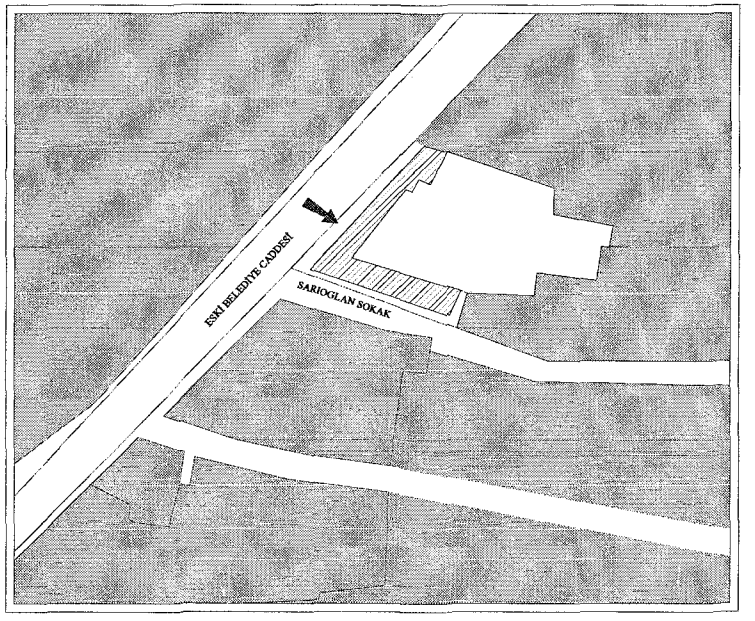
Plan Özellikleri: İç içe iki bölümden oluşan yapının ana girişi yol genişletme çalışmaları sırasında kaybolmuştur. Yan U formundaki giriş bölümü 2 katlıdır. Avlunun ortasında bir gane bulunur.

Cephe Özellikleri: Tamamıyla içe dönük olarak inşa edilen yapıda dışa hiç pencere yoktur. Giriş katta tüm mekanlar iç avluya sivri kemerlerle açılmaktadır. Üst katta ise ahşap revak kullanılmıştır. Girişin tam karşısından geçilen ikinci avluda girişin tam karşısına gelen kısımda iki katlı ayrı bir yapı vardır. Burada yapıya çıkan merdiven ayrıdır ve yapının dışındadır. Restore edilen yapı oldukça iyi durumdadır.

4.2.1.19 Sabuncu Hanı

Yapı bulunamadı.

4.2.1.20 Güven İş Hanı

Şekil 4.44 Güven İş Hanı plan krokisi.

Şekil 4.45 Güven İş Hanı ön cephe görünüşü.

Yapının adı: Güven İş Hanı

Yapım yılı: Bilinmiyor.

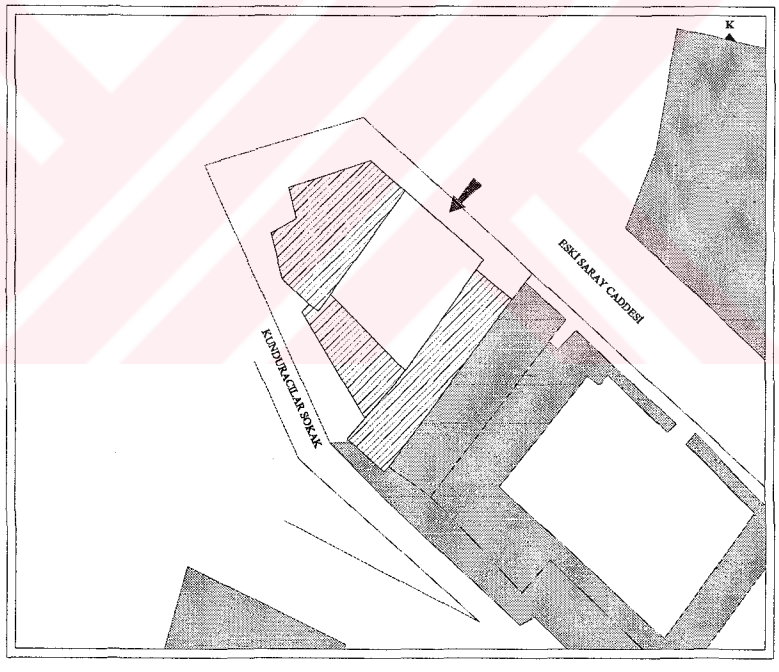
Kat adedi: 2

Konumu: Yapı hanlar bölgesinde, Belediye Caddesi üzerindedir.

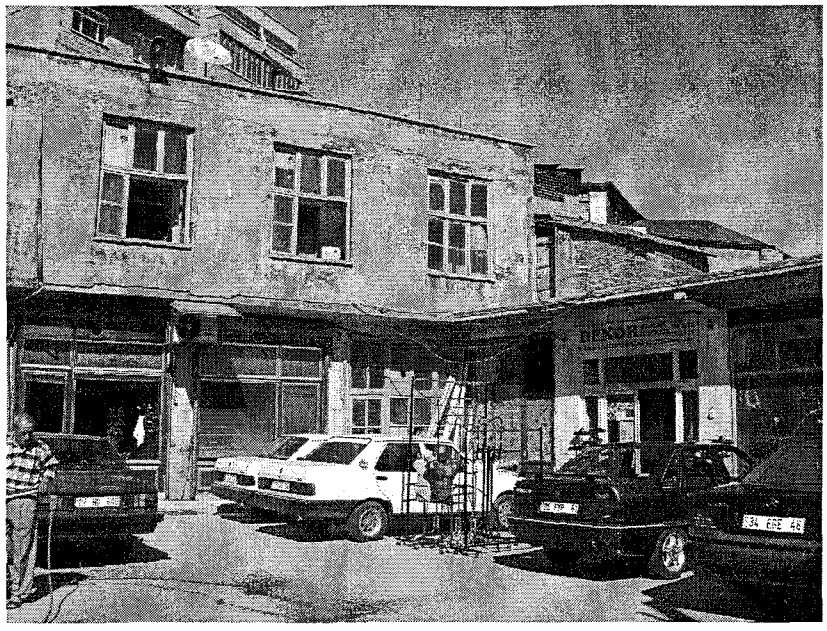
Plan Özellikleri: Kesme taştan, yığma yapım sistemiyle yapılan yapı L plan formundadır.

Cephe Özellikleri: Geç dönem yapısı olduğu bilinen yapıda ana cephe önünden geçen Belediye Caddesi'ne bakmaktadır. Yapıda alt katlar çift renk taşla renklendirilmiş sivri kemerlerle dışa açılmıştır ve bu mekanlar dükkan olarak kullanılmıştır. Çift renk taşlarla süslenen kapıyla avluya geçiş kabaltı şeklindedir. Yapının iç kısmında geniş bir avlusu vardır.

4.2.1.21 Gayret Hanı

Şekil 4.46 Gayret Hanı plan krokisi.

Şekil 4.47 Gayret Hanı avlu görünüşü.

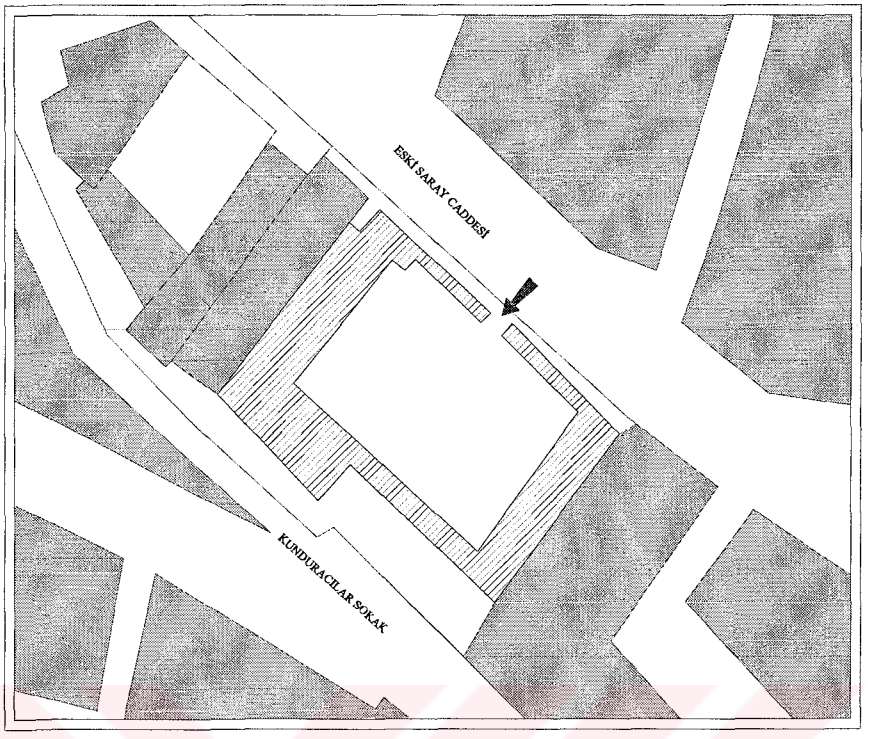
Yapının adı: Gayret Hanı

Yapım yılı: Bilinmiyor.

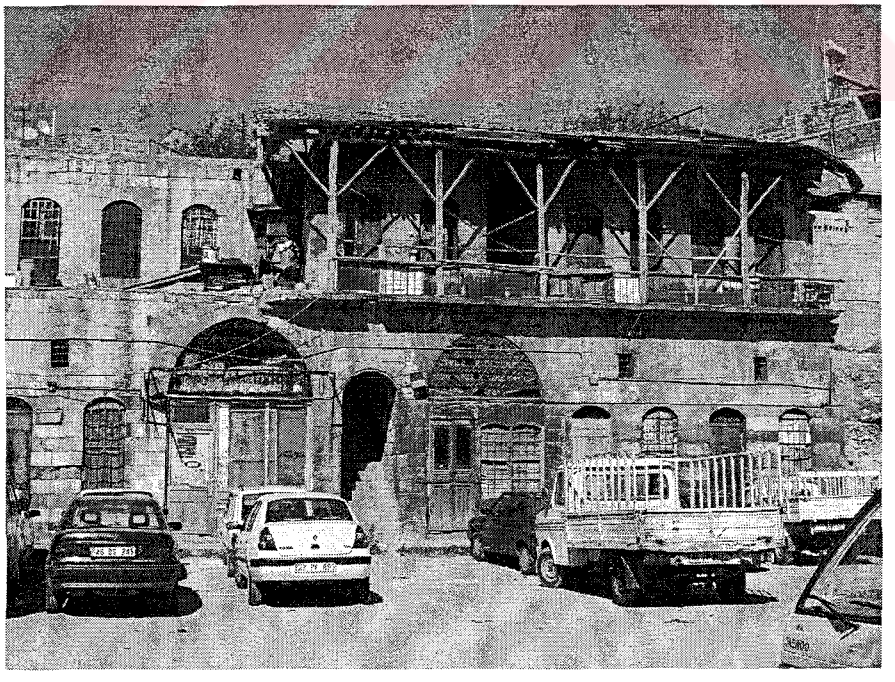
Kat adedi: 2

Açıklama: Yapı özgün formunu tamamen kaybetmiş yerine betonarme iki katlı bir yapı yapılmıştır.

4.2.1.22 Emir Ali Hanı

Şekil 4.48 Emir Ali Hanı plan krokisi.

Şekil 4.49 Emir Ali Hanı avlu cephesi görünüşü.

Yapının adı: Emir Ali Hanı

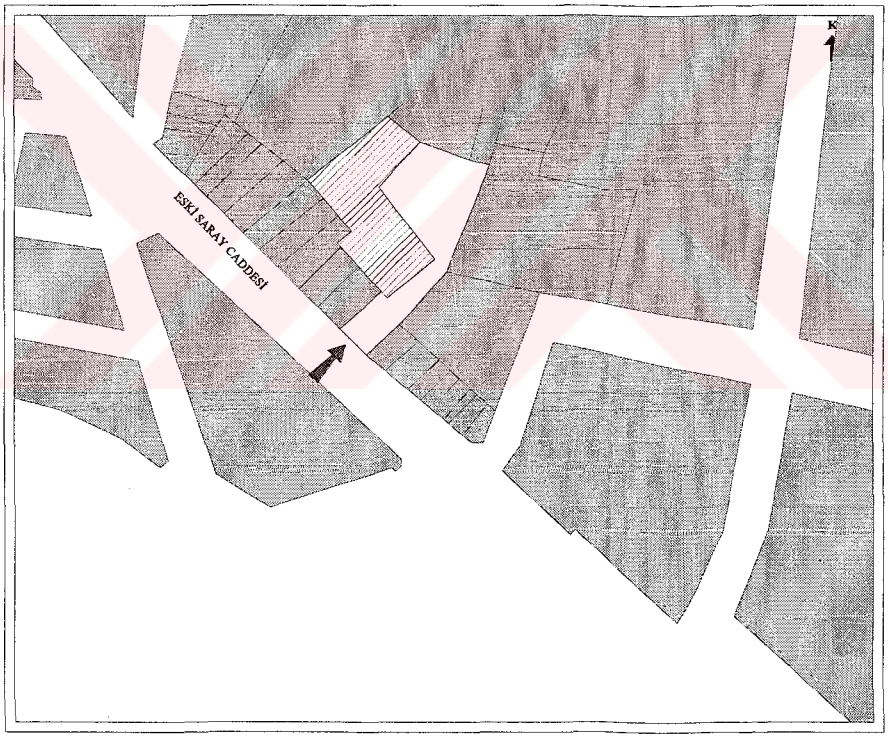
Yapım yılı: 1134- 1140 yılları arası (1725)

Kat adedi: 2

Konumu: En büyük hanlardandır.

Plan Özellikleri: Yapı bir olarak yapılmamış kısım kısım yapılmıştır. Bir kısmı iki bir kısmı tek katlıdır. Şer'i sicillerinde "Han-ı Sebil" olarak geçtiğinden dolayı hanın içinde bir çeşme olduğu düşünülmektedir (Göğüş, tarih yok). Yapı kesme taştan yapılmıştır ve her mekanın avluya bakan bir kapısı ve bir penceresi vardır. Bazı kısımlarda ahşap revak kullanılmış, bazı kısımlarında taş revak kullanılmıştır. Bazı kısımları ise revak sız yapılmıştır.

4.2.1.23 Şeker Han

Şekil 4.50 Şeker Hanı plan krokisi.

Şekil 4.51 Şeker Hanı avlu cephesi görünüşü.

Yapının adı: Şeker Han

Yapım yılı: Bilinmiyor.

Kat adedi: 2

Konumu: Yapı hanlar bölgesinde elmacı pazarında bulunmaktadır.

Plan Özellikleri: İki katlı küçük bir handır. L plan formunda yapılmıştır. Kesme taştan yığma yapım sistemiyle yapılan yapıda sivri kemerli taş revak yapılmıştır. Yapıdan ayrı başlayan merdiveni bir kabaltı oluşturarak yapının üst kat köşesine ulaşır. Alt katlar dışa kapalıdır, yalnız avlu cephesine bakan her mekana birer tane gelecek şekilde kapı ve pencereler vardır. Cephe Özellikleri: Yapının dışa açılan kısmı bitişik nizam parsel nedeniyle sadece hanın giriş kapısıdır.

4.3 Cephe Özellikleri

Gaziantep'te tüm yapılarda olduğu gibi hanlarda da cepheler, sokağa kapalı, içe dönük yapılardır. Genellikle yol cepheleri sağır duvarlarla geçilen yapılarda, avlu cepheleri revaklarla, kapılarla ve pencerelerle hareketlendirilmiştir.

Gaziantep'te kullanılan taş malzemede boyut standartlaştırılmıştır. Tüm taş yükseklikleri derz aksından 27.7 cm.dir. Bu boyut, yapıdaki tüm pencere, kapı ve revakların genişlik ve yükseklik oranlarını etkilemiş, bu oranların zaman içinde sabitleşmesi sonucunu doğurmuştur.

Hanlarda kapı ve pencereler, tüm Gaziantep yapılarında olduğu gibi, basık kemerlerle geçilmiştir. Cephe bezemesi olarak, pencere ve kapı kemerlerinde, bazalt oluşumlu siyah Diyarbakır taşından[1] motif yapılmıştır. Genellikle girişi oluşturan kemerlerde sırayla bir sıra karataş, bir sıra beyaz taş kullanılarak görsel bir etki oluşturulmak istenmiştir (Atacan, 1996).

Genellikle teras çatıyla örtülü olan han yapıları, geç dönemde ahşap kırma çatıyla kapatılmıştır.

Dış cephelerde bazen sadece üst kat oda pencereleri bulunan hanların avlu cepheleri oldukça hareketlidir. Üst katları ahşap veya taş revaklarla hareketlenen avlu cepheleri alt katta depolar ve dükkanlarla kapalı olmasına rağmen havuz ve merdiven gibi taş işçiliği çok yüksek yapı elemanları ile hareketlendirilmiştir.

Kare ya da dikdörtgen planlı hanlar yapının dört kolunu kullandıkları gibi parsel durumuna göre sadece üç veya iki kolunu kullandıkları da olmuştur. Bitişik nizamda yapılmış olan yapılarda kimi zaman sadece giriş aksının belirgin olduğu tek cephesi olan hanlar oluşmuştur.

---

[1] Bu taşa Gaziantep'te karataş denilmektedir.

5. BAYAZ HAN

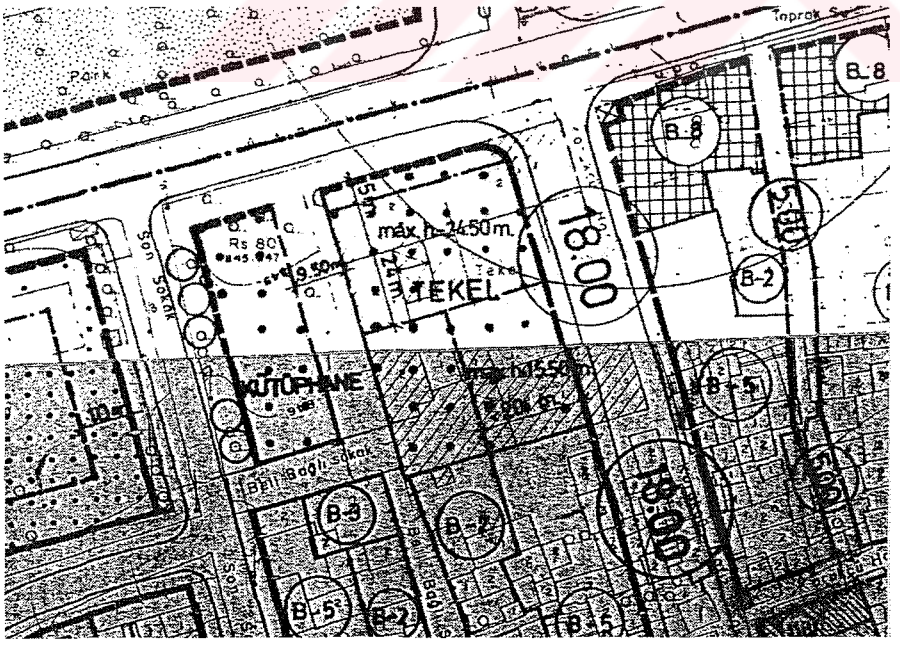
5.1 Yapının Konumu

Gaziantep, Şahinbey İlçesi'nde bulunan yapı, 15 no'lu pafta, 88 ada, 1-2 no'lu parselde konumlanmıştır. Akyol Mahallesi'nde bulunan Bayaz Han'ın posta adresi; Atatürk Bulvarı No 119'dur.

Yapının ana cephesi olan kuzey cephesi Atatürk Bulvarı üzerindedir. Doğusu Körükçü Hafız Sokak, batısı ise Belibağlı Sokak ile çevrelenmiş olup; güney cephesi bitişik nizam parsel durumundan dört katlı bir yapıyla kapanmıştır (Şekil 5.1, 5.2, 5.3).

Gaziantep hanlarının tamamı hanlar bölgesi olarak bilinen bölgede, Gaziantep Kalesinin çevresinde konumlanmıştır (Şekil 5.4). Bayaz Han'ın kale çevresine, ve ticaret bölgesine oldukça uzak bir noktada inşa edilmesinin sebebi yapı sahiplerinin yapıyı, mevcut kendi toprakları üzerine inşa etmek istemeleridir. Ancak yapının bulunduğu Atatürk Bulvarı'nın 1933 yılında yapılan Jansen Planı'nda da genişletilmesi ve şehrin bu yöne doğru gelişmesi yapının konumunun önemini belirtmektedir.

Gaziantep hanları üzerinde yapılan çalışmalarda; bu hanların Bayaz Han'a benzerlik ve farklılıkları araştırılmış ve karşılaştırılmıştır.

Şekil 5.1 1/1000 İmar planında Bayaz Han'ın konumu

Şekil 5.2 Gaziantep'in 1/5000 hava fotoğrafı.

Şekil 5.3 Gaziantep'in 1/1000 hava fotoğrafı

5.2 Tarihçesi

Yapının ana cephesinde orta akstan avluya geçen kemerin üzerinde tarih bulunmaktadır. Kitabeye göre yapı hicri 1327, miladi 1909 yılında yapılmıştır. Bayaz Han'ı yaptıran Bayaz Ahmet Efendi, Halep'te gördüğü bir yapının bir benzerini yaptırmaya karar vererek kendi arazisi üzerine bu yapıyı inşa ettirmiştir.

Şekil 5.4 Gaziantep'te ticaret dokusunun dağılımı ve Bayaz Han'ın konumu (GBŞB, 2004).

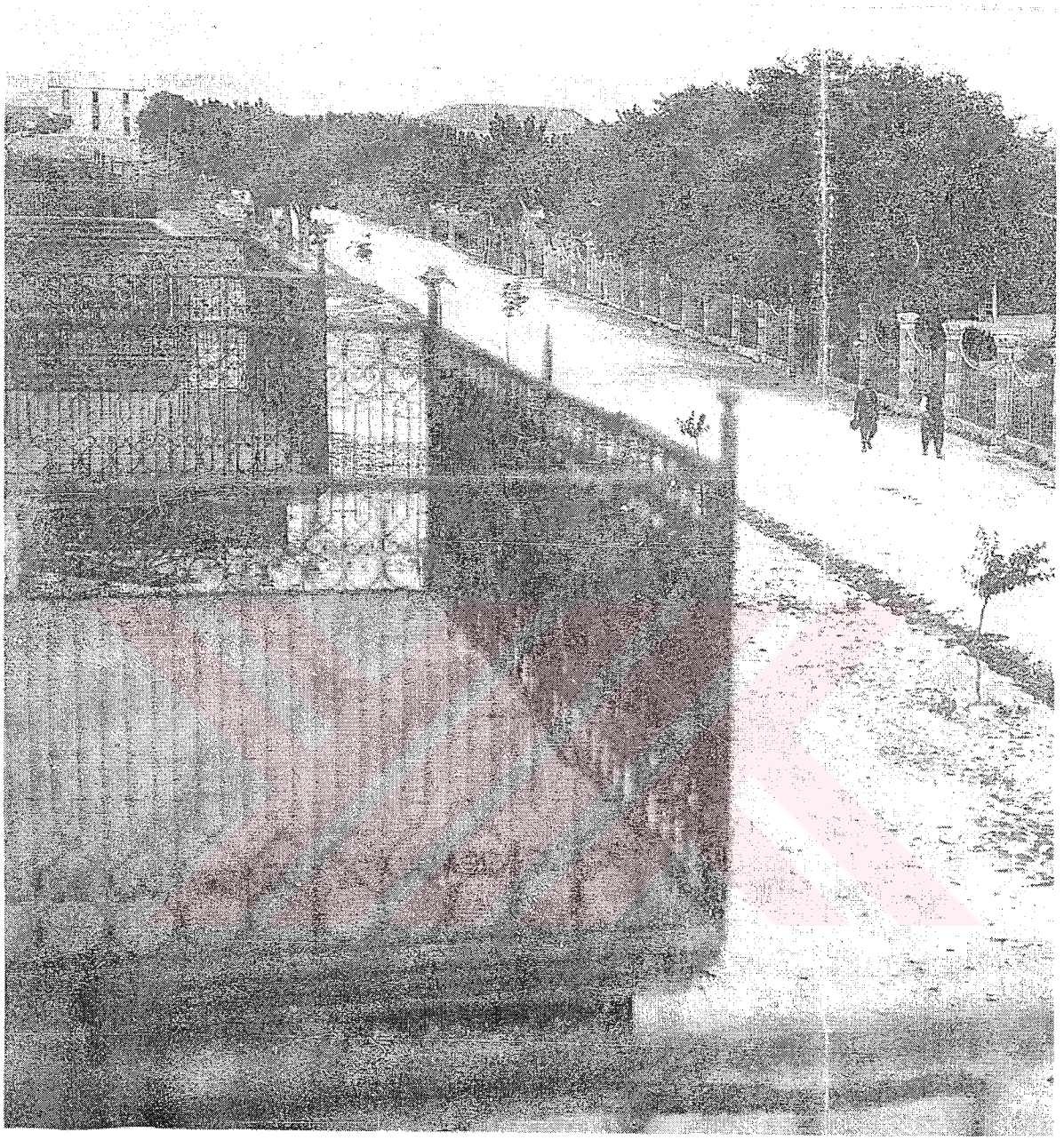
Yapım aşamasında Ahmet Efendi, iş ortağı olan Ermeni ortağını da yapıya ortak yapmıştır. Tam simetrik olan yapının doğu kısmı Bayaz Ahmet Efendi tarafından yaptırılmış, batı kısmı ise Ermeni ortağı tarafından yaptırılmıştır. Kurtuluş Savaşı'nın başlamasından kısa süre önce yapımı tamamlanan Bayaz Han kurtuluş savaşında zarar görmüştür (Şekil 5.5, 5.6, 5.7). Yan kollarının üst katları yer yer yıkılmış yer yer yoğun hasar görmüştür.

Şekil 5.5 Atatürk Bulvarı ve Bayaz Han (1930-1940 arası) (Başgelen, 1999).

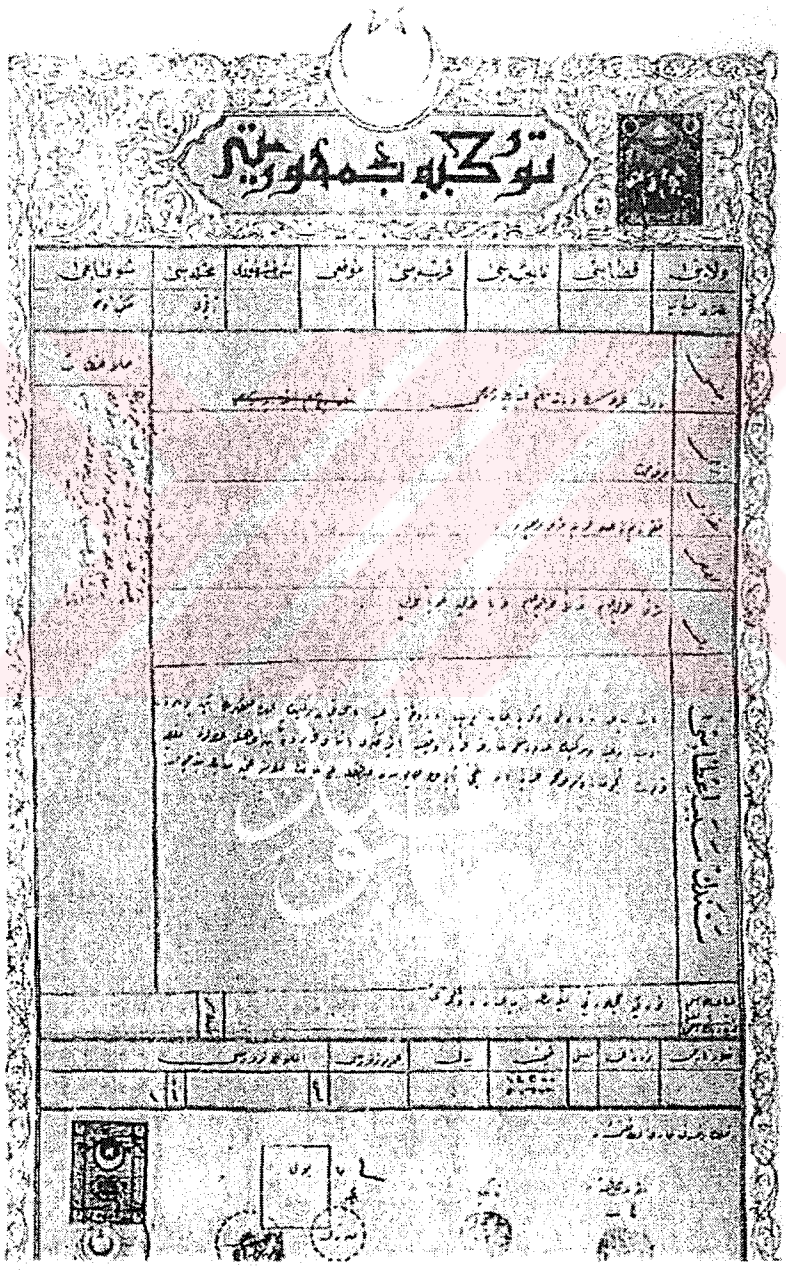
Şekil 5.6 Bayaz Han ön cephe görünüşü (1930-1940 arası).

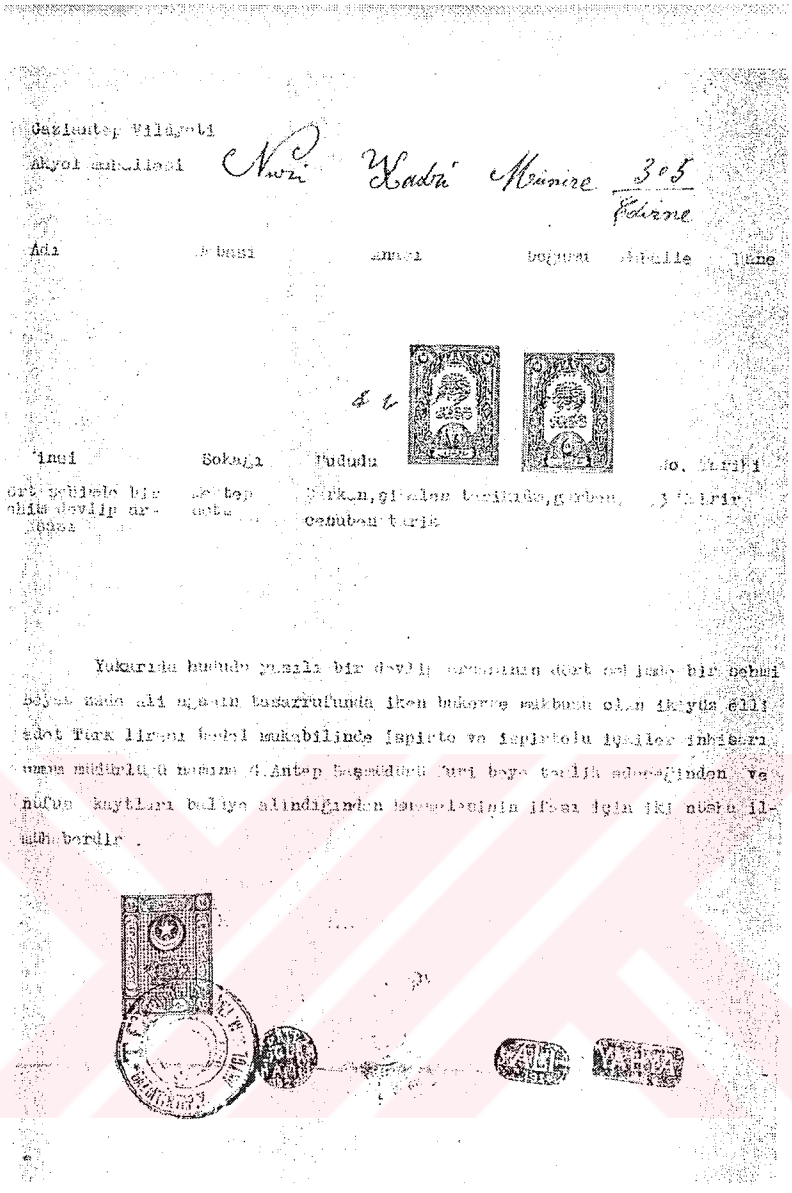
Şekil 5.7 Bayaz Han ön cephe balkonundan görünüş (1930-1940 arası).

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra yapının bir bölümü "sahipsiz bina" statüsüne alınmış ve binanın bu bölümü 1922 yılında Amil Müslim Ağa tarafından satın alınarak rakı imalathanesine dönüştürülmüştür (Doğruel, 2000). Yapı İnhisar tarafından 1930 yılında Amil Müslim Ağa'dan satın alınmıştır.

Şu anda yapının bir kısmı özel mülkiyettedir, bir kısmı ise Tekel Müdürlüğü'nün malıdır.

Şekil 5.9 Bayaz Han'ın Tekel'e ait olan kısmının tapusu.

Şekil 5.10 Bayaz Han'ın Tekel'e ait olan kısmının tapusunun Türkçe kopyası

Yapının eski fotoğraflarında görüldüğü, (Şekil 5.5, 5.6, 5.7) ve yapının sahipleriyle yapılan görüşmelerden anlaşıldığı kadarıyla yapının ön cephesi iki katlıdır ve cephede belirgin bir hasar olmamıştır. Ancak yapının yan kolları iki katlı iken, Kurtuluş Savaşı'nda gördüğü hasar neticesinde bu kısımlar yıkılmış hatta doğu kısmı tamamen yok olmuştur. Savaş sonrası onarım gören yapı büyük değişikliklere uğramıştır. Yan kollardan doğu kısmı tamamen yok sayılmış, batı kısmında ise Tekel Müdürlüğü'nün lojmanı olmak üzere iki konut oluşturulmuştur. Yapılan bu onarımlardan bu yana yapıda hiçbir onarım ya da tamirat çalışması yapılmamıştır.

5.3 Mimari Özellikleri

5.3.1 Plan Özelliği

Gaziantep hanlarının genel plan özelliği, yaptığımız tipolojiden de anlaşılacağı gibi, kareye yakın dikdörtgen avlulu , dikdörtgen plan şemasıdır. Büyük çoğunluğu iki katlı olmakla beraber üç katlı olan son dönem hanları da vardır. Bayaz Han yapıldığı yıl göz önüne alınarak Gaziantep'in geç dönem hanlarıyla karşılaştırıldığında büyük farklılıklar olduğu göze çarpar. Bayaz Han genel plan özellikleri bakımından geleneksel Gaziantep hanlarına benzemektedir. Ancak yapı, barındırdığı detaylar, fonksiyonu ve yapım tekniği bakımından Osmanlı son dönem hanlarının karakteristik yapısıyla benzerlikler göstermektedir. Bir Halep hanı örnek alınarak yapılan Bayaz Han, Gaziantep'te tek örnek olarak Rönesans etkisinde yapı detayları taşımaktadır. Geleneksel Gaziantep inşaat sistemi kendini plan şemasında, taş işçiliğinde ve yapının mekan oluşumlarında göstermektedir.

Bayaz Han kare planlı bir avlu etrafında, iki katlı yapılmış bir handır. Konaklama hanı olarak yapılmıştır. Yapım aşamasında iki farklı ortağın yaptırdığı yapı, simetri ekseni giriş kabaltısının ortasından geçecek şekilde, tam simetrik olarak yapılmıştır. Han'a avludan girilerek, yapının zemin katında, güneyde, geniş ahır kısmına ulaşılmaktadır. Arka kolu oluşturan bu kısım, dikdörtgen planlı olup, 57x57 boyutlarında, kare kolonlar tarafından taşınmaktadır (Ek 1, Şekil 54, 55, 56, 59). Dikdörtgen plan şemalı mekan uzun kola paralel olarak üç kısma ayrılmıştır. Bu kısımlar da kendi içinde kare planlı bölümlere ayrılmıştır. Her bir kare planlı kısım kesme taştan yapılmış, çapraz tonozlarla örtülmüştür. Yapının yapıldığı dönemde açık olan kuzey cephesinde ahır kısmına girişi sağlayan ve bugün kapatılmış durumda olan bir kapı bulunmaktadır (Ek 1, Şekil 58). Yapının bu kısmı tek katlıdır ve teras çatıyla geçilmiştir.

Kare avlunun yan kolları uzun ince odalardan oluşmaktadır. Bu odalarda bir dolap ve bir tane de duvar nişi bulunmaktadır. Zemini kara taş kaplı bu mekanlarda tavan kesme taş, tonozlarla geçilmiştir. Mekanın avluyla bağlantısını avluya bakan bir adet kapı ve pencere oluşturur. Her mekanda bir tane yola, bir tane de avluya bakan tepe pencereleri bulunmaktadır. Kurtuluş savaşından önce iki katlı olduğu bilinen yan kolların Körükçü Hafız Sokağa bakan kısmı şu anda tek katlıdır ve teras çatı ile örtülmüştür (Ek 1, Şekil 17, 19). Yedi adet odadan oluşan bu kısımda en güneyde açık bir bölüm bırakılmış, bu bölümden ahıra sivri kemerlerle giriş verilmiştir. Belibağlı Sokağa bakan kısım halen iki katlıdır (Ek 1, Şekil 35). Yapının bu kısmında, kuzeydeki iki oda, ön bölümde bulunan depoyla birleşmiştir. Bu nedenle burada dört adet oda bulunmaktadır. Deponun bittiği noktada avluya girişi sağlayan ve kabaltı

şeklinde olan ikinci bir giriş vardır. Bu kısımda yol kotunun yükselmesinden dolayı yoldan avluya geçiş, arabaların da girişini sağlamak amacıyla rampayla sağlanmıştır. Bu kolda en güneydeki bölüm açık olarak yapılmıştır ve bu kısımdan da ahıra sivri kemerlerle giriş vardır. Ayrıca bu mekandan üst kata bir çıkış verilmiştir. Üst kata çıkıldığında, bu kısımda revaklı bir koridor arkasında sekiz adet oda bulunmaktadır. Yapının revakları iç avluya bakmaktadır. Belibağlı Sokağa bakan mekanların her birinde, bir adet geniş dolap bulunmaktadır.

Yapının Atatürk Bulvarı'na bakan kuzey kısmı, konaklama hanı olarak inşa edilen yapının özel konaklama işlevi olan kısmıdır. Bayaz Han'ın bu bölümü yapıldığı yüzyılın etkisiyle, modern yapım teknikleri ile yapılmıştır. Yığma taş sisteminde yapılan dış duvarların, kemerlerin ve taş kolonların taşıdığı döşeme, volta döşemedir. İki katlı olan bu kısmın alt katı geniş depo ve mağaza kısımları ile dışa açılmaktadır (Ek 1, Şekil 5,6). Yapının simetrisine uygun olarak bu kısımda da köşelerde, plan şemaları simetrik geniş depolar yapılmıştır. Bu depolarda genel plan özellikleri benzemektedir. Ancak batı kısmında depo, yan kollara doğru genişletilmiştir.

Ana caddeye bakan kuzey kolundaki dükkanlar sokağa açık yapılmıştır. Yine ana caddeden yapının üst katına çıkan bir çift merdiven bulunmaktadır (Ek 1, Şekil 170, 119). Kapalı ve ayrı bir merdiven kovası olan merdivenler çift kolludur. Bu merdivenlerden yukarı çıkılarak, Bayaz Han'ın kuzey kısmını doğu batı yönünde geçen geniş koridora ulaşılır. 48x5 boyutlarındaki dikdörtgen şeklindeki koridor üst kattaki tüm mekanların açıldığı genel kullanım mekanıdır. Yapının simetri aksının geçtiği ve koridorun orasına denk gelen kısımda ahşap bölücülerle koridor iki bölüme ayrılmış, ortaya çıkan mekan eyvan olarak kullanılmıştır.

Üst katta, koridorun iki tarafında, avluya ve caddeye bakan kısımlarda toplam yirmi adet oda bulunmaktadır. Bu kısım da simetrik olarak yapılmıştır ancak daha sonra mekanlarda değişiklikler yapılmıştır. Yaklaşık olarak 3.5x3.5 boyutlarında kare formlu odalarda ana caddeye bakan her bir odada bir adet geniş, koridora bakan dolap ve bir adet pencere bulunmaktadır. Bu odalarda birer atlayarak balkon da bulunmaktadır. Avlu cephesine bakan odalarda ise iki adet pencere ve bir adet koridora bakan dolap bulunmaktadır. Tüm odaların koridordan da kullanılabilen çift kapaklı dolapları vardır. Ayrıca bazı odalarda duvarlara gömülmüş çift dolaplar vardır. Yapının simetri aksının geçtiği, üst katta bulunan mekan eyvan olarak kullanılmaktadır. Bu kısımda yola bakan, taş bezemeleri ile süslü bir balkon bulunmaktadır (Ek 1, Şekil 26).

Kare formlu yapı, orijinal yapım formunda, üst katta üç kollu olarak devam etmektedir. İki katlı olan bu kollar klasik kiremit ile kaplı kırma çatıdır. Tek katlı olan ahır kısmının üstü ise teras çatıdır.

5.3.2 Cephe Biçimlenmesi

Geleneksel Gaziantep hanlarında cephe mümkün olduğu kadar sade düzenlenmiştir. Cephede sadece giriş kapısı ve az sayıda pencere kullanmaya özen gösterilmiştir. Son dönemlere doğru bu özellik değişmiş ve yerini zemin katta dışa açık dükkanlar almıştır. Ancak yine de hiçbir han yapısında üst katta dışa açık mekanlar yapılmamış her bir mekana bir pencere düşecek şekilde mekanların aydınlatılması yeterli görülmüştür. Bayaz Han bu özellikleriyle geleneksel Gaziantep hanlarından farklılıklar göstermektedir.

Gaziantep'in yöresel mimari özelliklerinde kesme taş kullanımı vardır. Tüm yapılarda taş yüksekliği standarttır ve 27.7 cm.dir. Geleneksel cephe oranlarını, kemer boyutlarını ve açıklıkların boyutlarını etkileyen bu boyut Bayaz Han'ın yapımında da kullanılmıştır. Bu nedenle kullanılan kemer boyutları gerek yapının örnek alındığı Halep Hanına gerekse birçok detayını etkileyen Neoklasik Dönem oranlarına benzememekte, geleneksel Gaziantep yapılarında kullanılan kemer boyutlarıyla örtüşmektedir.

Bayaz Han Neoklasik Dönem yapılarında görülen karakteristik cephe özelliklerini gösterir. Yapının en bezemeli cephesi, ana cephesi olan Atatürk Bulvarı'na bakan kuzey cephesidir. Güney cephesi bitişik nizam yapı parselinde olduğu için mevcut değildir. Yan cepheler ise yine dönemin özelliklerine uygun olarak ön cepheye göre fazlasıyla sade düzenlenmiştir. Bu cephelerde ana cepheye yaklaştıkça bezeme özelliklerinin arttığı gözlemlenmektedir.

Bayaz Han'ın ana cephe olan kuzey cephesi, tam simetriktir. Yapının simetri aksı da bu cephenin ortasında bulunan kabaltıdan geçmektedir. İki kattan oluşan bu cephede, tüm cephe boyunca devam eden, tek taş sırası kalınlığında, motifli kat silmesi vardır (Ek 1 Şekil 26). Ayrıca çatı hizasında da yine bir taş sırası kalınlığında saçak silmesi bulunmaktadır (Ek 1 Şekil 27). Bu cephede alt katta on adet sivri kemer vardır. Bu kemerlerin köşelerdeki üçer tanesi depo kısımlarına açılmaktadır. Diğer kemerler ise, yapının cephe hizasından 3.7 metre daha içerde ikinci bir kemer yaparak kapalı mekanı oluştururlar. Tüm kemerlerde Gaziantep'in klasik yapı detayı olan çift renkli taş kullanılmıştır. Bu kemerleri çevreleyen 6 cm.lik bir motif vardır (Ek 1 Şekil 172).

Yapıda, ön cepheden yapının üst katına çıkmayı sağlayan merdivenler vardır. Bu merdiven

kovalarının bulunduğu noktada giriş katında, bir kapı ve bir pencere, üst katta ise bir pencere ile merdiven kovasının yeri cephede de belirginleştirilmiştir. Alt katta sade bir basık kemerden oluşan pencere üst katta üçgen formlu başlıklı, bezemeli bir pencereyle geçilmiştir (Ek 1 Şekil 27). Pencerenin yanlarında damla formlu bezeme elemanları vardır. Gaziantep'in diğer hanlarından sadece Kürkçü Han'ın giriş süslemesi olarak kullanılan bu pencere formu Antik Yunan Dönemine ait bir formdur ve bu form Halep'teki yapının tüm ana cephe pencerelerinde kullanılmıştır.

Cephenin ortasında bulunan kabaltı kısmı yarım daire kemerlidir. Kabaltı kemerinde de bir sıra karataş bir sıra beyaz taş kullanılmıştır ve bu taşlarda yarım daire geçme kullanılmıştır (Ek 1 Şekil 187). Bu kemerlerin iki yanında iki kat boyunca devam eden sütünceler bulunmaktadır. Bu sütünceler kemerin başlangıç noktasında korentiyen sütun başlarını oluştururlar (Ek 1 Şekil 185, Ek 2). Yapının simetri aksını güçlendirmek için, kabaltı kemerinin üzerinde, yoğun bezemeli, taş bir balkon yapılmıştır (Ek 1 Şekil 27).

Üst katta, cephenin ortasında, sivri kemer formunda bir kemerle dışa açılan kısım, kabaltının üstüne denk gelen balkona açılmaktadır. Vitray camlarla süslü olan ahşap kısım, dört bölüme ayrılmış üst üste katlanan balkon kapılarını oluşturur. Kemer kısmını 66 parçaya bölen ahşap doğramalar vitray camlarla renklendirilmiştir. Tamamı taştan oluşan balkon, 21 cm. yüksekliğinde çelik I putrellerle taşınmaktadır. Detayların arasına gizlenen putreller 11 adet mermer parçayı taşımaktadır. Ayrıca bu katta da alt katta olduğu gibi kemerin iki yanında bulunan sütünceler cepheye hareket katmaktadır (Ek 1 Şekil 26, 184, 185, Ek 2).

Üst katta, yapının orta aksında bulunan kemerin iki yanında üçer tane balkon bulunur. Orta aksta bulunan balkona göre daha az bezemeli olan bu balkonların korkulukları dökme demirdir (Ek 1 Şekil 189). Tüm balkonların I profilli çelik konsollar tarafından taşındığı yapıda, bu balkonlarda da çelik konsollar 10 parça mermeri taşımaktadır. Bu balkonlara açılan yuvarlak kemerli ve bezemeli balkon kapıları vardır (Ek 1 Şekil 28, 162). Her bir balkon kapısının iki yanında balkon kapıları ile aynı oranda, geniş, bezemeli pencereler vardır. Cephede bir pencere bir balkon sisteminde yerleşen pencere ve kapılar iç mekanda her bir mekana bir adet pencere ve iki odaya bir adet balkon gelecek şekilde düzenlenmiştir (Şekil 5.12).

Ön kısmı kırma çatıyla örtülü olan yapıda saçak yoktur. Orta aksta bulunan balkonun üzeri kırma çatı ile daha belirgin hale getirilmiştir. Bulunan eski fotoğraflarından yapının yan kollarının da kırma çatıyla ön kolla birleştiği görülmüştür (Şekil 5.6, Ek 1 Şekil 5, 6). Ancak

şu anda yapının doğu cephesini oluşturan kısım tek katlıdır ve teras çatıyla örtülüdür, batı cephesini oluşturan kısım ise iki katlı olmasına rağmen değişikliklere uğramıştır. Ön cephelerdeki yoğun bezemelerin aksine yan cepheler oldukça sadedir. Ön cephede bulunan saçak silmesi yan cephelerde devam etmemiştir. Ancak yan cephede ana binanın bulunduğu kısımda saçak silmesi bulunmaktadır. Bu saçak silmesi ise ön cepheye göre çok daha sadedir (Ek 1 Şekil 13, 22).

Yan cephelerde ön kısmın dış cepheye yansıması olarak, geniş sivri kemerlerle dışa açılan balkonlar bulunmaktadır. Balkonların iki yanında yine yapının ön kolundaki mekanlar tarafından kullanılan iki adet pencere bulunur. Bu pencereler boyut olarak ön cephedeki pencerelerle aynı boyutta olmakla beraber detaylar bakımından bu pencerelere göre çok sadedir (Ek 1 Şekil 6, 22, 23). Ön cepheye yakın olan pencereler taş bezemelerinin fazlalığı ile belirgin şekilde ayrılır.

Gaziantep Halk Kütüphanesi'ne bakan batı cephesinin olduğu kısmı şu anda Tekel Bölge Müdürlüğü'nün lojmanları olarak kullanılmaktadır. Kurtuluş Savaşı sırasında hasar gören bu kısım yeniden düzenlenmiştir. Bu nedenle cephede bulunan pencere ve kapılar yapının orijinal oranlarıyla benzerlik göstermemektedir. Orijinal yapıya ait olduğu gözlenebilen bazı pencereler ve geleneksel Gaziantep taş boyutları bu cephede de korunmuştur.

Bu cephede, üst katta çeşitli boyutta ve özellikte pencere tipleri gözlenmektedir. Sonradan onarım gördüğü bilinen bu kısımda yapının özgün pencere boyutlarına uyan yedi adet pencere bulunmaktadır (Ek 1 Şekil 10). Bunun dışında taş izlerinden de gözlemlendiğine göre daha önce de yerinde olduğu bilinen iki adet pencere genişletilmiştir. Ayrıca daha önce olup olmadığını bilemediğimiz farklı boyutlarda dört adet pencere de bu cephede üst katta bulunmaktadır.

Doğu cephesi yapının orijinalinde iki katlıdır (Ek 1 Şekil 19, 196). Ancak Kurtuluş Savaşı'nda yıkılan bu kısım tekrar inşa edilmemiştir. Bu nedenle bu cephe günümüzde, ön kısımda iki katlı, devamında tek katlıdır.

Yapının ön kısmını oluşturan ve iki katlı olan bölüm hasar görmemiştir ve özgün oranlarını korumuştur. Bu kısımda sonradan yapılan cumba ön kısmın, orta aksına gelen sivri kemerin bulunduğu kısma yapılmıştır. Cumbanın arkasında kemerin izi halen görülmektedir ve bir kısmı halen ışıklık görevi görmektedir (Ek 1 Şekil 21,74, 76). Cumbanın iki yanında ikişer tane yuvarlak kemerli ve taş bezemeleri olan, dört adet pencere bulunmaktadır. Ayrıca cumba kısmında da basık kemerli dört adet pencere yapılmış, ancak bunlar daha sonra kapatılmıştır.

Yine bu kısımda zemin katta dört adet yuvarlak kemerli pencere ve bunların üstünde 55x36 boyutlarında dört adet tepe penceresi bulunmaktadır. Yapının doğu kısmında bulunan geniş depoya giriş için bu cephede açılan geniş bölüm burada olması muhtemel iki adet, diğerleri ile aynı oranda pencereyi yok etmiştir (Ek 1 Şekil 70, 197).

Yapının çok sade olarak yapılmış olan arka kısmında ahır bölümünün üç adet ışıklığı cepheyi hareketlendirmektedir. Ayrıca bu cephede avlu kısmından girişi olan odalardan birine girmek için sonradan açılmış bir kapı da bulunmaktadır. Taş boyutları ve dizilişi bakımından özgünlüğünü koruyan doğu cephesinde yol kotunun değişmesi ile ihtiyaç duyulan duvar yüksekliği, farklı boyutlardaki taşlarla sağlanmıştır (Ek 1 Şekil 19).

5.3.3 Strüktür Sistemi

Gaziantep'in geleneksel yapım tekniğinde yapılar kesme taştan yığma olarak yapılmıştır. Mekanlar ise önemine ve genişliğine göre ya ahşap döşemeyle ya da tonozlarla kapatılmıştır. Geleneksel han yapılarında hemen hemen tüm mekanlarda çeşitli türlerde tonozlar kullanılmıştır.

Ancak Bayaz Han Yapıldığı dönemin dünyadaki yeniliklerinden yararlanmış ve kesme taştan yığma sistemle yapılan yapının döşemeleri döneminin getirdiği yeniliklere uyularak volta döşemeyle yapılmıştır. Yığma sistemle yapılan yapıda, dış duvarlar 60-67 cm. arasında değişen kalınlıklarda yapılmıştır. Yapının iç duvarları ve avluya bakan dış cephe duvarları ise 55- 60 cm. arasında değişen kalınlıklardadır (Ek 2). Tüm yapı, alandaki kot farkı göz ardı edilerek kot farkı olmaksızın inşa edilmiştir. Yapı yapılırken her bir sıra tüm yapıda devam ettiği için yapıda zemin kotları, pencere kotları, kapı kotları ve saçak kotları aynıdır. Taş sıraları tüm yapıda devam eden sürekli sıralardır.

Yapının arka kısmında bulunan ahır kısmında geniş açıklıklarda 57 cm boyutlarındaki kare kolonlar çapraz tonozları taşımaktadır. Bu kolonlarda taş yüksekliği Gaziantep'te kullanılan geleneksel taş yüksekliği olan 27.7 cm sabit olmak üzere her sırada iki taş şaşırtmalı olarak kullanılmıştır. Bu kısımda toplam 14 adet kare kolon, 4 adet dikdörtgen kolon kullanılmıştır. Ayrıca yapının yan duvarlarından 22 adet kolon iç mekana doğru taşma yapmaktadır. Yapının ön kısmında bulunan geniş depo kısımlarından Tekel'e ait olan kısımda iki parça mermerden oluşan sütunlar kullanılmıştır. Bu kısımda birisi duvarın içine gömülmüş durumda olmak üzere 3 adet sütun kullanılmıştır. Yapı genelinde rastlamadığımız bu sütunlar korentiyen sütun başı ile sonlanmaktadır (Ek 1 Şekil 66, 67, 68). Bayaz Han'ın giriş kabaltısının iki yanında bulunan sütuncelerle de benzerlik gösteren sütunların yapının ortaklarından olan

Ermeni ailenin özel isteği ile yapıldığı düşünülmektedir. Bayaz ailesine ait olan kısımda ise arka kısımda kullanılan kolonlarla aynı boyutlarda kolonlar kullanılmıştır. Bu kısımda ise toplam 4 adet kolon kullanılmıştır.

Yapının yan kolları ve ahır kısmında taş duvarlar devam etmiş, haçvari tonozlarla ya da beşik tonozlarla tavanı oluşturmuşlardır. Daha önceden iki katlı olduğu bilinen yan kollar Kurtuluş Savaşı sırasında yıkıldığından buralara yeniden kat yapılmamış bunun yerine düz toprak damla[1] çatı kapatılmıştır.

Ön kısımda bulunan, iki katlı olan kısım tamamen farklı bir strüktür sistemine sahiptir. Tüm yapı gibi yığma sistemle örülen duvarlar volta döşemelerle geçilmiştir. Taş duvarların arasından geçen 21 cm boyutlarındaki çelik I putreller arasında tuğla dolgu malzemesi olarak kullanılmıştır. Kullanılan putreller cephelerde dışarıda da devam ettirilerek balkonların taşıyıcı sistemleri kurulmuştur (Ek 1 Şekil 186, 189). Balkonlar bu putrellerin taşıdığı 10 parça mermerden oluşur. I putreller 50 cm aralıklarla, kuzey-güney yönünde kullanılmıştır.

Bu kısımda üst katta yapı ahşap döşemeyle kapanmaktadır. Mekanların üzerleri ahşap direkli, düz atkılı ahşap döşemeyle kapatılmış ve üzeri muşamba örtü diye bilinen kumaş kaplamayla kapatılmıştır. Bu döşemenin üzerinde ahşap kırma çatı devam etmiştir ancak yörede bardak denilen çatı altı kısım kapatılmamış, açık yapılmıştır.

5.3.4 İç Mekan Donanımı

Gaziantep'in geleneksel han mimarisinde mekanlar mümkün olduğunca sade bırakılır, çoğunlukla her mekanda sadece bir pencere, bir kapı ve bir duvar nişi bulunurdu. Bayaz Han da arka kısımlarda aynı sadeliği korumuştur. Ancak iki katlı olan ön kısımda fazladan birçok dolap bulunmaktadır (Ek 1 Şekil 83, 84, 95, 96).

Yakın geçmişe kadar yapının kullanımı devam ettiğinden iç mekanlarda oldukça fazla değişiklik olmuştur.

Mevcut duruma bakıldığında yapının arka kısmında bulunan ahır kısmı geniş dikdörtgen formlu bir alandır. Kare kolonlar tarafından taşınan bu kısmın döşemesi kesme taş kaplamadır ve mekanda, mekanı dört ana parçaya ayıracak şekilde kolon kenarlarından geçen arklar bulunmaktadır (Ek 1 Şekil 56). Ayrıca bu mekanda altı adet ışıklık bulunmaktadır. Oldukça sade olan bu mekanda dışa açılan duvarlarda geniş duvar nişleri bulunmaktadır.

Yan kolları oluşturan 12 adet odanın her birinde mekanı avluya bağlayan bir adet kapı ve bir adet pencere bulunmaktadır. Ayrıca yapının doğu cephesine bakan odalarda birer adet ışıklık da bulunmaktadır. Bu odaların her birinde bir ya da iki adet duvar nişi bulunmaktadır. Tüm bu nişler ve pencereler düz, atkılı ve çok sade küçük girintilerdir.

Yapının ana kolu olan ön kolda ise alt katta dükkanlar ve depo kısımlar yer alırken üst katta 20 adet oda iki adet umumi tuvalet bulunmaktadır. Tüm mekansal özellikleri aynı olan üst kat odalarında her bir odada bir adet pencere, bir adet kapı ve bir adet dolap bulunmaktadır. Odalardaki dolaplara hem odalardan hem koridordan kapak koyulmuştur. Bazı odalarda balkona açılan kapılar ve fazladan, duvar nişi şeklinde dolaplar vardır. Üst katta koridorun özgün kullanımında açık olan kullanımında şu anda batı cephesinde betonarme bir balkon, doğu cephesinde ise cumba çıkmalı bir oda bulunmaktadır (Ek 1 Şekil 5, 6).

Alt katta geniş depo mekanları ve dükkanlar bol pencereyle aydınlatılmıştır. Mekanlarda hiçbir oda yapılmamış mekanlar geniş açıklık olarak bırakılmaya çalışılmıştır.

5.3.5 Bezeme Özelliği

Mümkün olduğunca sade ve bezemesiz olmasına dikkat edilen Gaziantep han yapılarında genelde sadece strüktürün oluşturulmasında gerekli olan detaylar kullanılmıştır. Ancak Bayaz Han, Neoklasik Dönem etkileriyle cephede bazı belirgin hareketler ve bezemeler içermektedir. Bu dönemde dikkati çeken bir nokta cephelerin silme, korniş, plastr gibi mimari elemanlarla yatay ve dikey bölüntülere uğratılmasıdır. Bayaz Han da, ön cephede kat silmeleriyle ayrıldığı gibi, dikeyde de bölünmüş ve 13 parçaya ayrılmıştır. Ancak yapı cephelerinde bölüntüleri sağlayan bu plastrlarda yoğun bezemeler gözlenirken Bayaz Han'da plastrlar düz ve motifsizdir (Ek 1 Şekil 28). Yapının kat silmesi, kemer çevresindeki silmeler ve saçak silmesi yörenin taş ustalarının kullanmaya alışık olduğu Osmanlı taş detaylarındandır (Ek 1 Şekil 28). Yapının ön cephesi için oldukça dikkat çekici olan balkon kapı ve pencerelerinin kemerlerinde kullanılan taş detayları geleneksel Gaziantep yapılarında kullanılanlardan farklı olarak sarmal ve lale motifleri içerir (Ek 1 Şekil 165). Yapının ana aksını oluşturan kabaltının iki yanında bulunan; sütuncanın gövde kısmındaki Yunan etkisi ve Gaziantep yapılarında görülmeyen korentiyen sütun başı Neoklasik Dönem etkisinde yapılmış yoğun bezemelerdir.

---

[1] Dam; Gaziantep lehçesinde teras çatı anlamında kullanılmaktadır.

Yapının ön kısmının üst katında ise cepheye yansıyan yoğun bezemeli pencere ve kapılar iç mekanlarda devam etmemiş düz ve sade bir şekilde iç mekana yansımıştır. İç mekanlarda kullanılan dolaplar ve kapılarda da Gaziantep yapılarının genelinde kullanılan su yeşili kök boya kullanılmış, hiçbir renk çeşitliliği veya resim yapılmamıştır. Kapılarda Osmanlı tarzı ahşap detaylar görülür (Ek 1 Şekil 167, 168). Odalarda muşamba tavan kaplaması olmasına rağmen hiçbir kalem işine rastlanamamıştır.

Yapının arka kısmında kalan ahır kısmı ve odalar oldukça sade düzenlenmiştir. Bu bölümlerde hiçbir bezeme kullanılmamış, hiçbir taş detayı çıkarılmamıştır.

5.3.6 Yapım Tekniği ve Kullanılan Malzemeler

Geleneksel Gaziantep yapılarının tamamı standart boyutlu kesme taştan yığma yapım sistemiyle yapılmıştır. Bayaz Han da aynı boyuttaki kesme taştan yığma yapım sistemiyle yapılmıştır. Ancak yapının ön kısmında döşeme tonozlarla değil volta döşemeyle geçilmiştir. 50 cm aralıklarla döşenen I profillerin arası, tuğla malzemeyle doldurulmuştur. Bu profiller balkonlara denk gelen noktalarda dışarıya taşırılarak balkonların taşıyıcı strüktürü oluşturulmuştur (Ek 1, Şekil 186, 189, 190).

Yapıda kullanılan ana malzeme olan taş Gaziantep yakınlarından çıkarılan ve kalker oluşumlu, yörede keymık taşı olarak adlandırılan, oldukça sert, kirli beyaz renkte bir taştır. Ayrıca kemerlerde motif yapmak için kullanılan, bazalt oluşumlu, siyah taşa da yörede karataş denilmektedir. Yapıda kullanılan taşın yüksekliği Gaziantep genelinde standarttır ve 27 cmdir. Köşe taşlarının eni yaklaşık 55 cm kadardır. Yapıda kullanılan taşların boyu ise 22 cm ile 95 cm arasında değişmektedir. İç mekanlarda döşeme kaplaması olarak kullanılan taşlar ise pembe, krem ve siyah renkte mermerlerdir (Ek 1, Şekil 90, 91). Bu mermerler yapıda 32x32 cm boyutlarında kare plakalar halinde, motif oluşturacak şekilde birer şaşırtmalı şekilde çapraz kullanılmıştır. Bu kaplama yapının ön kısmında üst kat ana koridorlarında uygulanmıştır. Ana koridor dışında kalan tüm mekanlarda beton kaplama bulunmaktadır. Yapının zemin katında ahır kısmı ve odalar çeşitli boyutlarda kaba yonu karataş ile kaplanmıştır. Günümüzde bu kaplama sadece ahırın doğu kısmında tamamen ve yan kollardan doğu kısmındakilerde kısmen gözlemlenebilmektedir. Diğer yüzeyler sonradan beton kaplanmıştır.

Yapıda kullanılan çelik malzeme 1 cm kalınlığında 21 cm yüksekliğinde I profildir. Kaynak vidalarıyla birbirine tutturulan bu profillerin arası tuğla malzemeyle doldurulmuş ve üzeri sıvanmıştır. Yapıda kullanılan diğer metal malzeme ise balkon korkuluklarıdır. 1 cm

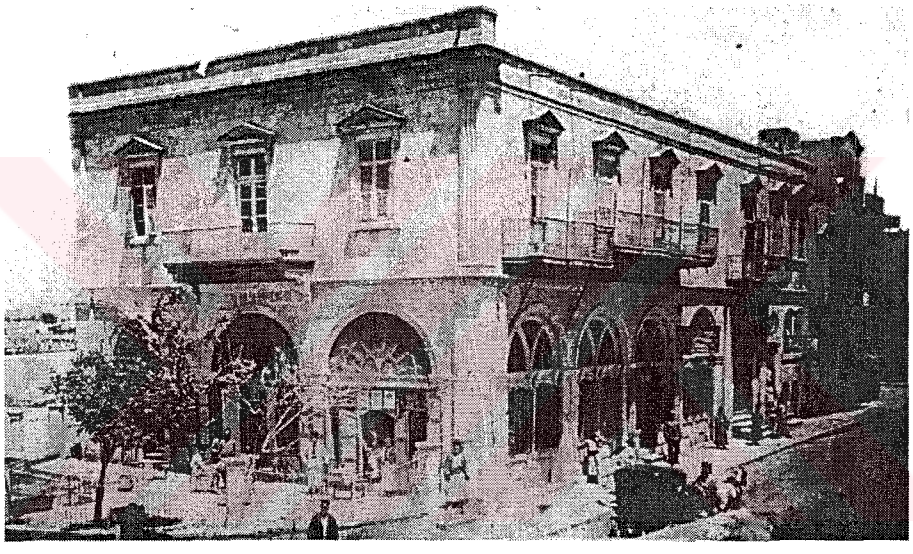
kalınlığındaki dövme demir malzeme bükülerek form verilmiş ve bağlantı yerlerinden ek bir parça demirle sarılarak kaynaklanarak birleştirilmiştir. Bu dövme demir korkuluklar tüm balkonlarda, pencerelerde ve bu balkon ve pencerelerin üst kısımlarında kullanılmıştır. Ayrıca aynı malzeme zemin kat kemerlerinde de kullanılmıştır (Ek 1 Şekil 30).

Yapıya sonradan eklenen ve doğu cephesinde bulunan cumba kısmı ahşap karkas sistemle yapılmış, iç mekan bağdadi sıvayla sıvanmıştır. Cumbanın dış yüzeyi ise alüminyum levhalarla kaplanmıştır. Cumbanın tavanı Halep sıvası denen, kıl katılmış taş kırığından oluşan bir sıvayla tekne tavan şeklinde sıvanmıştır (Ek 1 Şekil 117).

Yapıda kullanılan ahşap malzemelerin tamamının kalınlığı 4 cm.dir. pencerelerde kullanılan tüm ahşap malzemeler 45 derece açılı bir detaya sahiptirler. Tüm kapı pencere ve kemer içlerinde ahşap doğramalar kullanılmıştır. Yapının ana aksında ön cephede ve üst kat ana koridorda kullanılan ahşap doğrama oldukça dikkat çekicidir. Yapının yan kollarındaki mekanlarda kapılarda kabaca düzeltilmiş, çeşitli boyutlardaki ahşaplar kullanılmış, bunların üzerleri alüminyumla kaplanmıştır.

6. BAYAZ HAN'IN HALEP'TE DAMASCUS HAN-OTELİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Yapının sahiplerinden alınan bilgilere göre; yapıyı yaptıran Bayaz Ahmet Efendi tütün ticareti yapmak için gittiği Halep'te yeni yapılan bir handa kalmış ve bu hana hayran kalarak aynısını Antep'e de yaptırmaya karar vermiştir[1]. İslam öncesi ve İslam sonrası dönemlerde dahi önemli bir yerleşim merkezi olan Halep; Osmanlı döneminde Antep'in bağlı olduğu merkezdir (Sauvaget, 1971). Yapının sahiplerinden alınan bilgiler doğrultusunda, Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün fotoğraf arşivinde yapılan çalışmalar sonucunda bulunan resimden yola çıkarak Halep'e gidilmiş ve bahsi geçen han ile Bayaz Han arsındaki benzerlikler araştırılmıştır (Şekil 7.1).

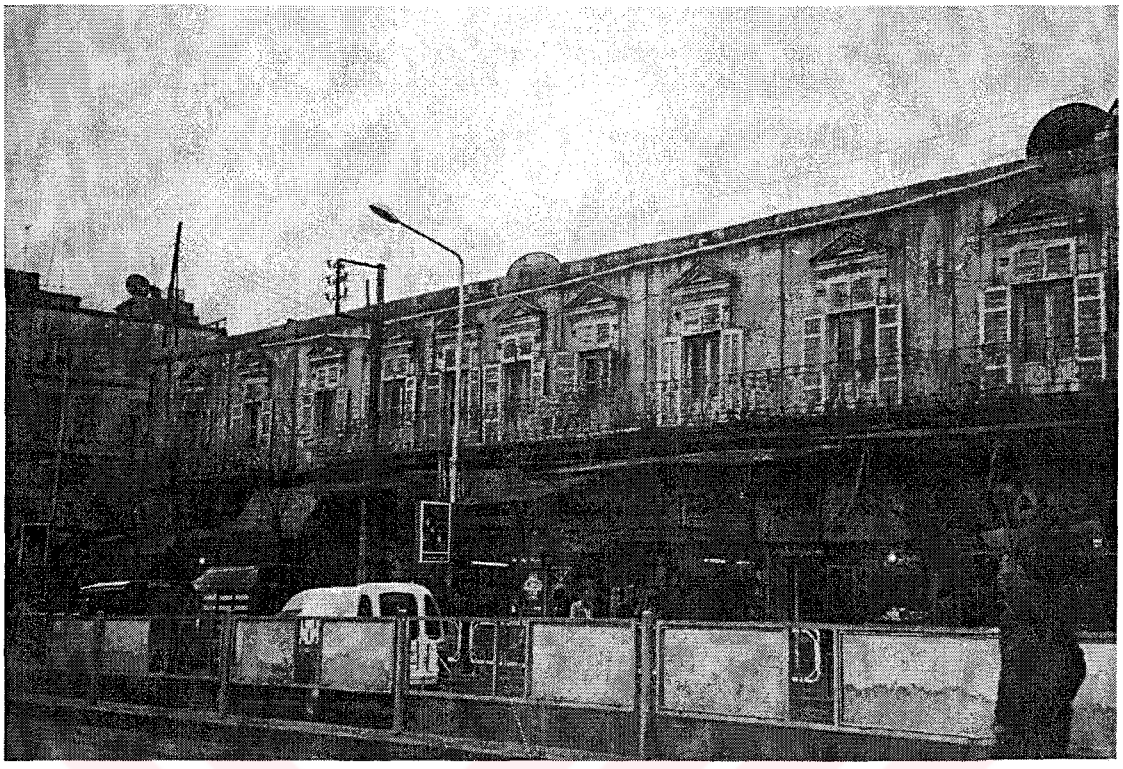

Şekil 7.1 Halep'te bir han

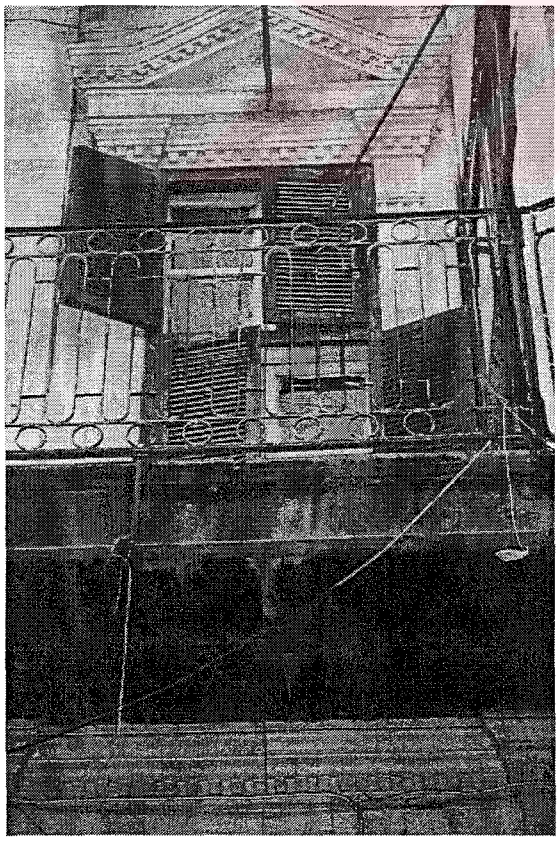
Halep'e gidildiğinde resimdeki yapının kalenin tam karşısında olduğunu ancak yıkılmış olduğunu öğrenilmiştir. Halep hanları ile ilgili genel bilgi toplamak üzere gezerken plan şeması, fonksiyonu ve cephe oranları ile Bayaz Han'a benzeyen bir han olduğunu görülmüştür (Şekil 7.2, 7.3, 7.4, 7.5, 7.6, 7.7, 7.8, 7.9). Bu yapının, Gaziantep'teki hanı yaptıran Bayaz Ahmet Efendi tarafından beğenilen yapı olduğu düşünülerek, yapı Bayaz Han'la karşılaştırılmıştır. Halen otel olarak kullanılan yapının adı Damascus (Şam) Otel'dir. Hanın tarihçesi, adı ya da plan krokisi gibi hiçbir kaynağa ulaşılamadığından, yapı, aşağıdaki fotoğraflarla ve yerinde yapılan gözlemlere dayanarak irdelenmiştir.

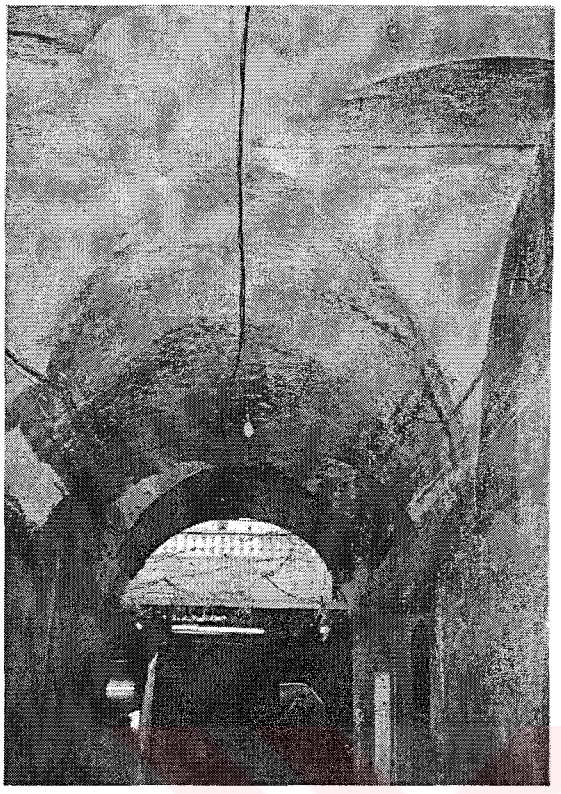
[1] Bu bilgi yapıyı yaptıran Bayaz Ahmet Efendi'nin torunu Ahmet Bayaz'dan alınmıştır.

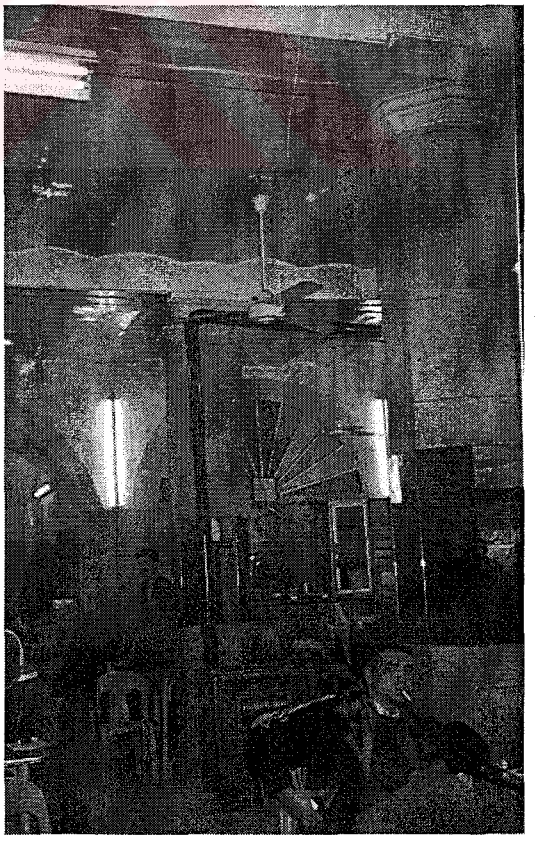
Şekil 7.2 Damascus han-otel ön cephe görünüşü (2004)

Şekil 7.3 Damascus han-otel cephe detayı (2004)

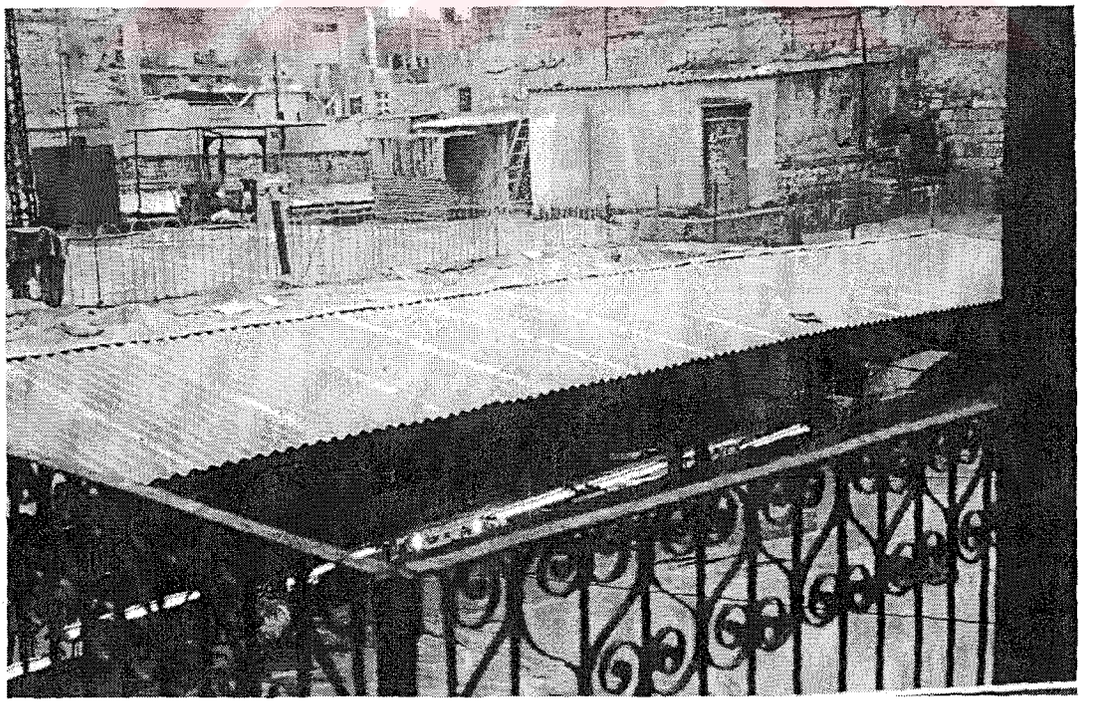
Şekil 7.4 Damascus han-otel kabaltı detayı (2004)

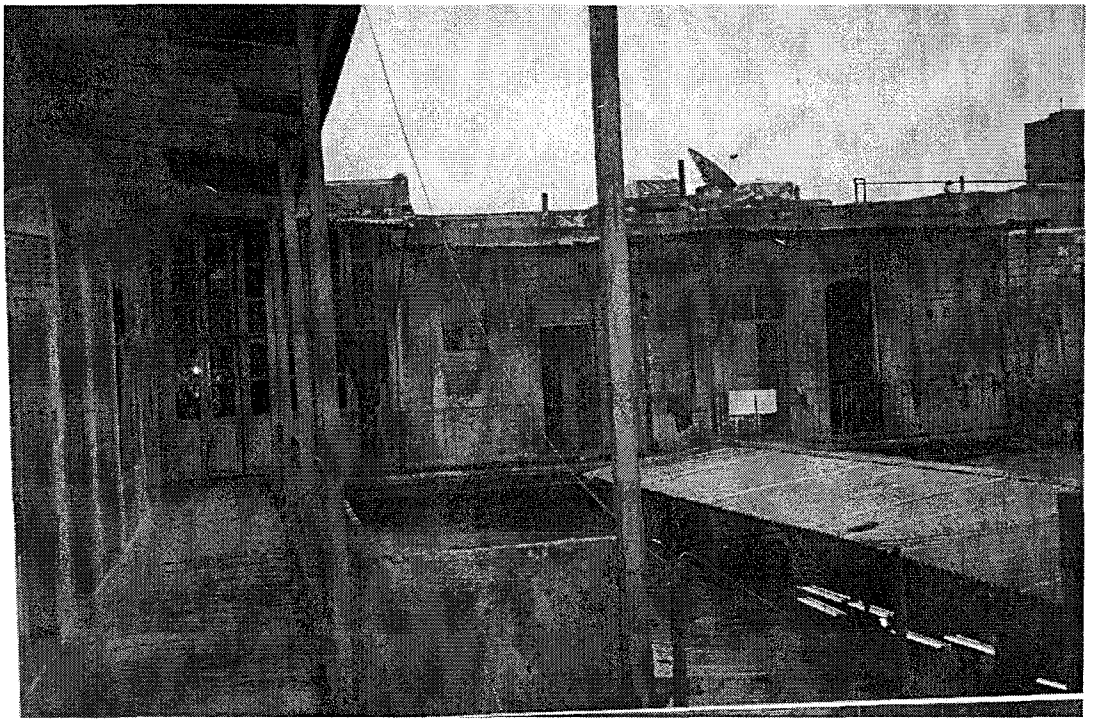
Şekil 7.5 Damascus han-otel iç mekan (2004)

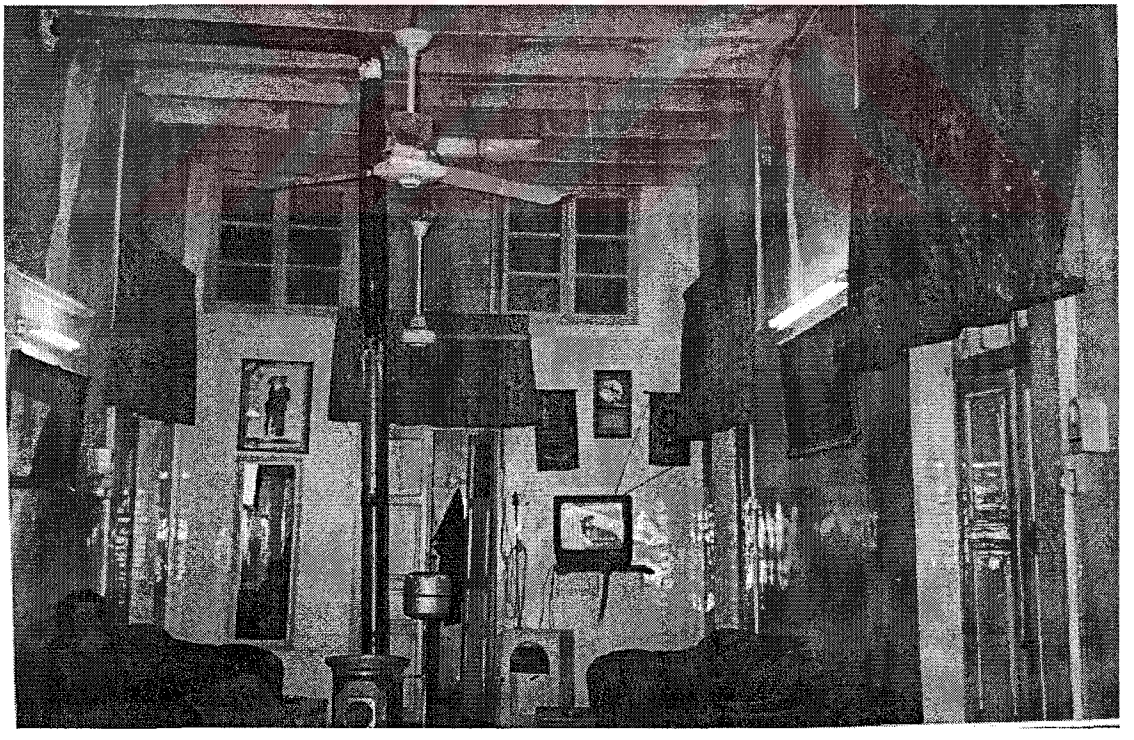
Şekil 7.6 Damascus han-otel kapı detayı (2004).

Şekil 7.7 Damascus han-otel avlu görünüşü.

Şekil 7.8 Damascus han-otel avlu cephesi görünüş (2004).

Şekil 7.9 Damascus han-otel üst kat ana koridordan görünüş (2004).

6.1 Plan Özellikleri

Büyük bir çoğunluğu klasik dönem Osmanlı yapısı olan Halep Hanları plan şeması olarak Gaziantep Hanları ile benzerlik göstermektedir. Ortası avlulu, dikdörtgen plan şemalı hanların zemin katları dükkanlarla dışa açılmıştır. Gaziantep'in sokağa kapalı, avludan kullanılan odalardan oluşan zemin kat plan tipi Halep Hanlarında değişiklik göstermektedir. Halep'te bulunan hanların zemin katları dükkanlardan oluşmaktadır ve dışarı açılmaktadır. Ahır kısmı ayrı, odaları ayrı düzenlenen mekanlar her iki şehrin konaklama hanları için ortak plan şemasıdır. İki ve üç katlı olan hanlar olduğu gibi tek katlı hanlar da vardır. Gaziantep hanlarının en karakteristik özelliklerinden olan, hanın avlusunda bulunan havuz Halep hanlarında görülmemektedir.

Halep'te Bayaz Han'a benzer özelliklerinden dolayı incelenen konaklama hanı halen otel olarak işletilmeye devam edilmektedir. Yapının geniş iç avlusu bizde pazar denilebilecek yarı açık mekanlarla alışveriş merkezine dönüştürülmüştür. Konumu sebebiyle oldukça yoğun olan merkezde yan kollardaki odalar bu pazarın sabit dükkanları olarak kullanılmıştır. Damascus Otel'de de avluya giriş taş bezemeleriyle süslü kabaltıdan sağlanmaktadır. Yapı alt katta Bayaz Han gibi tam bir dikdörtgen formundayken, üst katta üç kollu bir form izlemez, yapı L formlu olarak üst katta devam eder(Şekil 7.7, Ek 1 Şekil 19). Yapıdan üst kata çıkış ön cepheden girilen iki ayrı merdivenle olur. Bu merdivenler de ayrı bir merdiven kovasıyla yukarıya çıkmaktadır ancak bunlar ahşap karkas merdivenlerdir. Ayrıca Bayaz Han'da üst kata çıkan merdivenler iki kollu olmasına rağmen burada merdivenler tek kolludur ve sahanlık olmaksızın yapının ana koridorlarına açılır.

Yapının bir kısmında sonradan, aynı cephe özelliklerinde, iki katlı ek yapı yapılmıştır. Yapının üst katları iç avluya bakan ahşap revaklardan oluşur (Şekil 7.8). Ana yapı olarak kabul edebileceğimiz ön kol Bayaz Han'da olduğu gibi orta akstan geçen koridorun iki yanına sıralanmış odalardan oluşur. Yapının bu kısmı koridorun tam ortasında bulunan camlı bir bölmeyle ikiye ayrılır. Bayaz Han'da da bulunan bu bölüntünün, yapı daha sonra duvarlarla ayrıldığı için, muhtes olup olmadığı hakkında tereddütler bulunmaktaydı. Ancak Damascus Otel'deki bu kullanım, camlı bölmenin, yapının özgün bir parçası olduğu fikrini netleştirmiştir (Şekil 7.9).

Yapı kesme taştan, yığma yapım sistemiyle yapılmıştır. Kullanılan taş boyutları Gaziantep yapılarından farklı olarak çeşitli boyutlardadır ve bu yapıda kullanılan taşlar oldukça büyük boyutlu taşlardır. Yığma taşlarla yapılan yapıda döşeme volta döşemedir. Tavanın üzeri sıvandığından profillerin arasındaki dolgu malzemesi görülmemektedir (Şekil 7.5).

Tek katlı olan kısımları düz teras çatıyla kapalı olan yapının iki katlı kısımları da ince bir kalkan duvardan sonra teras çatıyla kapatılmıştır.

6.2 Cephe Özellikleri

Üç tarafı cadde üzerinde olan yapının üç cephesi vardır. Ana cephesi olan ön cephesinde belirli bir düzeni olmayan 18 tane balkon kapısı vardır. Balkon tüm cephe boyunca devam ettiğinden bu cephede pencere kullanılmamıştır. Yan cephelerde ise yer yer kullanılmış olan balkonların arasında balkon kapılarıyla aynı boyutta ve aynı karakterde pencereler kullanılmıştır.

Bayaz Han'da da balkon kapı ve pencereleri aynı karakterde yapılmıştır. Balkonların taşıyıcı sistemi, Bayaz Han'da da yapıldığı gibi, döşemeyi oluşturan I profillerin dışarıya taşırılmasıyla oluşturulmuştur. Yine Bayaz Han da kullanıldığı gibi balkonların altından geçen kat hizasında kat silmesi yapılmıştır (Şekil 7.3, Ek 1 Şekil 186). Yapıda ayrıca saçak silmesi de yapılmıştır.

Yan cepheler Bayaz Han'da olduğu kadar sade değildir. Cephede yine yoğun olarak balkon vardır ancak kullanılan balkon kapıları üçgen başlıklı ve taş işçiliği olan balkon kapıları değildir. Bu balkonlarda düz taş söve kullanılmıştır. Kat silmeleri bu cephelerde de devam etmektedir.

6.3 Fonksiyon ve Detaylar

Geleneksel han mimarisinde hanların üst katlarının konaklama amaçlı kullanılması çok rastlanan bir kullanımdır. Gaziantep hanlarının birçoğu da üst katların pansiyon olması sistemiyle çalışan hanlardır. Ancak Bayaz Han Gaziantep'te han işlevi ve konaklama işlevini ayrı düşünen tek yapıdır. Halep'teki Şam Otel ile Bayaz Han'ın en büyük benzerliği her ikisinin de han kısmıyla konaklama kısmının ayrı olarak inşa edilmesidir. Bu hanlarda üst kattaki konaklama kısımlarının ana cephede, dışarıdan, ayrı bir girişi vardır. 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında Halep hanları işlev bakımından değişikliğe uğramıştır. Ulaşım vasıtalarındaki değişiklikler yüzünden, büyük kapasiteli dükkanlara gerek kalmamıştı. İki katlı modern çarşılarda her dükkanın kendine ait küçük bir deposu vardı (Weber, 1999). Bu nedenle hanlarda depo ve otel fonksiyonları ortadan kalkmıştır. Bu nedenle yapım tarihi tam olarak bilinmeyen Damascus Otel'in 19. yüzyıldan önce yapıldığı söylenebilir.

Yapının yapım tekniği ve kullanımı Bayaz Han'la oldukça benzemektedir. Her iki yapı da

kesme taştan, yığma yapım sistemiyle yapılmıştır ve sadece ön kısımda volta döşeme kullanılmıştır. Her iki yapıda da ahır ve alt kattaki odalar çapraz tonoz döşemelerle kapatılmıştır. Bayaz Han'da bu mekanlarda kullanılan kolonlar kare formlu iken Damascus Otel'de düzgün altıgen formludur. Damascus Otel'de tüm kapı ve pencereler ön cephede düz atkılı olarak, diğer kapı ve pencereler basık kemerlerle yapılmış olmasına rağmen Bayaz Han'da kullanılan kemerler ön cephede yarım daire kemerlerdir. Bayaz Han'da yan kollarda kullanılan kemerler basık kemerlidir ancak eğrilik yarıçapları daha büyüktür.

Damascus Otel'de de ahır kısmında ve yan kollarda taş bezemelerine rastlanmamaktadır. Ön cephede balkon kapılarının üzerinde kullanılan üçgen formlu alınlıkta bir yunan motifi olan dişler kullanılmıştır. Bu form Bayaz Han'da sadece ana balkonun altındaki taş bezemesinde kullanılmıştır. Pencerelerdeki üçgen formu ise Bayaz Han'da üst kata çıkan merdivenlere açılan kapıların üstünde görmek mümkündür (Şekil 7.2, Ek 1 Şekil 172, 173).

Yapıda kullanılan kat silmelerinde motifler klasik Osmanlı taş detaylarında kullanılan motiflerle yapılmıştır. Bayaz Han'da da benzer şekilde kat silmelerinde klasik Osmanlı taş detayları kullanılmıştır.

Yapı için oldukça önemli olan, üst kata açılan kapılar her iki yapıda da özel işçilikler sergilemektedir. Ancak her iki yapıda bu işçilikler oldukça farklıdır. Damascus Otel'de kapılar yuvarlak nal kemerler şeklinde yapılmışken Bayaz Han'da bu kapılar yuvarlak kemerlerle yapılmış, hareket, taş renkleri ve motiflerle sağlanmıştır. Her iki kapıda da kemerin bittiği noktada kapıyı düz atkılı şekle getiren bir ara atkı vardır.

Bu iki yapıda detaylar ve taş işçilikleri farklılıklar göstermesine rağmen her iki yapı için de ortak olan nokta ön cephelerinin çok özel detaylara sahip olmasıdır.

7. YAPIDA GÖRÜLEN BOZULMALAR

7.1 Geçirdiği Onarımlar

Bayaz Han'ın yapımı 1918 yılında tamamlanmış ve yapımından beş yıl sonra Kurtuluş Savaşı'nda hasar görmüştür. İki katlı olan yapının yan kollarından doğu kısmının üst katı yıkılmış, batı kısmı ise hasar görmüştür. Kurtuluş Savaşı'nın sona ermesinden sonra yapının iki sahibinden biri olan Ermeni ortağın bulunamamasından dolayı yapının batı kısmı devlete kalmıştır. Yapı, ortaklarının değişmesi, hasarlar ve yeni fonksiyonların getirdiği ihtiyaçlar doğrultusunda, kesin tarihi belli olmamakla beraber, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra kapsamlı bir onarım geçirmiştir. Bu onarımda, yapının bir kısmının Tekel Başmüdürlüğü'ne kalması nedeniyle, yapı, kabaltıdan geçen aks göz önüne alınarak ikiye ayrılmıştır. Yapının doğu kısmını oluşturan ve kabaltıdan girilen avlu parçası, arkadaki ahırın yarısı, doğudaki yan kol ve ön kısmın üst katının yarısı Bayaz Ailesi'ne kalmıştır. Yan taraftan girilen avlu parçası ve diğer kısımlar da İnhisar'dan devredilerek Tekel Başmüdürlüğü'ne kalmıştır.

Hiçbir yazılı belge bulunamamasına rağmen, Bayaz Ailesi'nin yapıyı hemen Kurtuluş Savaşı'ndan sonra tamir ettirdiği düşünülmektedir. Çünkü Bayaz Han'da çocukluğu geçen ve şu anda seksenli yaşlarında olan Ahmet Bayaz yapıda yapılan kapsamlı bir tamiratı hatırlamadığını belirtmiştir. Bayaz ailesi yaptığı onarımda yapının yıkılan üst kat yan kolunu yeniden yapmamış ve bu kısmı teras çatı şeklinde bırakmıştır. Arka kısımdaki depoda üç ayrı küçük mekan oluşturmuştur. Bunlardan ikisi duvar örülerek, birisi ise camekanlı bölümlerden oluşmaktadır. Yapının ön deposunda ise yan kollardaki mekanlardan birisi bu depoya katılarak mekan genişletilmiştir. Bayaz Ailesi ilk onarımlarda üst katlarda değişiklik yapmamıştır. Bu mekanlarda ilk onarımda yapılmayan bazı değişiklikler daha sonraki zamanlarda yapılmıştır. Depo kısmına yapılan tuvaletler ve kasa, yine bu mekanlarda duvarlarda ve tavanda uygulanan ahşap kaplama, üst katta odalarda yapılan ek tuvaletler, bu mekanlarda mutfak oluşturulmak için mekanların duvarlarında açılan giriş bunlardandır. Ayrıca üst katta ana koridorda sonradan yapılan cumba kısmı da yapının doğu kısmının geçirdiği onarımlardandır.

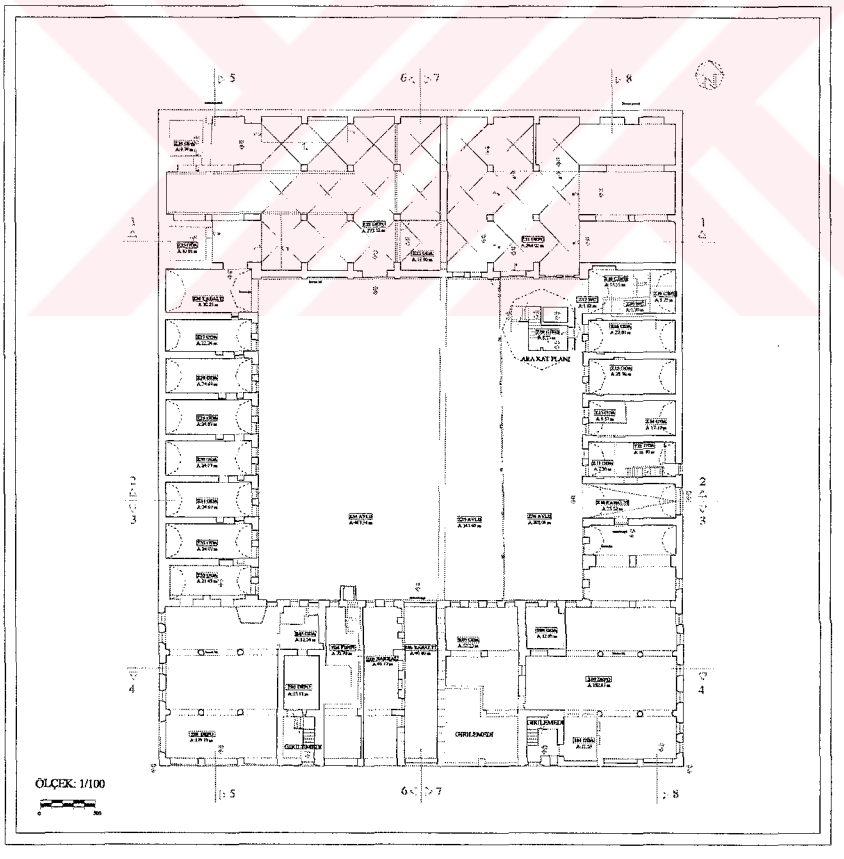
Yapının batı kısmı ise Tekel Başmüdürlüğü'ne devredildikten sonra onarım görmüştür. Yine sözlü kaynaklardan edinilen bilgilere göre bu onarım 1950'li yıllara denk gelmektedir. Ancak Tekel Başmüdürlüğü'nün arşivinde yapılan araştırmalara rağmen bu onarımın tarihi hakkında bir bilgiye ulaşılamamıştır. Yapılan onarımla hasarlı olan üst kat yan kolları büyük değişiklikler geçirerek iki ayrı lojman konutuna dönüştürülmüştür. Bu konutların ihtiyacı

olarak bu kısımda ki odalardan iki tanesi tuvalet ve iki tanesi mutfak olarak değiştirilmiştir. Ayrıca bu kısımda iki adet giriş de sonradan açılmıştır. Yapının alt katında bulunan ana depoda zeminde beton eklerle kot düzenlemesi yapılmıştır. Alt kat yan koldaki tüm mekanların doğramaları değiştirilmiş, mekanlar yağlı boyayla boyanmıştır. Ön depoda ise mekanın zemin ve tavan kaplamaları değiştirilmiştir. Bu mekanın dışa açık olarak yapılan kemerli ön duvarı kapatılmıştır. Yapının ön kısmında bulunan bölümler de sonradan duvar örülerek kapatılmıştır.

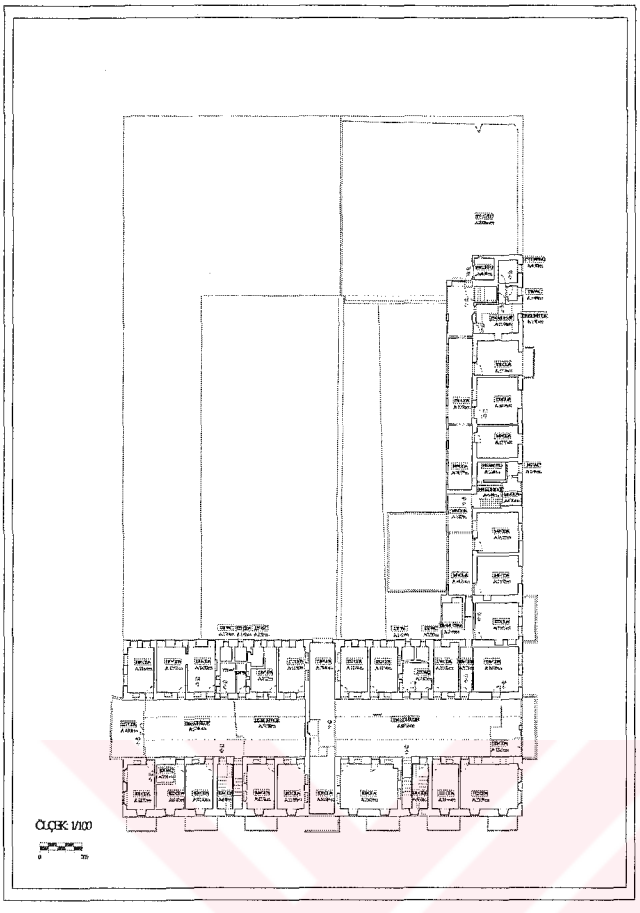
Yapılan bu onarımlardan sonra yapı, başka bir onarım geçirmediği gibi bakım da görmemiştir.

7.2 Plan Şemasındaki Bozulmalar

İki farklı mal sahibi olan yapı, tam ortadan örülen duvarla iki parçaya ayrılmıştır. Ahır kısmının, avlunun ve üst kattaki ana koridorun tam ortasından geçen duvar, 55 cm kalınlığında moloz taş duvardır. Yapı iki ayrı bölüm olarak kullanıldığından yapıda görülen bozulmalar bu iki bölüm esas olarak alınarak irdelenmiştir.

Şekil 7.1 Bayaz Han zemin kat planı

Şekil 7.2 Bayaz Han üst kat planı

Yapıyı kullanılabilir hale getirmek için doğu kısmındaki yan bölümün Kurtuluş Savaşı'nda yıkılan üst katı tamamen temizlenmiş ve burası teras çatı olarak düzenlenmiştir. Ayrıca bu kısımda bulunan en kuzeydeki oda ön depoya katılarak depo genişletilmiştir (Şekil 7.1, Ek 1 Şekil 73). Bu mekanda bulunan duvar nişi genişletilerek kasa yerleştirilmiştir. Büro olarak kullanılan bu mekanda dışarıya bakan pencere kapıya dönüştürülmüştür. Yapının yan cepheye bakan geniş pencerelerinden ikisi yıkılarak depoya geniş bir giriş açılmıştır. Ayrıca mekanda bulunan tüm kapı ve pencere doğramaları değiştirilmiştir. Deponun arkasında bulunan ve merdivenin arkasında bulunan bölüme denk gelen ve açık olan kısım kapatılmış, burada bir depo, mutfak ve tuvalet oluşturulmuştur. Bu bölümde avluya bakan pencereler duvar örülerek kısmen kapatılmıştır. Depo olan bölümde ise asma kat yapılmıştır. Ayrıca bu kısım ile ana caddeye açılan merdiven arasında bağlantıyı sağlamak amacıyla yeni bir kapı açılmıştır. Merdiven kovasının altına demirden küçük bir mekan yapılmıştır ve bu mekana şu anda girilememektedir.

Yapının ön kolunu oluşturan iki katlı kısımda, zemin katta bulunan, özgün tavan kaplaması volta döşeme üzerine sıva kaplama olan, depo mekanında, tavan, kurulan iskelet sistemle ahşap kaplanmıştır. Deponun yanında bulunan odalarda tuvalet ve mutfak olarak kullanılmak amacıyla iki oda yapılmış, bu mekanlar seramikle kaplanmıştır (Şekil 7.1). Bu mekanları oluşturabilmek için avluya bakan iki adet pencere kısmen kapatılmıştır.

Ayrıca şarap mahzeni olarak kullanılan ahır kısmının bir bölümüne üç adet oda yapılmıştır. Bu odalardan ikisi dört tarafı kapalı beton oda, bir tanesi ise ofis niteliğinde açık bir odadır (Şekil 7.1, Ek 1 Şekil 56, 57). Bu kısımdan dışa açılan kapı yapının yan parselinin sonradan bitişik nizama dönüşmesinden dolayı kapatılmıştır (Şekil 7.1, Ek 1 Şekil 58). Bu bölümün özgün girişi olan ve yapının yan kollarından bağlantılı olan giriş taş örülerek kapatılmıştır ancak bu duvar bugün kısmen yıkılmış durumdadır. Ahır kısmının girişi sonradan açılan kapıyla doğrudan avludan sağlanmaktadır. Avlu cephesindeki duvarlar yenilenmiş ve bu duvarlara tepe penceresi açılmıştır. Yine ahır kısmının üzerinde bulunan toprak terasın üzerine de beton dökülerek yalıtım sağlanmaya çalışılmıştır.

Üst kata çıkıldığında odalardan büyük çoğunluğu özgün plan formunu korumaktadır. Ancak mekan zaman içinde konut olarak kiraya verildiğinden ana koridoru ikiye bölmek amacıyla ahşap bir paravan kullanılmıştır. Bu paravan tuvalet kısmında da devam ederek tuvaletleri de ikiye bölmüştür. Üst katın doğu kısmında dışa açık balkonlu eyvan şeklinde yapılmış olan kısım daha sonra kapatılarak cumba şeklinde bir misafir odası oluşturulmuştur. Yukarıdaki şekilde işaretli olan 102 no'lu odanın içine briketten duvarlarla tuvalet yapılmıştır (Şekil 7.2). 119 numaralı oda ile 120 numaralı odayı birleştirmek amacıyla ara duvara bir geçit açılmış ve bu mekanlar mutfak olarak kullanılmıştır (Şekil 7.2). Mutfak olarak kullanılan bu mekanda dolaplar genişletilerek raf şekline dönüştürülmüş, duvarlara tezgah monte edilmiştir. Bu mekanda zemine sunta kaplanmıştır. Ayrıca aynı kısımda 126 numaralı mekanda da banyo olarak kullanılmak üzere ek bir mekan düzenlenmiştir (Şekil 7.2). Bu mekanda banyodan kullanılabilmesi amacıyla bir baca yapılmıştır.

Yapının batı kısmında ise ahırda tüm zemine şap dökülerek, içki mahzeni olan mekana çeşitli kotlar verilmiştir. Bu kısımda bulunan tüm ışıklıklar taşla örülerek kapatılmıştır. Bu kısımda mekanın güney duvarlarında bulunan kemerlerin içine duvar örülmüştür. Bazı yerlerde duvarlar sıvanarak kapatılmıştır. Mekanın avlu cephesine bakan duvarlar kaldırılarak daha ince bir malzeme olan briket ile tekrar örülmüştür. Bu duvarlarda her bir kemerde avluya bakan ikişer adet pencere açılmıştır. Ayrıca avlunun özgün girişi olan yan koldan giriş kapatılmış bunun yerine avludan doğrudan giriş kapısı açılmıştır.

Yapının batı kısmında avlunun büyük bir bölümü ahşap paravanla bölünmüş, buradan geniş bir ek depo çıkarılmıştır. Şu anda yıkık durumda olan bu kısım 10 adet ahşap dikme ve bunların arasını dolduran ahşap kaplamalardan oluşmaktadır. Ayrıca avlunun toprak kaplama olan zemini asfalt yol kaplamasıyla kaplanmıştır.

Yapının yan kollarından batı kısmındakilerde çok fazla değişiklikler olmuştur. Üst katta düzenlenen lojmanlar nedeniyle avludan yukarıya çıkan merdivenin ara sahanlığında beton kat yapılmış ve bağlantı kesilmiştir (Şekil 7.2, Ek 1 Şekil 123). İki kollu olan merdivenin ilk kolu kaldırılmış yerine tuvalet yapılmıştır. Özgün yapıda tuvalet olan arka kısımda ise ara kota beton döşeme geldiğinden hiçbir işlev verilememiştir. Bu mekandaki tuvalet bölümleri kullanılamaz haldedir. Batı kısmının zemin kattaki yan mekanlarında tüm mekanlarda yenilemeler yapılmıştır. Z12, Z14, Z15, Z16 numaralı mekanlarda zemin kaplamalarının üzerine beton uygulanarak zemin kotları değiştirilmiştir. Mekanda bulunan tepe pencereleri bina dışındaki yol kotunun yükselmesinden dolayı taş örülerek kapatılmıştır. Mekandaki diğer pencerelerde ise boyutlarda bir değişiklik yapılmamış ancak tüm doğramalar değiştirilmiştir. Şekil 7.2'de görülen Z12 numaralı mekanda lojman kısmına giriş verilebilmesi amacıyla mekan ikiye bölünmüştür. Mekanın avluya bakan kısmı mutfak olarak kullanılmış, buradaki duvar nişine lavabo yerleştirilmiştir. Mekanın arka taraftaki, yola cephesi olan kısım da kendi içinde ikiye ayrılmıştır. Mekanlardan birisi lojmanın girişini ve üst kata bağlantı veren merdiveni oluşturmaktadır. Diğer bölümde ise asma merdivenle inilen bir depo kısmı mevcuttur. Z14 numaralı mekan Tekel deposunun veznesi olarak kullanıldığından bu mekanda camekanlı ayrı bir bölme yapılmıştır.

Yan kolda bulunan kabaltıda zemin kotlarından dolayı oluşan rampa asfalt kullanılarak değiştirilmiştir. Bu bölümde yine yol kotunun değişmesinden dolayı araç girişlerinde yetersiz kalan giriş kemeri kaldırılarak betonarme atkı yapılmış ve giriş kapısı genişletilmiş ve yükseltilmiştir. Yine Z12 numaralı mekanın kabaltıya açılmasını sağlayan kapı duvar örülerek kaldırılmıştır. Bu bölümden ön depoya açılan kapı ise değiştirilmiş ve genişletilmiştir.

Bu bölümde yoğun bezemeler gösteren kolon başlarının olduğu ve ön cepheye bakan depoda da değişiklikler olmuştur. Geniş bir tek mekan olan depo bölünerek dört ayrı oda ve bir geniş salon oluşturulmuştur. Ön deponun ana caddeye bakan bir bölümü sonradan bölünerek ön cephedeki merdivenden ulaşılabilen bir oda yapılmıştır. Ayrıca burada merdivenin diğer kısmında bulunan depolar duvar örülerek kapatılmıştır. Avluya bakan bölümlerinde oluşturulan küçük iki oda dışında ana caddeye bakan kısımlara girilememiştir (Şekil 7.1). Bu mekanlarda pencereler de değiştirilmiş ve boyutları genişletilmiştir. Kotu değişen yan yola açılan pencereler ise belli bir noktaya kadar kapatılmıştır. Mekanın ana caddeye açılan

kemerli girişleri duvar örülerek tamamen kapatılmıştır.

Üst katta bulunan ve ahşap revaklarla avluya baktığı düşünülen kısım, lojman olarak düzenlenmiştir. Avluya bakan revakların yerine duvar örülerek oluşturulan mekanlar lojmanlar tarafından oda olarak kullanılmaktadır. İki ayrı konut oluşturulan bölümde konutların dışarıyla bağlantılarını sağlamak amacıyla Belibağlı Sokağa açılan iki adet kapı yapılmıştır. Bu kapılardan üst kata çıkan merdivenlerden birisi yapının özgün merdiveninin tek koludur (Şekil 7.2). Diğer merdiven ise sonradan yapılmış, tek kollu, ahşap bir merdivendir. Üst katta konutların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, 154 ve 139 numaralı mekanlar mutfak olarak düzenlenmiştir. Mutfak için yeterli mekan olmadığından 139 numaralı mekan cumba yapılarak genişletilmiştir (Şekil 7.2). Yine konutların ihtiyaçlarından dolayı 145, 147, 156 ve 157 numaralı mekanlar tuvalet ve banyo olarak düzenlenmiştir. Bu mekanları oluşturmak için mevcut duvarlar kaldırılmamış, yeni duvarlar örülmüştür. Tüm mutfak ve banyo mekanlarının yüzeyleri fayans kaplanmıştır.

Lojman kısmında odalar Kurtuluş Savaşı'nda hasar gördüğünden birçok düzenleme görmüş, yapının ön depo kısmının üzerine gelen mekanlarda döşemenin yapıyı taşımayacağı düşünülerek betonarme bir döşeme düzenlenmiştir (Ek 1). Ayrıca üst kattaki mekanlarda yeni pencereler açılmıştır. Şekil 7.2'de 156 ve 157 numaralı mekanlarda yeni havalandırma pencereleri açılmıştır. 152 numaralı mekanda bulunan pencere genişletilerek cumba haline dönüştürülmüştür. 137 numaralı mekanda bulunan pencerelerden bir tanesi kapıya dönüştürülerek mekana balkon eklenmiştir. 141, 142 ve 150 numaralı mekanlardaki pencereler genişletilmiştir.

Yapının ön kısmında üst kat uzun süre Tekel Başmüdürlüğü'nün idare bürosu olarak kullanılmıştır. Bu nedenle yapının yan kollarıyla ön kısımdaki odaları birbirine bağlayan koridor kapatılmıştır ve konut kısmı tarafından kullanılmaktadır. Bu kısımda 109 ve 112 numaralı mekanların ortasında bulunan duvarlar yıkılarak mekanlar genişletilmiştir (Şekil 7.2). Ayrıca ana koridorun sonunda, sivri kemerle balkona açılan kısım Kurtuluş Savaşı'nda hasar gördüğünden, kemerin ana oranları korunarak yeniden düzenlenmiştir. Burada balkon betonarme sistemle yeniden yapılmıştır. Bu bölümde ahşap bir paravanla ayrılarak oluşturulmuş bir oda da bulunmaktadır (Şekil 7.2, Ek 1 Şekil 74). Bu kısımda bulunan tuvaletleri ikiye bölmek amacıyla bir duvar örülmüştür. Ancak bu duvar şu anda yıkık durumdadır.

Yapının batı kısmında çatı onarımı yapılmıştır. Özgün formunu koruyan doğu kısmında çatıda ışıklıklar ve bacalar bulunmaktadır. Ancak onarım gören batı kısmında ışıklıklar

kaldırılmıştır. Bu ışıklıkların izleri ana koridor duvarlarında halen görülebilmektedir. Özgün çatı alaturka kiremitle örtülmüşken onarım gören çatı marsilya tipi kiremitle kaplanmıştır. Çatıda özgün yapıda görülmeyen bacalar görülmektedir. Sonradan yapılan tuvalet ve banyo kısımlarına ait olan bu bacalar yapının hem doğu kısmında ve hem de batı kısmında görülmektedir.

7.3 Cephe Düzenindeki Bozulmalar

Yapının ana cephesi olan Atatürk Bulvarı'na bakan cephesine fazla bir değişiklik görülmemektedir. Ancak zamanın ve bakımsızlığın getirdiği bozulmalar cephelerde yoğun şekilde görülmektedir (Ek 1, Şekil 5, 8, 9, 15, 20, 26, 28, 29). Yapının ana cephesine bakan zemin kat mekanlarını kapatmak amacıyla doğu kısmındakiler camlı kapı ve pencerelerle, batı kısmındakiler ise duvar örülerek kapatılmıştır (Ek 1, Şekil 25, 27, 28, 29). Doğu kısmındaki mekanlardan Z04 ve Z05 numaralı mekanlar şu anda kullanıldığı için cephelerin bu kısımlarında yenilemeler yapılmıştır. Yenilemelerde metal çerçeveler kullanılmış, bu çerçevelerin kullanımı sırasında kemerlerin çevresindeki taş detayları zarar görmüştür (Ek 1, Şekil 26). Ayrıca bu bölümde duvarlar seramik kaplanmış, cephenin taş olan kısımları yağlıboya ile boyanmıştır. Yapının üst kata çıkan merdivenlerine açılan kapılar değiştirilmiş, birisine metal kapı takılmıştır. Bu cephede insanların ulaşabildikleri noktalarda, yapının tüm cephesinde pankartlar ve tanıtım afişleri yapıya oldukça zarar vermektedir. Cephenin üst katında bulunan 13 adet kapı ve pencerenin birçoğunda camlar kırılmıştır. Cephenin simetri ekseninde bulunan balkon kapısında ve kemerde de kırılan camlar bulunmaktadır. Tüm cephede yoğun nem, kirlilik ve yosunlaşma gözlenmektedir. Cephedeki balkonlardaki yoğun yosunlaşma taşlarda derin çatlaklara neden olmuş, bu çatlaklardan dolayı bazı balkon taşları kırılmıştır. Cephedeki yağmur oluklarının batı kısmındakiler değiştirilmiştir ancak özgünlüğünü kaybetmiştir. Cepheden geçen elektrik hattı herhangi bir elektrik direği kullanılmaksızın doğrudan yapıya monte edilmiştir. Taşın delinmesiyle yerleştirilen metal parçalar tarafından taşınan elektrik hattı yapıya zarar vermektedir. Metal parçaların oluşturduğu pas tüm cephede kirlilik yaratmaktadır. Diğer iki cephede de aynı sorun gözlenmektedir.

Büyük kısmı yenilenen batı cephesinde de yoğun kirlenme görülmektedir. Batı kısmında düzenlenen yeni lojman işlevi doğrultusunda yapının zemin katında sağır duvarlar delinerek üst kattaki lojman kısmına girişler verilmiştir. yol kotunun yükselmesinden dolayı bu cephede zemin katta bulunan tüm pencereler ya kısmen kapatılmıştır, ya da tamamen kapatılmıştır. Üst katta ise Ayrıca bu cephede, üst katta sonradan yapıldığı bilinen iki adet balkon ve bir adet

cumba bulunmaktadır. Ahır kısmının ışıklık pencereleri taş örülerek kapatılmıştır. Ayrıca üst kattaki mekanlarda yeni pencereler açılmıştır. Şekil 7.2'de 156 ve 157 numaralı mekanlarda yeni havalandırma pencereleri açılmıştır. 152 numaralı mekanda bulunan pencere genişletilerek cumba haline dönüştürülmüştür. 137 numaralı mekanda bulunan pencerelerden bir tanesi kapıya dönüştürülerek mekana balkon eklenmiştir. 141, 142 ve 150 numaralı mekanlardaki pencereler genişletilmiştir.

Yan kolda bulunan kabaltıda zemin kotlarından dolayı oluşan rampa asfalt kullanılarak değiştirilmiştir. Bu bölümde yine yol kotunun değişmesinden dolayı araç girişlerinde yetersiz kalan giriş kemeri kaldırılarak betonarme atkı yapılmış ve giriş kapısı genişletilmiş ve yükseltilmiştir. Yine Z12 numaralı mekanın kabaltıya açılmasını sağlayan kapı duvar örülerek kaldırılmıştır. Bu bölümden ön depoya açılan kapı ise değiştirilmiş ve genişletilmiştir. Bu kısımda yol kotunun yükselmesinden dolayı aşağıda kalan arka deponun üzerine taş duvar örülerek güvenlik sağlanmıştır.

Doğu kısmında ön cepheye bakan ve zemin hizasının altında kalan deponun yedi adet penceresi özgün boyutlarını devam ettirmektedir. Bu pencerelerden ön cepheye yakın olan iki tanesi tamamen kapatılmış, diğerleri zemin kotunun altında kaldığı için yükseltilmiştir. Bu kısımda bulunan her bir pencerenin üzerinde 55x36 boyutlarında tepe pencereleri bulunur. Zemin katta bulunan ahır kısmında ve yan kollardaki odalarda bulunan ışıklıklar cepheye hareket kazandıran diğer öğelerdir. Yine bu cephede kabaltı şeklinde avluya geçişi sağlayan bir giriş bulunmaktadır. Daha önce içerde devam eden tonoz örgü sisteminin bir devamı olarak, sivri kemerli bir girişi olduğu düşünülen bu kısım şu anda düz beton atkıyla geçilmiştir. Yol kotunun yükselmesinden dolayı yoldan avluya geçiş, arabaların da girişini sağlamak amacıyla rampayla sağlanmıştır.

7.4 Strüktürdeki Bozulmalar

Yapının oldukça sağlam bir strüktür yapısı vardır. Alınan ölçülerde ve çizilen rölövede de görüldüğü gibi yapıda herhangi bir açılma ya da ölçü bozulması olmamıştır. Kesme taştan, yığma sistemle yapılan yapıya onarımlar sırasında kalıcı bir zarar verilmemiştir. Ancak yapılan ek bölümlerde, strüktür sistemini etkileyen bozulmalar olmuştur.

Yapının batı kısmında, önde bulunan depoda volta tavan döşemesi iki kolon aksı boyunca sökülerek betonarme döşeme uygulanmıştır. Yapının arka kısmında ve doğu kolunda teras çatılarda beton çatı uygulaması yapılmıştır.

Kurtuluş Savaşında hasar gören yapının yan kollarının üst katları yıkılmış ancak yeniden

yapılmadığından, strüktürde ek bir hasar oluşturmamıştır. Batı kısmında yapılan banyo ve tuvalet uygulamaları yapıya fazladan yük getirdiği gibi oluşturduğu nem ve atık su da yapıya zarar vermektedir.

Yapıya sonradan eklenen üç adet balkon ve iki adet cumba yapının taşıyıcı duvarlarını oluşturan dış duvarlarda bozulmalara neden olmuştur. Balkon ve cumbaların yapıldığı noktalarda taşlarda kırılmalar olmuştur. Yapılan bu eklerde yapının sehim yaptığı görülmektedir. Ayrıca cumba kısmında da duvarlarda burkulma olmuştur (Şekil 7.2).

Yağmur, nem, korozyon, güneş etkisi, hava kirliliği, yosunlaşma, kuş pisliklerinin oluşturduğu bozulmalar gibi sebeplerden oluşan çeşitli bozulmalar yapıda görülmesine rağmen bunlar, yapının strüktürünü etkilememiş ancak malzemelerin bozulmasında etkili olmuştur.

7.5 Malzemedeki Bozulmalar

Yapıda kullanılan üç ana malzeme olan taş, metal ve ahşap, yapının farklı noktalarında benzer bozulmalar içerdiklerinden bu malzemeler üç başlık altında incelenmiştir.

7.5.1 Taş Malzemedeki Bozulmalar

Atmosfer içinde taşı bozabilecek birçok madde bulunmaktadır. Bu maddeler yağmur suyuyla birleşerek taşta bozulmalara neden olurlar. Hava kirliliğinin en önemli nedenleri ısıtma, trafik ve endüstridir. Yapının tamamında hava kirliliğinin neden olduğu yoğun kir tabakası gözlenmektedir (Ek 1 Şekil 5, 10, 17, 19, 20, 50). Hava kirliliğinin neden olduğu kirliliğin en çok görüldüğü yerler ana cadde üzerinde olan ön cephedir. Taş detayları ve motifleri çok olan ön cephede, kirliliğin en çok görüldüğü yerler bu motifler ve kat ve saçak silmelerinin olduğu noktalardır.

Taş malzemede önemli bozulmalara neden olan diğer bir doğal etken ise su ve nemdir. Yapının büyük kısmında bir sorun gibi görünmemesine rağmen sıvayla kaplanan kısımlarda yapının bünyesine aldığı nemi dışarıya verememesinden dolayı terlemeler oluşmuştur. Bu ise yapı taşlarının bozulmasında en önemli etkendir. Yapının arka avlusunun batı kısmı, üst kattaki odalar, lojman kısmındaki mekanlar, ön kısımdaki her iki depo, fırın ve bakkal kısımları duvar yüzeylerinin seramik, sıva ve yağlı boyayla kaplanmasından dolayı mevcut nemini dışarı atamamıştır ve bu nedenle taşta yoğun yosunlanma, küflenme ve parçalanmalar görülmektedir (Ek 1 Şekil 10, 57, 59, 60, 61, 63, 74, 83, 84).

Yağmur suyunun yapının belli noktalarından dışarıya atılamaması da suyun yapıya olumsuz etkisinin olmasını sağlamaktadır. Yapım aşamasında yağmur olukları düşünülen yapıda, bu olukların temizlenmemesinden dolayı, yağmur suyu her noktada yapı yüzeyini kirleterek aşağı inmektedir (Ek 1 Şekil 5, 10, 17, 179). Ayrıca toprak çatılı olan bölümlerde oluk olmadığından yağmur suları, çatıdaki kir ve toprak karışımlarıyla, cephede kırmızımsı renkte kirli bir leke oluşturmaktadır (Ek 1 Şekil 50).

Gaziantep'te yaşanan kara ikliminin etkisiyle yaz, kış ve gece, gündüz sıcaklık farkları fazla olmaktadır. Bu sıcaklık farklılıkları hacimlerin değişmesini de birlikte getirir. Hacim değişikliklerinin devamlı olması ise malzemenin yorulmasına neden olur. Suyun buz haline gelmesiyle hacimde %9'luk bir artış olur. Çatlaklar arasına giren su, taşı kuvvetli bir basınçla çatlatır ve büyüyen çatlak ikinci bir don oluşumunda daha çok büyüyerek taşın mukavemetini düşürür. Bu olay birkaç kez tekrarlandığında taş parçalanma, hatta toz haline gelme tehlikesiyle karşı karşıya gelir. Bu tür bozulmalar en çok yapının kapı ve pencere kemerlerinde kilit taşlarında görülmektedir. Yan cephelerde bulunan yuvarlak kemerli pencerelerin tamamında; kilit taşı ve bir üst sırasında bulunan taşlarda çatlaklar oluşmuştur (Ek 1 Şekil 157, 158, 159).

Taşta doğal etkenlerle görülen bozulmalar dışında canlıların sebep olduğu bozulmalar da vardır.

Yosun ve liken gibi organizmalar, özellikle kat silmeleri ve saçak silmeleri gibi yatay yüzeyler üzerinde büyürler. Rüzgarla savrulan tozların da bunların üzerinde birikmesiyle ince bir organik madde tabakası oluşturarak taş yüzeyini kaplamışlardır. Özellikle sıva ve boyayla kaplanmış ve nemini kaybedemeyen yüzeylerde bu yosunlaşma daha çok görülmektedir. Balkonların döşemelerindeki mermerlerin derzlerinde oluşan yosunlar mermerleri çatlatmış, hatta rüzgarla toplanan tomurcuklarla ana akstaki balkonda bir incir ağacı bile çıkmıştır (Ek 1 Şekil 188, 192).

İnsanlara bağlı tahribatların başında gelen terk Bayaz Han'ı da etkilemiştir. Yaklaşık 15 yıldır kullanılmayan yapı, periyodik bakım ve temizlik görmediğinden birçok tahribatlar oluşmuştur. Balkonlarda oluşan küçük bitkilerin temizlenmesi yapılmadığından bu bitkiler büyümüş ve taşı çatlatmıştır. Ayrıca temizlenmeyen su olukları yağmur suyunun çeşitli yerlerden taşarak yapıya zarar vermesine sebep olmuştur.

Yapının kırılan pencereleri yenilenmediğinden, dış ortam şartları yapının içini etkilemiş, iç mekan yüzeylerinde yoğun kirlilik yaratmıştır (Ek 1 Şekil 91, 106, 135, 136). Oluşan sıcaklık

farkları iç mekanlardaki döşeme kaplamalarında da çatlaklar oluşturmuştur (Şekil 90). Paslanan balkon korkuluklarının yeniden boyanmaması, pas lekelerinin taşa akarak taşı kirletmesine sebep olmaktadır (Ek 1 Şekil 189).

Yapıda kullanılan elektrik kablolarının, tabelaların ve sigorta kutularının tutturulması için duvarlara açılan delikler taş malzemeye zarar vermektedir. Ayrıca şehrin genel elektrik dağıtım kabloları da elektrik direği yapmak yerine Bayaz Han'a monte edilmiştir (Ek 1 Şekil 195, 196). Bu can güvenliği açısından yanlış olduğu gibi taşa da zarar vermektedir. Monte edilen bu elemanlardan yağmurunda etkisiyle akan pas taşta kirlenmelere sebep olmaktadır (Ek 1 Şekil 196). İnsanların neden olduğu bozulmalardan biri ise yapının duvarlarına yapıştırılan ilan kağıtlarıdır.

7.5.2 Metal Malzemedeki Bozulmalar

Yapının taşıyıcı strüktürünü oluşturan çelik profillerden açıkta olanlar balkonları altındakilerdir. Bu profillerin tamamında korozyon görülmektedir (Ek 1 Şekil 186, 189, 190).

Yapının süslemelerinde kullanılan dövme demir malzemede de görülen korozyon tüm metal süsleme elemanlarında ve lokma parmaklıklarda görülmektedir. Ayrıca dövme demir süsleme elemanlarında eğrilmeler ve motif bozulmaları da görülmektedir (Ek 1 Şekil 189). Balkon ve pencerelerdeki tüm demirlerde yer yer kopmalar görülmektedir. Balkon küpeştelerinin köşelerinde bulunan pirinç babalardan birçoğu eksiktir (Ek 1 Şekil 1). Merdiven küpeştelerinin babaları da kopmuştur.

Alüminyum malzemeyle kaplı olan cumbalarda da korozyon sorunu vardır. Ayrıca bu yüzeylerde alüminyum levhaların tutturuldukları yüzeyden ayrılmaları sonucu yırtılmaları ve parçalanmaları gibi sorunlar görülmektedir (Ek 1 Şekil 198, 199).

7.5.3 Ahşap Malzemedeki Bozulmalar

Kapı ve pencerelerde kullanılan ahşaplarda en sık rastlanan sorun, koruyucu cila tabakasının zamanla aşınmasıyla ahşapta görülen bozulmadır. Dış etkenlerle karşı karşıya kalan ahşapta suyun ahşaba nüfuz etmesiyle çürüme başlar. Suya maruz kalan ahşapta kurtlanma ve mantarlaşmalar da görülür. Su alan ahşap malzemede şişmeler de görülür. Bu sebeple pencere ve kapı kanatları kapanmamakta ve yapı içine dışardan kir ve kötü hava şartları girebilmektedir. Bayaz Han'da bulunan tüm kapı ve pencerelerde koruyucu cilanın yok olmasıyla oluşan çürüme, kurtlanma ve şişmeler görülmektedir (Ek 1 Şekil 166, 155).

Ahşap cumbaları alüminyumla kaplı olan Bayaz Han'da bu kısımlarda bir bozulma görülmez.

Ancak saçak kısımlarındaki detaylardan içeri su alan cumbada alüminyum malzeme yerinden çıkmış ve ahşap malzeme açığa çıkmıştır. Buralardan doğrudan yağmur suyuna maruz kalan yapı zarar görmektedir (Ek 1 Şekil 198).

Ahşap malzemede görülen diğer bir bozulma ise yapı içindeki kapı ve dolaplarda görülmektedir. Buralardaki ahşaplar yapının özgün renkleri ve boya türü dikkate alınmadan, yağlı boyayla boyanmıştır (Ek 1 Şekil 83, 84).

Ayrıca yapının yan kollarında bulunan kapı ve pencerelerden birçoğu sökülerek başka bölgelerde kullanılmıştır (Ek 1 Şekli 140, 141, 142, 143, 144, 145).

8. BAYAZ HAN RESTİTÜSYON DENEMESİ

Kurtuluş Savaşı'ndan birkaç yıl önce yapılan yapı savaş sırasında zarar görmüş ve savaştan sonra kapsamlı bir onarım geçirmiştir. Bu onarım öncesine göre oldukça farklılıklar gösteren yapı savaş öncesi hali ve savaş sonrası hali olmak üzere iki şekilde değerlendirilebilir.

8.1 Bayaz Han'ın Kurtuluş Savaşı Öncesi Dönemi Restitüsyon Denemesi

Kurtuluş Savaşı öncesi konaklama hanı olarak yapılan Bayaz Han dikdörtgen planlı, iç avlulu bir zemin kat ve U formlu, ana caddeye cephe veren bir ikinci kattan oluşur. Yapı, iki ortak tarafından, tek bir yapı olarak inşa edilmiştir.

Yapının ilk yapılan hali göz önüne alınarak yapılacak restitüsyon çalışmasında, yapıyı ana akstan ikiye bölen moloz taş duvar yıkılmalıdır (Şekil 7.1, Ek 1 Şekil 37). Ayrıca ahır kısmında bulunan Z24 ve Z25 numaralı mekanlar, yapının ön kısmında bulunan ve Z07 numaralı, girilemeyen depo kısımlarını çevreleyen duvarlar, bu mekanların daha önce ana caddeye açık olan kemerli cephelerini kapayan duvarlar kaldırılmalıdır (Şekil 7.1, Ek 1 Şekil 56, 40, 33, 34). Ahır kısmını oluşturan duvarlar yıkılarak oluşturulan iki adet kapı ve açılan pencereler kapatılmalı, bu kısımlardaki muhtes duvarlar özgün malzeme ve boyutlarda yeniden yapılmalıdır. Kurtuluş Savaşı'ndan önce avlu cephesine tamamen kapalı olan ahır kısmının girişlerinin avluyla komşu mekanlar olan Z18 ve Z26 numaralı mekanlardaki kemerli girişler ahır kısmının girişlerini oluşturmaktadır. Muhtes olarak yapılan giriş kapıları kaldırılmalı ve özgün olan bu girişler kullanılmalıdır. Girişlerden kapatılmış olan Z18 numaralı mekandaki giriş açılmalıdır (Şekil 7.1).

Z01 numaralı mekan Z02, Z03 ve Z04 mekanlarıyla birlikte tek bir depo olarak yapılmıştır. Ancak günümüzde bu mekan ayrılarak farklı mekanlar oluşturulmuştur. Bu mekanlardan Z02 ve Z03 Kurtuluş Savaşı'ndan sonra kapatılarak küçük bir depoya dönüştürülmüştür. Tamamen ayrı olarak yapılmış olan merdiven kovası da bu mekanlarla, bir kapı açılarak, birleştirilmiştir. Bu mekan özgün haline uygun olarak açılmalı merdiven kovasıyla olan bağlantısı kapatılmalıdır. Merdivenin altında bulunan ve girilemeyen baraka kaldırılmalıdır. Yapının doğu kısmındaki şu an fırın ve bakkal olarak kullanılan kısımları ayıran duvarlar ve fırının içindeki ocak temizlenmelidir (Şekil 7.1, Ek 1 Şekil 201, 202). Bu mekanlarda yola bakan cephelerde camekanlı bölümler kullanılarak mekanlar genişletilmiştir. Özgün formunda taş revaklarla dışa açılan ana cephede bu camekanlı bölmeler kaldırılmalı ana cepheden 3.7 metre içeride olan kemerli revaklar ortaya çıkarılmalıdır.

Batı kısmında bulunan ve ön cepheye bakan depoda tek bir mekan olarak yapılan mekana dört küçük oda eklemek amacıyla duvarlar örülmüştür. Ayrıca bu duvarlar şu anda girilemeyen bir mekan da oluşturmuştur. Ana cepheden kullanılan merdiven kovasıyla bağlantılı olan oda depoda bulunan sütunlardan birini içine almaktadır. Bu mekan da depoyla birleştirilmeli, korentiyen sütun başı detayları taşıyan sütunun çevresi temizlenmelidir. Merdiven kovasının altında bulunan ve girilemeyen baraka kaldırılmalıdır.

Yapının zemin katında tüm mekanların yüzeyleri yağlıboya ile kaplanmıştır. Yapıda bozulmalara sebep olan bu kaplama kaldırılmalı, bozulmaların görüldüğü noktalar sağlamlaştırılmalıdır.

Özgün yapının U formlu üst katında yan kollar iç avluya bakan ahşap revaklarla odalara açılmaktadır. Kurtuluş Savaşı'nda yıkılan doğu kısmındaki yan kol tamamen yok olmuştur. Batı kısmındaki yan kolda ise ahşap revak kaldırılmış, burada tuğla duvar örülerek yeni mekan oluşturulmuştur (Şekil 7.2, Ek 1 Şekil 125, 126). Yapılacak restitüsyon çalışması kapsamında yıkılan kısım bütünlenmeli ve tuğla duvarlar kaldırılmalıdır. Bu kısımda Gaziantep'in geleneksel revak detayları göz önüne alınarak ahşap revak düzenlenmelidir. Oluşturulması gereken yeni mekanların formları; yapının tam simetrik olarak inşa edildiği düşünülerek, batı kısmında bulunan mekan kurgusu göz önüne alınarak düzenlenmelidir. Batı kısmında, savaştan hasar görmesine rağmen mekan kurgusunda bir bozulma olmamıştır (Şekil 7.2).

Haçvari plan şemasında koridoru olan ve ana cepheyi oluşturan üst katın ön kısmında da yapının ikiye ayrılmasıyla değişiklikler olmuştur. Ana koridorun tam ortasında bulunan ve eyvan kısmını oluşturan bölümde yapıyı bölmek için duvar örülmüştür. Bu kısımda bulunan tavan döşemesi açılarak çatı arasına ulaşımı sağlayan bir merdiven ve dolap yapılmıştır. Yapılacak restitüsyon çalışmasında koridorun bütünlüğünü bozan bu yapı elemanları kaldırılmalıdır.

Üst katta doğu kısmındaki tuvalet mekanında tesisat yenilenmiş ve dışardan kullanımlı hale getirmiştir. Yapıya zarar veren ve görsel çirkinliğe neden olan bu değişiklik kaldırılmalı, tuvaletin gerçek tesisatı onarılarak kullanıma açılmalıdır. Ayrıca bu mekanı ikiye ayırmak için yapılan ahşap paravan kaldırılmalıdır. Batı kısmındaki tuvalette yapılan ve yıkık durumdaki duvar da kaldırılmalıdır. Bu bölümlerde 102 ve 126 numaralı mekanlarda yapılan banyolar kaldırılmalı, bunlardan 126 numaralı mekandaki için yapılan baca yıkılmalıdır.

Yapının ön kısmında bulunan 109 ve 112 numaralı mekanlar özgün yapıdaki iki oda

adasındaki duvarlar kaldırılarak genişletilmiştir. Bu mekanları özgün formlarına getirebilmek için mekanlar bölünmeli ve her bir mekandan iki ayrı oda oluşturulmalıdır.

Üst kattaki mekanlarda kullanılan dolap ve pencerelerden kapatılmış olanlar yeniden açılmalı ve özgün örnekler göz önünde bulundurularak bütünlenmelidir. Tüm kapı ve pencerelerde kırılmış camlar ve ahşaplar bütünlenmelidir.

Yan kollardan batı kısmındaki mekanlar lojman olarak kullanılmaktadır. Lojman fonksiyonunun ihtiyacı olarak yapılan iki adet giriş ve merdiven kısımları kaldırılmalıdır. Mu mekanlardan yapıyı iç avluya bağlayan merdiven üzerine yapılan kısmı buradaki merdivenin yıkılmasına sebep olmuştur. Yapının güneyinde bulunan Z19 numaralı mekanda lojman girişini oluşturmak için yapılan betonarme ara kat kaldırılmalı, buradan üst kata geçişi sağlayan özgün merdiven tekrar kullanıma açılmalı, bir kısmı tamamen yok olan merdiven bütünlenmelidir(Şekil 123, 124). Diğer lojmanın girişini sağlamak için ikiye ayrılan Z11 ve Z12 numaralı mekanları bölen duvar ve burada bulunan merdiven kaldırılmalıdır (Şekil 7.2). lojman kısımlarında kullanılan ve şu anda kapatılmış olan revaklı olan kısımdaki duvar kaldırılmalı, yuvarlak kemerli ahşap revak yeniden yapılmalıdır. Hiçbir izi bulunmayan ahşap revak, yapının 1935-1940 yıllarında çekildiği düşünülen fotoğraf göz önüne alınarak tamamlanmalıdır.

Yapının batı kısmında bulunan deponun volta döşeme olan döşemesi yer yer kaldırılmış, burada betonarme döşeme kullanılmıştır (Ek 1 Şekil 64, 65). Ancak ahşap desteklerle durabilen döşeme yenilenmeli kısmen özgün formunu koruyan volta döşeme bütünlenmelidir. Yapının ön kısmında kullanılan ve tüm volta döşeme izini kapatan sunta tavan kaplamaları kaldırılmıştır.

Tekel depoları olarak kullanılan, yapının batı kısmındaki, iç avludaki ahşap depo ile lojmanların kullanımı için yapılmış olan ve avluya bakan betonarme balkon kaldırılmalıdır.

Özgün hali siyah taş kaplama olan depoların döşeme kaplamaları Tekel'in depoları olarak kullanılan kısımlarda beton kaplanmış ve bu yolla çeşitli kot farklılıkları oluşturulmuştur. Tekel'e ait olan zemin katta yandaki odalarda da döşemeler betonla kaplanmıştır (Ek 1 Şekil 127). Bu kaplamalar sökülerek özgün döşeme kaplaması ortaya çıkarılmalıdır.

Yol kotunun yükselmesi nedeniyle pencerelerin bir kısmı zemin kotunun altında kalmıştır. Bu nedenle taş doldurularak kapatılan pencerelerin açılması için yol kotu yapının güney kısımlarında iki metre kadar düşürülmelidir. Ahşap doğramaları çıkarılan pencerelerde yapıda

örneği bulunan diğer pencereler göz önüne alınarak bütünleme çalışması yapılmalıdır.

Savaş sonrasında yapının Belibağlı Sokağa bakan cephesinde hasar oluştuğundan bu cephede onarım yapılmıştır. Cephedeki kemer izlerinden de anlaşıldığı gibi yapının diğer pencereleriyle benzer oranlarla yapılmış olan pencereler genişletilmiş ve bu cephede, düz atkılı, geleneksel olmayan pencere tipi uygulanmıştır (Ek 1 Şekil 11, 12). Bu pencereler özgün formlardaki pencere boyutları göz önüne alınarak yeniden yapılmalıdır. Cephede avluya giriş için genişletilen kabaltı düzenlenmeli, özgün kemer formu tekrar uygulanmalıdır. Yapının doğu kısmında depoya giriş açmak amacıylan pencereler kaldırılmış, yıkılan duvara betonarme düz atkılı giriş yapılmıştır. Buraya özgün cephe oranları korunarak kaldırılan pencereler yeniden yapılmalıdır. Yine bu cephede üst katta ek mir mekan oluşturmak amacıyla yapılan cumba kaldırılmalı, burada bulunan balkon, izleri göz önüne alınarak bütünlenmelidir.

Tüm cephelerde yoğun kirlenme gözlenmektedir. Bu cephelerde temizleme yapılmalıdır. Geniş ve düz olan yüzeyler püskürtme tabancalarıyla homojen olarak püskürtülen atomize su ile temizlenmelidir (Binan, 2002). Yoğun kirlenmenin olduğu ön cephede suya bazı kimyasallar karıştırılmalıdır. Cephede ana aksta bulunan kemerde ve balkonda bulunan taş detaylarında biriken kir tabakası jelle temizleme yapılarak temizlenmelidir.

Yapının çelik konstrüksiyonu sağlamlaştırılmalıdır. Balkonlarda bulunan döşeme mermerleri temizlenmeli, sağlamlaştırılmalı ve tekrar yerlerine yerleştirilmelidir.

Yarısı onarım gören çatı düzenlenmeli, özgün yapıda kullanılan ve şimdi kapatılmış olan tepe pencereleri yeniden açılmalıdır. Marsilya kiremitle aktarılan çatı alaturka kiremitle kaplanmalıdır.

8.2 Bayaz Han'ın Kurtuluş Savaşı Sonrası Dönemi Restitüsyon Denemesi

Kurtuluş Savaşı sonrası onarım gören yapı, zemin katta plan formunu korurken, üst katta kolların birinin yıkılması sonucu L plan formuna dönüşmüştür. Yapının ortaklarının değişmesinden dolayı yapı, tam ortasından örülen moloz taş duvarla iki eşit parçaya ayrılmıştır.

Yapının detaylarında ve sağlamlaştırılmasında gerekli olan ve yukarıda öngörülen tüm restorasyon çalışmaları yine yapılmalıdır. Ancak yapının bugün tamamen yok olan doğu kısmı yan kolu ve batı kısmındaki kolun revaklarının nasıl olduğuna dair elimizde hiçbir yazılı veya sözlü kaynak bulunmamaktadır. Doğu kolunun plan oluşumunun, yapının simetrik

olmasından dolayı batı kısmındaki ile aynı olduğu düşünülse bile bu bölümlerde olduğu düşünülen ahşap revaklarla ilgili hiçbir iz veya veri bulunamamıştır.

Bu nedenle yapının bulunmayan doğu kısım yan kolunun yapılmaması ve bu haliyle bırakılması ya da ahşap revakların yeniden düzenlenmesi yapının restorasyonu sonrasında kazanacağı işlevi ve bu işlevin ihtiyaçları doğrultusunda verilmesi gereken bir karardır.

9. RESTORASYON ÖNERİSİ

Geçmişte belli bir işlev için yapılan tarihsel anıtlar, günümüzde de aynı veya benzer bir işlevle kullanılabilirler. Tarihi bir yapının toplum yaşamıyla bütünleşmesinin gereği olan kullanım, onun her an göz önünde ve denetim altında bulunup, içindekiler tarafından tahribata neden olabilecek bozulmalar karşısında önlem alınmasını sağladığından, birçok durumda olumlu ve geçerli bir yoldur. Ancak bilindiği gibi tarihsel yapılar belli bir amaç için yapılıp dönemlerinin teknolojilerine göre donatılmışlardır. Başka bir deyişle günümüzün konfor olanaklarına sahip değildirler. Bu gibi durumlarda verilecek yeni işlevinin, yapının taşıyıcı sistemi, malzemesi ve planıyla uyumu çok iyi etüt edilerek seçilmeli ve restorasyon en az tahribata neden olacak biçimde gerçekleştirilmelidir. Bu nedenle mekana yeni işlevler verirken, yapıda herhangi bir bölümün yıkılmamasına, malzemenin zedelenmemesine, mekan etkisini bozacak şekilde bölme, mobilya ve tesisata yer verilmemesine, yapılan müdahalenin gereğinde yapıya zarar vermeden geri alınabilir olmasına dikkat edilmelidir.

Bayaz Han'ın, yapıldığı dönemin kültür izlerini taşıyan mekan anlayışları ile korunması ve bu mekanlara yeni işlevler verilmesi, geçmişe saygının yanı sıra, bu yapıların geleceğe aktarımları açısından da çok önemlidir.

Konaklama hanı olarak yapılan Bayaz Han, özgün işlevinin de konaklama olmasından dolayı otel olarak kullanılabilir. Ancak yapıldığı dönemde otellerde ihtiyaç duyulmayan her odada banyo ve tuvalet ihtiyacı, bu işlevin günümüz kullanımı için yetersiz olduğunu göstermektedir. Odaların boyutlarının yetersiz olmasından dolayı her mekanda yapılacak tuvalet, ısıtma ve havalandırma tesisatları yapıya zarar verecektir.

Birçok küçük mekandan oluşan yapıda eğitim merkezi düzenlemesi yapılabilir, ancak bu işlev hayata geçirildiğinde, Gaziantep'in yöresel mimarlığının en güzel örneklerinden olan yapı, genel kullanıma açılamadığından hem hak ettiği değeri yansıtamamış olacaktır ve hem de topluma açık olan özgün işlevine ters düşen bir işlev kazanmış olacaktır.

Bayaz Han'da iki ana salon, geniş bir açık alan ve birçok küçük mekanın olmasından dolayı bu yapıya sanat merkezi işlevinin uygun olacağı düşünülmüştür. Bunun için iki bölüme ayrılmış olan Bayaz Han yeniden birleştirilerek, tek bir yapı olarak kullanımına devam edilmelidir. Yapıda sanatsal aktivitelerin yapılabileceği toplantı ve sergi salonları, atölyeler ve grup çalışmalarının yapılacağı genel mekanlar olacağı gibi yapıyı tüm halkın yararlanabileceği bir toplanma mekanı haline getirebilmek için burada meydanlar ve dinlenme mekanları da olmalıdır.

Sanat ve kültür merkezi işlevinin kazandırılması düşünülen Bayaz Han, verilecek yeni işlevle tüm Gaziantep halkının yapıya girebileceği, genel kullanıma açık yaşama alanlarının olduğu aktif bir toplanma mekanı olarak düşünülmüştür.

Çeşitli enstrümanların kullanım eğitimlerinin verildiği, dans, bale, müzik, şan, resim ve heykel kurslarının bulunduğu sanat merkezinde; sergi ve toplantı salonları, satış birimleri ve açık, kapalı dinlenme birimleri, lokanta ve yemek birimleri bulunacaktır. Ülke çapında bir ünü olan geleneksel Gaziantep mutfağı yapılacak merkez bünyesinde düşünülecek; gerek yerli halkın gerekse gelen turistlerin mekanın sade ve dinlendirici ortamında geleneksel Gaziantep mutfağından ve dünya mutfaklardan örnekler tadabilecekleri mekanlar burada düşünülecektir.

Yapının ana mekanlarından olan geniş avluda oluşturulan oturma grupları, kültür merkezine gelenlerin ya da yapıyı gezmeye gelenlerin dinlenebilecekleri ve dünya mutfaklarından yemekler deneyebilecekleri bir mekan olarak düşünülmüştür. Bu mekanda düzenlenecek organizasyonlarla müzik dinletileri, açık hava sergileri ve açık hava gösterileri düzenlenecektir.

Bu amaçla yapının zemin katı genel kullanım amaçlı mekanlardan oluşacaktır. Toplantı ve sergi salonları, dans salonu, lokanta ve kafelerin bu katta olması düşünülmüştür. Daha geniş mekanlar olan zemin kattaki mekanlar bu işlevler için gayet uygundur (Şekil 9.1). Yapının üst katındaki mekanlar ise kültür merkezinin eğitim ve çalışma mekanları olacaktır. Bu mekanlarda, bireysel ya da küçük guruplar halinde çalışmaların yapılabileceği birimleri oluşturulmalıdır.

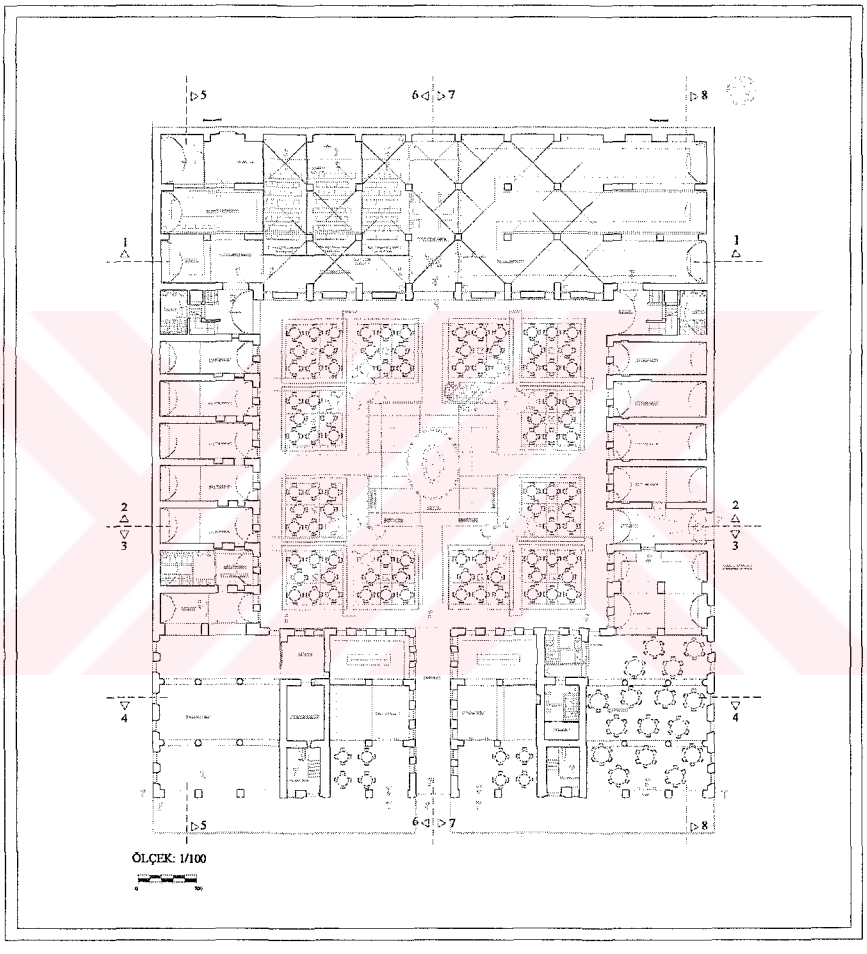
Üst katta avluya bakan revaklı bölümde dinlenme mekanları düzenlenecektir. Ayrıca yapının ön kısmında bulunan ana koridorda da dinlenme mekanları düşünülmelidir. Bu bölümde çalışmalarını açık alanda yapmak isteyenler için ayrılan bölümler olacak, yapı tümüyle sanat çalışmalarının yapılabileceği bir eğitim merkezi olarak kullanılabilecektir. Bu anlamda avluda da çeşitli zamanlarda çalışmalar yapılabilecek, avlu modern bir kent meydanına dönüştürülecektir.

Yapının ana cephesindeki bölümlerin, genel kullanım amaçlı mağazalar olarak düzenlenmesi düşünülmüştür (Şekil 8.1). Ancak bu mağazalarda dekorasyon ve mağaza kullanım şartları yapının sanat merkezi işleviyle bütünlük oluşturacak şekilde belirlenmelidir. Bu mağazaların işlevi enstrüman satışı, kitap satışı, sanat dallarından olan bale ya da resim için gerekli malzemelerin satışı ya da küçük sanat evleri tarzında mekanlar olacaktır. Bu mekanların önünde bulunan revaklı kısımlarda mevsimin müsait olduğu zamanlarda kafe hizmeti de

verilerek Bayaz Han'ın kente kazandıracağı hareketliliğin arttırılması düşünülmüştür.

9.1 Müdahaleler

Kurtuluş Savaşı'nda aldığı hasarlar ve verilecek yeni işlev nedeniyle Bayaz Han'a bazı müdahaleler yapılmalıdır. Yapının plan şemasında, detaylarında ve malzemelerinde yapılacak müdahaleler her bir mekan tek tek ele alınarak detaylı olarak irdelenmiştir. Bunun için özgün plan formunda tek bir yapı olan Bayaz Han bir bütün olarak ele alınacaktır.

Şekil 9.1 Bayaz Han restorasyon önerisi zemin kat planı

Bayaz Han'ın zemin katındaki mekanlardan yapının güneyindeki ahır kısmı sergi ve toplantı salonları olarak düzenlenmesi düşünülmektedir. Mekanın doğusu toplantı salonu batısı ise sergi salonu olarak düzenlenecektir (Şekil 9.1). Yapının özgün girişi olan yan kollardaki girişler korunacak ancak tali giriş olarak kullanılacaktır. Bayaz Han'ın ana aksı olan ahır kısmının ortasından geçen aksta fuaye düzenlemesi yapılacaktır. Fuaye bölümünde mekanın bütünlüğünü ifade edebilmesi amacıyla sergi bölümünde camdan ayırıcı duvarlar kullanılmıştır. Toplantı salonu kısmında ise toplantı mekanları için uygun olmadığından alçı

ayırıcı duvarlar kullanılmıştır. Fuaye kısmının sonunda toplantı aralarında ve bekleme anlarında hizmet verebilmesi amacıyla servis bankosu düzenlenmiştir.

Sergi salonunda hiçbir bölücü eleman kullanılmamıştır. Mekanın kolon düzeninin getirdiği düzgün aks sistemi serginin gezi güzergahını belirlemiştir. Sergi için gereken yüzeyler ise taşınabilir panolarla sağlanacaktır. Toplantı salonlarının düzenlenmesinde belirleyici etmen kolonlar olmuştur. Görüş alanını etkileyen kolonlar mekanı dört ayrı toplantı salonuna ayırma zorunluluğu getirmiştir. Bu dört toplantı salonundan üçünü oluşturan ve bu salonları birbirinden ayıran duvarlar kaldırılabilir hareketli bölücü duvarlardır. Mekan bütün olarak kullanılmak istendiğinde duvarlar yanlara kaydırılarak ve oturma düzenleri değiştirilerek kullanılabilmektedir. Mekan genişletildiği takdirde kullanılmak üzere sahne düzeni ve ekran gösteri ekipmanı kurulmalıdır. Bunun için gerekli teknik oda ve arşiv mekanda düzenlenmiştir. Toplantı odalarının ortak giriş salonunda kapalı olan avlu cephesine altı adet pencere yapılmıştır. Bu pencerelerle hem mekana doğal ışık almak ve hem de mekana hareketlilik sağlamak amaçlanmıştır. Ayrıca bu pencerelerle mekanın sürekli, aktif ve yaşayan sanat ortamını avluda yaşatmak amaçlanmıştır.

Her iki mekanda da ana giriş kapıları sürgülü, otomatik cam kapılardır. Toplantı salonlarının kapıları ise gerektiğinde karanlık ortamı sağlayabilmek amacıyla sağır kapılardır. Toplantı ve sergi salonlarının düzenlenmesi için yapıda şu anda bulunan ekler kaldırılacaktır. Mekanın doğusunda bulunan iki adet dört tarafı kapalı mekan ve camekanlı bölmelerden oluşan bölümler kaldırılacaktır. Özgün zemin kaplaması olan kaba yonu taş kaplama mekanın doğusunda halen mevcuttur. Ancak mekanın batısında zemin betondur. Bu beton kaplama kaldırılacak ve özgün kısımdaki taş boyutları örnek alınarak bu kısım tamamlanacaktır. Mekanın doğu ve batı cephelerinde bulunan, taş örülerek kapatılan tepe pencereleri açılarak ahşap doğrama takılacaktır. Mekanın üzeri teras çatılı olarak yapılmıştır. Şu anda üzeri beton kaplanarak yalıtım yapılmaya çalışılan mekanda bu işlem yapılırken bir sıra taş kaldırılmıştır. Kat silmesi olan bu taş hizası sadece avlu cephesinin batısında gözlemlenmektedir (Ek 1 Şekil 181). Mekanın su yalıtımının yetersiz olduğu şu anda mekanın içinde görülen yosunlaşmadan anlaşılmaktadır. Bu nedenle mekanın çatısındaki beton ve üzerinde çeşitli bitkilerin yetişmiş olduğu görülen (Ek 1 Şekil 19) toprak kaldırılacaktır. Bu yüzeyde önce zemini düzleştirmek için kaplama yapılmalı ve ardından kum dökülmeli ve sonra sürme membran su izolasyonu yapılmalıdır. Üzerine uygulanan perlitli betonla yapılacak tesviye betonundan sonra yüzey yürünmeyecek bir yüzey olduğu için çakıl kaplanmalıdır. Tüm bu uygulamalar yapılacak kat silmesinin içinde kalacağı için ek bir kalkan duvara gerek kalmamaktadır.

Ana akstan girilen orta avluyu çevreleyen mekanlar, avluda açık oturma grupları düzenlenerek oturulması için kullanılan, mutfak hizmeti veren mekanlar olarak düzenlenmiştir. Bu mekanların açıldığı orta avlu genel kullanıma açık, oturma gruplarından oluşan yemek birimlerinin hizmet ettiği bir toplanma mekanı olacaktır. Bu mekanlarda hem geleneksel Gaziantep mutfağından örnekler olacak hem de dünya mutfaklarından örnekler olacaktır. Bunun için avluya bakan dokuz adet mekanın mutfaklarından biri İtalyan yemekleri, biri Çin yemekleri, biri Meksika yemekleri, biri amerikan yemekleri, biri doğu yemekler, üçü Gaziantep yemekleri ve biri Gaziantep tatlıları üzerine olacaktır. Bu mekanlarda verilecek işlevlerde herhangi bir yapısal değişiklik yapılması gerekmemektedir. Her bir mekanın ana mutfakları Bayaz Han dışında olacaktır. Kullanacakları mekanlar sadece servis birimleri olacaktır. Bu mekanların servis girişleri ise avluya yandan girişi olan kabaltıdan sağlanacaktır. Mekanlarda toprak kaplı olan taş yüzeyler ortaya çıkarılacak, beton kaplı olanlarda ise yüzeyler taşla kaplanacaktır. Servis mutfakları için mekanların arka kısmında paralel tezgah uygulanacak, tezgahların önünde gerekirse kullanılabilecek yüksek tezgah konulacaktır. Bu mekanlarda özgün olduğu düşünülen bir kapı ve pencere kalmıştır. Ancak bunlar hiçbir yüzeyde devam etmediklerinden özgün olup olmadıklarından emin olunamamıştır. Bu nedenle mekanda ahşap kasalı, cam kapı ve pencereler kullanılmıştır. Mümkün olduğunca kayıt kullanılmayarak derin bir mekan olan iç mekana mümkün olduğunca fazla ışık alınmaya çalışılmıştır.

Bayaz Han'ın yan kollarının her ikisinin de en güneydeki aksı üst katla bağlantıyı sağlayan merdiven kovalarıdır. Sergi ve toplantı salonlarının tali girişleri de bu noktalardandır. Bu mekanlardan doğudaki tamamen yıkılmıştır. Şu anda boş bir mekandır. Batıdakinde ise iki kollu olan merdivenin kollarından birisi tamamen durmakta, birisinin ise izi görülmektedir. Bu izlerden yola çıkarak merdiven yeniden yapılacaktır. Bu noktada sonradan yapılan tuvalet kaldırılarak merdiven tamamlanacaktır. Merdivenin arkasında kemerli bir kapıdan girilen bölümün ise özgün yapıda tuvalet olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Yapının dışından üst kata yapılan bağlantı nedeniyle bu mekanda kat yüksekliği 1.5 metreye kadar düşmektedir. Bu giriş kaldırılarak mekan bütünlüğü sağlanarak burada genel kullanım amaçlı tuvaletler düzenlenecektir. Mekanın hem bay hem bayan tuvaletlerini aynı noktada çözebilmek için yeterli yeri olmadığından yapının doğusunda bulunan tuvalet bay, batısında bulunan tuvalet ise bayan tuvaleti olarak düzenlenmelidir. Yine buradaki merdivenlerden yukarı çıkıldığında karşılaşılacak tuvalet de genel kullanım amaçlı olarak yapılacaktır ve her iki kolda da mevcuttur.

Tamamı toprak kaplı olan avluda peyzaj düzenlemesi yapılacaktır. Yapının avlusuna geleneksel Gaziantep mimarisinin en belirgin özelliklerinden olan ve gane olarak adlandırılan havuz yapılacaktır. Büyük çoğunluğu oval olan bu havuzlardan yola çıkılarak yapılan havuz da bu nedenle oval olarak seçilmiştir. Yazın çok sıcak, kışın ise soğuk olan Gaziantep'in iklimi göz önünde bulundurularak avluya büyük ve gölge veren ağaçlar dikilmesi düşünülmüştür. On altı adet büyük kare parçaya ayrılan avunun yapı kenarındaki on tanesine oturmak ve yemek yemek için masalar konulmuştur. Ancak iklim şartları göz önüne alınarak bu bölümlerde her bir kare bölüme bir büyük şemsiye konulmuştur. Gerekmediğinde bu şemsiyeler kapatılarak mekanın bütünlüğü sağlanacaktır. Mekanın ortada kalan diğer kısımlarında ise meydan düzenlemesi yapılacaktır (Şekil 9.1). Havuzun çevresinde şekillenen meydanda gerektiğinde sanatsal aktiviteler düzenlenebilmesi düşünülmektedir. Meydanın ve oturma alanlarının kaplaması taş kaplama olacaktır. Ancak avlunun sirkülasyon alanları, aralarından bir alt kotun görünebildiği ahşap kaplama malzemeyle kaplanacaktır.

Yapının ana cephesinde bulunan Z01 numaralı mekanın bale ve dans eğitimleri için kullanılması düşünülmüştür. Bu mekanlarda işlev için gerekli olan aynalar muhtes duvarlara monte edilecektir. Bu duvarların olmadığı noktalarda ise yapıya en az şekilde zarar vermek amacıyla aynalar zemine monte edilecektir. Bu mekanda ana caddeye bakan cephede geniş cam yüzeyler kullanılarak dans çalışmalarının izlenebilmesi için uygun bir mekan yaratılacaktır, bu mekanda bulunan muhtes camekan bölmeler kaldırılmalı mekan doğramasız cam yüzeylerle kapatılmalıdır. Ayrıca istendiği takdirde bu pencereler kapatılabilir. Mekanda bulunan ek oda kaldırılacaktır. Ayrıca Z03 numaralı mekanda tesisat ve nem açısından yapıya zarar veren mutfak ve tuvalet mekanları kaldırılacaktır. Bu mekan arşiv olarak kullanılacağından herhangi bir mekansal düzenlemeye ihtiyaç duymamaktadır, ancak yüzeylerdeki fayanslar kaldırılacak, yağlıboya olan yüzeyler temizlenecek ve mekanın muhtes doğramaları değiştirilecektir. Z02 numaralı mekan ısıtma merkezi olarak kullanılacaktır. Yapının ön kısmında kullanılacak olan zeminden dolaşımlı ısıtma sisteminin ihtiyaç duyduğu alan burada çözümlenmiştir. Kalorifer sisteminin ihtiyaç duyduğu baca yapının muhtes duvarında üst kattaki tuvalet bacasına kadar çıkarılacaktır. Ve bu noktadan sonra da mevcut tuvalet bacası kullanılacaktır. Bu mekanda bulunan asma kat ve sonradan açılan kapı kapatılacaktır. Dans salonunun ihtiyaç duyduğu mekanlardan olan idari oda ve soyunma odası Z32 ve Z33 numaralı mekanlarda çözülmüştür. Duvarları ve zemini ahşap kaplama olan Z33 numaralı mekanın tüm yüzeylerindeki kaplamalar kaldırılarak özgün malzeme olan taşla tamamlanacaktır. Dans salonundan tamamı cam olan sürme giriş kapısıyla ayrılan idari bölümün arka kısmı da camlı bölmeyle ayrılacaktır. Ana girişle doğrudan bağlantısı olan

soyunma kabinlerine geçiş için özgün yapıda dolap olan ancak şu anda kasa koymak için genişletilen duvar nişi kullanılacaktır. Üç tuvalet ve üç duşu bulunan soyunma odasında soyunma kabinlerinin olduğu bölümde dolaplar kaldırılabilir olarak kullanılacaktır.

Yapının batısında bulunan diğer depo kısmı ise yöresel yemeklerin hazırlandığı bir lokanta olacaktır. Geniş bir oturma düzeniyle 96 kişilik olan lokantanın girişi avludan olacak, ana caddeden de camlı yüzeyden sürme kapılarla girilebilecektir. Üst kata çıkılan merdivenlerin arkasında bulunan Z09 ve Z10 numaralı mekanlar lokantanın tuvalet ve depo mekanlarıdır. Z09 numaralı mekan bay tuvaleti Z10 numaralı mekan ise bayan tuvaleti olarak yapılmıştır. Bu tuvaletlerde iki adet tuvalet ve iki adet lavabo bulunmaktadır. Tuvaletler zemine monte edilen alçak paravanlardan oluşmaktadır. Lokantanın mutfak kısmı ise deponun ek kollarını oluşturan bölümdür (Şekil 9.1). Mutfak kısmının malzeme girişi avluyla bağlantısı olan yan kolun kabaltı girişindedir. Mutfak bölümündeki tüm tezgahlar taşınabilir hazır mutfak elemanları olacaktır.

Z05 ve Z07 numaralı mekanlar Bayaz Han'ın doğrudan dışarıya açılan satış birimleridir. Fırın ve manav olarak kullanılan Z05 numaralı mekanda oldukça fazla değişiklik yapılacaktır. Bu mekanlarda tüm duvarlar ve zeminler seramik kaplanmıştır. Ayrıca fırın olan bölümde bir ocak bulunmaktadır. Yine fırın olarak kullanılan bölümde sonradan yapılmış iki tuvalet vardır. Bu mekanlarda sonradan yapılan tüm ekler kaldırılacaktır. Ayrıca özgün plan formunda tek bir mekan olan Z05 ve Z06 numaralı mekanlar aralarındaki duvar kaldırılarak birleştirilecektir. Özgün plan formunda ana cepheden 3.7 metre içerde olan mekanlar dışa doğru genişletilmiş ve bu noktalarda alüminyum doğramalı girişler yapılmıştır. Bu doğramalar kaldırılacak ve revaklar ortaya çıkarılarak içeriye tamamı cam olan sürme kapılı girişler yapılacaktır. Revaklarda hava şartlarının uygun olduğu zamanlarda dinlenme mekanları oluşturulabilir. Mekanın satış birimi olarak kullanılması için mekanın girişine bir tezgah ve kasa koyulacaktır. Arka bölümde ise mekanın işlevine göre raflar tasarlanmalıdır. Ancak bu raflar yapının duvarlarına monte edilmemeli, taşınabilir olmalıdır.

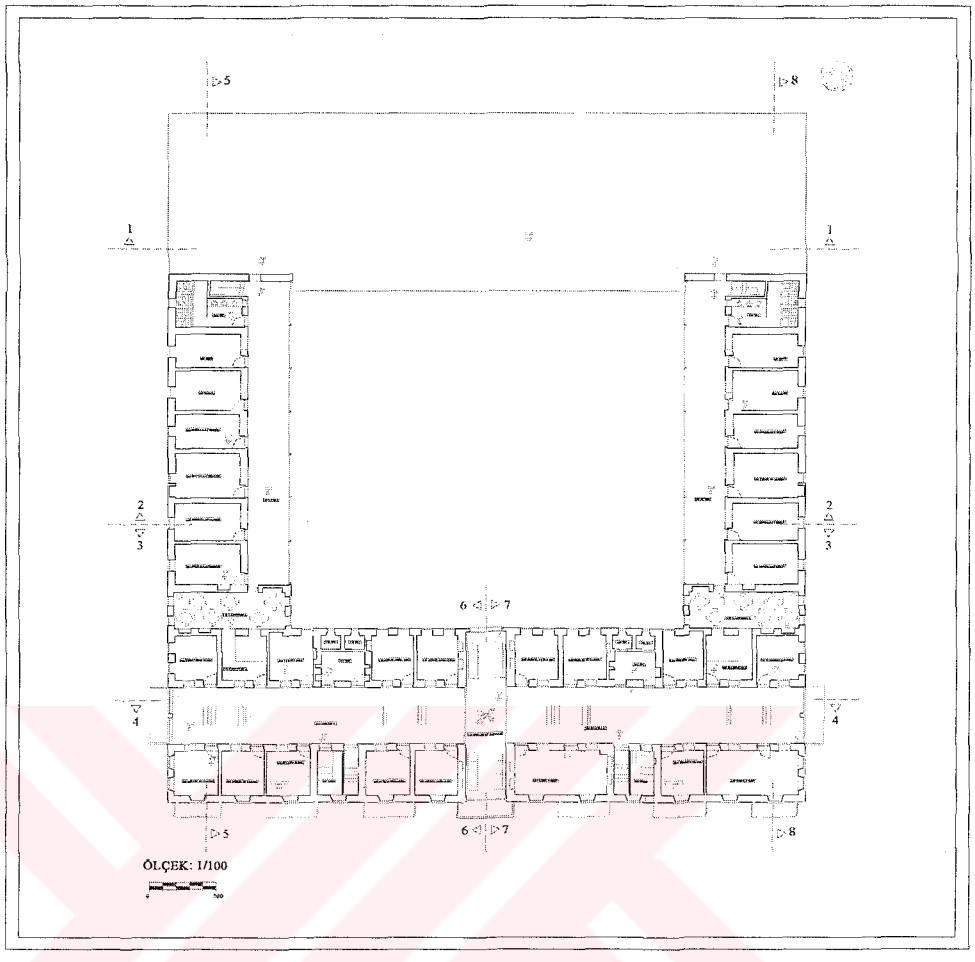
Z07 numaralı mekanda ise sonradan örülen ve mekana girişi engelleyen duvarlar kaldırılarak Z05 numaralı mekanda yapılan uygulamalar yapılacaktır. Yapının ana cephesine bakan mekanlar olan Z01, Z02, Z03, Z05, Z07 ve Z12 numaralı mekanlarda özgün zemin kaplaması görülmemektedir. Hiçbir kaplaması olmayan zemindeki şap kaldırılarak zeminde drenaj, su ve ısı yalıtımları yapıldıktan sonra zeminden ısıtmalı sistem için borular döşenecek ve zemin ahşap malzemeyle kaplanacaktır. Mekanın özgün kaplamasının taş kaplama olduğu düşünülmektedir ancak mekanların ihtiyaçları ve ısıtmada çıkabilecek sorunlar göz önüne

alınarak zeminde ahşap kaplama tercih edilmiştir. Yine tüm bu mekanlarda tavanda görülen volta döşeme sunta kaplamalarla kapatılmıştır. Bu kaplamalar kaldırılarak yapının özgün taşıyıcı strüktürü ortaya çıkarılacaktır. Ortaya çıkan volta döşemede boya ve sıva tabakaları temizlenerek Gaziantep yapıları için bir istisna olan strüktür ortaya çıkarılacaktır.

Bayaz Han'ın zemin katlarında tüm mekanlarda görülen ortak sorunlardan birisi tüm yüzeylerde uygulanmış olan yağlıboyadır. Yüzeylere uygulanan boya yapının nefes almasını engellemiş bu nedenle yüzeylerde nemlenme ve yosunlaşmalar oluşmuştur. Z21 numaralı mekanda ise yoğun bir şekilde yosunlaşma görülmektedir (Ek 1 Şekil 59, 60, 61). Bu nedenle tüm yüzeylerde bu yosun ve boya tabakası temizlenerek yapının bünyesinde barındırdığı nemi atması sağlanacaktır. Yüzeylerde görülen kirlenmeler püskürtme tabancası ile atomize su püskürtülerek temizlenecektir.

Bayaz Han'ın üst katının tüm sanat faaliyetleri için atölyelerden oluşması düşünülmektedir. Müzik, resim ve heykel kurslarının verilebileceği mekanlar yapının üst katlarındaki mekanlardır. Çeşitli boyutlardaki 34 adet mekanda istenirse grup çalışmaları yapılabilir, istenirse bu mekanlar bireysel çalışmalar için kullanılabilir. Ayrıca çalışma ortamında sessizlik isteyenlerin de olabileceği düşünülerek yan kollar sessiz sanatlar için ayrılırken ana caddeye bakan ana aks müzik atölyeleri için ayrılmıştır. Bu mekanlarda mekan bütünlüğünü bozmamak amacıyla mekanlar bölünmemiş, onun yerine eğitim programında her mekan kapasitesine göre çeşitli büyüklüklerde gruplar düzenlenmiştir. Yapılan restorasyon çalışmasında amaç yapıya en az müdahale ile ve yapının özgün formlarını bozmadan yapıyı en uygun şekilde kullanmaktır.

Yapının ana caddeye bakan ve üst katın ana aksı olan kısım, müzik atölyelerinin bulunduğu bölümdür. Daha önce iki ayrı bölüme ayrılan yapının ana aksını oluşturan 112 numaralı bölümde ahşap doğramalarla oluşturan eyvanın doğu tarafı duvar örülerek kapatılmıştır (Şekil 9.2). Bu duvar kaldırılarak eyvanı tamamlayan ahşap doğrama mevcut doğrama örnek alınarak yapılacaktır. Koridorda 113 ve 117 numaralı mekanların oluşturulması için yapılan ahşap paravanlar kaldırılacaktır. Ayrıca koridorun batı kısmında ahşap tavan kaplaması kaldırılacaktır. Bu kaplama yapının doğu kısmındaki örneği göz önüne alınarak tamamlanacaktır.

Şekil 8.2 Bayaz Han restorasyon önerisi üst kat planı

Bayaz Han'ın üst kat ön bölümünde 102 ve120 numaralı mekanlarda bulunan banyolar kaldırılacaktır. Burada bulunan her iki tuvalette de muhtes ayırıcı duvarlar kaldırılacaktır. Yapının doğu cephesine cumba şeklinde çıkma yapan ve ahşap karkas sistemle yapılmış olan mekan kaldırılacak, yerine özgün yapıda olduğu bilinen balkon yapılacaktır. Burada yapının her iki cephesinde de özgün formunu kaybetmiş olan doğramaların mümkün olduğunca sade olarak yapılması düşünülmektedir. Tüm mekanlarda kullanılan yağlıboya temizlenecektir. Tüm mekanların tavan kaplamalarında ana taşıyıcı strüktür sağlam olmakla beraber tüm tavanlardaki kumaş kaplamalar zarar görmüştür. Bu kaplamalar yenilenecektir. Ayrıca tüm mekanlardaki ahşap kapı ve pencerelerde ahşap malzemede su ve nem sorunlarının getirdiği malzeme bozulmalarına neden olmuştur. Bu çerçevelerin aslına uygun olarak yapılan yeni çerçevelerle değiştirilmesi gerekmektedir. 115, 116, 120 ve 128 numaralı mekanlarda pencereler tamamen değiştirilmiştir. Bu pencereler de özgün örneklerindeki ölçüler kullanılarak yeniden yapılacaktır.

Üst katta ön kollardan yan kollara geçişi sağlayan koridorların açıldığı 115, 140 ve 128, 130 numaralı mekanlar birleştirilerek dinlenme köşesi oluşturulması düşünülmektedir (Şekil 9.2). Bu mekanlardan 115 numaralı mekanda sonradan açılan ve 128 numaralı mekanda sonradan örülen duvarlar kaldırılarak, mekan genişletilecektir. Bu kısımda özgün olan duvarlar yıkılmayacak ancak aradaki muhtes geçiş de kapatılmayacaktır. 128 numaralı mekanda yapılan geçiş kaldırılarak mekana özgün plan formu korunacak şekilde duvar örülecektir. 115 numaralı mekanda ise mutfağın genişletilmesi için açılan duvar kapatılarak mekanın dışa açılan kapısı olan muhtes kapı geçiş olarak düzenlenecektir. Üst kat mekanlarının tamamı için ortak bir sorun olan mekanlardaki muhtes boya tabakası kaldırılacak ve taş dokusu tüm yapıda olduğu gibi burada da ortaya çıkarılacaktır.

Yan kollardaki mekanlar özgün yapıda ahşap revaklarla orta avluya açılmaktadır. Şu anda yan kollardan doğu kısmındaki tamamen yok olmuştur. Batı kısmındaki yan kolda büyük değişiklikler olmuştur. Bu mekanlar özgün haline uygun olarak düzenlenerek avlu cephesinde ahşap revaklar yapının bulunan eski fotoğraflarında görülen oranlarda tamamlanması düşünülmektedir. Oturma gruplarıyla revak kısımları hareketlenecektir. Yan kollardaki her bir mekanda düzenlemeler yapılacaktır. Lojman olarak kullanılan mekanlarda banyo, tuvalet ve mutfak gibi mekanların yapılabilmesi için örülen duvarlar kaldırılacaktır. Özgün olduğu bilinen duvarlar korunarak mekanın plan kurgusu ortaya çıkarılacaktır. Bu mekanlarda revak kısmına açılan dolap ve kapıların iç mekan olarak kaldığı için formları bozulmamıştır. Bu kapı ve dolaplar korunacaktır. Yapının bu kısmında ortaya çıkan mekanlar resim atölyesi olarak kullanılacaktır. Yine tamamı yok olan doğu kolunun ise batı kolu örnek alınarak yeniden düzenlenmesi düşünülmektedir. Buradaki mekanlar ise heykel atölyeleri olarak kullanılacaktır. Üst kattaki mekanlarda ön cepheye bakan ana koridorun iki tarafında müzik etütleri ile resim ve heykel gibi sanatlar için kullanılacak etütler karışık kullanılarak mekandaki hareketliliğin arttırılması amaçlanmıştır. Bu mekanlarda yapıya zarar veren ve hemen hemen tüm yapıda kullanılan boya tabakası kaldırılacak ve taş dokusu ortaya çıkarılacaktır. Bu mekanlarda kapatılan dolaplar özgün örneklerine uygun olarak tekrar açılacaktır.

Yan kollarda avludan yukarı çıkışı sağlayan merdiven kovasının arkasında tuvalet olarak düzenlenmiş olduğu düşünülen kısım, yapının yeni işlevinin getirdiği ihtiyaçlar doğrusunda aynı mekanda sınırlı kalınarak kullanılacaktır. Toplu kullanım için yetersiz gelen alan üst katta bulunan ve merdivenin yanında bulunan oda da eklenerek genişletilmiştir. Ayrıca üst kat ana binada bulunan özgün tuvalet mekanları yeterli görülerek aynen kullanımına devam

edilmiştir. Bu tuvaletlerde üst haznesindeki depodan akan suyu kullanan lavabolar için ihtiyaç duyulan yeni tesisat çatı arasından taşınacaktır.

Bayaz Han'ın çatı strüktürü yan kollarda tamamen değişmiştir. Ön kolda ise onarımlar yapılmıştır. Yapılan onarımlarda kırma çatının doğu kısmındaki tepe pencereleri alüminyum kaplanarak kapatılmıştır. Batı kısmındaki tepe pencereleri ise tamamen kapatılmıştır. Batı kısmındaki tepe pencerelerinin iç mekandaki ışıklıkları sıvanarak kapatılmıştır. Bu ışıklıklar açılarak doğu kısmındaki örnekler göz önünde bulunarak bütünleme çalışmaları yapılacaktır. Bu kısımdaki muhtes bacalar kaldırılacak, özgün bacalar temizlenerek kullanıma açılacaktır.

Yığma yapım sistemiyle kesme taştan yapılan Bayaz Han'da bulunan geniş ve düz olan yüzeyler püskürtme tabancalarıyla homojen olarak püskürtülen atomize su ile temizlenecektir (Binan, 2002). Yoğun kirlenmenin olduğu ön cephede suya bazı kimyasallar karıştırılmalıdır. Cephede ana aksta bulunan kemerde ve balkonda bulunan taş detaylarında biriken kir tabakası jelle temizleme yapılarak temizlenecektir.

Yapıda sonradan ve duvar yüzeyinden taşınarak kullanılan elektrik tesisatı, çatıda yapılacak yenileme ve bakım çalışmaları sırasında tavandan dolaşan gizli sistem haline getirilecektir. Ancak yapıda kullanılan tüm tavanlar ahşap direkli olduğundan yangın tehlikesi göz önünde bulundurulmalı ve tesisat yangına ve çıkabilecek sorunlara karşı korumalı seçilmelidir.

Yapılacak tavan onarımı sırasında, yapının herhangi bir yangın esnasında alabileceği geri dönüşümü mümkün olmayan hasar göz önüne alınarak, yangına karşı korunum düşünülmektedir. Tavandan geçirilen bir tesisat ve çatı arasına kurulan bir su deposu ile tavandan püskürtmeli, dumana duyarlı yangın koruma sistemi olan springler sistemi yapının üst katlarında kullanılacaktır. Yapının taş tonoz tavanla kaplı alt kat mekanlarında ise çok amaçlı kuru kimyasal tozlu taşınır söndürücüler bulundurulacaktır.

Yapının düzenli temizlik ve bakımlarının yapılması, yapının kazandırılan işlevle daha uzun süre ayakta kalmasını sağlar. Bu nedenle yapının öncelikle günlük temizliği yapılmalıdır. Kışa girerken yapının su olukları temizlenmeli, bahar gelince cephede oluşan bitkiler kurutularak temizlenmelidir. Gözlem ve deneyler yapılarak cephedeki hasarlar belirlenmeli ve belli bir periyot tespit edilerek bu periyoda göre cephe temizliği yapılmalıdır. Düzenli aralıklarla deneyler yapılarak yapıdaki nem oranı tespit edilmeli ve bu nemin tehlikeli boyutlara ulaşıp, yapıya zarar vermemesi için gerekli müdahaleler yapılmalıdır. Bu amaçla yapının kapsamlı onarımlarından sonra periyodik bakımları düzenlenecek ve çizelgeleri hazırlanacaktır.

10. SONUÇ

Dünyanın yaşayan eski şehirlerinden olan Gaziantep; tarihi, kültürü ve sosyal yaşamı ile bu özelliğinden izler taşımaktadır. Yüzyıllar boyunca yoğun olarak yaşanan ticaret hayatı, düzenli bir ticaret ortamının sağlanmasını getirmiştir. Güvenlik nedeniyle kale çevresinde gelişen ticaret hayatı, ticaretin yoğun yaşandığı İpek Yolu ve Kilis Yolu üzerinde gelişmiş ve yayılmıştır. Gaziantep'te halen ayakta olan 24 adet han bulunmaktadır. Bunlardan 23 tanesi kale çevresinde ve ticaret yolları üzerindedir. Her biri farklı ticaret kolları için yapılmış olan hanların tamamı günümüz koşullarında özgün fonksiyonlarını kaybetmiştir.

Gaziantep'in geleneksel mimarisinde hanlar; kare ya da kareye yakın dikdörtgen avlulu, dışa kapalı ve iki katlı yapılardır. Tamamı kesme taştan oluşan hanların cephe oranları Gaziantep'te kullanılan tüm taş yükseklikleri aynı olduğundan çok yakındır. Genelde basık kemerlerin kullanıldığı yapılarda sivri kemerler de kullanılmıştır. Teras çatılı olarak yapılan hanların tamamı daha sonra kırma çatıyla kapatılmıştır. Plan formlarında ve fonksiyonlarında farklılık gösteren yapılar, yapıldıkları dönemde, ya tamamen ticaret amaçlı yapılmışlardır ya da ticaret kervanlarına konaklama imkanı da sunmaktadırlar.

Birçoğu kendi haline terk edilen yapılardan faaliyetine devam edenler ise yeni işlev kazanma aşamasında oldukça hasar görmüştür.

Gaziantep'in geleneksel ticaret hanlarından oldukça farklılıklar gösteren Bayaz Han'ın restorasyonu ve yeniden kullanımını kapsayan bu tez; yapının korunması ve yapı hakkında bir kaynak teşkil etmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Bayaz Han kale çevresinde yoğunlaşan hanların tersine, yapının sahibinin mevcut arsası üzerine inşa etmesi nedeniyle şehir merkezinden oldukça uzaktadır. Bugün şehir merkezinde bulunan yapı; plan oluşumu olarak geleneksel Gaziantep hanlarıyla benzerlikler gösterir ancak Gaziantep'te han-otel olarak inşa edilmiş tek yapıdır. Bayaz Han'ın bu özel durumu nedeniyle tez kapsamında Gaziantep'te bulunan diğer hanlar bir katalog oluşturularak incelenmiştir. Yapılan çalışmada Gaziantep de bulunan hanların konumları, plan oluşumları ve mimari detayları incelenmiş; Bayaz Han ile benzerlik ve farklılıkları karşılaştırılmıştır. Ayrıca Halep hanları örnek alınarak yapılan yapıda Gaziantep hanlarından farklılıklar gösteren bir çok özellik vardır. Bu nedenle yapı yapılırken örnek alınan yapı yerinde yapılan araştırmalarla incelenmiş ve bu yapının mimari özellikleri de Bayaz Han ile karşılaştırılmıştır. Kesme taştan, yığma yapım sistemiyle yapılan yapıda yan ve arka kollarda döşeme kesme taştan tonozlarla yapılmışken ön kolda döşeme tuğla dolgulu volta döşemedir.

Yapının geleneksel Gaziantep hanlarından en büyük farklılığı ana cephesinde kullanılan bezemeleridir. Geleneksel Gaziantep hanlarında cepheler mümkün olduğunca sade ve dışa kapalı yüzeylerdir. Hanların en belirgin öğeleri olan kapıları dışında hiçbir noktada bezeme kullanılmamıştır. Tüm hanlarda asıl cephe avluya bakan, çoğu zaman revaklı iç cephelerdir. Bayaz Han'da ise cephe ana unsur olarak kullanılmış ve plan kurgusu dahi cephelere göre düzenlenmiştir. Tam simetrik olan ana cephe doğrultusunda gelişen tüm yapı, ana aksı ön cepheden geçirilmek üzere simetriktir. Ön cephe yatayda kat ve saçak silmeleri ile, düşeyde ise plastrlar ile parçalara ayrılmıştır. Yapının yan cepheleri ön cepheye göre oldukça sadedir. Bu cephelerde ana cepheye yaklaştıkça detaylarda artış gözlenir.

Ön kısmından iki girişi olan yapının üst katı, konaklama kısmıdır. Zemin kattaki bölümler ise ticarethane ve ahır olarak yapılmıştır. Bu katta kullanılan detaylar üst katta kullanılan detaylara göre çok sadedir. Geniş bir ahır kısmı olan yapının yan kollarında kervan sahiplerinin hayvanlarıyla birlikte konaklayabilecekleri odalar bulunmaktadır.

Özgün formunda dikdörtgen formlu zemin kat üzerinde U plan formlu üst kat olarak yapılan yapının üst katı, Kurtuluş Savaşı sırasında gördüğü hasar sonrasında L plan formunu almıştır. Avluya bakan ahşap revakları olduğu bilinen yapının şu anda revakları bulunmamaktadır.

Yapım tekniği, kullanılan detaylar, yapının formu ve fonksiyonu bakımından geleneksel Gaziantep hanlarından farklılıklar gösteren ve Gaziantep han mimarisi için ve geç dönem Osmanlı han mimarisi için önemli bir örnek olan Bayaz Han korunması gerekli bir yapıdır.

Tarihi bir yapının toplum yaşamıyla bütünleşmesinin gereği olan kullanım, onun her an göz önünde ve denetim altında bulunup, içindekiler tarafından tahribata neden olabilecek bozulmalar karşısında önlem alınmasını sağladığından, birçok durumda olumlu ve geçerli bir yoldur. Mekana yeni işlevler verirken, yapıda herhangi bir bölümün yıkılmamasına, malzemenin zedelenmemesine, mekan etkisini bozacak şekilde bölme, mobilya ve tesisata yer verilmemesine, yapılan müdahalenin gereğinde yapıya zarar vermeden geri alınabilir olmasına dikkat edilmelidir. Bu yapılarda yapılacak tüm çalışmalar ayrıntılı raporlarla belgelenmelidir.

Gaziantep'in önemli anıtsal yapılarından olan Bayaz Han verilecek yeni işlevle kullanımına devam edecek ve toplum için yararlı bir kullanım kazanacaktır. Bayaz Han'a, konumu, plan şeması, önceki kullanımı, kentin ihtiyaçları, verilen işlevin yapıya sağlayacağı yarar ve zararlar düşünülerek Sanat Merkezi işlevi verilmiştir. Yapıda çeşitli enstrümanların kullanım eğitimlerinin verildiği, dans, bale, müzik, şan, resim ve heykel kursları, sergi ve toplantı

salonları, satış birimleri ve açık, kapalı dinlenme birimleri bulunacaktır.

Bayaz Han'ın, yapıldığı dönem kültürü izlerini taşıyan mekan anlayışları ile korunması ve bu mekanlara yeni işlevler verilmesi, geçmişe saygının yanı sıra, bu yapıların korunması açısından da çok önemli bir örnektir. Günlerce süren seyahatler modern teknolojinin getirdiği rahatlıklarla birkaç saatle sınırlandırılmıştır. Bu da uzun mesafeler arasındaki yollarda bulunan konaklama hanlarına olan ihtiyaçları ortadan kaldırmıştır. Yine konaklama ihtiyaçlarının getirdiği yenilikler de geleneksel konaklama yapıları olan han ve kervansarayların ihtiyaçlara cevap vermesini engellemiştir. Ticaret hayatının güvenlik endişesi olmadan yayılması ise kent merkezlerinde toplanan ticaret hanlarının işlevini kaybetmelerine sebep olmuştur. Belirtilen nedenlerden dolayı birçok han ve kervansarayın ortak problemi, işlevini devam ettiremediği için yok olmaya terk edilmektir. Yeni bir işlev kazandırılmaya çalışılan az sayıda han veya kervansarayın ise yanlış uygulamalarla zarar gördüğü görülmektedir.

Bayaz Han'ın korunması ve yeni bir işlevle kullanımına devam edilmesi önerisini içeren bu tez; günümüzde işlevini kaybetmiş tüm hanlar için bir örnek teşkil etmesi amacıyla hazırlanmıştır. Bu tezden yola çıkılarak, han yapılarının restorasyonunda, yapının daha önceki kullanımıyla mümkün olduğunca benzerlikler gösteren, yapıya mümkün olduğunca zarar vermeden yapıyı gelecek nesillere aktarabilmek için çalışmalar yapılması gerektiği ve bu çalışmaların belgelenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

KAYNAKLAR

Anonim, (1942), "Gaziantep", Yurt Ansiklopedisi, cilt 4, Sf. 3024.

Anonim, (1994), "Gaziantep", Ana Britannica Ansiklopedisi, cilt 13, Sf. 168-170.

Anonim, (2003), "Millet Hanı Uyanıyor", Gaziantep Life, Sayı 6, Ekim, Sf. 64.

Ahunbay, Z., (1999), Tarihi Çevreyi Koruma ve Restorasyon, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

Akozan, F., (1963), Türk Sanat Tarihi Araştırma ve İncelemeleri, cilt 1, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Türk Sanatı Tarihi Enstitüsü Yayınları, İstanbul, Sf. 133-137.

Altun, A., (tarih yok), Ortaçağ Türk Mimarisinin Anahtarları İçin Bir Özet, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, yayınevi yok.

Arel, A., (1975), 18. Yüzyıl İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi.

Atacan, E., (1996), Geleneksel Gaziantep Evleri Plan ve Form Özellikleri, Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Atalar, A., (2004), Osmanlı Dönemi Antep Evleri, yayın evi yok, İstanbul.

Barillari, Godoli, (1997), İstanbul 1900, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

Başgelen, N., (1999), Dünya Kültürel Mirasında Gaziantep, Kentbank Kültür Yayınları, İstanbul.

Bayaz, (1994), H., Antep Savunması Günlüğü, basım evi yok, İstanbul.

Bilecik, G., (1998), 18. Yüzyıl İstanbul Hanlarının Cephe Kuruluşları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sanat Tarihi Bilim Dalı.

Binan, C., (1990), 13. Yüzyıl Anadolu Kervansarayları Koruma Ölçütleri Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

Binan, C., (2002), Koruma Ve Restorasyon Teknikleri Ders Notları.

Cantay, G., (1989), Türkiye'de Osmanlı Devri Kervansaray Yapılarının Tipolojisi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Cantay, G., (1994), "Hanlar", Tarihten Günümüze İstanbul Ansiklopedisi, cilt 3.

Cezar, M., (1991) 19. Yüzyıl Beyoğlu'su, Ak Yayınları.

Cezar, M., (1985), Tipik Yapılarıyla Osmanlı Şehirciliğinde Çarşı ve Klasik Dönem İmar Sistemi, Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Çam, N., (tarih yok), "Gaziantep", Türkiye İller Ansiklopedisi, cilt 12.

Çitçi, Yener, (1999), Osmanlı Devletinin Son Yıllarında Gaziantep'te Sanat ve Ticaret Dalları, basım evi yok, Gaziantep.

Çobanoğlu, S., (1986), Bali Bey Hanı Restorasyon Projesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

Çukurova, Ü., (1999), Gaziantep Kentinde Sosyal Yapı (1856-1950), Doktora Tezi, Hacettepe

Üniversitesi.

Denel, S., (1982), Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekanlarda Değişim Nedenleri, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

Dündar, A., (1999), Kilis'teki Osmanlı Devri Mimari Eserleri, Kültür Bakanlığı Yayınları Osmanlı Eserleri Dizisi 7, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Doğruel, Doğruel, (2000), Osmanlı'dan Günümüze Tekel, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.

Fırat, N., (tarih yok), "20. Yüzyıl Başlarında Görülen Osmanlı Mimarisi", Osmanlı Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, cilt 10, Yeni Türkiye Yayınları.

GBŞB, (1991), Koruma Amaçlı İmar Planı Raporu, Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanlığı.

GBŞB, (2001), "Hanlar", Kültür Dergisi, Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Sf. 125.

GBŞB, (2004), Brifing Raporu, Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanlığı.

GBŞB, (2004a), Planlama Daire Başkanlığı Brifing Raporu, Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanlığı.

Göğüş, M., (tarih yok), İlk İnsanlardan Bugüne Çeşitli Yönleriyle Gaziantep, basım evi yok, Gaziantep.

Gülcan, T., (1990), 18. Yüzyıl İstanbul Tarihi Yarımada Ticaret Hanları, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi.

Gülenaz, N., (1998), İstanbul'daki 19. Yüzyıl ve Sonrası Osmanlı Ticaret Han ve Pasajlarının Stil ve Fonksiyon Bakımından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

Gülenaz, N., (1994), "İstanbul'da 19. Yüzyılda Osmanlı Ticaret Hanları", İstanbul Dergisi, sayı 8, Sf. 38.

Güzelbey, C., (1992), Gaziantep'ten Kesitler, yayın evi yok, Gaziantep.

Hasçelik, E., (2001), Tarihsel Süreç İçinde Alışveriş Merkezlerinin Gelişimi ve Kentsel Mekana Etkileri Bir Örnek Olarak Balıkesir Kenti, Lisans Bitirme Ödevi, Mimar Sinan Üniversitesi.

Hasol, D., (2002), Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 8. Basım, İstanbul.

Karadağ, M., (1998), Antep'te Esnaf Aileleri, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karademir, A., (1986), Anadolu Kervansarayları ve Günümüz Koşullarına Göre Değerlendirilmeleri Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi.

Kazanç, Ö., (2002), Beyoğlu Han ve Pasajlarının Kullanımı ve Yeniden Canlandırılabilmeleri İçin Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

Koçu, R. Ekrem, (1944), Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Türk Tarihi Serisi 2, Semih Lütfü Kitapevi, İstanbul.

İlter, İ., (1969), Türk Hanları, yayın evi yok, Ankara.

İlter, İ., (tarih yok), Türkiye Karayollarının Tarihsel Gelişimi, İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi.

Onat, A., (1992), Geleneksel Mimari Üzerine Bir İnceleme ve Gaziantep İçin Yeni Bir Proje Önerisi, Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.

Riefstahl, M., (1931), Turkish Architecture in Soutwestern Anatolia, Harvard University Press, Cambridge.

Saner, T., (1998), 19. Yüzyıl İstanbul Mimarlığında Oryantalizm, Pera Turizm ve Ticaret A.Ş. Alaattin Eser Kitaplığı, yayın no:14, İstanbul.

Sauvaget, J., (1971), The Encyclopaedia of Islam, Volume 3, The International Union of Academies, Netherlands.

Sözen, M., (1984), Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarisi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Tanju, B., (1999), 1908-1946 Türkiye Mimarlığının Kavramsal Çerçevesi, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

Tankut, (1973), 7. Türk Tarih Kongresi Bildirileri, Cilt 2, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, Sf. 777.

Uluengin, B., (2002), Rölöve, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

Uluengin, B. Uluengin, N(2001), Osmanlı Anıt Mimarisinde Klasik Yapı Detayları, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

Ünal, Z. Gül, (1998), Bilgisayar Destekli Tarihi Çevre Koruma Bilgi Sistemi Oluşturulması ve Gaziantep Kentsel Sit Alanında Örneklenmesi, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Weber, S., (1999), "Bir Arap Osmanlı Kurumunun Değişimi: 16. yy'dan 20. yy'a kadar Şam'da Çarşı (Suq) Oluşumu", Osmanlı Mimarlığının 7. yüzyılı "Uluslarüstü Bir Miras", Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, Sf. 287.

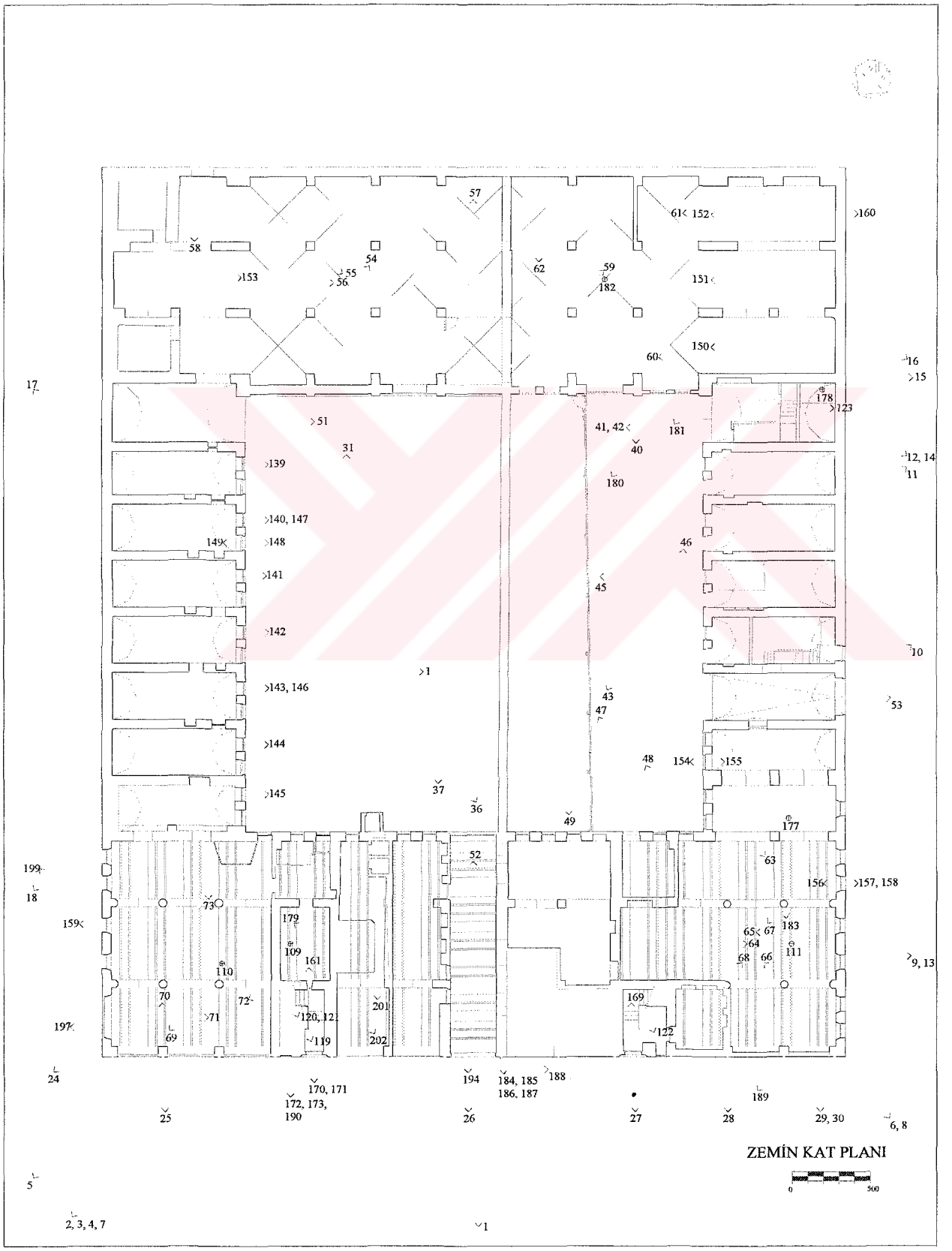
Yavuz, Özkan, (1985), "Osmanlı Mimarlığının Son Yılları", Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, cilt 4, Sf. 1078.

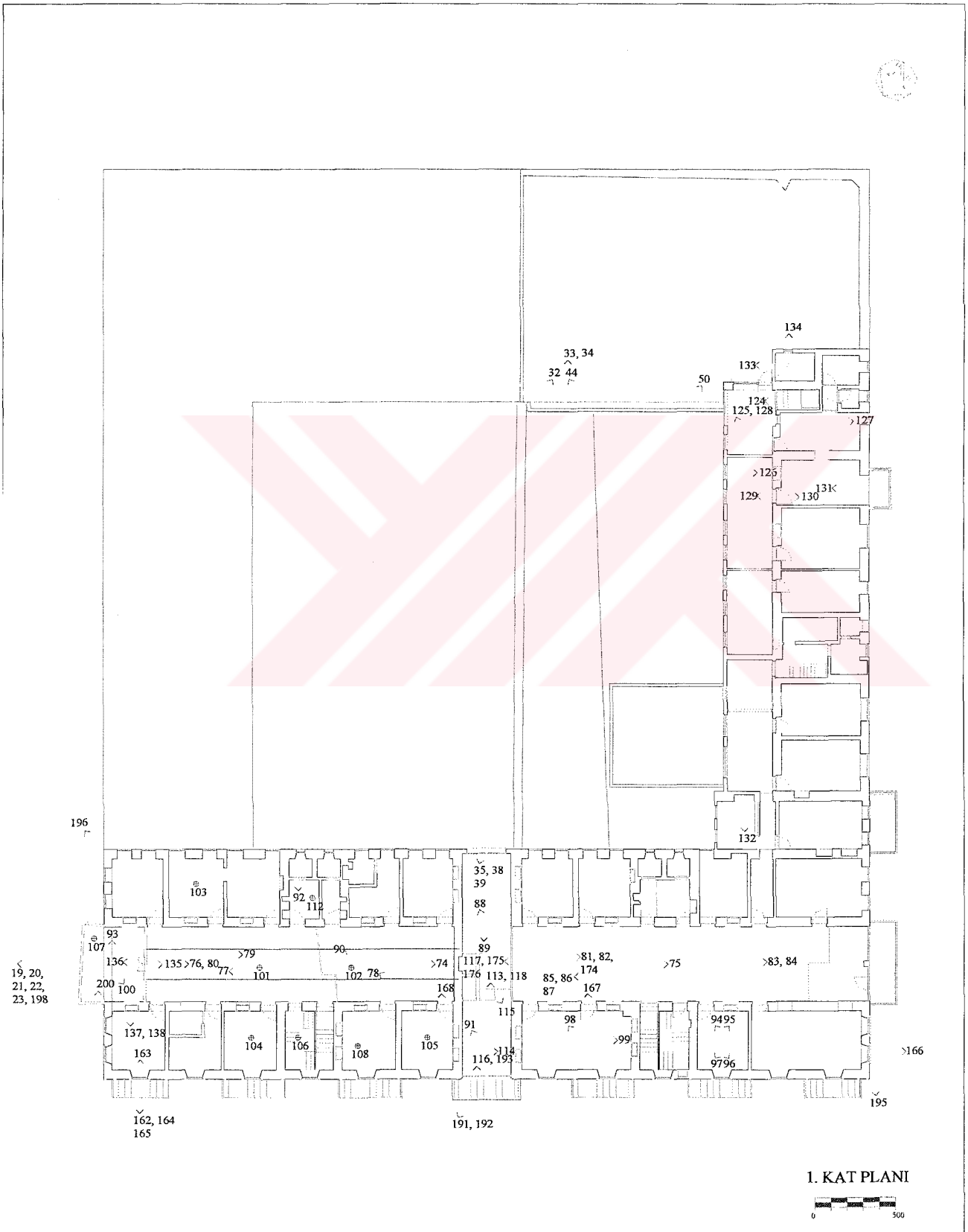
EKLER

Ek 1 Fotoğraf Albümü
Ek 2 Bayaz Han Rölöve Projesi
Ek 3 Bayaz Han Restitüsyon Projesi
Ek 4 Bayaz Han Restorasyon Projesi

Ek 1 Fotoğraf Albümü

Fotoğraf Çekim Yerleri

1. KAT PLANI

0 500

Fotoğraf Listesi

Şekil 1 Bayaz Han ön cephe görünüşü
Şekil 2 Bayaz Han genel görünüş
Şekil 3 Bayaz Han genel görünüş
Şekil 4 Bayaz Han, Atatürk Bulvarı bağlantısı
Şekil 5 Genel görünüş
Şekil 6 Genel görünüş
Şekil 7 Ön cephe görünüş detayı
Şekil 8 Batı cephesi
Şekil 9 Batı cephesi
Şekil 10 Batı cephesi
Şekil 11 Batı cephesi
Şekil 12 Batı cephesi
Şekil 13 Batı cephesi kemer detayı
Şekil 14 Batı cephesi
Şekil 15 Batı cephesi
Şekil 16 Batı cephesi
Şekil 17 Doğu cephesi
Şekil 18 Doğu cephesi
Şekil 19 Doğu cephesi
Şekil 20 Doğu cephesi
Şekil 21 Doğu cephesi kemer detayı
Şekil 22 Doğu cephesi pencere detayı
Şekil 23 Doğu cephesi pencere detayı
Şekil 24 Doğu cephesi detay
Şekil 25 Ana cephe detay
Şekil 26 Ana cephe detay
Şekil 27 Ana cephe detay
Şekil 28 Ana cephe detay
Şekil 29 Ana cephe detay
Şekil 30 Ana cephe detay
Şekil 31 Avlu cephesi
Şekil 32 Ana cephesi
Şekil 33 Ana cephesi
Şekil 34 Avlu cephesi
Şekil 35 Avlu cephesi
Şekil 36 Avlu cephesi
Şekil 37 Avlu cephesi
Şekil 38 Avlu cephesi
Şekil 39 Avlu cephesi
Şekil 40 Avlu cephesi
Şekil 41 Avlu cephesi detay
Şekil 42 Avlu cephesi detay
Şekil 43 Avlu cephesi
Şekil 44 Avlu cephesi
Şekil 45 Avlu cephesi detay
Şekil 46 Avlu cephesi
Şekil 47 Avlu cephesi
Şekil 48 Avlu cephesi cumba detayı
Şekil 49 Avlu cephesi

Şekil 50 Doğu kısmı avlu cephesi
Şekil 51 Doğu kısmı tonoz detayı
Şekil 52 Avlu girişi kabaltı detayı
Şekil 53 Batı kısmı kabaltı detayı
Şekil 54 Doğu kısım arka depo
Şekil 55 Doğu kısım arka depo
Şekil 56 Doğu kısım arka depo
Şekil 57 Doğu kısım arka depo
Şekil 58 Doğu kısım arka depo kapı detayı
Şekil 59 Batı kısım arka depo
Şekil 60 Batı kısım arka depo
Şekil 61 Batı kısım arka depo
Şekil 62 Batı kısım arka depo
Şekil 63 Batı kısım ön depo
Şekil 64 Batı kısım ön depo
Şekil 65 Batı kısım ön depo
Şekil 66 Batı kısım ön depo
Şekil 67 Batı kısım ön depo
Şekil 68 Batı kısım ön depo
Şekil 69 Doğu kısım ön depo
Şekil 70 Doğu kısım ön depo
Şekil 71 Doğu kısım ön depo
Şekil 72 Doğu kısım ön depo
Şekil 73 Doğu kısım ön depo
Şekil 74 Doğu kısım üst kat ana koridor
Şekil 75 Doğu kısım üst kat ana koridor
Şekil 76 Doğu kısım üst kat ana koridor
Şekil 77 Doğu kısım üst kat ana koridor
Şekil 78 Doğu kısım üst kat ana koridor
Şekil 79 Doğu kısım üst kat ana koridor
Şekil 80 Doğu kısım üst kat ana koridor
Şekil 81 Batı kısım üst kat ana koridor
Şekil 82 Batı kısım üst kat ana koridor
Şekil 83 Batı kısım üst kat ana koridor
Şekil 84 Batı kısım üst kat ana koridor
Şekil 85 Batı kısım üst kat ana koridor
Şekil 86 Batı kısım üst kat ana koridor
Şekil 87 Batı kısım üst kat ana koridor
Şekil 88 Batı kısım üst kat ana koridor ahşap paravan detayı
Şekil 89 Batı kısım üst kat ana koridor pencere detayı
Şekil 90 Doğu kısım üst kat ana koridor zemin kaplaması
Şekil 91 Batı kısım üst kat ana koridor zemin kaplaması
Şekil 92 Doğu kısım üst kat tuvaleti
Şekil 93 Doğu kısım üst kat cumba pencere detayı
Şekil 94 Batı kısım üst kat mekan 111 görünüş
Şekil 95 Batı kısım üst kat mekan 111 görünüş
Şekil 96 Batı kısım üst kat mekan 111 görünüş
Şekil 97 Batı kısım üst kat mekan 111 görünüş
Şekil 98 Batı kısım üst kat mekan 109 görünüş
Şekil 99 Batı kısım üst kat mekan 109 görünüş
Şekil 100 Batı kısım üst kat mekan 109 görünüş

Şekil 101 Doğu kısım üst kat ana koridor tavan kaplaması
Şekil 102 Doğu kısım üst kat ana koridor tavan kaplaması
Şekil 103 Doğu kısım üst kat mekan 119 tavan detayı
Şekil 104 Doğu kısım üst kat mekan 104 tavan detayı
Şekil 105 Doğu kısım üst kat mekan 107 tavan detayı
Şekil 106 Doğu kısım üst kat mekan 105 tavan detayı
Şekil 107 Doğu kısım üst kat mekan 117 tavan detayı
Şekil 108 Doğu kısım üst kat mekan 106 tavan detayı
Şekil 109 Doğu kısım zemin kat mekan Z02 tavan kaplaması
Şekil 110 Doğu kısım zemin kat ön depo tavan detayı
Şekil 111 Batı kısım zemin kat ön depo tavan detayı
Şekil 112 Doğu kısım üst kat mekan 123 tavan detayı
Şekil 113 Çatı görünüş
Şekil 114 Çatı görünüş
Şekil 115 Çatı görünüş
Şekil 116 Çatı detayı
Şekil 117 Çatı kemer detayı
Şekil 118 Çatı kemer detayı
Şekil 119 Doğu kısım merdiven görünüşü
Şekil 120 Doğu kısım merdiven detayı
Şekil 121 Doğu kısım merdiven detayı
Şekil 122 Batı kısım merdiven detayı
Şekil 123 Mekan Z19 merdiven görünüşü
Şekil 124 Mekan Z19 merdiven görünüşü
Şekil 125 Güney lojmanı mekan 151 görünüşü
Şekil 126 Güney lojmanı mekan 148 pencere görünüşü
Şekil 127 Güney lojmanı mekan 154 görünüşü
Şekil 128 Güney lojmanı mekan 151 kapı detayı
Şekil 129 Güney lojmanı mekan 150 kapı detayı
Şekil 130 Güney lojmanı mekan 150 kapı detayı
Şekil 131 Güney lojmanı mekan 150 cumba görünüş
Şekil 132 Güney lojmanı mekan 139 görünüş
Şekil 133 Güney lojmanı mekan 158 görünüş
Şekil 134 Güney lojmanı mekan 158 pencere detayı
Şekil 135 Doğu kısım üst kat mekan 117 kapı detayı
Şekil 136 Doğu kısım üst kat mekan 117 kapı detayı
Şekil 137 Doğu kısım üst kat mekan 101 dolap detayı
Şekil 138 Doğu kısım üst kat mekan 101 dolap detayı
Şekil 139 Doğu kısım yan kol mekan Z27 pencere detayı
Şekil 140 Doğu kısım yan kol mekan Z28 pencere detayı
Şekil 141 Doğu kısım yan kol mekan Z29 pencere detayı
Şekil 142 Doğu kısım yan kol mekan Z30 pencere detayı
Şekil 143 Doğu kısım yan kol mekan Z31 pencere detayı
Şekil 144 Doğu kısım yan kol mekan Z32 pencere detayı
Şekil 145 Doğu kısım yan kol mekan Z33 pencere detayı
Şekil 146 Doğu kısım yan kol mekan Z31 pencere detayı
Şekil 147 Doğu kısım yan kol mekan Z28 pencere detayı
Şekil 148 Doğu kısım yan kol mekan Z28 kapı detayı
Şekil 149 Doğu kısım yan kol mekan Z28 kapı detayı
Şekil 150 Batı kısım arka depo pencere detayı
Şekil 151 Batı kısım arka depo pencere detayı

Şekil 152 Batı kısım arka depo pencere detayı
Şekil 153 Doğu kısım arka depo pencere detayı
Şekil 154 Batı kısım ön depo pencere detayı
Şekil 155 Batı kısım ön depo pencere detayı
Şekil 156 Batı kısım ön depo pencere detayı
Şekil 157 Batı kısım ön depo pencere detayı
Şekil 158 Batı kısım ön depo pencere detayı
Şekil 159 Doğu kısım ön depo pencere detayı
Şekil 160 Batı kısım arka depo pencere detayı
Şekil 161 Doğu kısım mekan Z02 pencere detayı
Şekil 162 Doğu kısım mekan 104 pencere detayı
Şekil 163 Doğu kısım mekan 101 pencere detayı
Şekil 164 Doğu kısım mekan 101 pencere detayı
Şekil 165 Doğu kısım mekan 101 pencere detayı
Şekil 166 Doğu kısım mekan 112 pencere detayı
Şekil 167 Batı kısım mekan 109 kapı detayı
Şekil 168 Doğu kısım mekan 107 kapı detayı
Şekil 169 Batı kısım kapı detayı
Şekil 170 Doğu kısım kapı detayı
Şekil 171 Doğu kısım kapı bezeme detayı
Şekil 172 Doğu kısım ön cephe pencere görünüş
Şekil 173 Batı kısım ön cephe pencere detayı
Şekil 174 Batı kısım üst kat kemer detayı
Şekil 175 Batı kısım üst kat kemer detayı
Şekil 176 Batı kısım üst kat kemer detayı
Şekil 177 Batı kısım zemin kat ön depo kemer, döşeme detayı
Şekil 178 Batı kısım mekan Z19 kemer detayı
Şekil 179 Doğu kısım mekan Z02 kemer detayı
Şekil 180 Batı kısım avlu kemer görünüşü
Şekil 181 Batı kısım avlu kemer detayı
Şekil 182 Doğu kısım arka depo tonoz detayı
Şekil 183 Batı kısım ön depo kolon başı detayı
Şekil 184 Ön cephe orta aks sütunca detayı
Şekil 185 Ön cephe orta aks sütunca görünüş
Şekil 186 Ön cephe orta aks balkon detayı
Şekil 187 Ön cephe orta aks kemer detayı
Şekil 188 Ön cephe orta aks balkon detayı
Şekil 189 Ön cephe balkon detayı
Şekil 190 Ön cephe kat silmesi detayı
Şekil 191 Ön cephe orta aks kemer detayı
Şekil 192 Ön cephe orta aks üst kat sütunca detayı
Şekil 193 Ön cephe üst kat doğrama detayı
Şekil 194 Ön cephe orta aks kemer üstünde bulunan tarih
Şekil 195 Ön cephe saçak detayı
Şekil 196 Ön cephe saçak detayı
Şekil 197 Doğu cephesi mekan Z01 kemer detayı
Şekil 198 Doğu cephesi ana kemer, cumba detayı
Şekil 199 Doğu cephesi cumba görünüş
Şekil 200 Doğu kısmı mekan 117 cumba konsol detayı
Şekil 201 Doğu kısmı mekan Z04 kemer detayı
Şekil 202 Doğu kısmı mekan Z04 kemer detayı

Şekil 2 Bayaz Han genel görünüş

Şekil 3 Bayaz Han genel görünüş

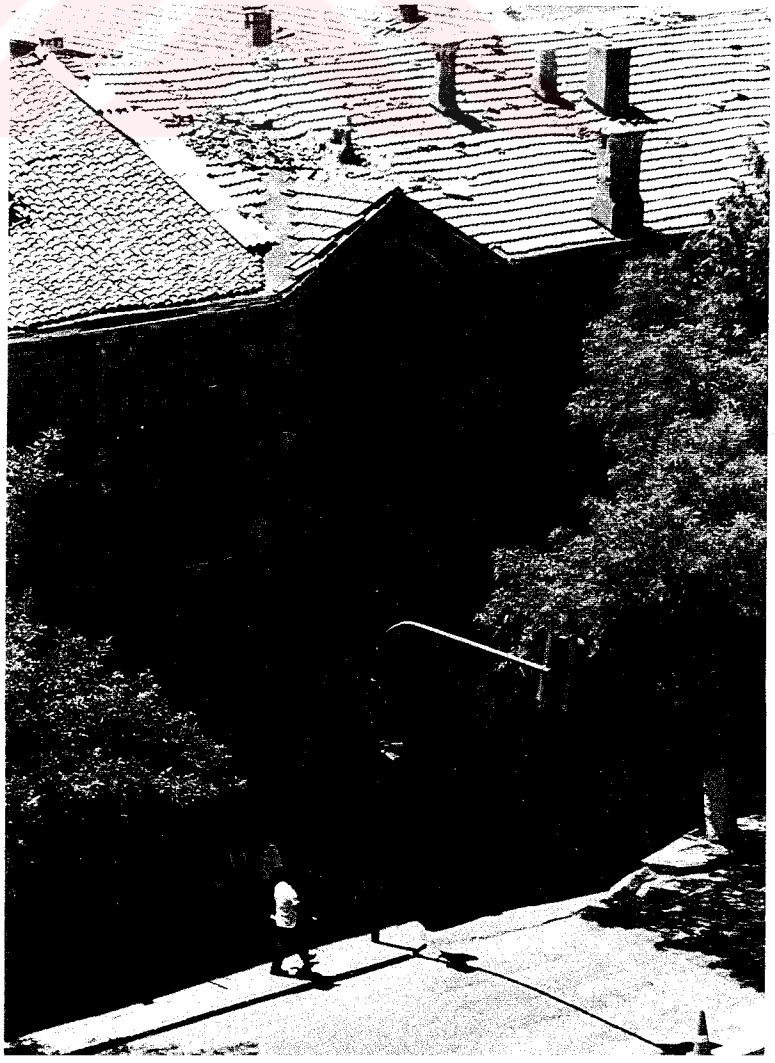
Şekil 4 Bayaz Han, Atatürk Bulvarı bağlantısı

Şekil 5 Genel görünüş

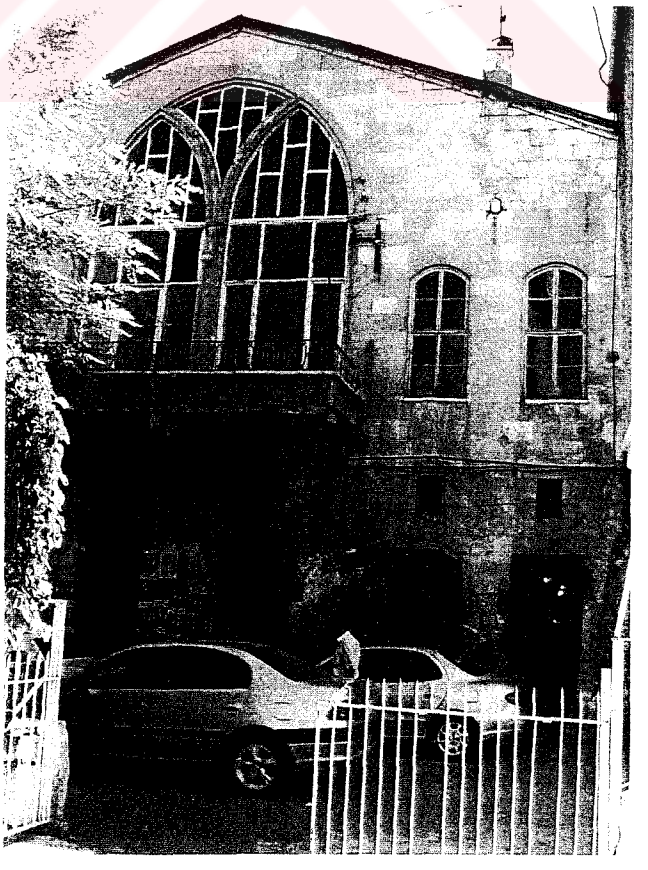
Şekil 6 Genel görünüş

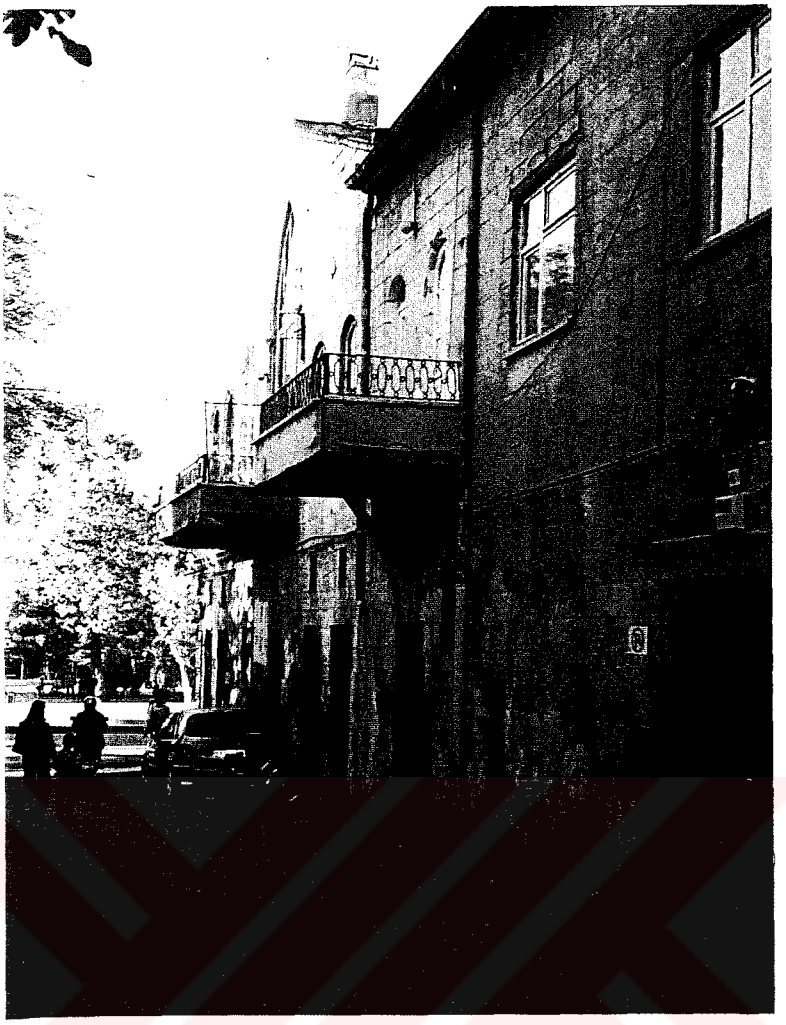
Şekil 7 Ön cephe görünüş detayı

Şekil 8 Batı cephesi

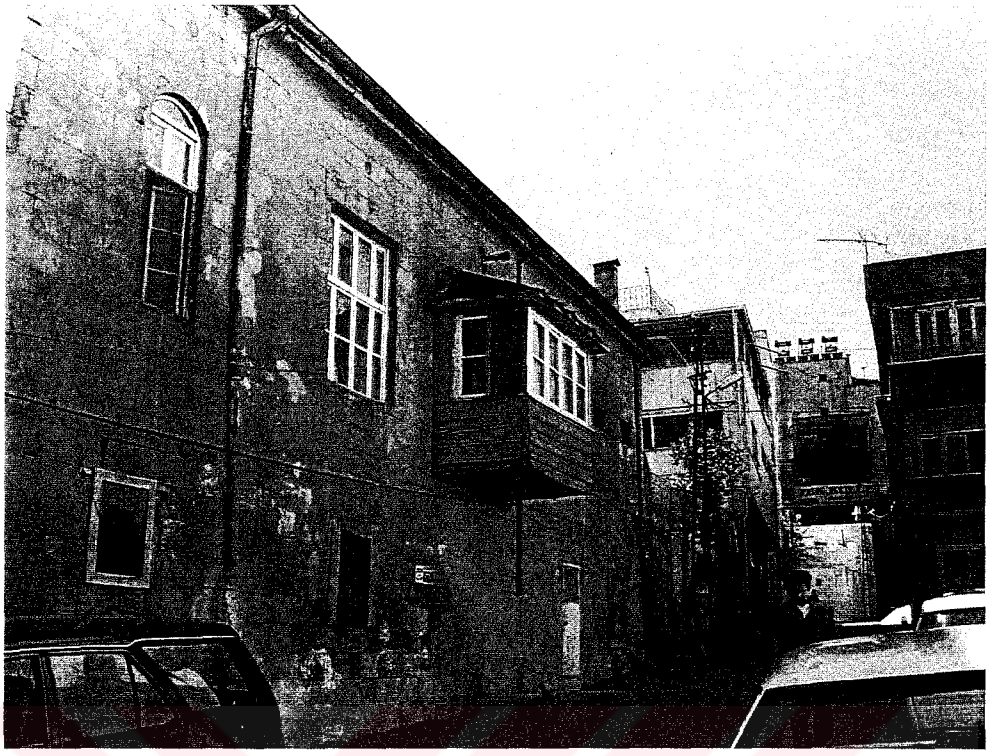
Şekil 9 Batı cephesi

Şekil 10 Batı cephesi

Şekil 11 Batı cephesi

Şekil 12 Batı cephesi

Şekil 13 Batı cephesi kemer detayı

Şekil 14 Batı cephesi

Şekil 15 Batı cephesi

Şekil 16 Batı cephesi

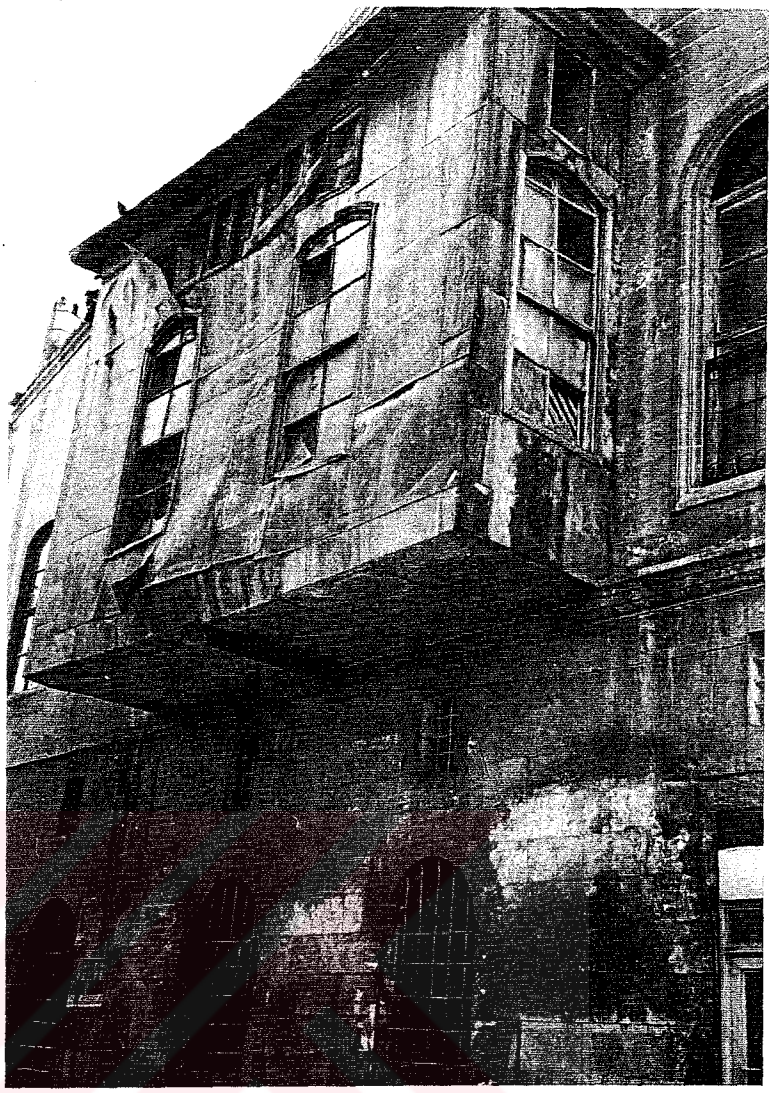
Şekil 17 Doğu cephesi

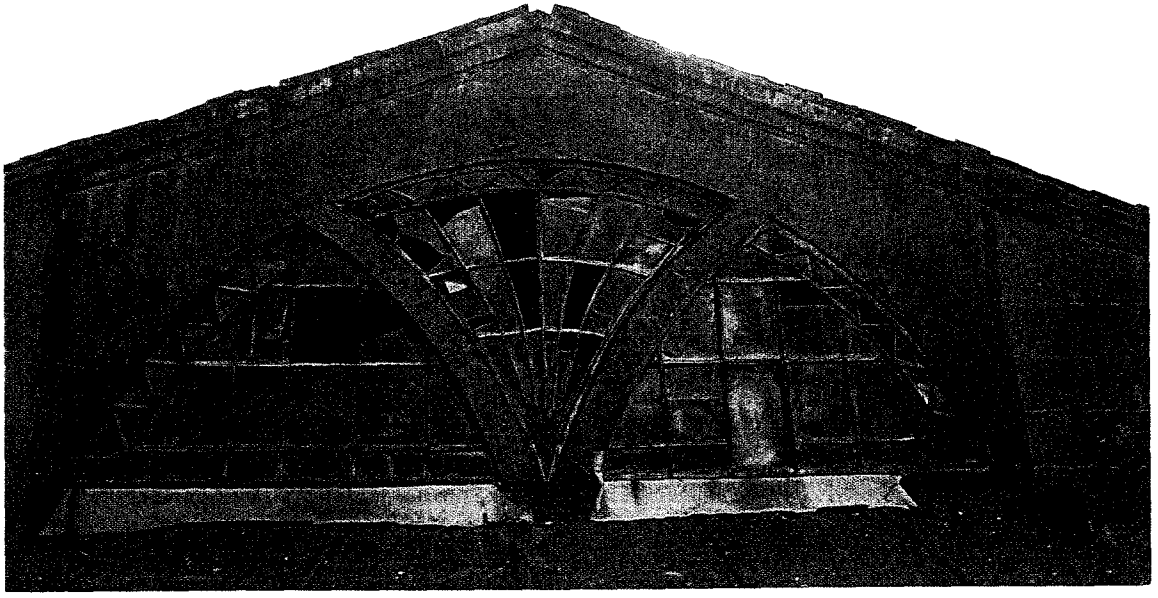
Şekil 18 Doğu cephesi

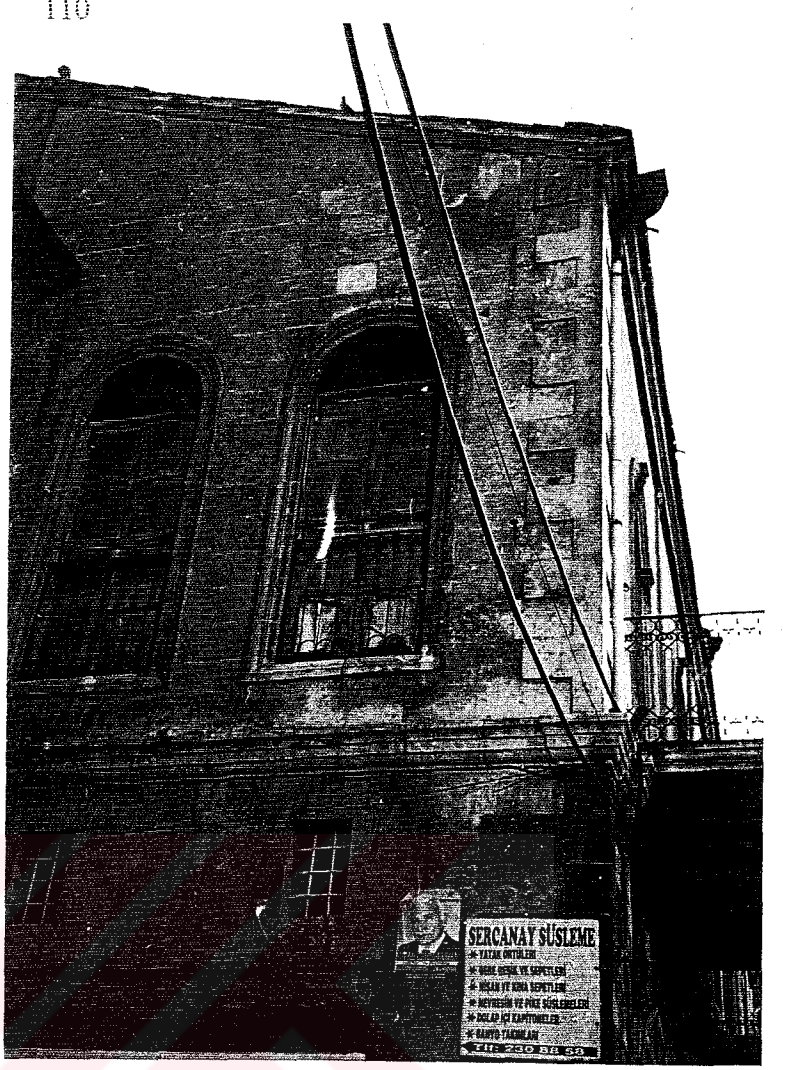
Şekil 19 Doğu cephesi

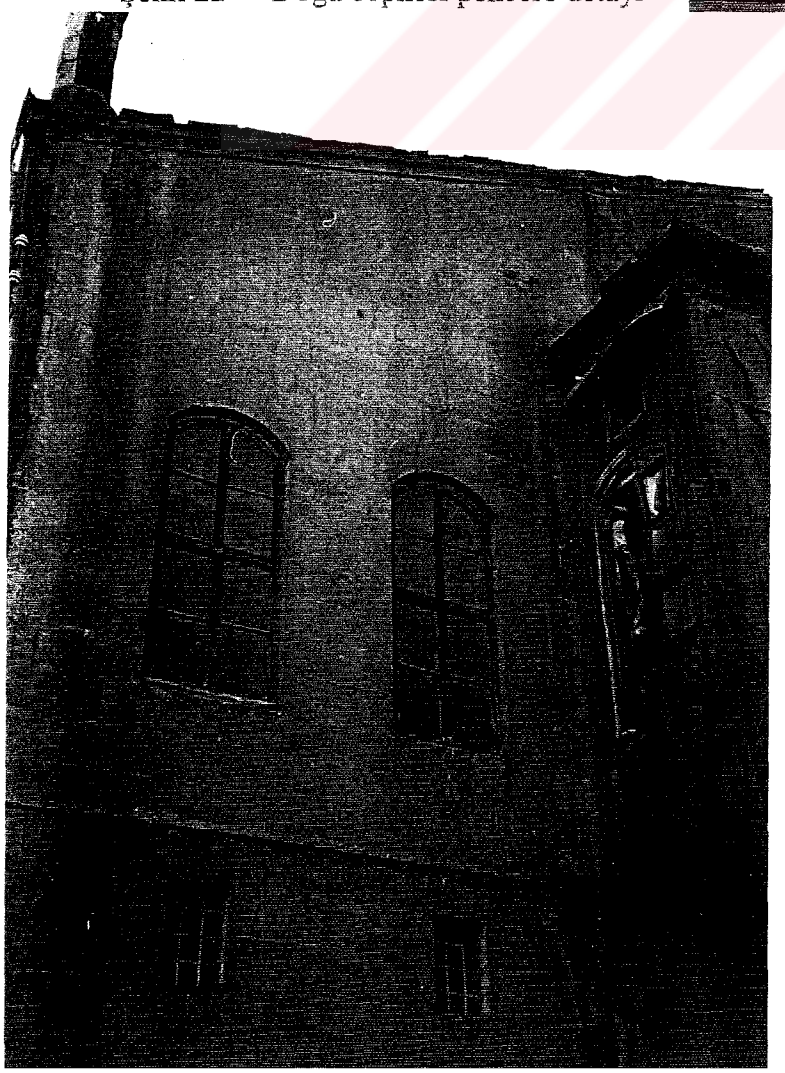
Şekil 20 Doğu cephesi

Şekil 21 Doğu cephesi kemer detayı

Şekil 22 Doğu cephesi pencere detayı

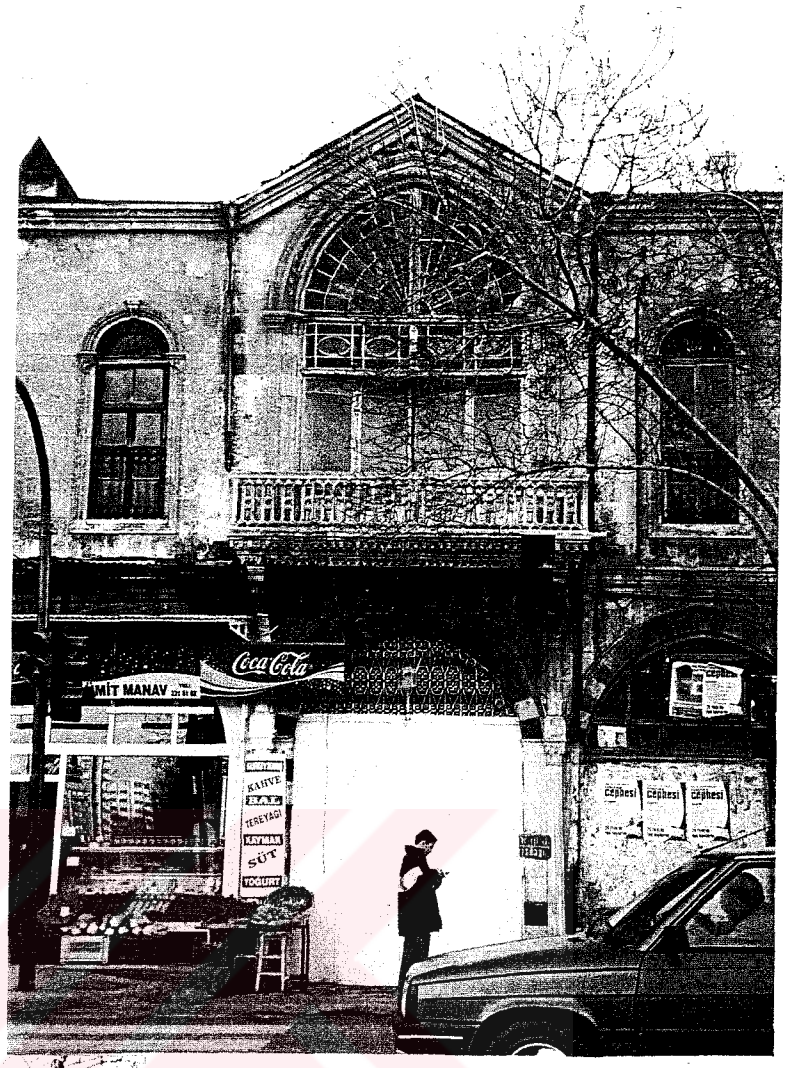
Şekil 23 Doğu cephesi pencere detayı

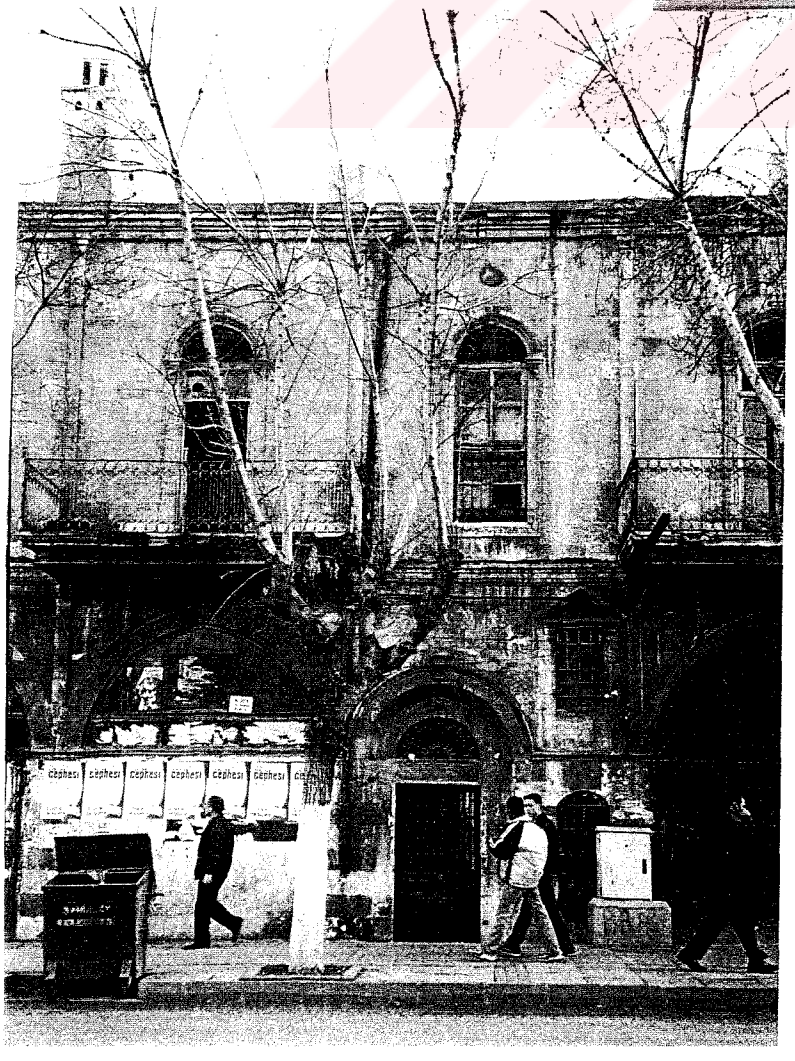
Şekil 24 Doğu cephesi detay

Şekil 25 Ana cephe detay

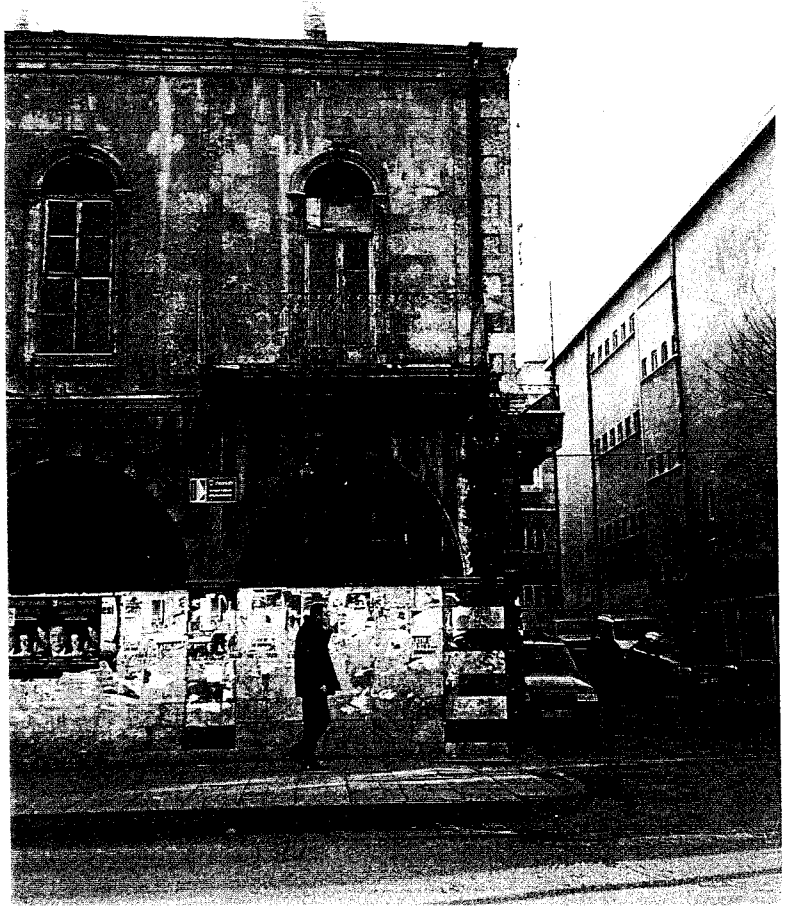
Şekil 26 Ana cephe detay

Şekil 27 Ana cephe detay

Şekil 28 Ana cephe detay

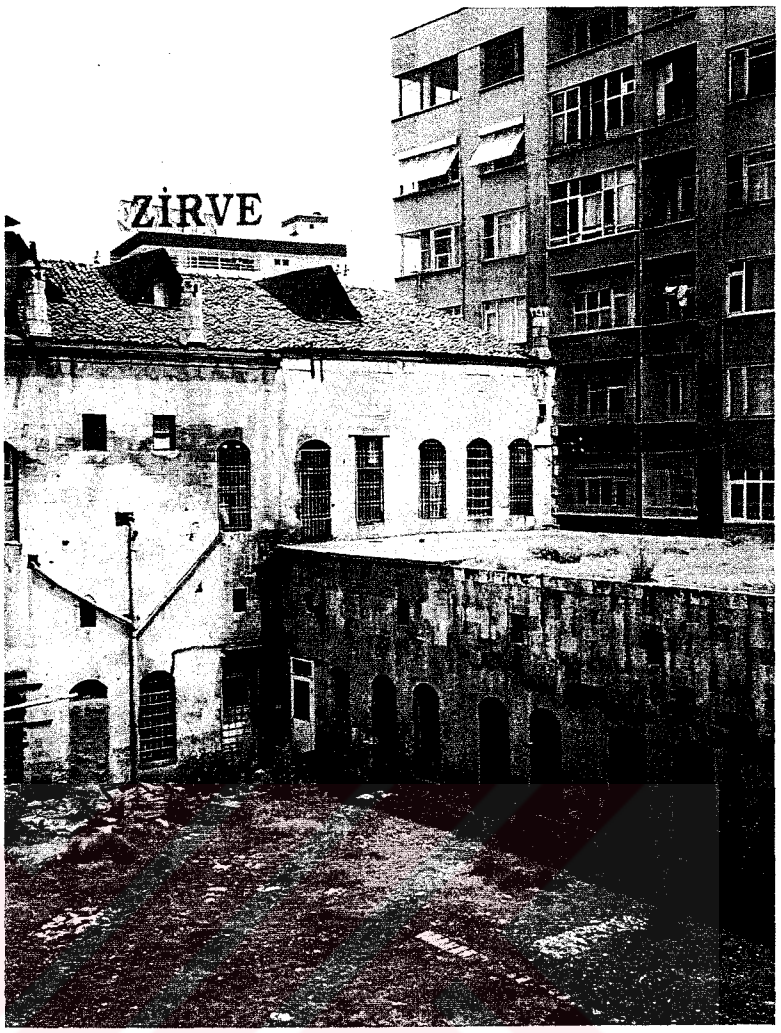
Şekil 29 Ana cephe detay

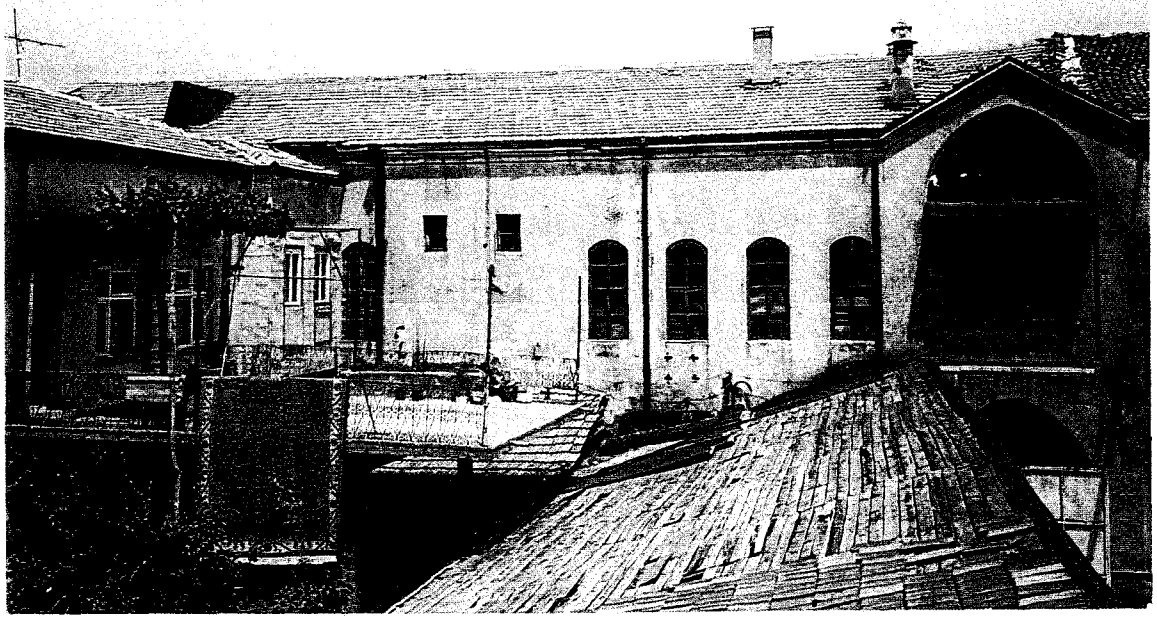
Şekil 30 Ana cephe detay

Şekil 31 Avlu cephesi

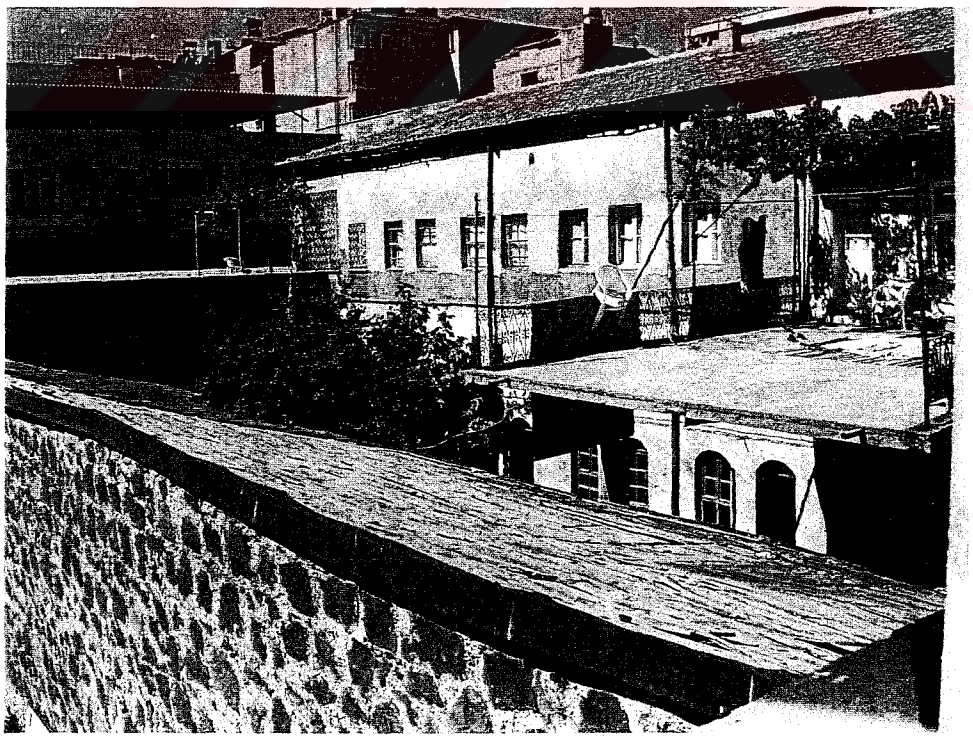
Şekil 32 Ana cephesi

Şekil 33 Ana cephesi

Şekil 34 Avlu cephesi

Şekil 35 Avlu cephesi

Şekil 36 Avlu cephesi

Şekil 37 Avlu cephesi

Şekil 38 Avlu cephesi

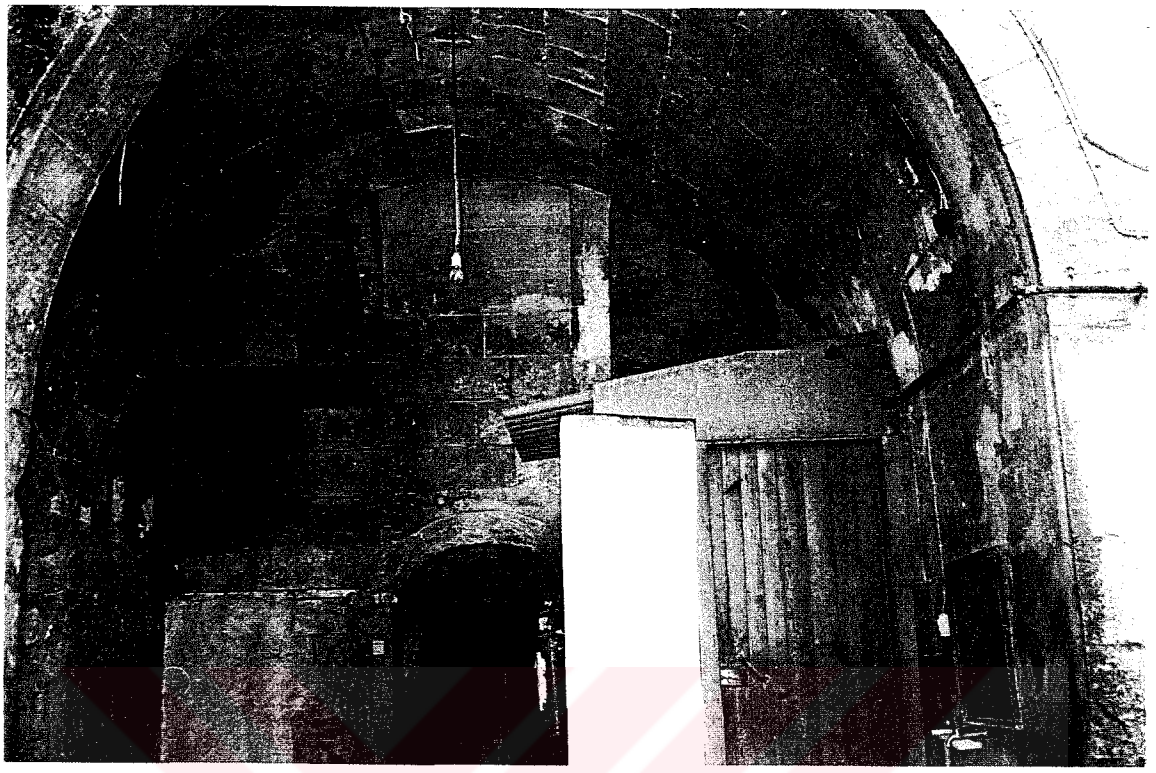
Şekil 39 Avlu cephesi

Şekil 40 Avlu cephesi

Şekil 41 Avlu cephesi detay

Şekil 42 Avlu cephesi detay

Şekil 43 Avlu cephesi

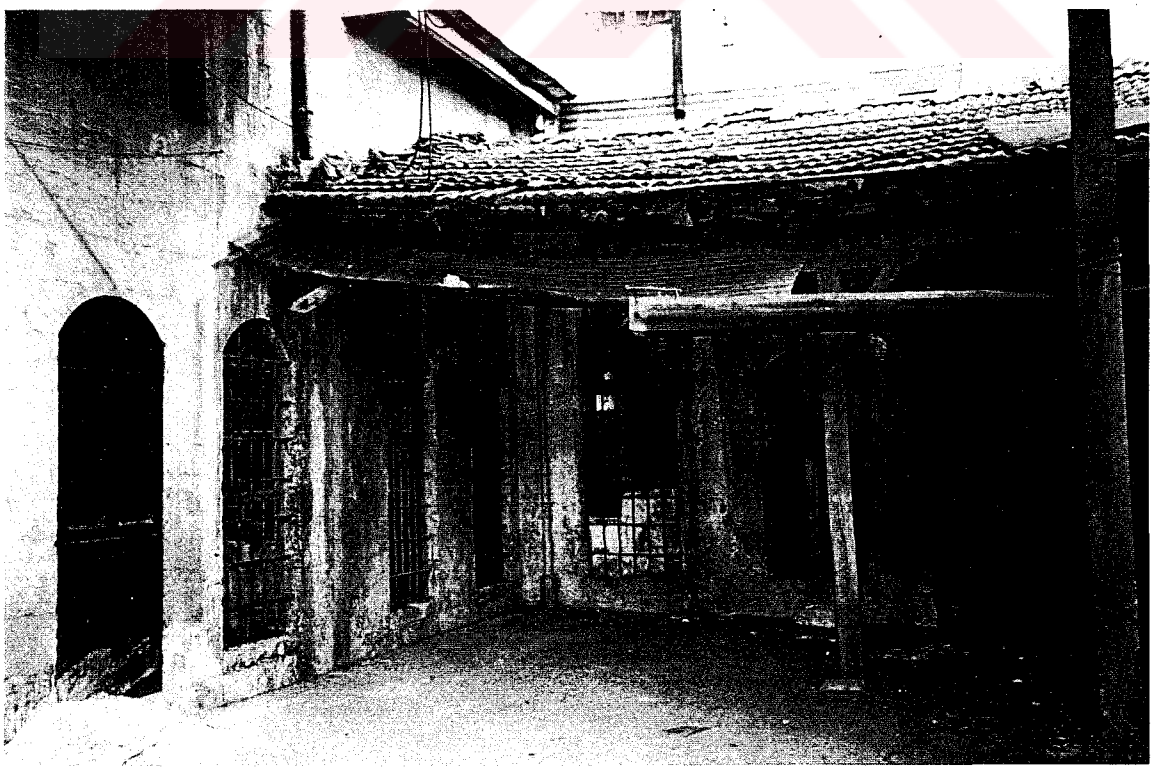
Şekil 44 Avlu cephesi

Şekil 45 Avlu cephesi detay

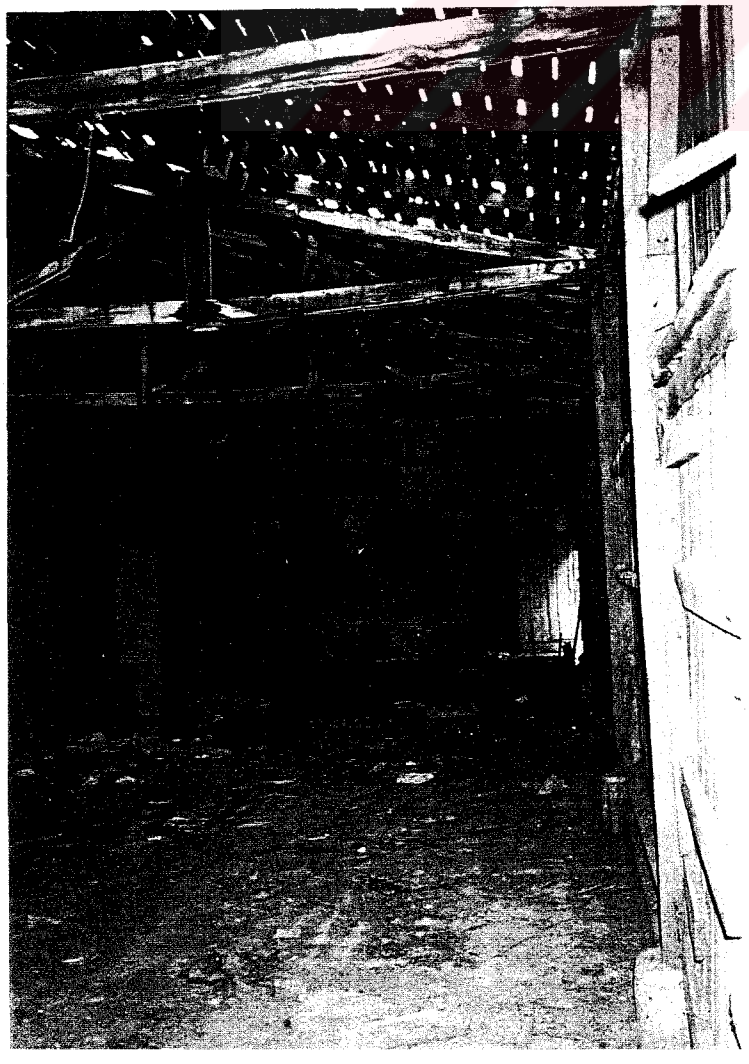
Şekil 46 Avlu cephesi

Şekil 47 Avlu cephesi

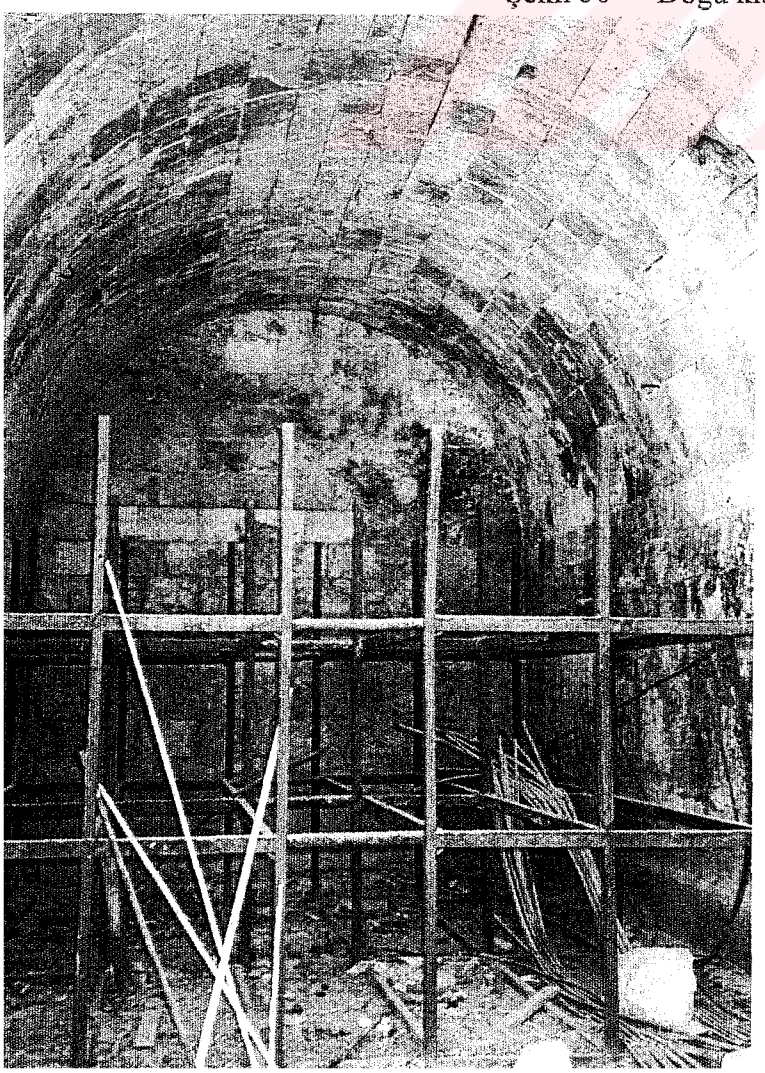
Şekil 48 Avlu cephesi cumba detayı

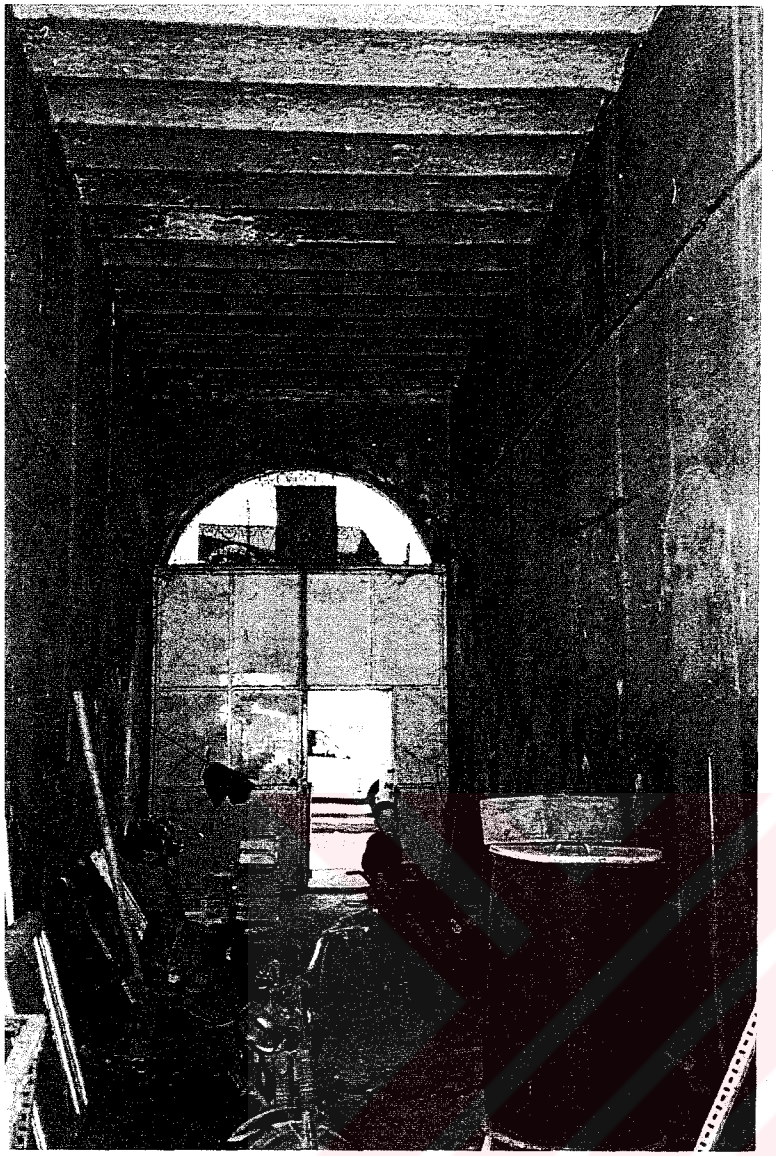
Şekil 49 Avlu cephesi

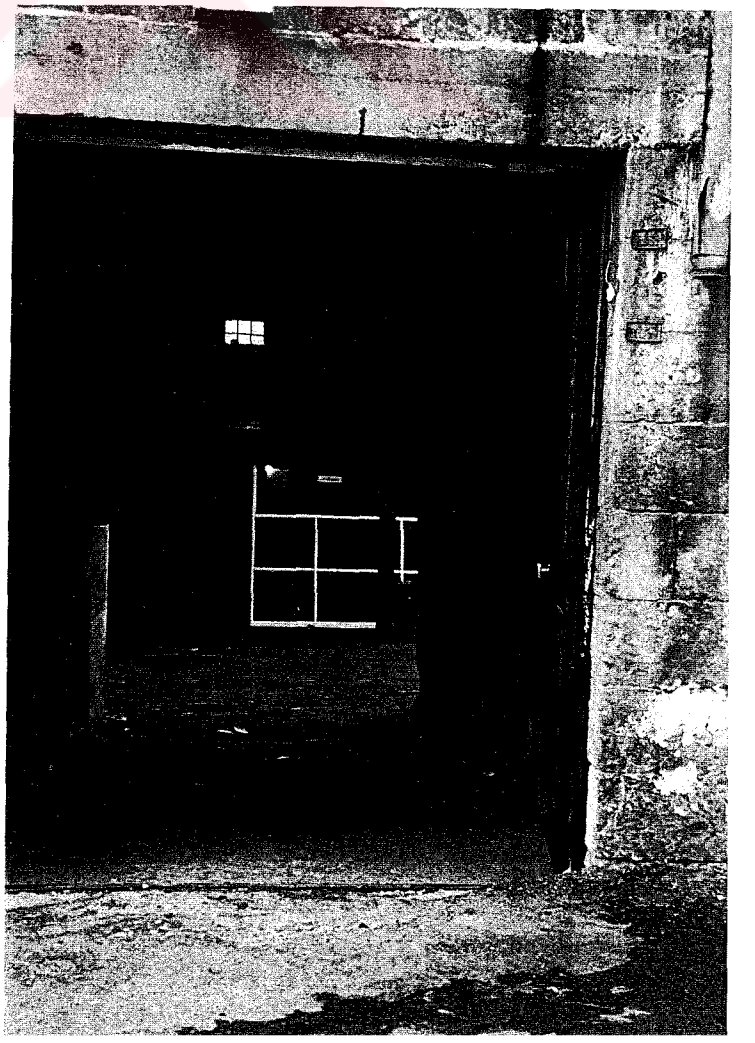
Şekil 50 Doğu kısmı avlu cephesi

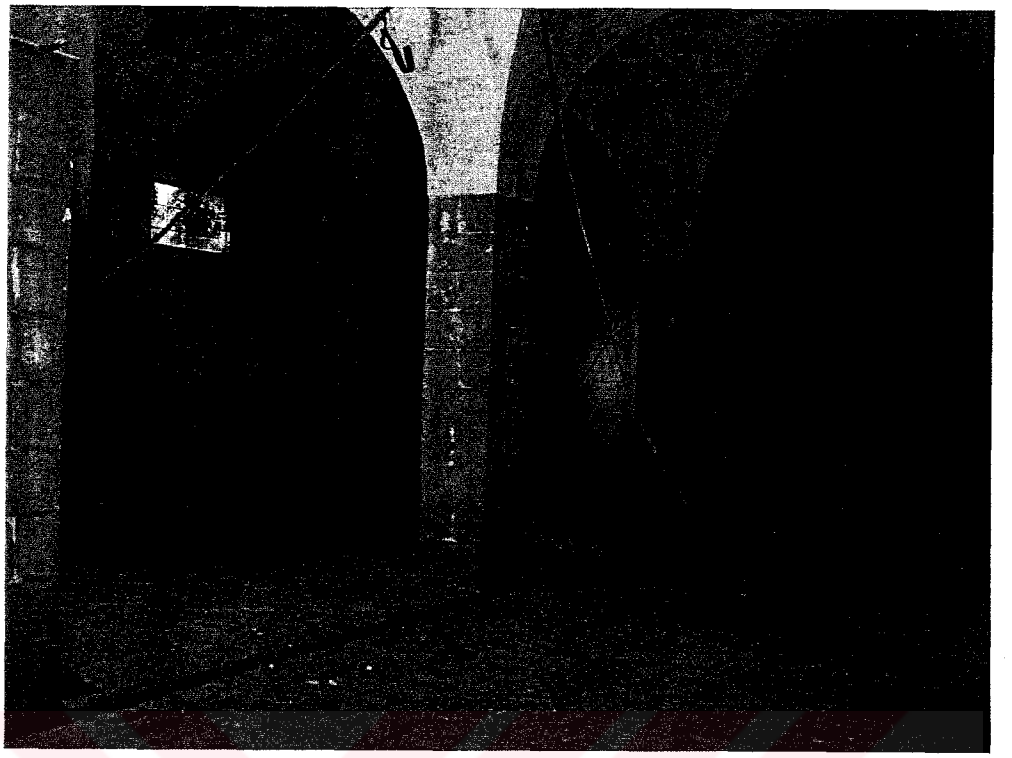
Şekil 51 Doğu kısmı tonoz detayı

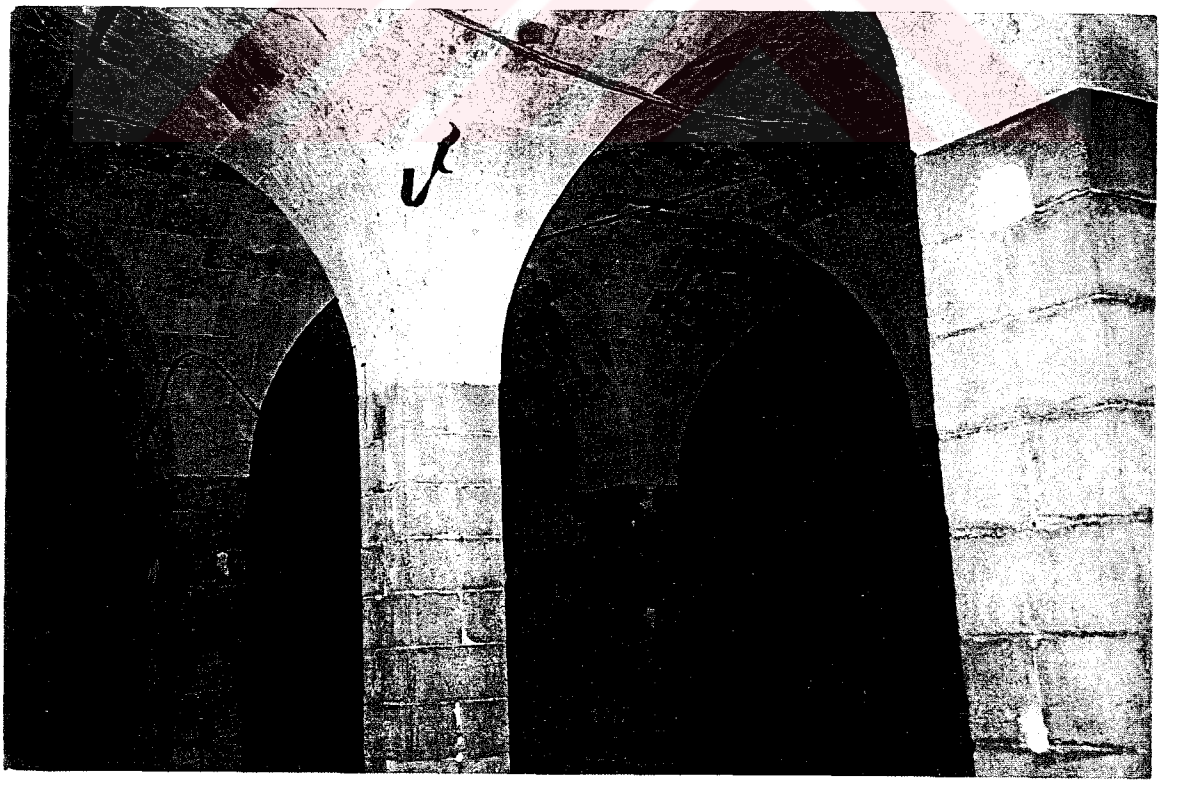
Şekil 52 Avlu girişi kabaltı detayı

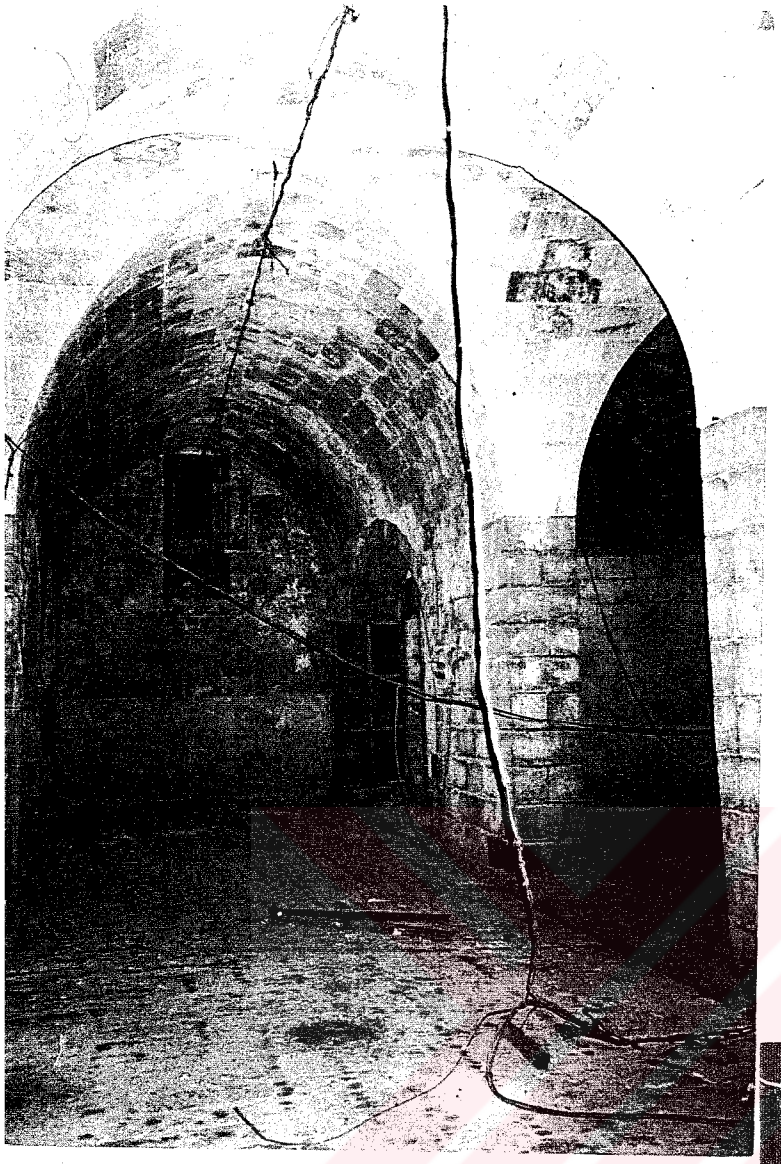
Şekil 53 Batı kısmı kabaltı detayı

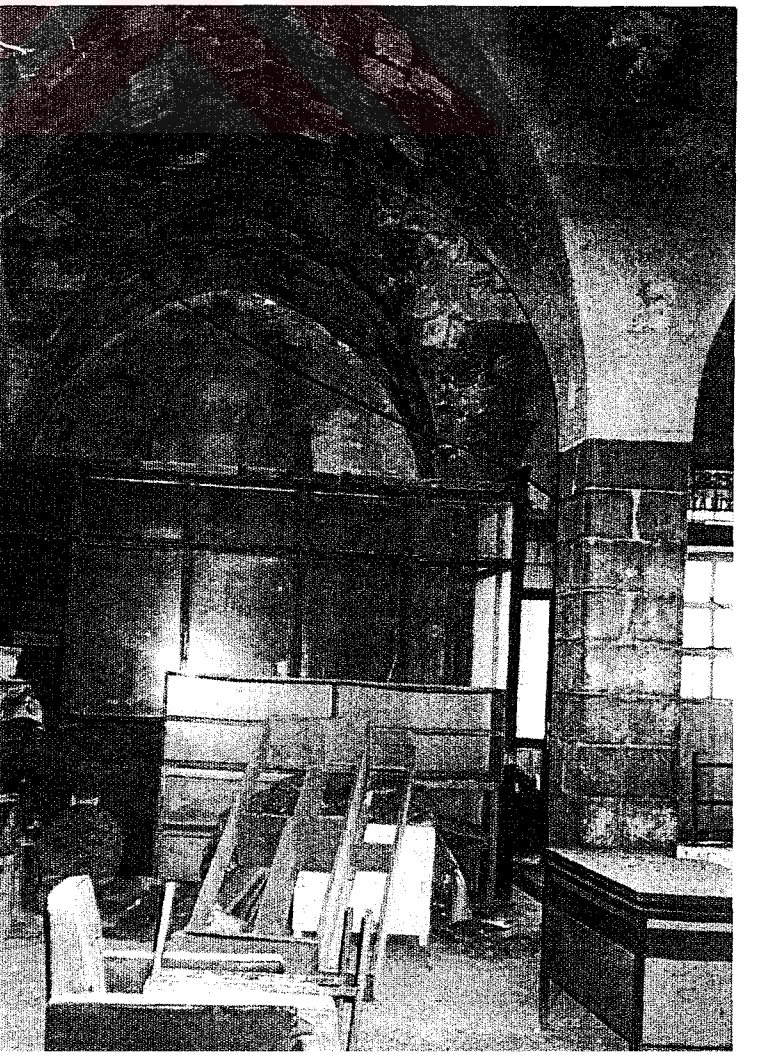
Şekil 54 Doğu kısım arka depo

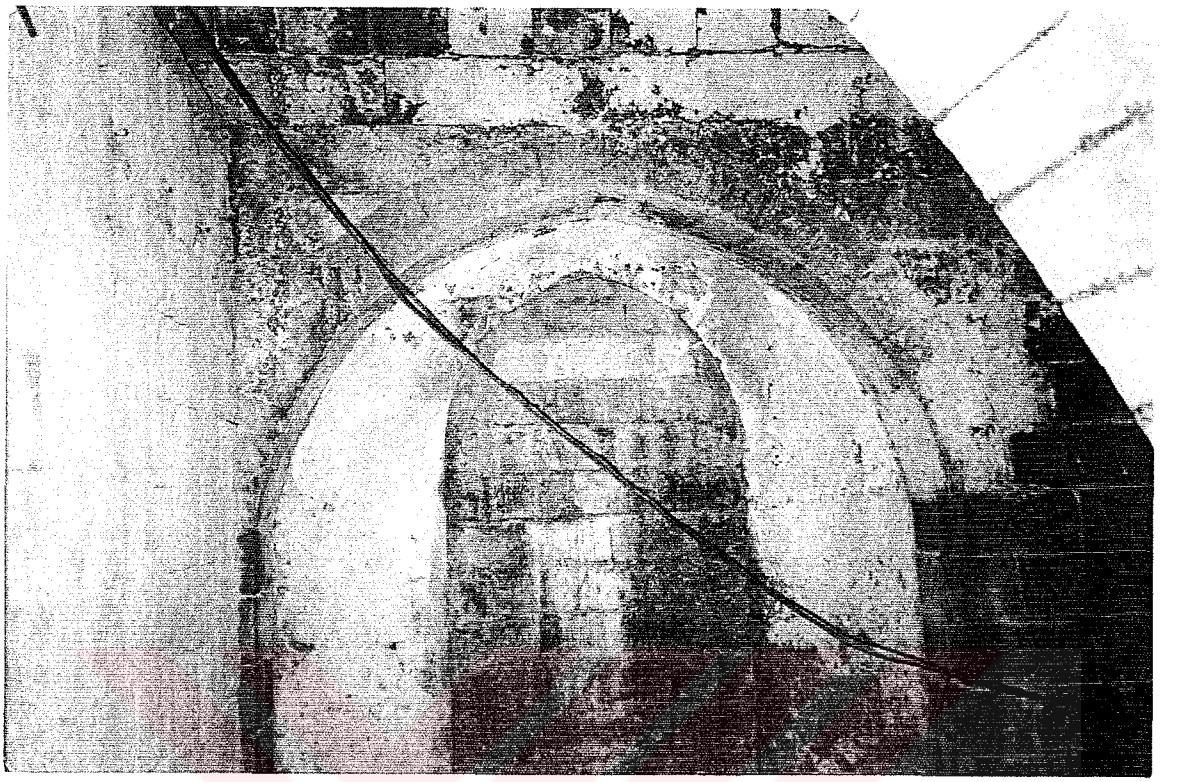
Şekil 55 Doğu kısım arka depo

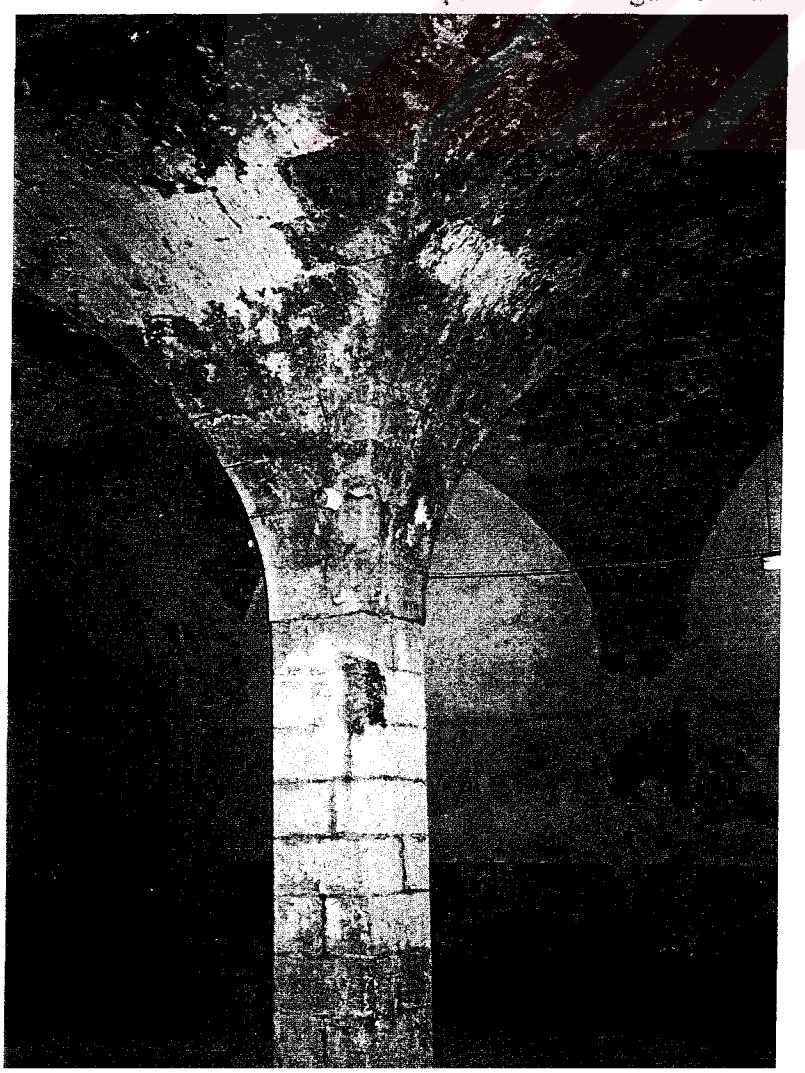
Şekil 56 Doğu kısım arka depo

Şekil 57 Doğu kısım arka depo

Şekil 58 Doğu kısım arka depo kapı detayı

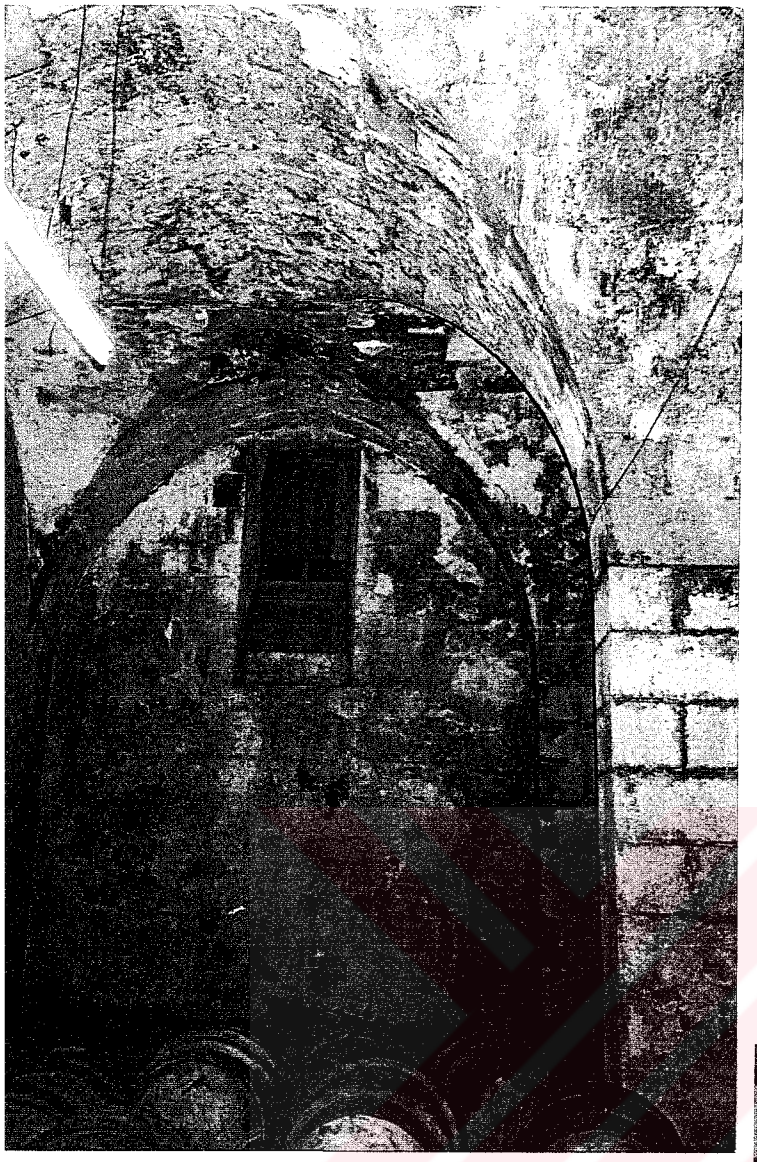
Şekil 59 Batı kısım arka depo

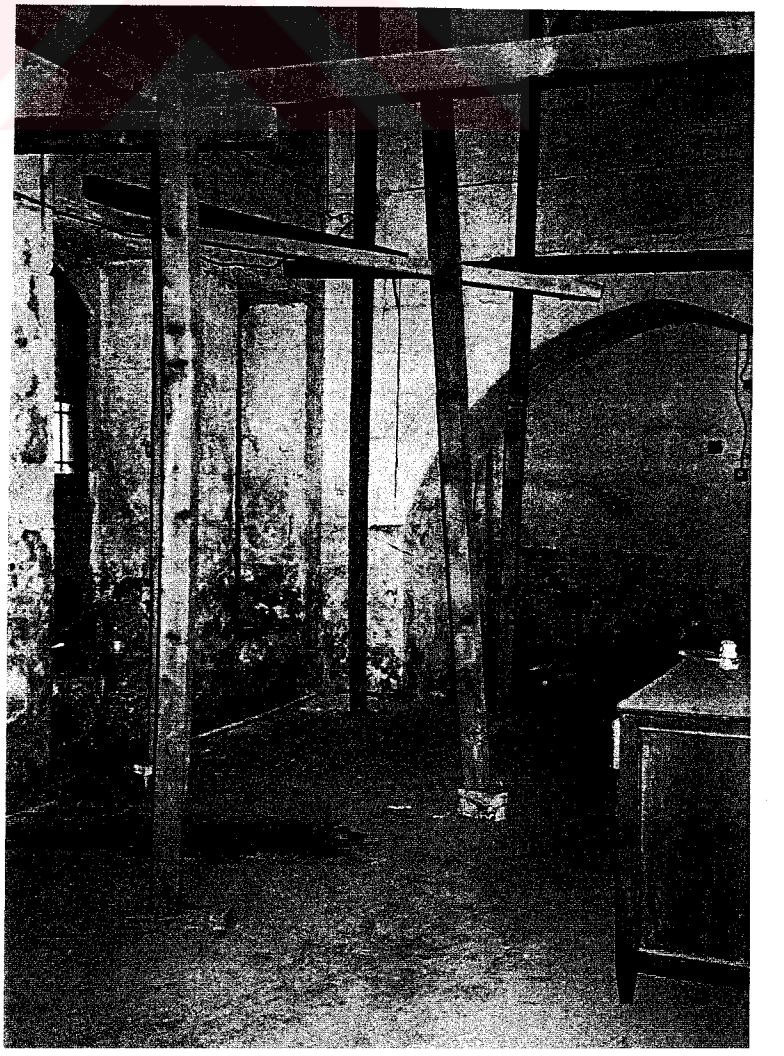
Şekil 60 Batı kısım arka depo

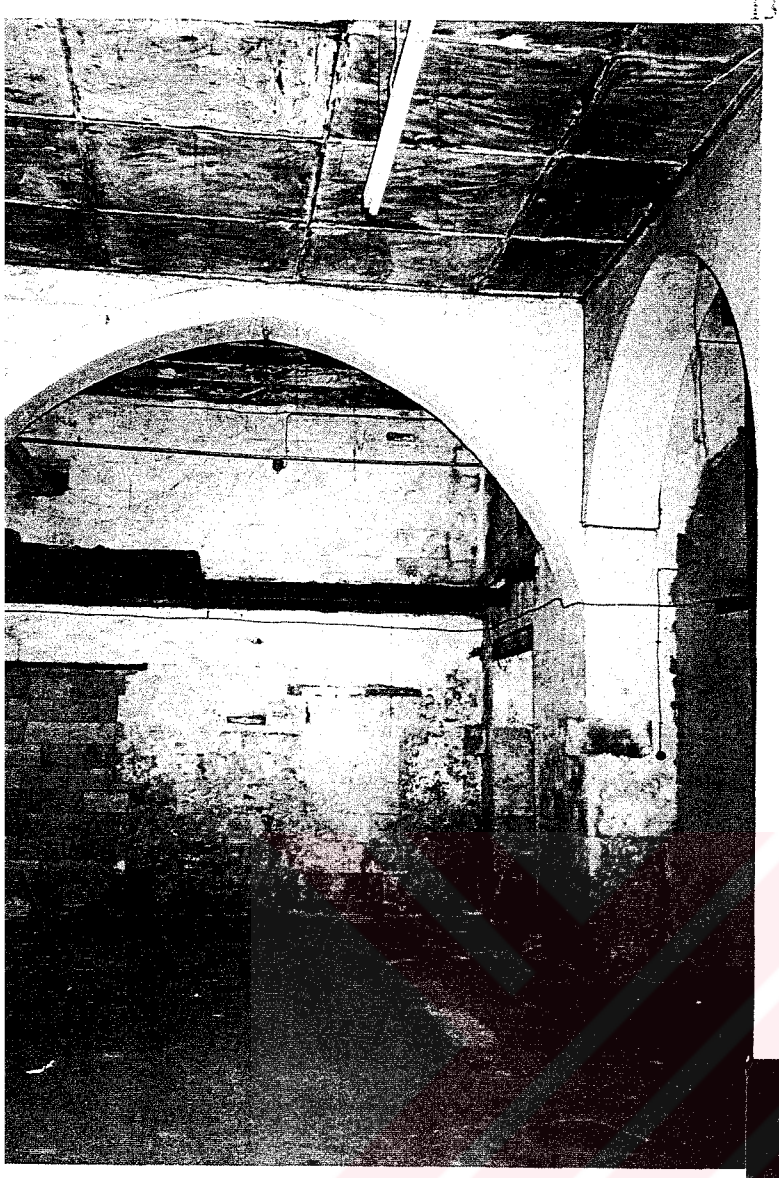
Şekil 61 Batı kısım arka depo

Şekil 62 Batı kısım arka depo

Şekil 63 Batı kısım ön depo

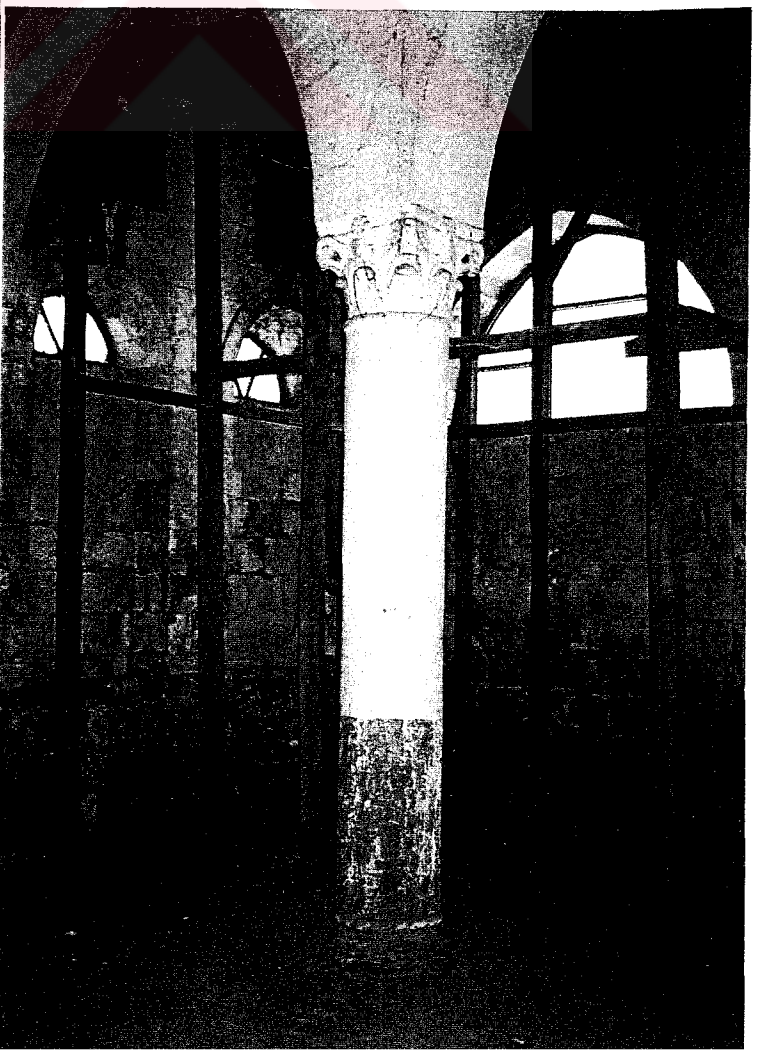
Şekil 64 Batı kısım ön depo

Şekil 65 Batı kısım ön depo

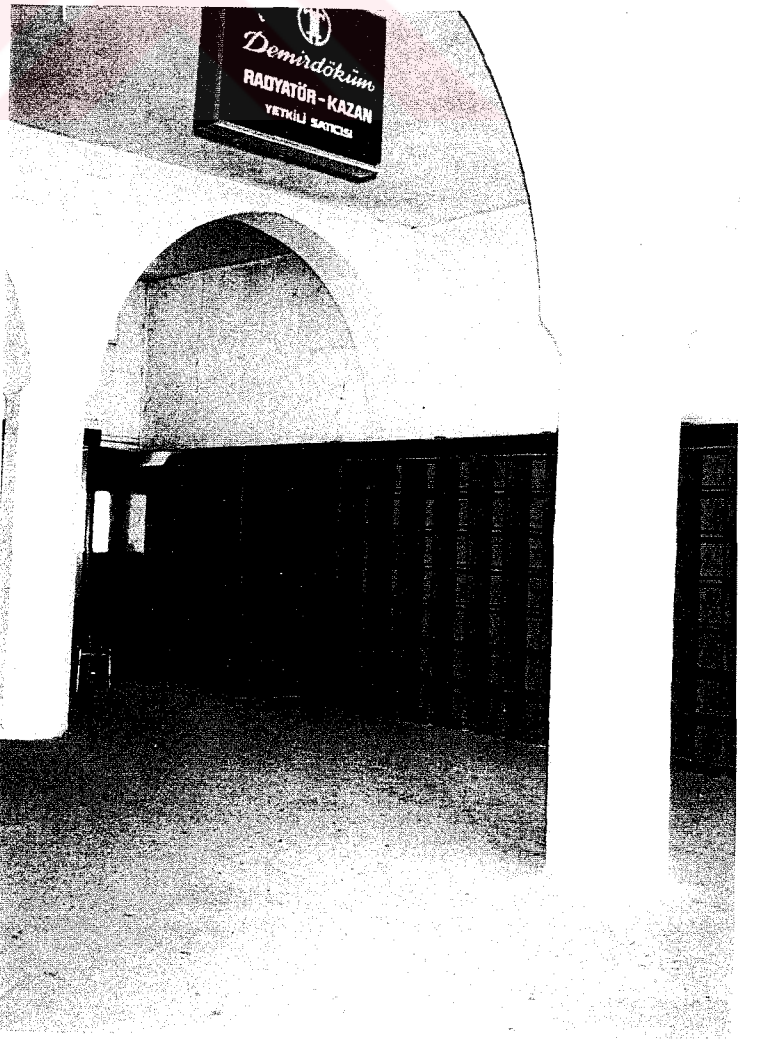
Şekil 66 Batı kısım ön depo

Şekil 67 Batı kısım ön depo

Şekil 68 Batı kısım ön depo

Şekil 69 Doğu kısım ön depo

Şekil 70 Doğu kısım ön depo

Şekil 71 Doğu kısım ön depo

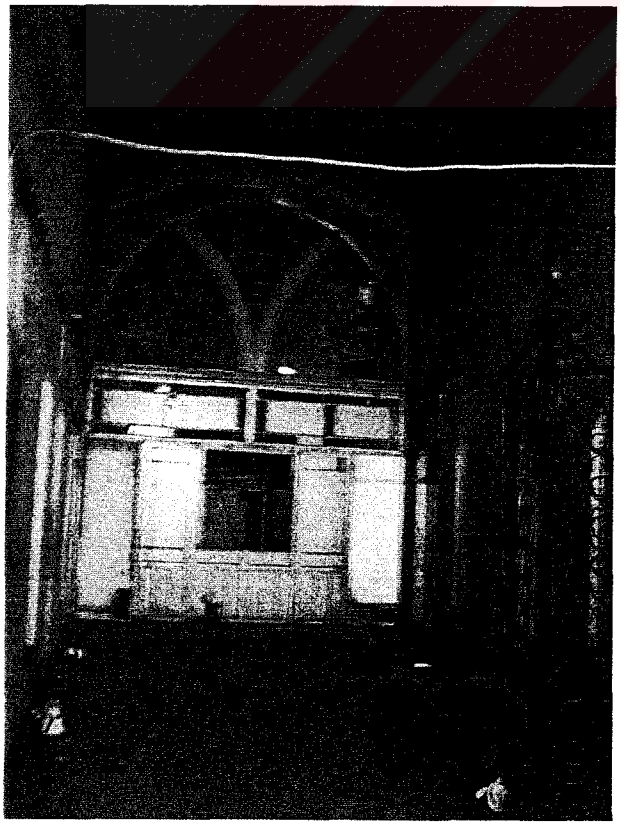
Şekil 72 Doğu kısım ön depo

Şekil 73 Doğu kısım ön depo

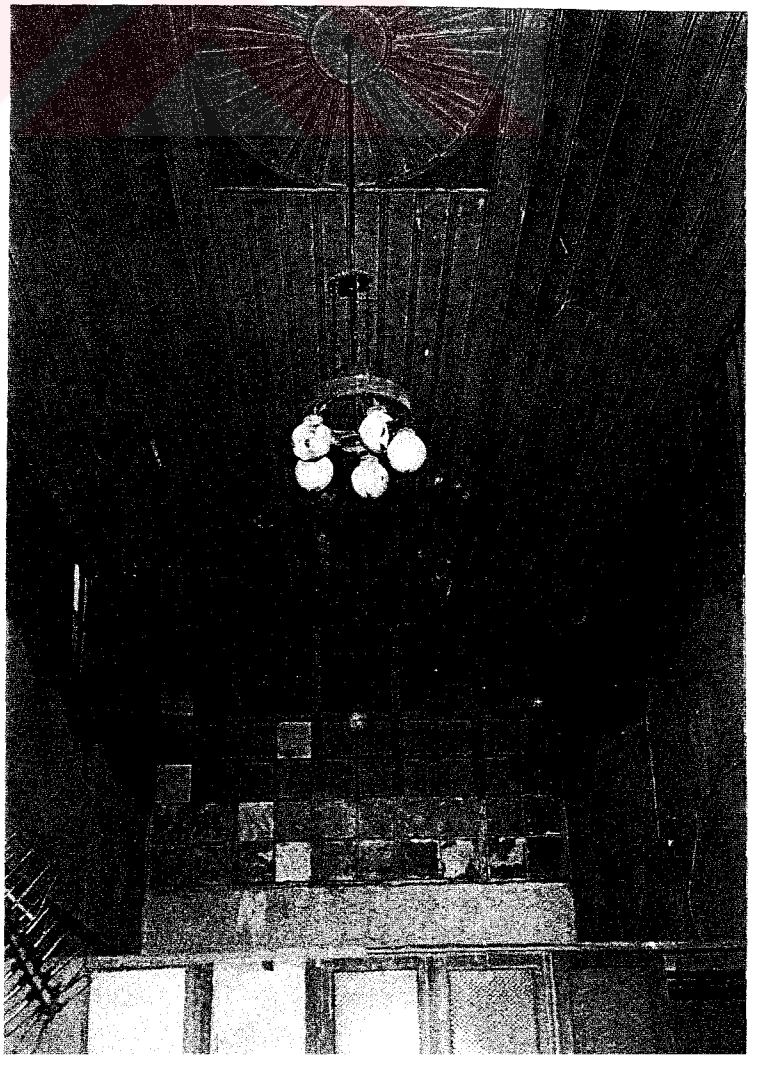
Şekil 74 Doğu kısım üst kat ana koridor

Şekil 75 Doğu kısım üst kat ana koridor

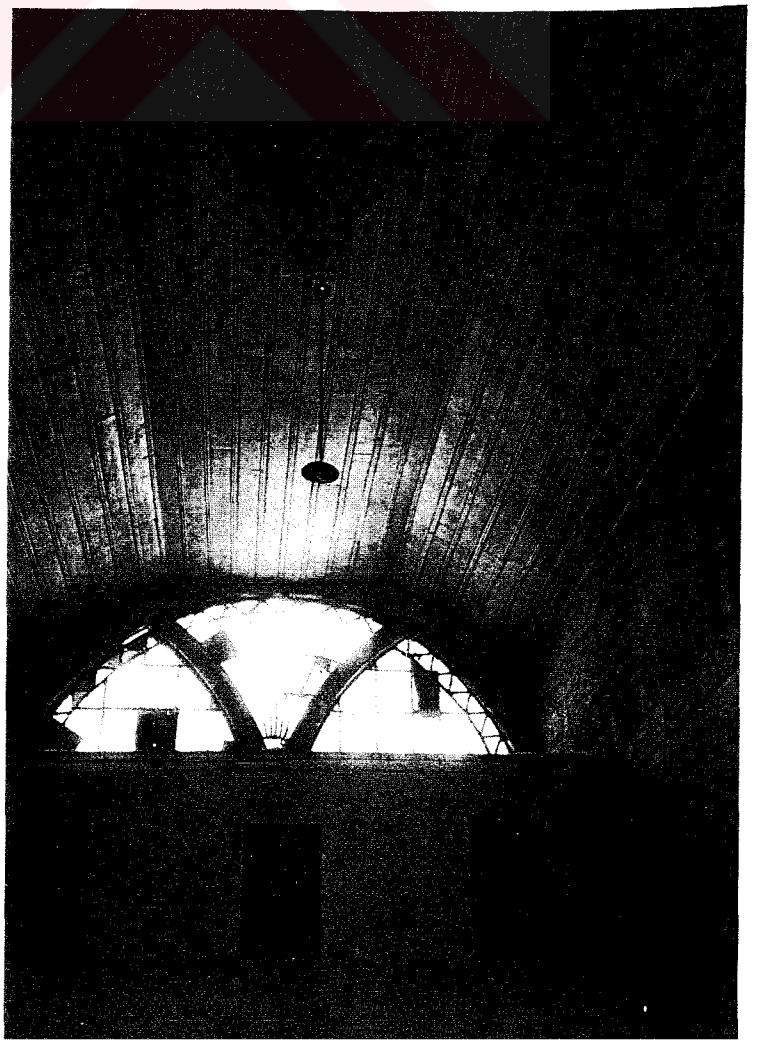
Şekil 76 Doğu kısım üst kat ana koridor

Şekil 77 Doğu kısım üst kat ana koridor

Şekil 78 Doğu kısım üst kat ana koridor

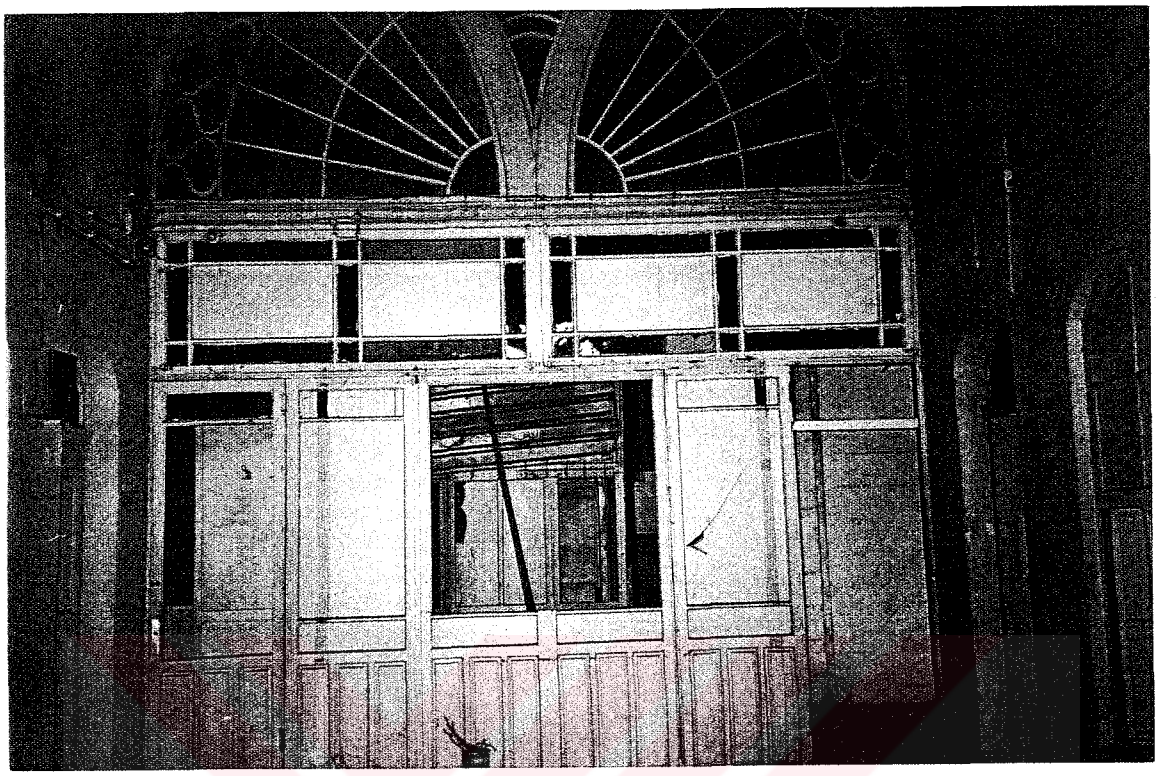
Şekil 79 Doğu kısım üst kat ana koridor

Şekil 80 Doğu kısım üst kat ana koridor

Şekil 81 Batı kısım üst kat ana koridor

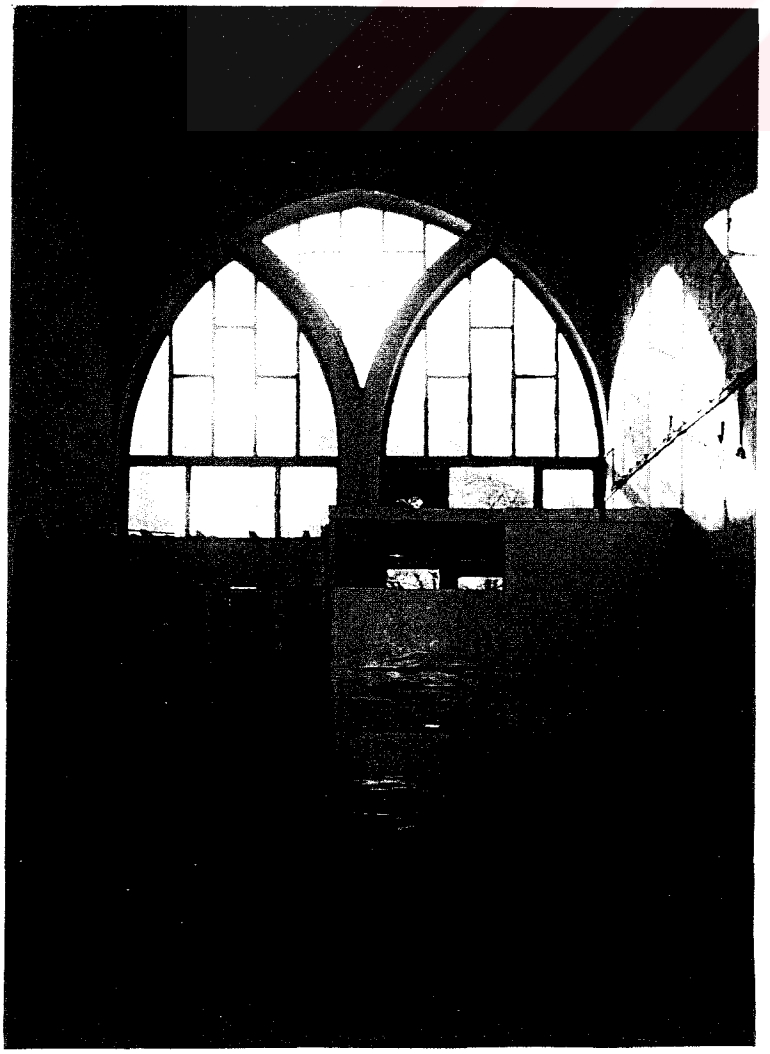
Şekil 82 Batı kısım üst kat ana koridor

Şekil 83 Batı kısım üst kat ana koridor

Şekil 84 Batı kısım üst kat ana koridor

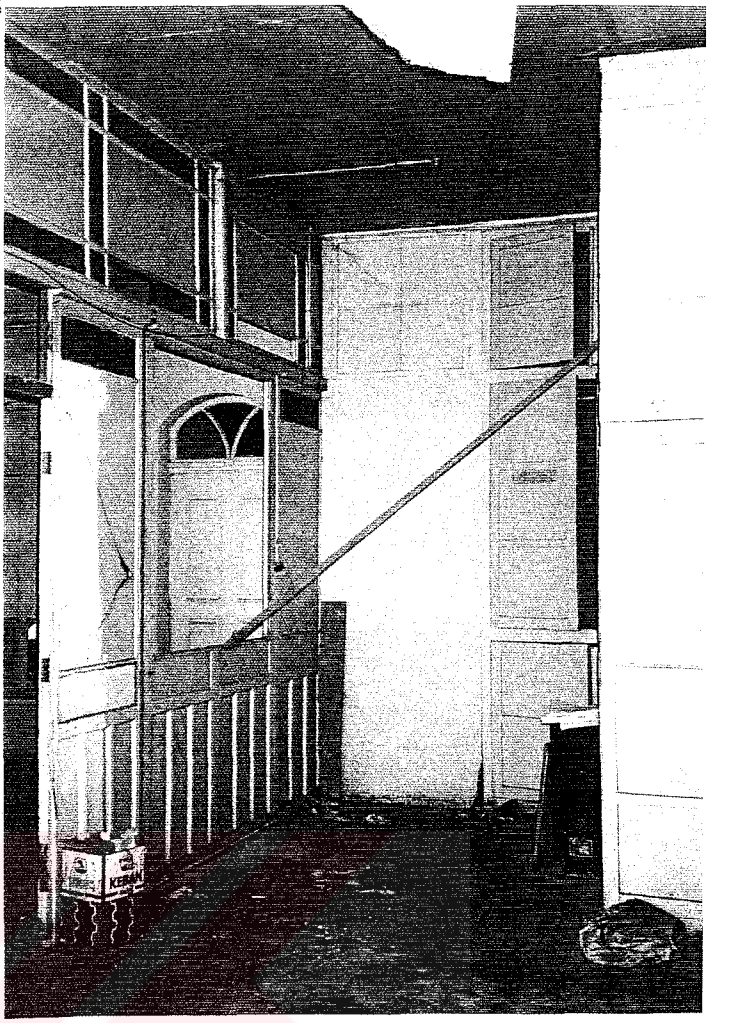
Şekil 85 Batı kısım üst kat ana koridor

Şekil 86 Batı kısım üst kat ana koridor

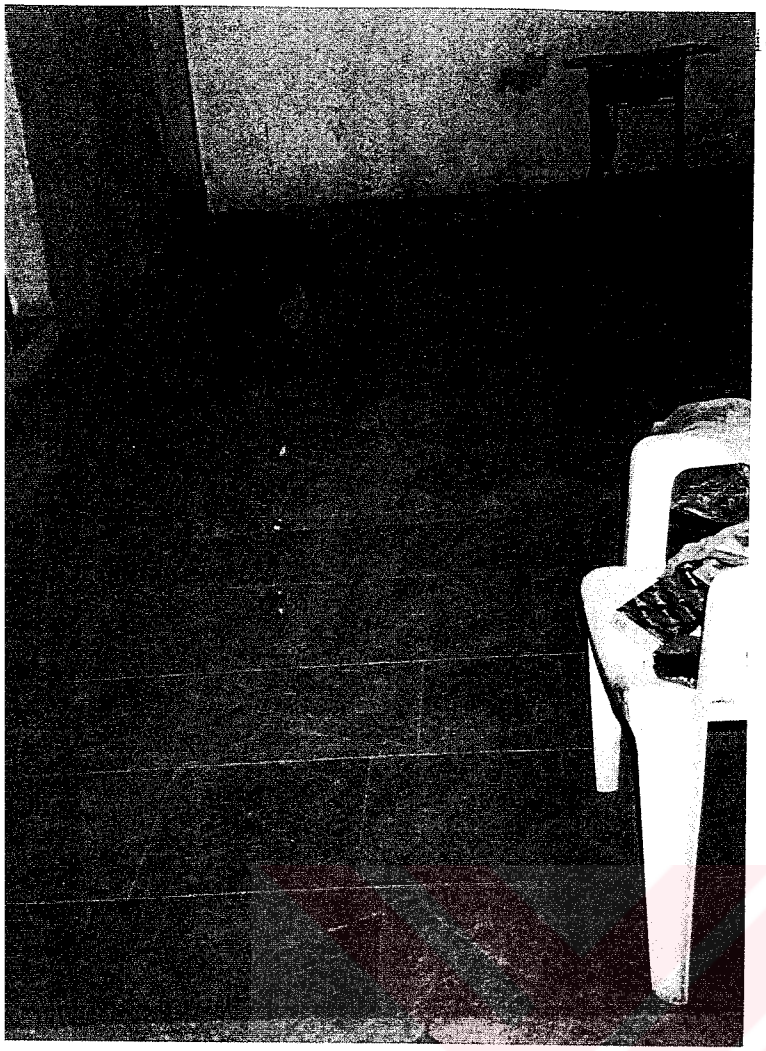
Şekil 87 Batı kısım üst kat ana koridor

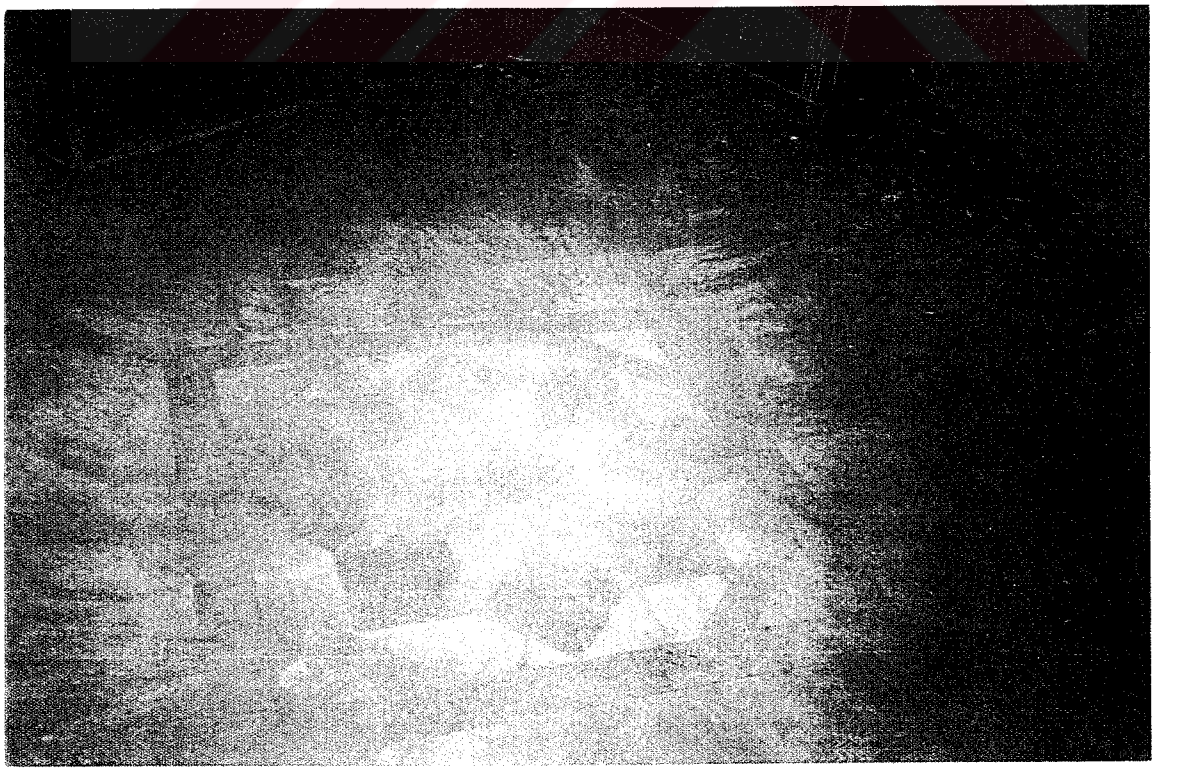
Şekil 88 Batı kısım üst kat ana koridor ahşap paravan detayı

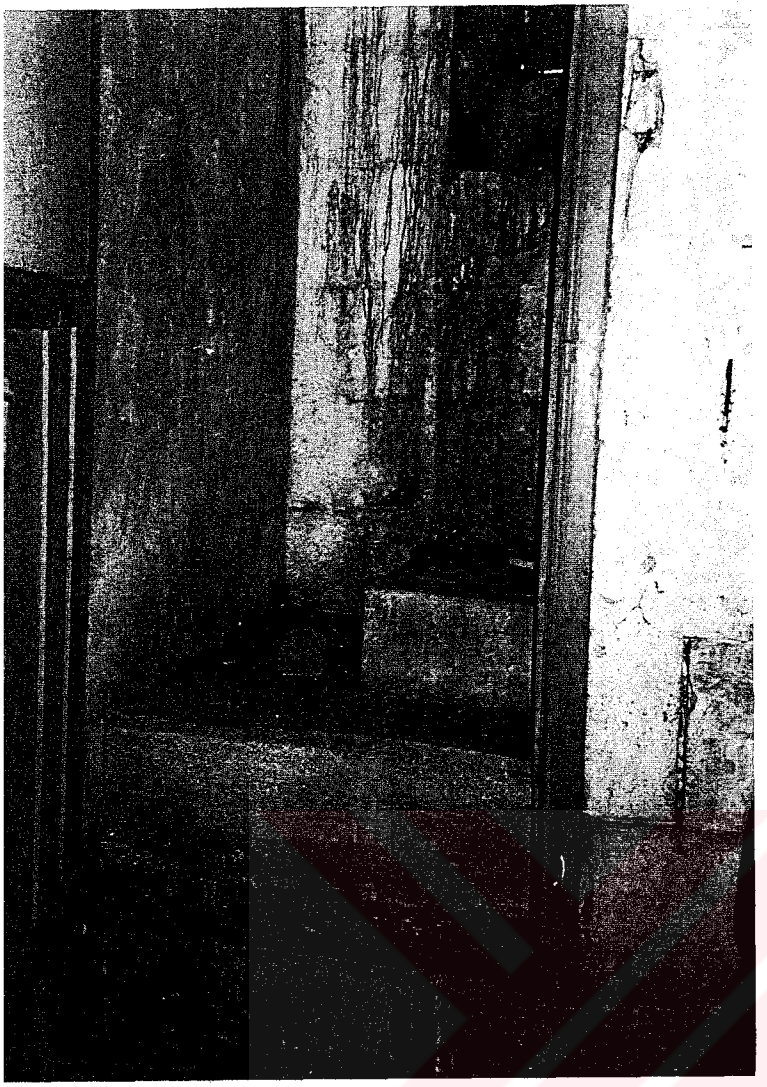
Şekil 89 Batı kısım üst kat ana koridor pencere detayı

Şekil 90 Doğu kısım üst kat ana koridor zemin kaplaması

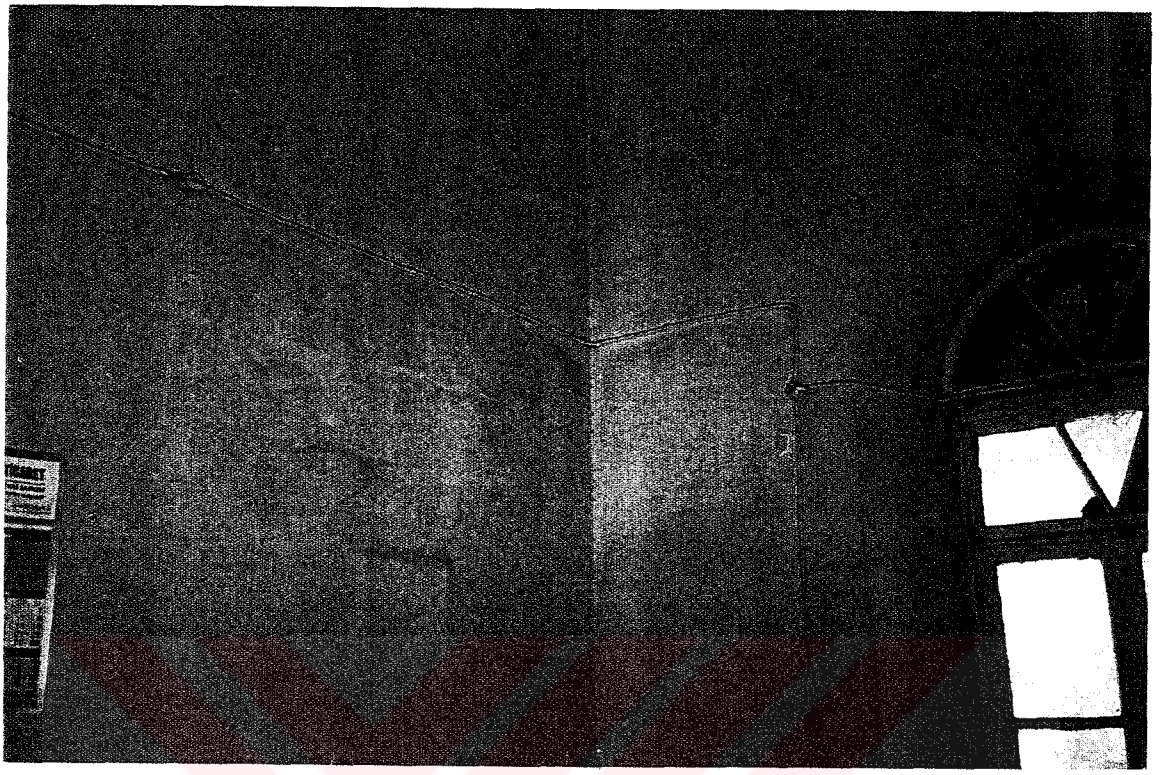
Şekil 91 Batı kısım üst kat ana koridor zemin kaplaması

Şekil 92 Doğu kısım üst kat tuvaleti

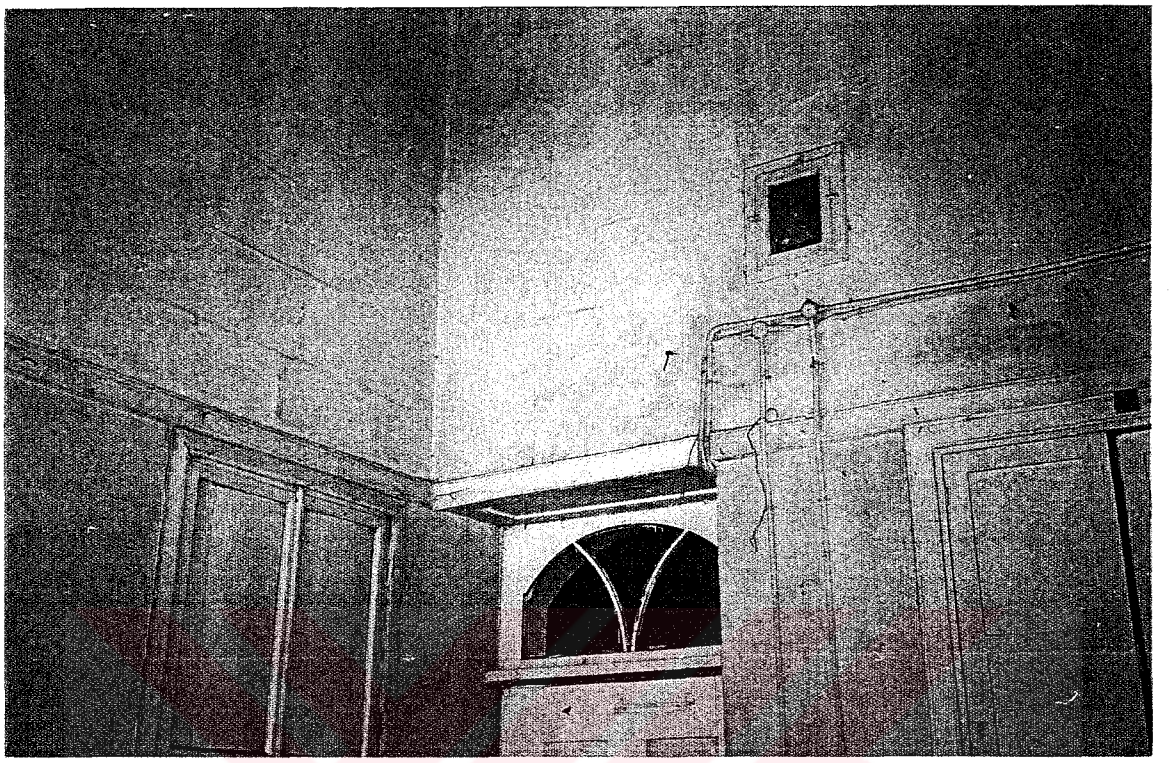
Şekil 93 Doğu kısım üst kat cumba pencere detayı

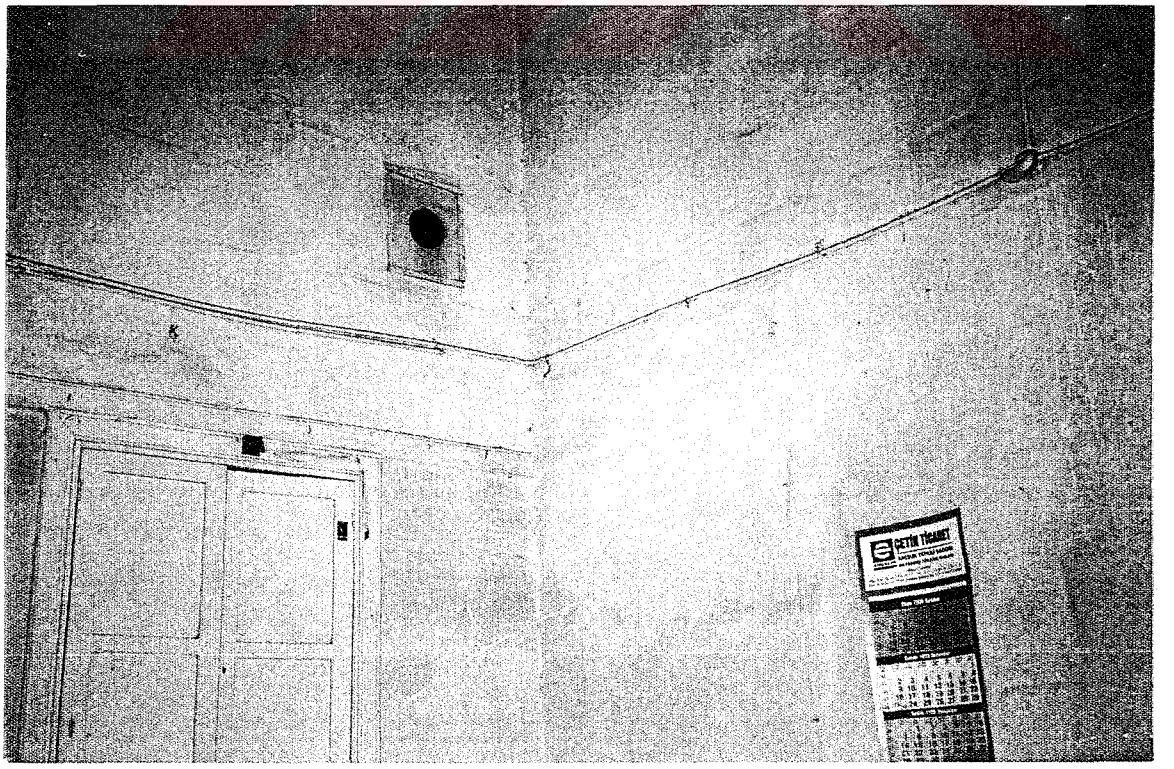
Şekil 94 Batı kısım üst kat mekan 111 görünüş

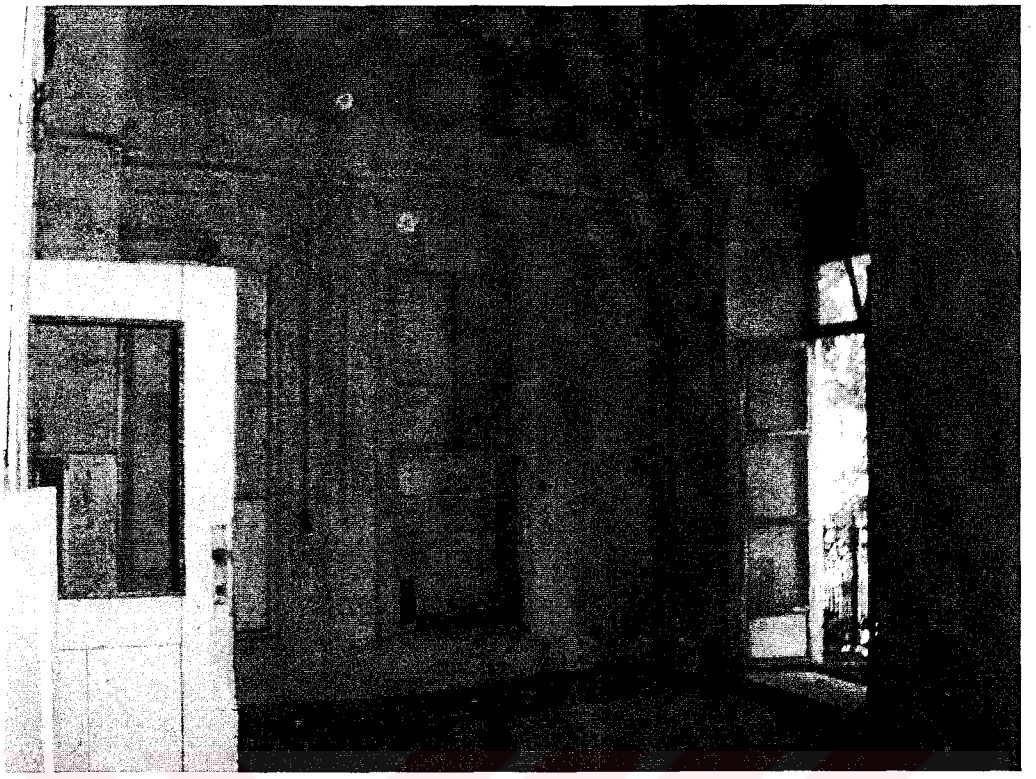
Şekil 95 Batı kısım üst kat mekan 111 görünüş

Şekil 96 Batı kısım üst kat mekan 111 görünüş

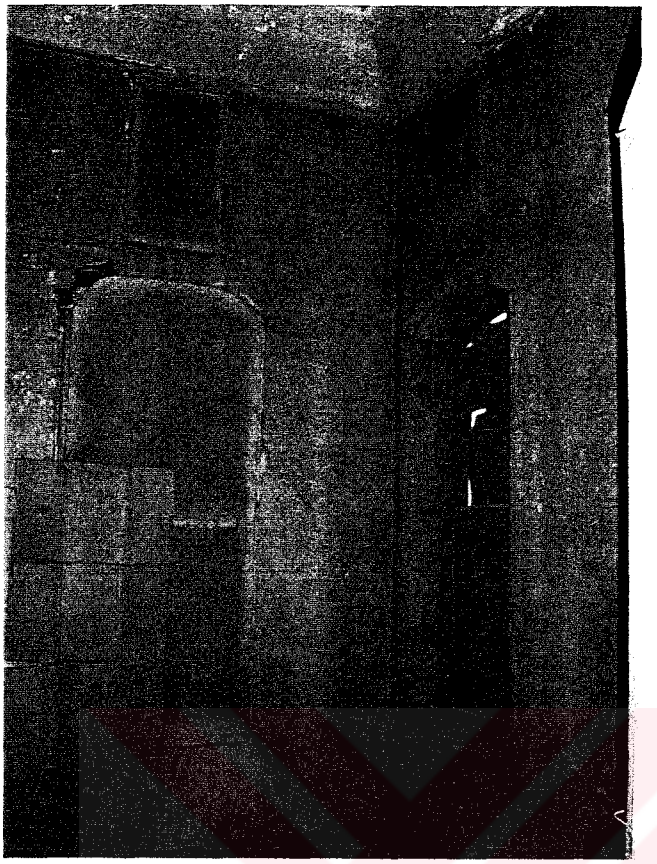
Şekil 97 Batı kısım üst kat mekan 111 görünüş

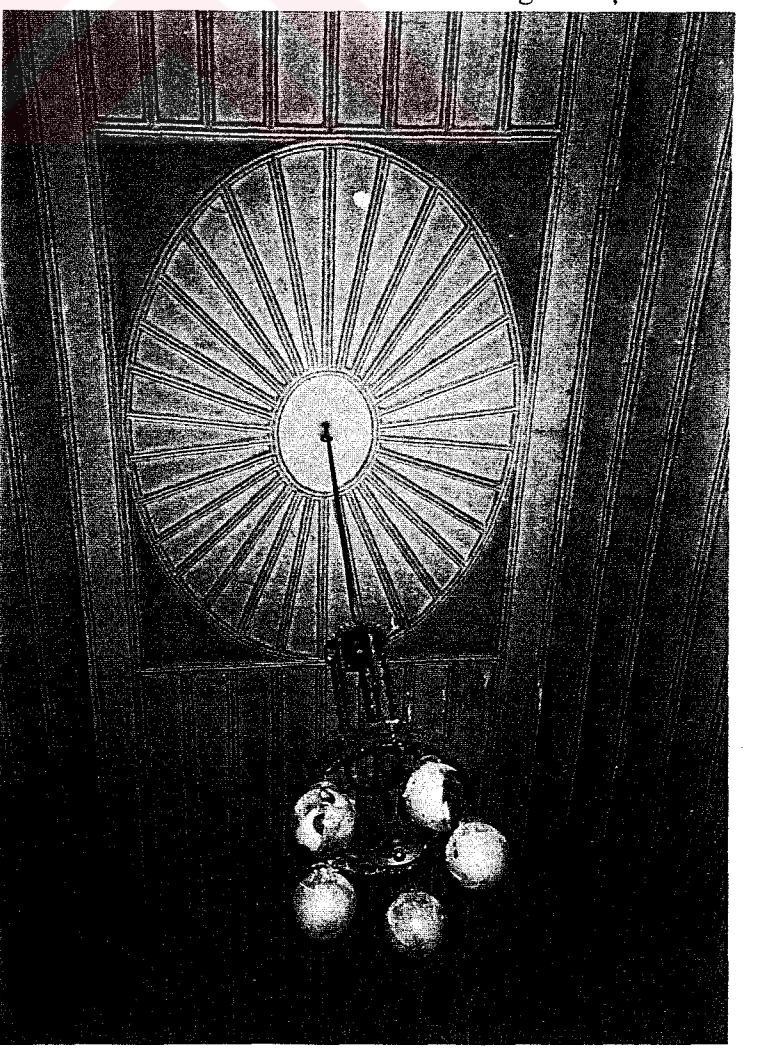
Şekil 98 Batı kısım üst kat mekan 109 görünüş

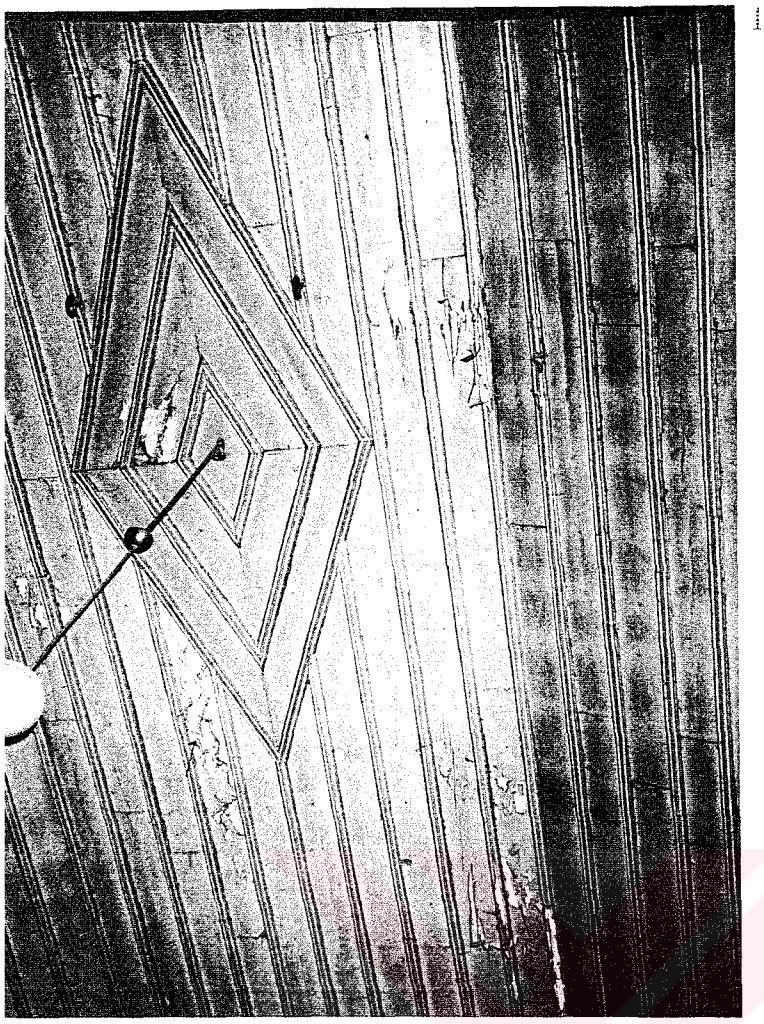
Şekil 99 Batı kısım üst kat mekan 109 görünüş

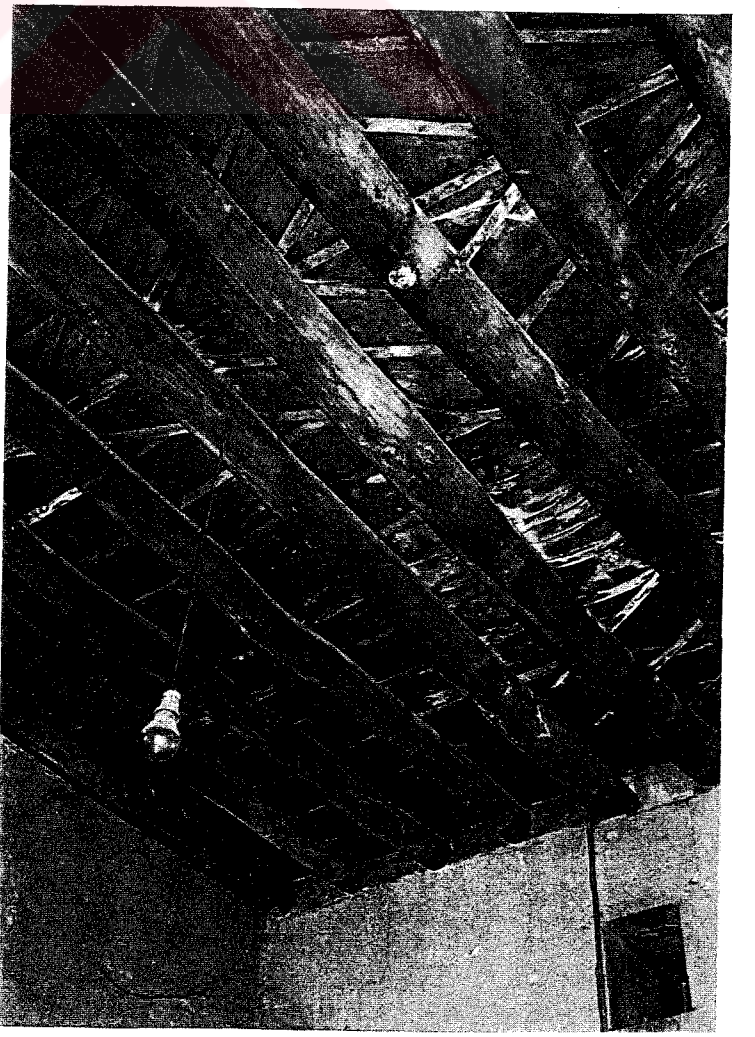
Şekil 100 Batı kısım üst kat mekan 117 görünüş

Şekil 101 Doğu kısım üst kat ana koridor ta

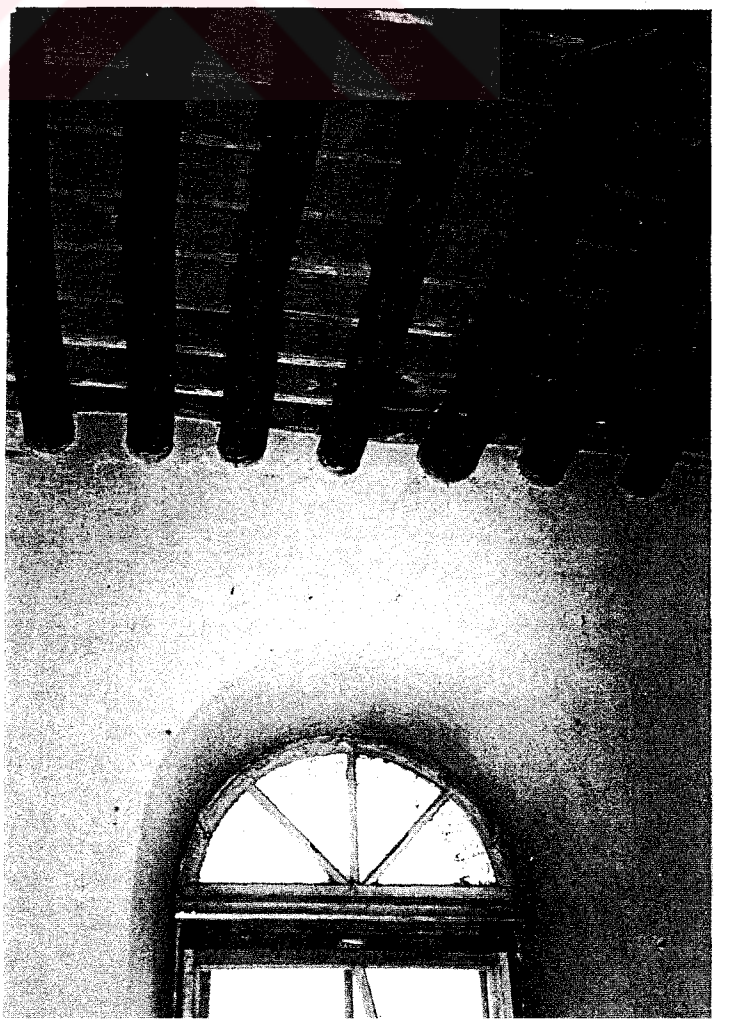
Şekil 102 Doğu kısım üst kat ana koridor tavan kaplaması

Şekil 103 Doğu kısım üst kat mekan 119 tavan

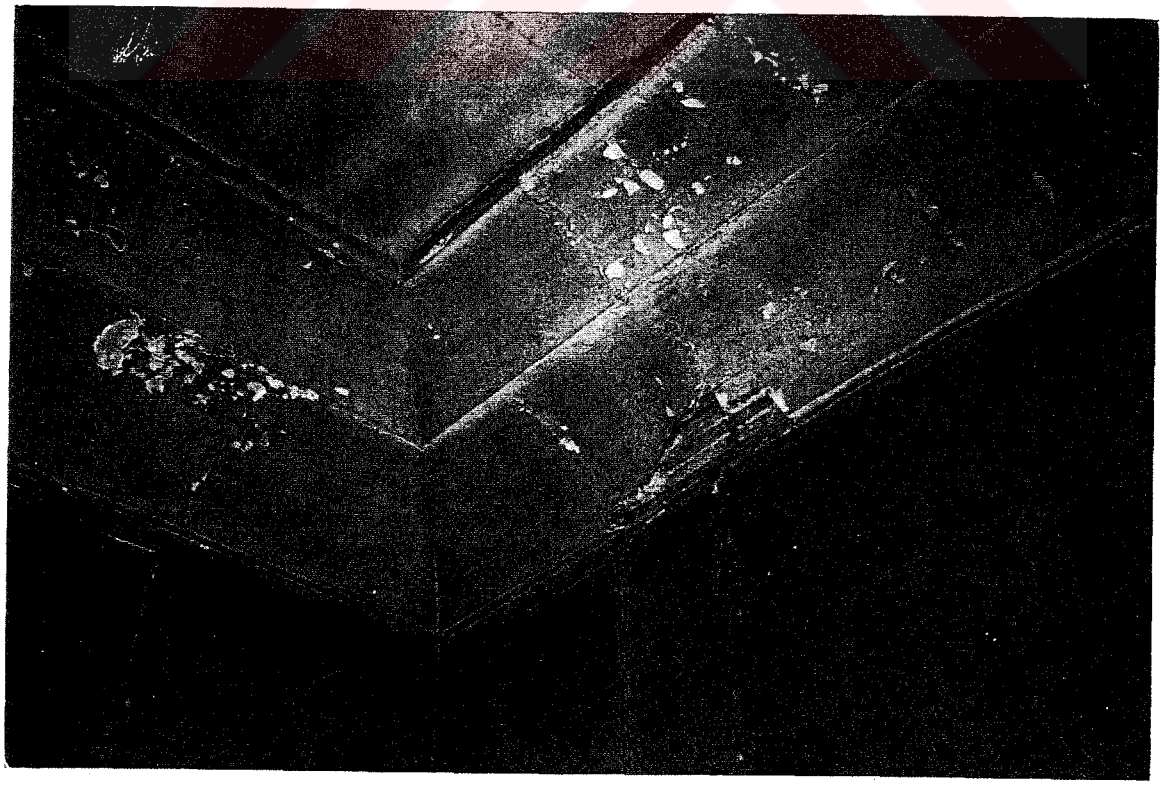
Şekil 104 Doğu kısım üst kat mekan 104 tavan detayı

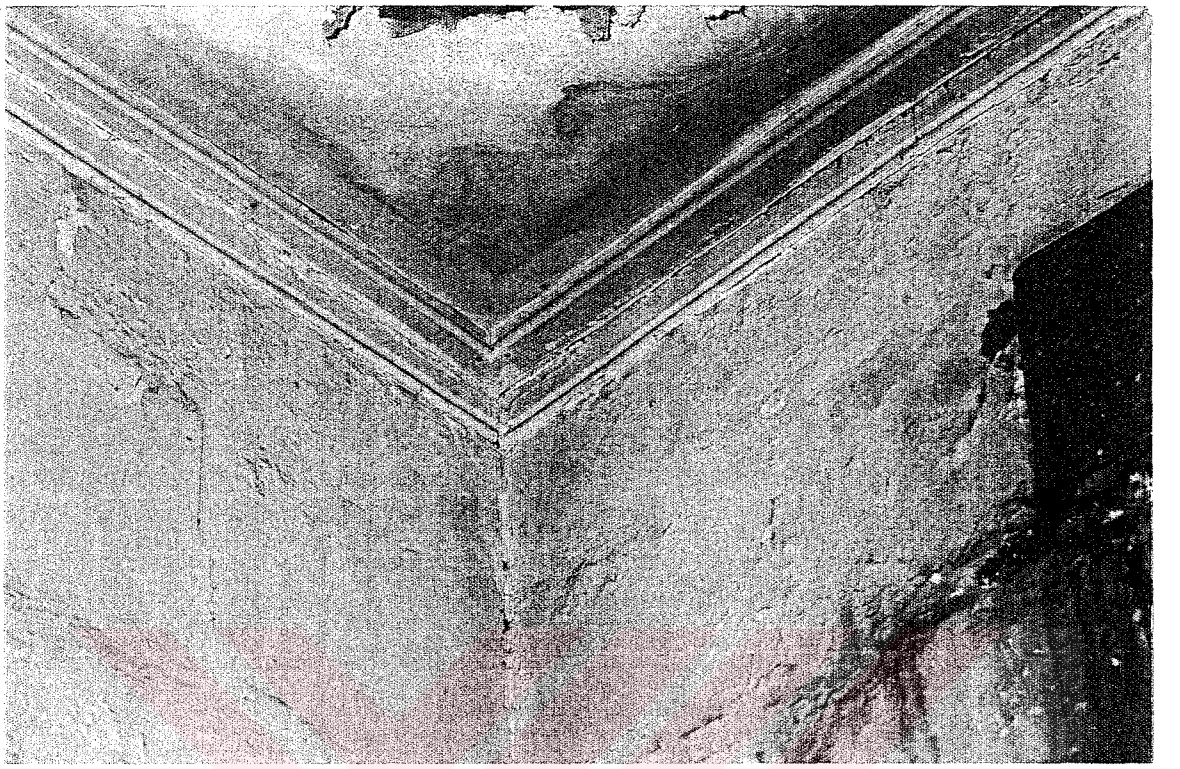
Şekil 105 Doğu kısım üst kat mekan 107 tavan

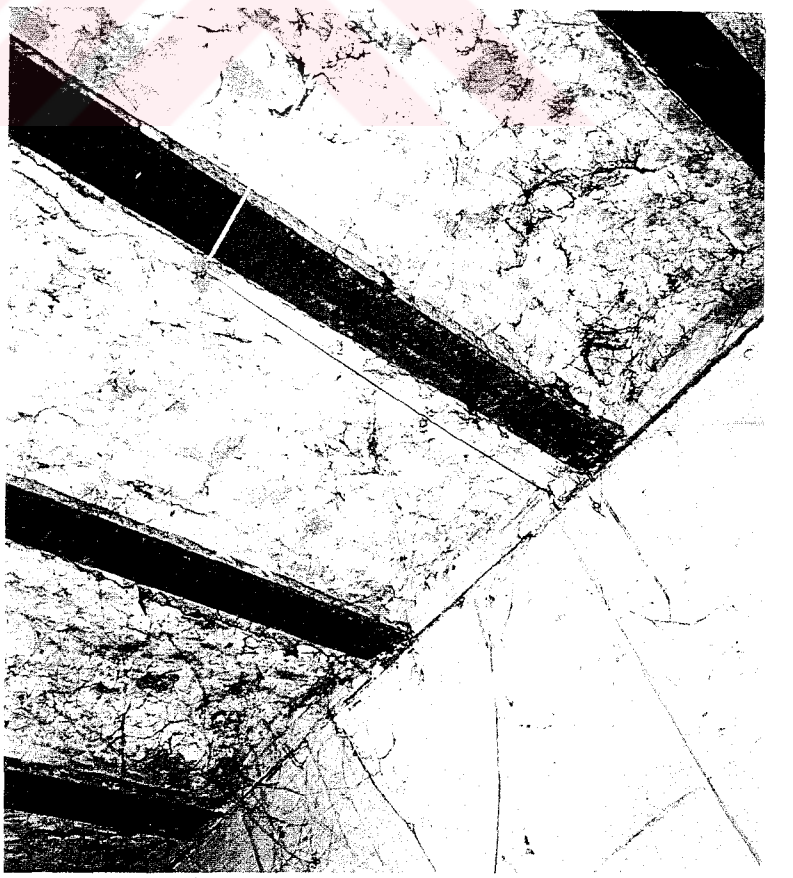
Şekil 106 Doğu kısım üst kat mekan 105 tavan detayı

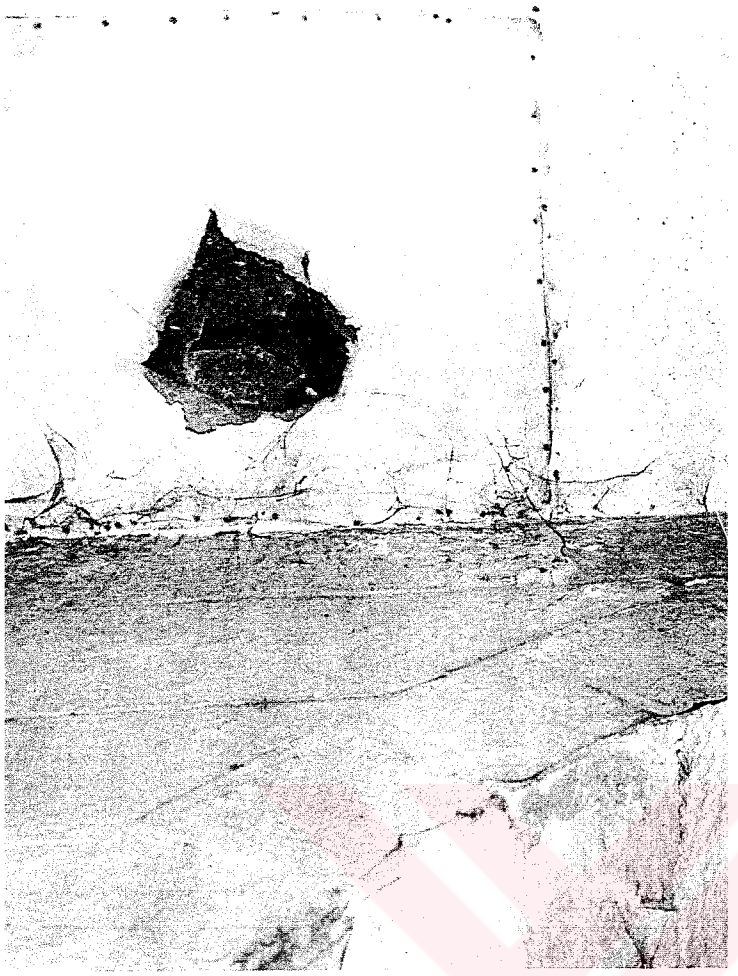
Şekil 107 Doğu kısım üst kat mekan 117 tavan detayı

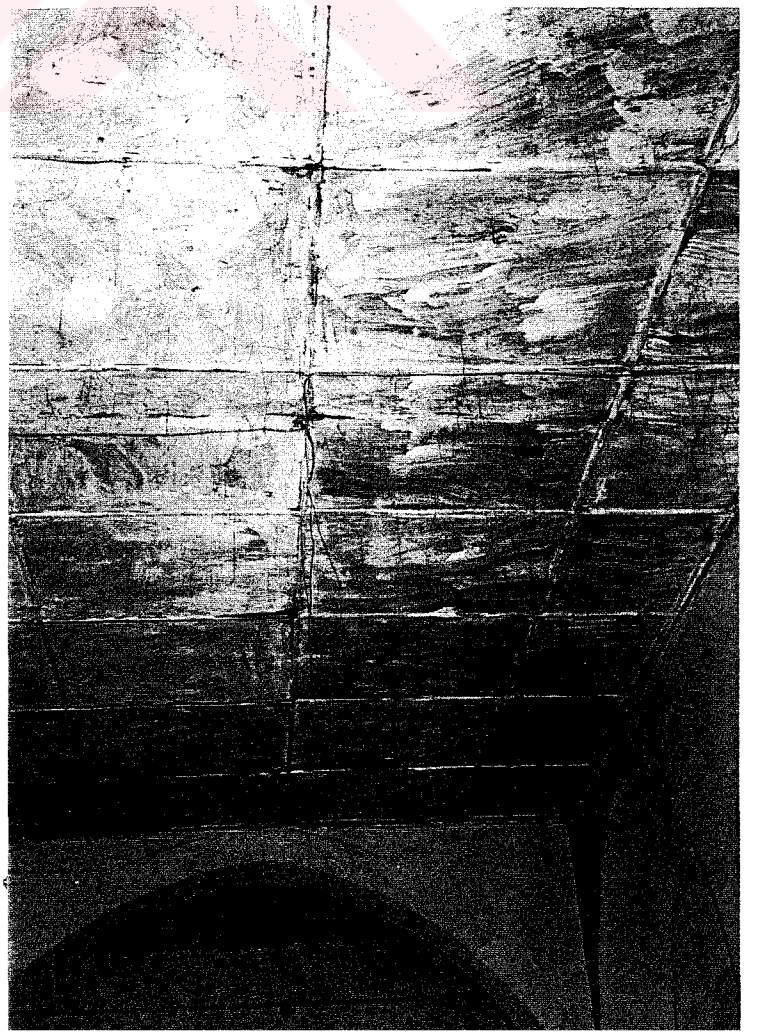
Şekil 108 Doğu kısım üst kat mekan 106 tavan detayı

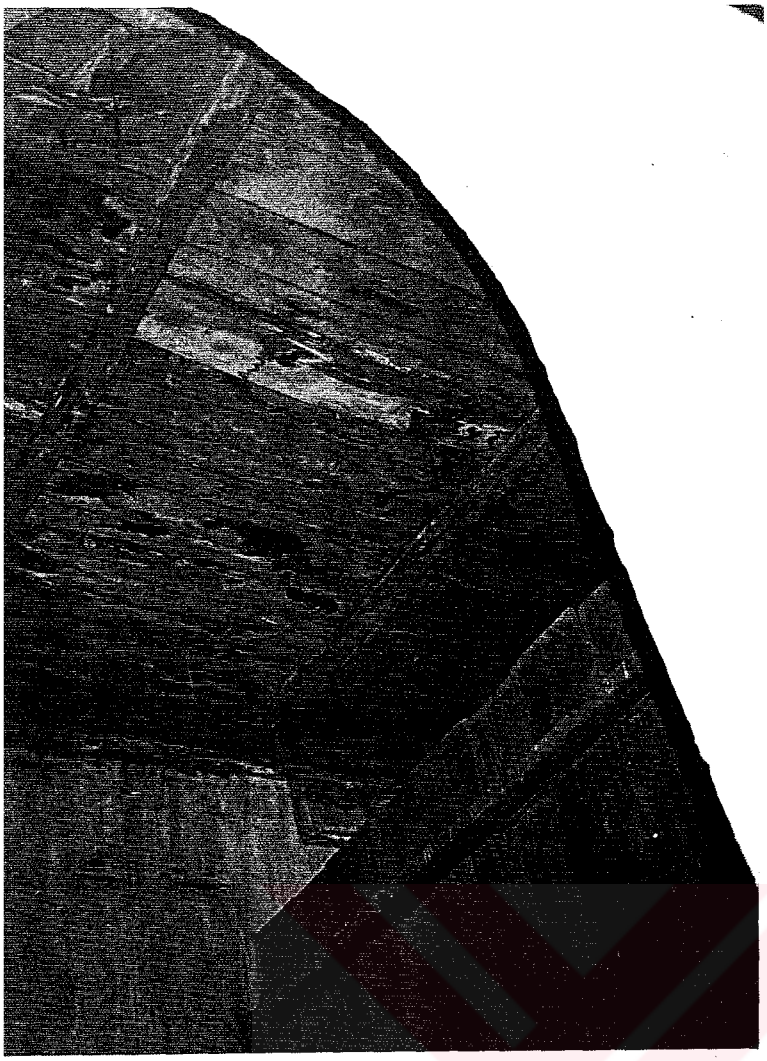
Şekil 109 Doğu kısım zemin kat mekan Z02 tavan kaplaması

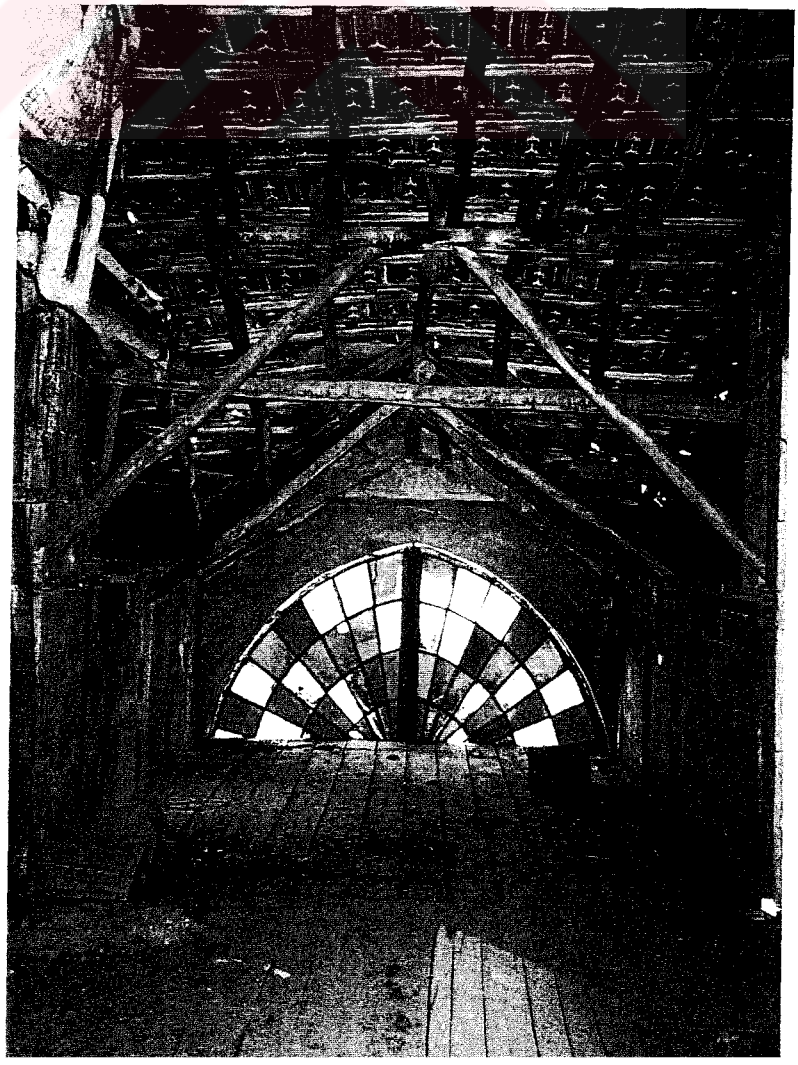
Şekil 110 Doğu kısım zemin kat ön depo tavan detayı

Şekil 111 Batı kısım zemin kat ön depo tavan

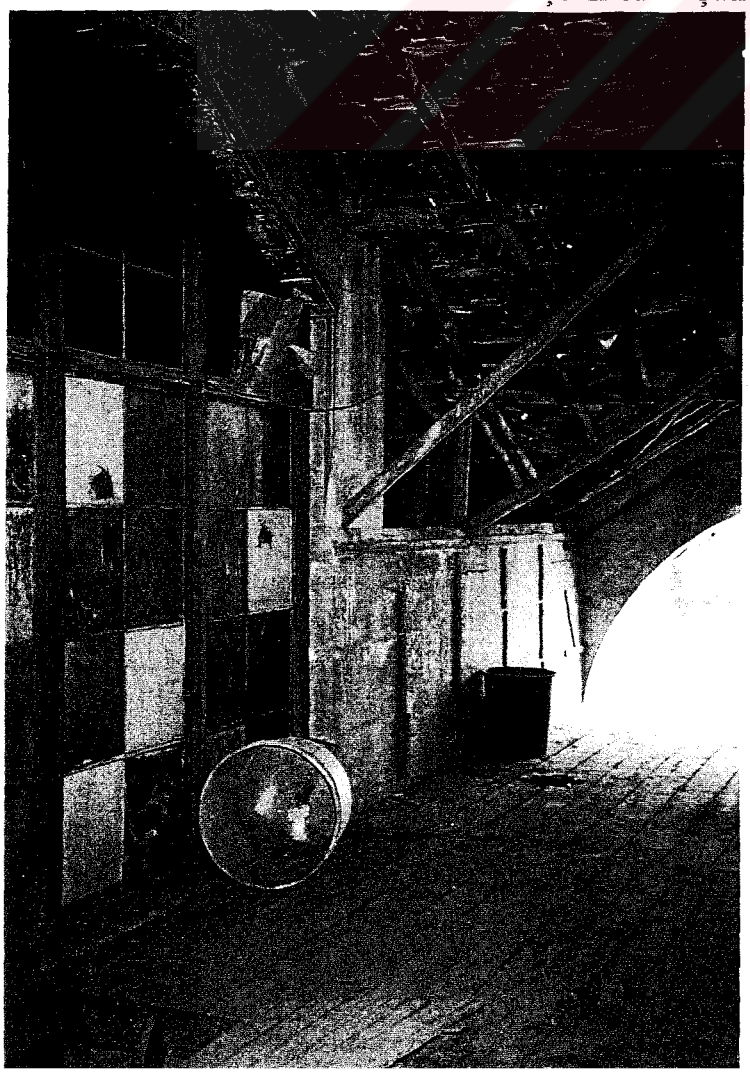
Şekil 112 Doğu kısım üst kat mekan 123 tavan detayı

Şekil 113 Çatı görünüş

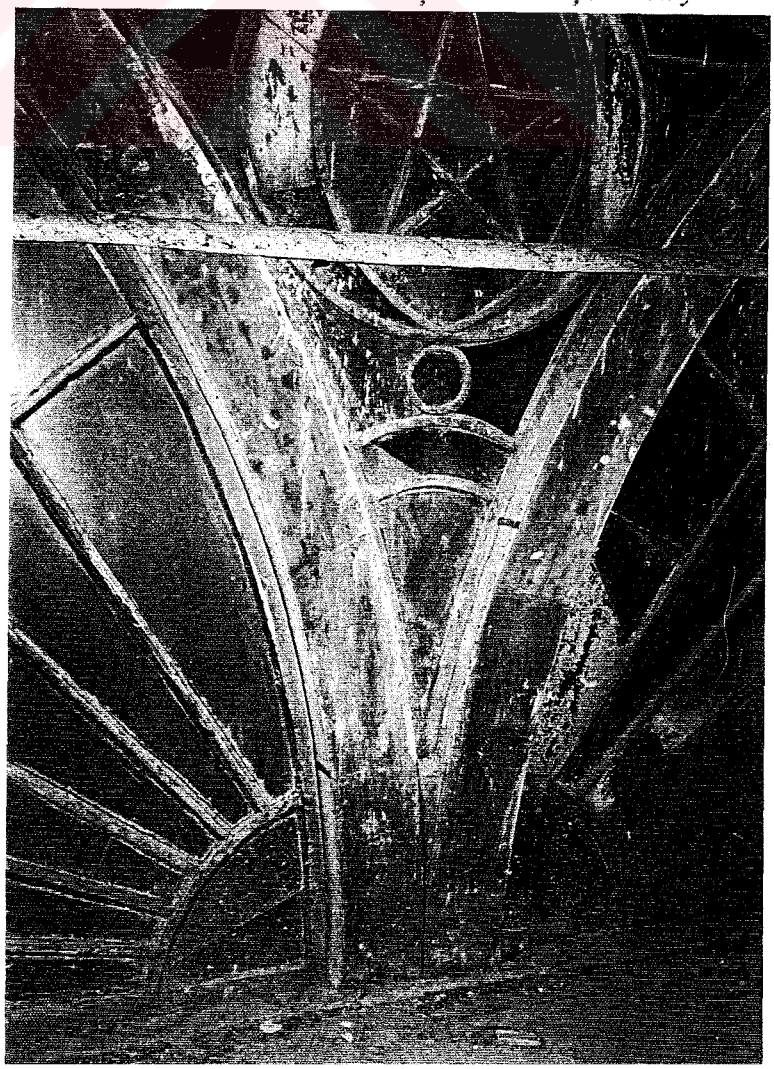
Şekil 114 Çatı görünüş

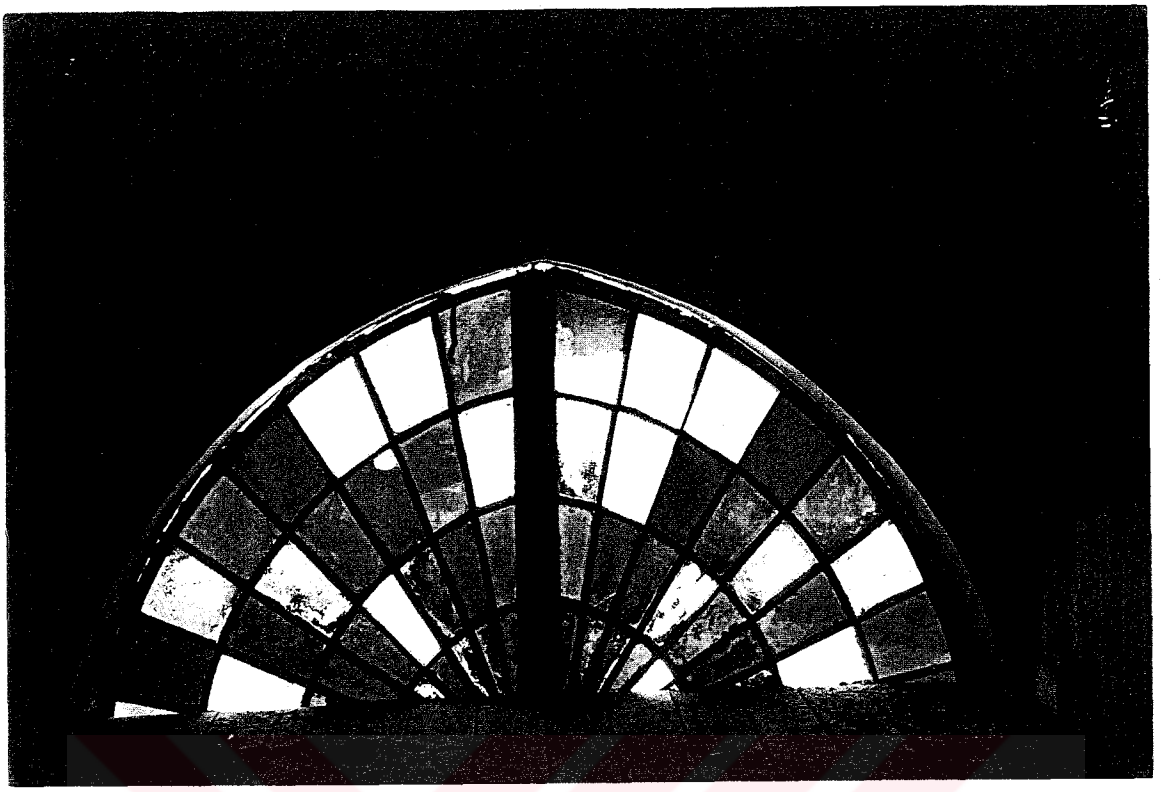
Şekil 115 Çatı görünüş

Şekil 116 Çatı detayı

Şekil 117 Çatı kemer detayı

Şekil 118 Çatı kemer detayı

Şekil 119 Doğu kısım merdiven görünüşü

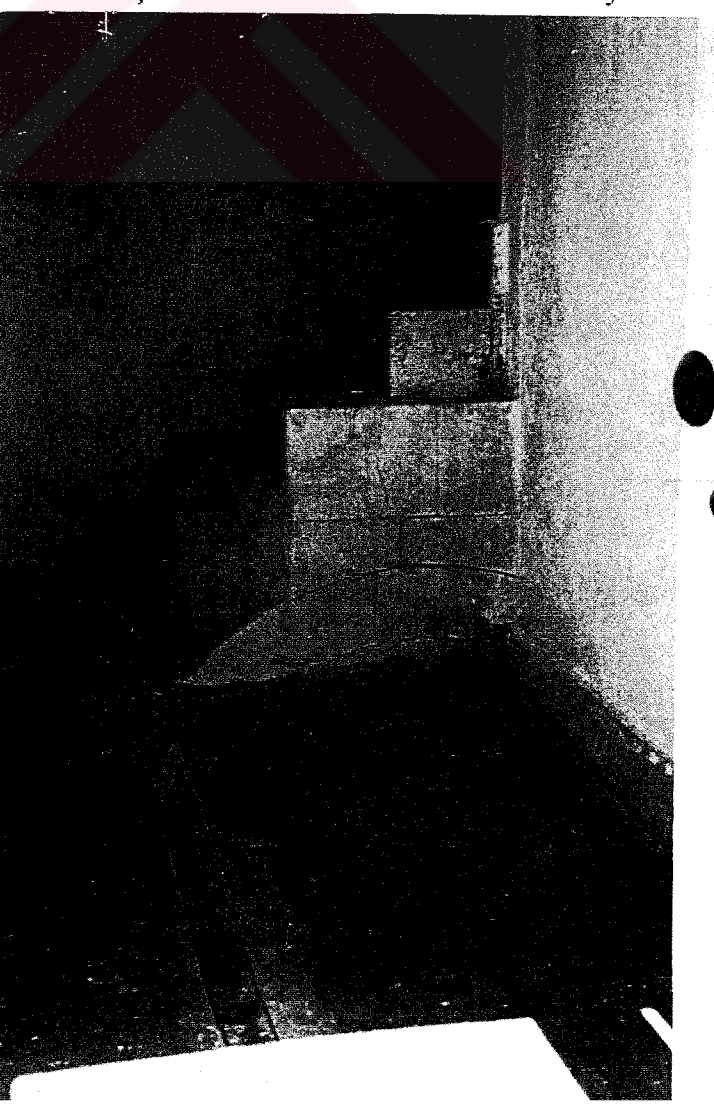
Şekil 120 Doğu kısım merdiven detayı

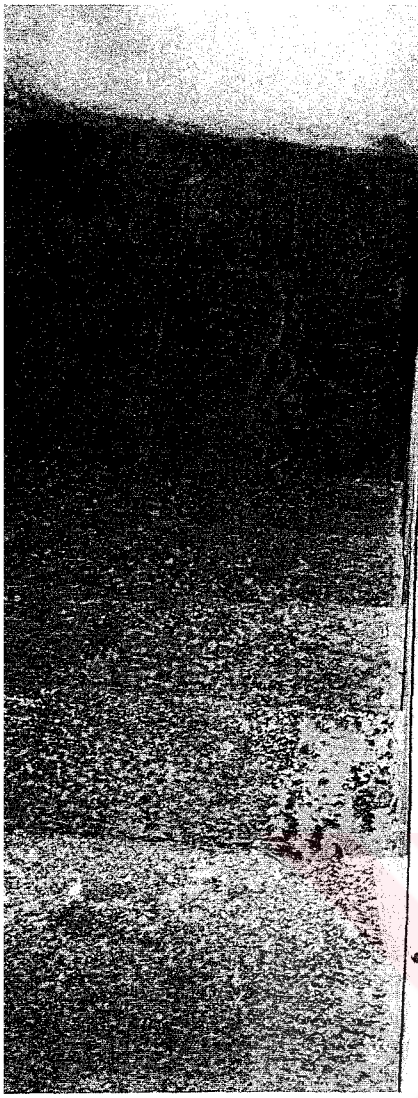
Şekil 121 Doğu kısım merdiven detayı

Şekil 122 Batı kısım merdiven detayı

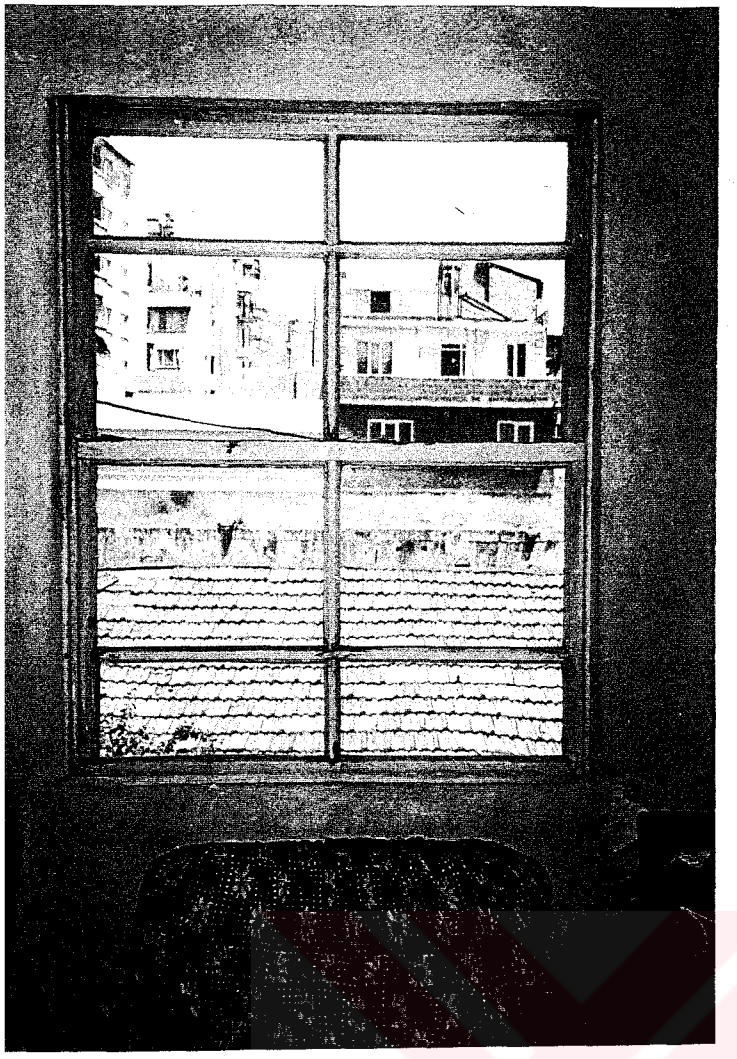
Şekil 123 Mekan Z19 merdiven görünüşü

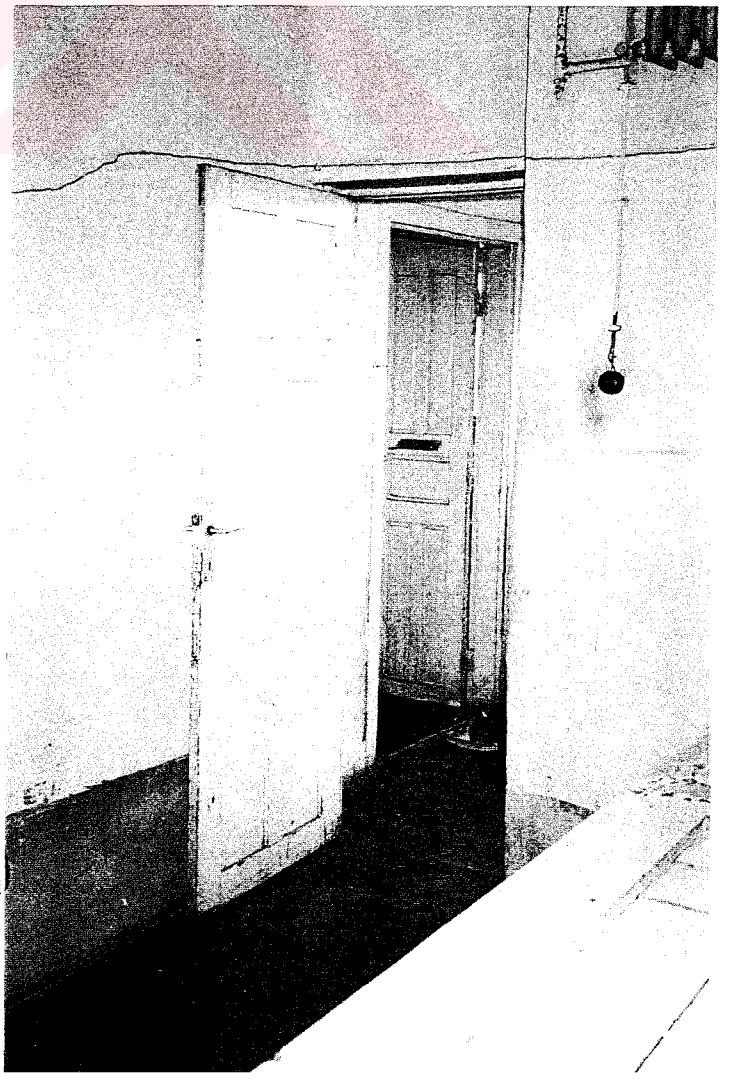
Şekil 124 Mekan Z19 merdiven görünüşü

Şekil 125 Güney lojmanı mekan 151 görünüşü

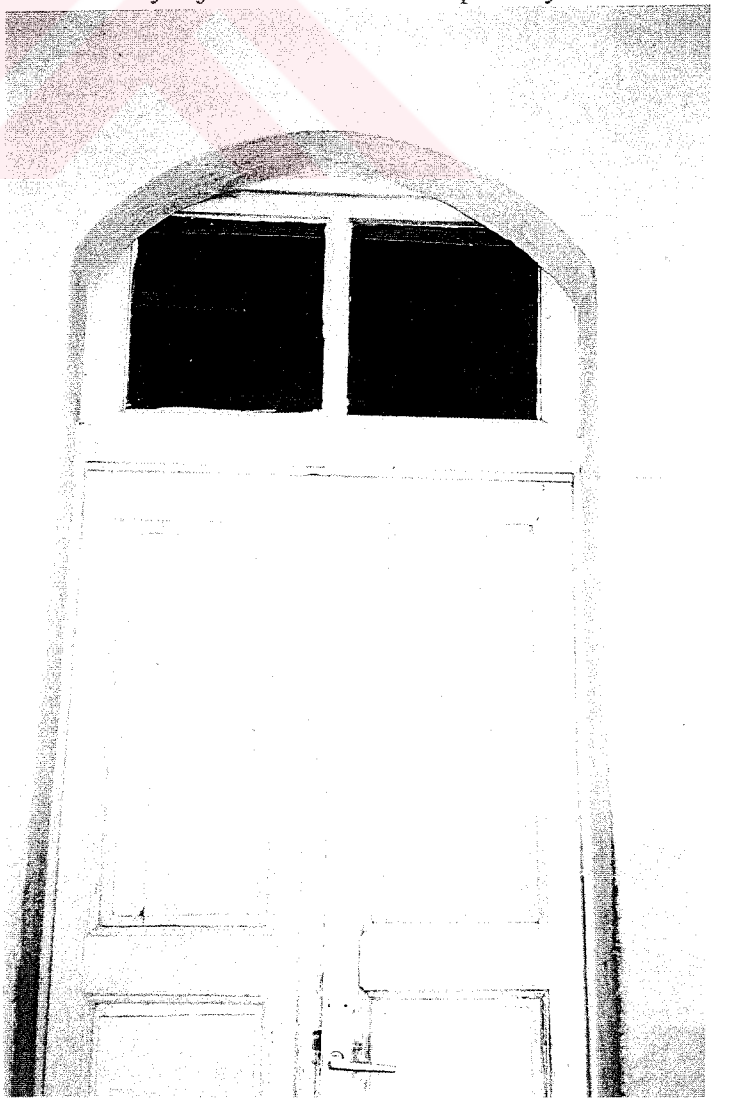
Şekil 126 Güney lojmanı mekan 148 pencere görünüşü

Şekil 127 Güney lojmanı mekan 154 görünüşü

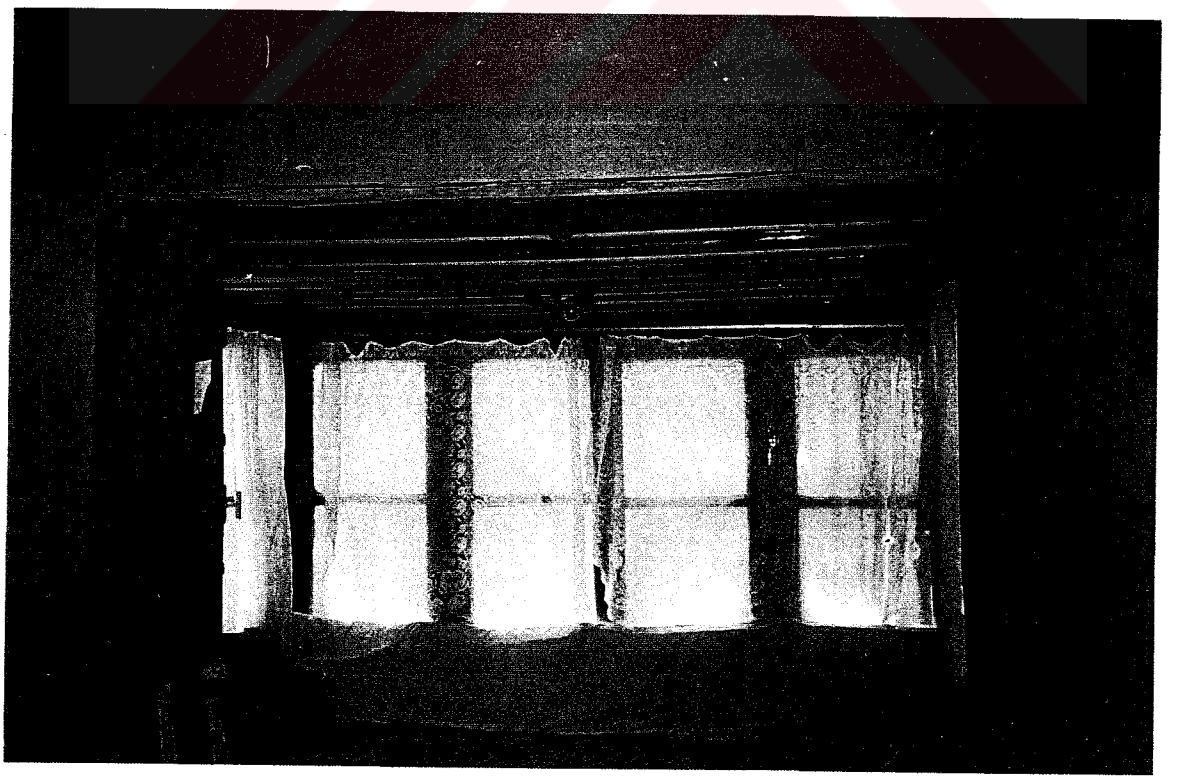
Şekil 128 Güney lojmanı mekan 151 kapı detayı

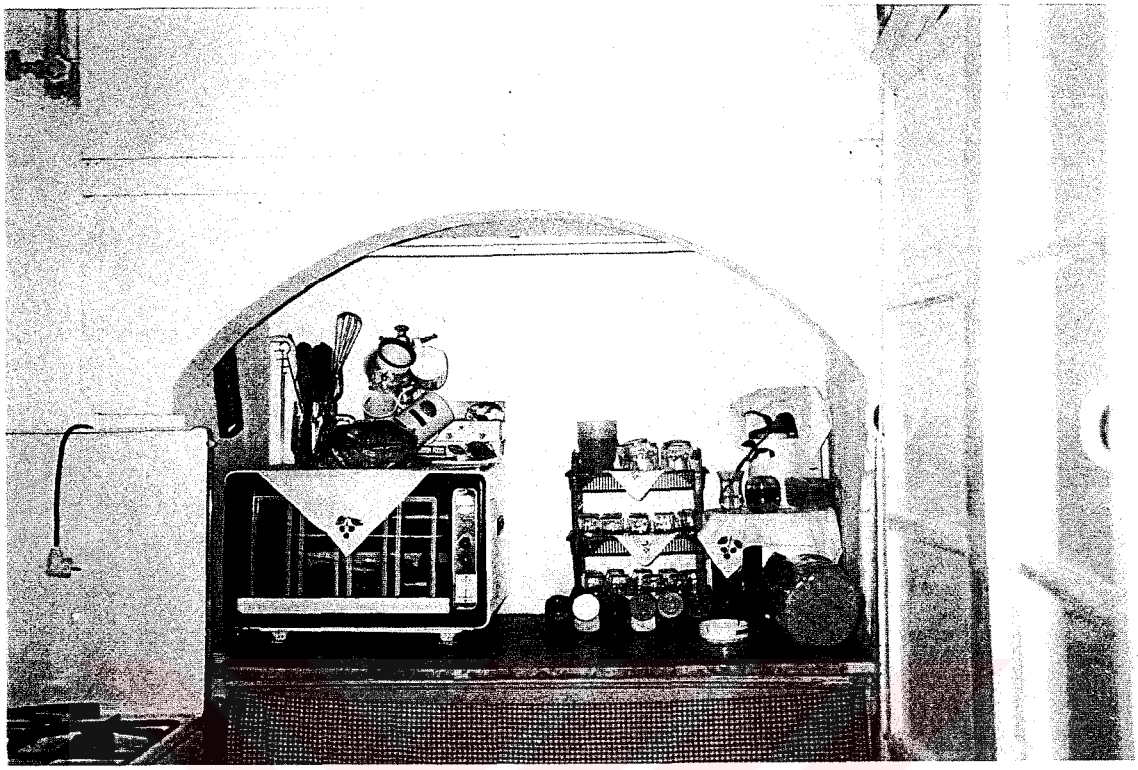
Şekil 129 Güney lojmanı mekan 150 kapı detayı

Şekil 130 Güney lojmanı mekan 150 kapı detayı

Şekil 131 Güney lojmanı mekan 150 cumba görünüş

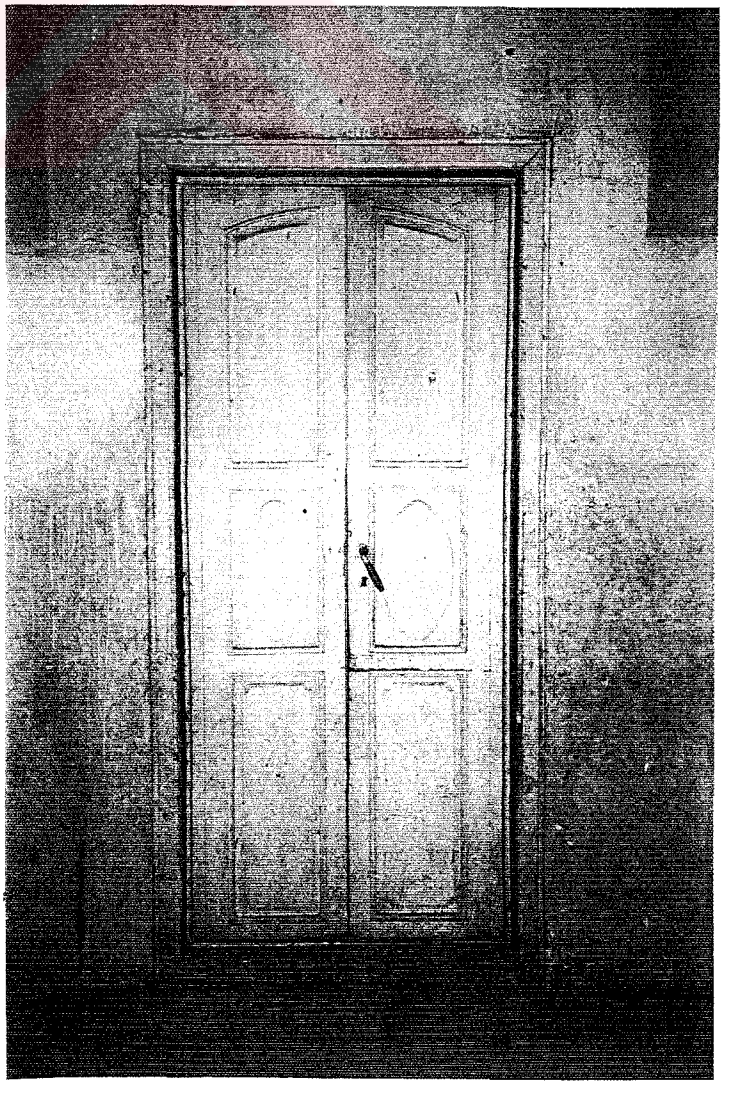
Şekil 132 Güney lojmanı mekan 139 görünüş

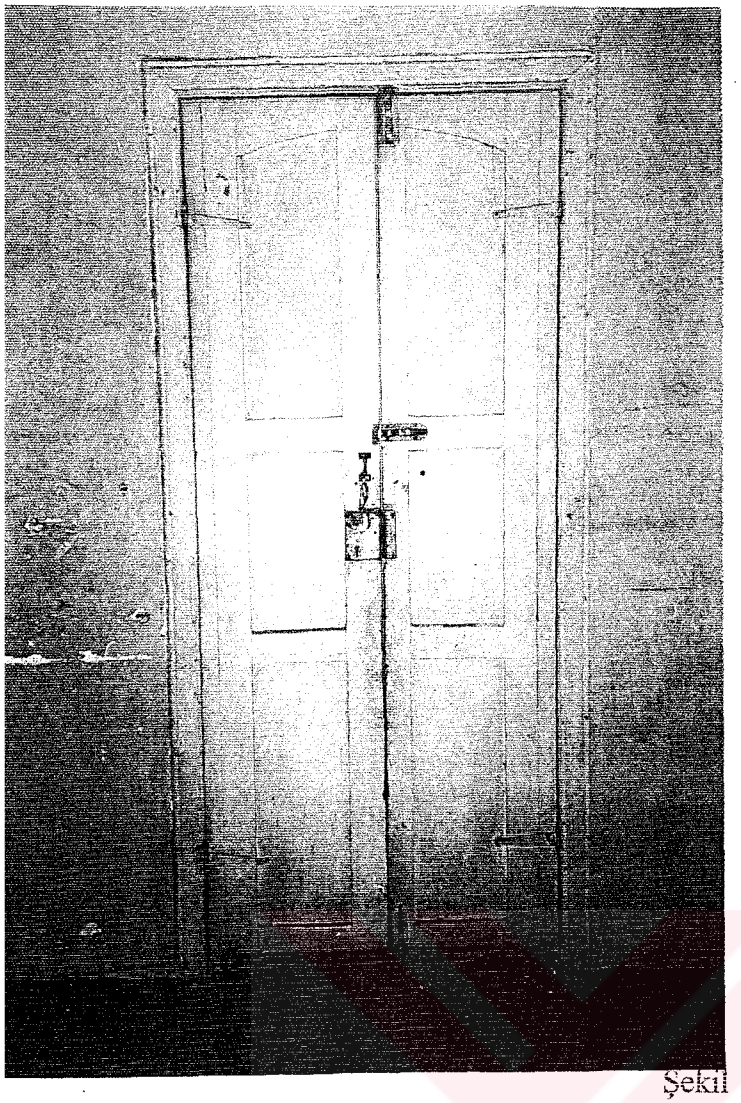
Şekil 133 Güney lojmanı mekan 158 görünüş

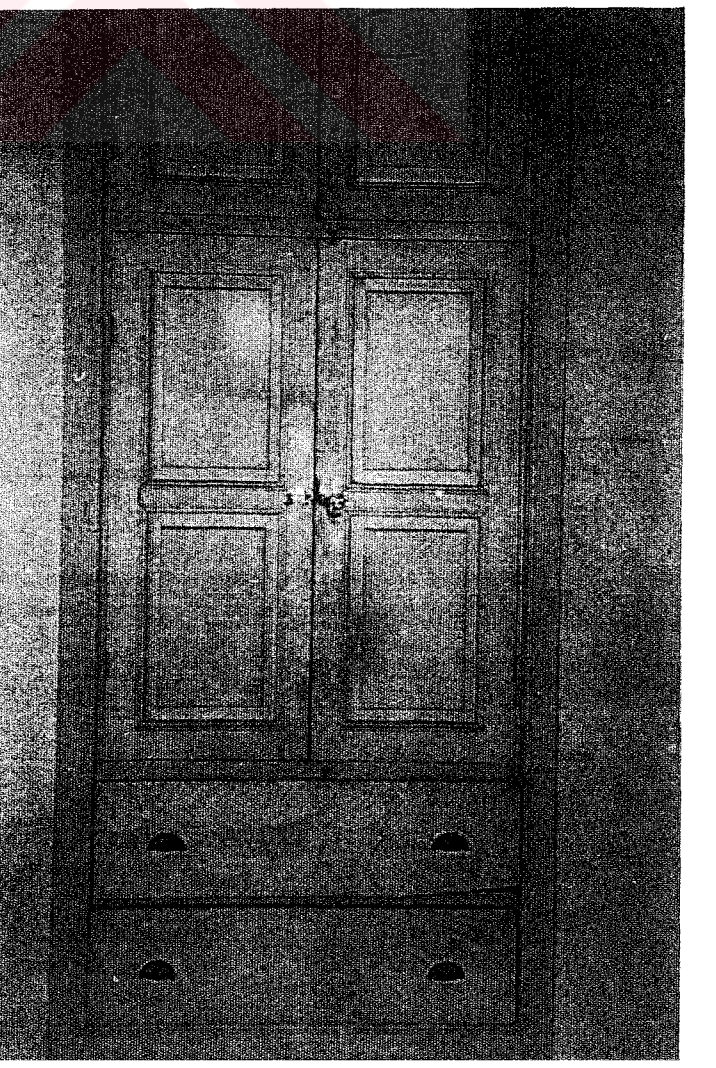
Şekil 134 Güney lojmanı mekan 158 pencere detayı

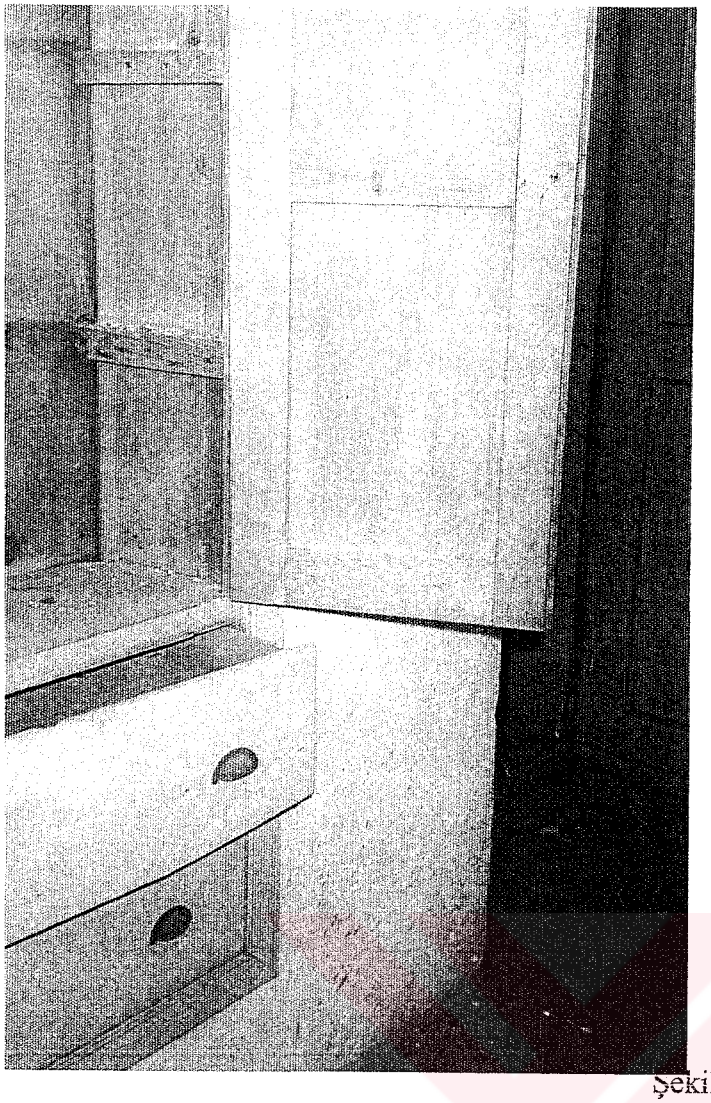
Şekil 135 Doğu kısım üst kat mekan 117 kapı

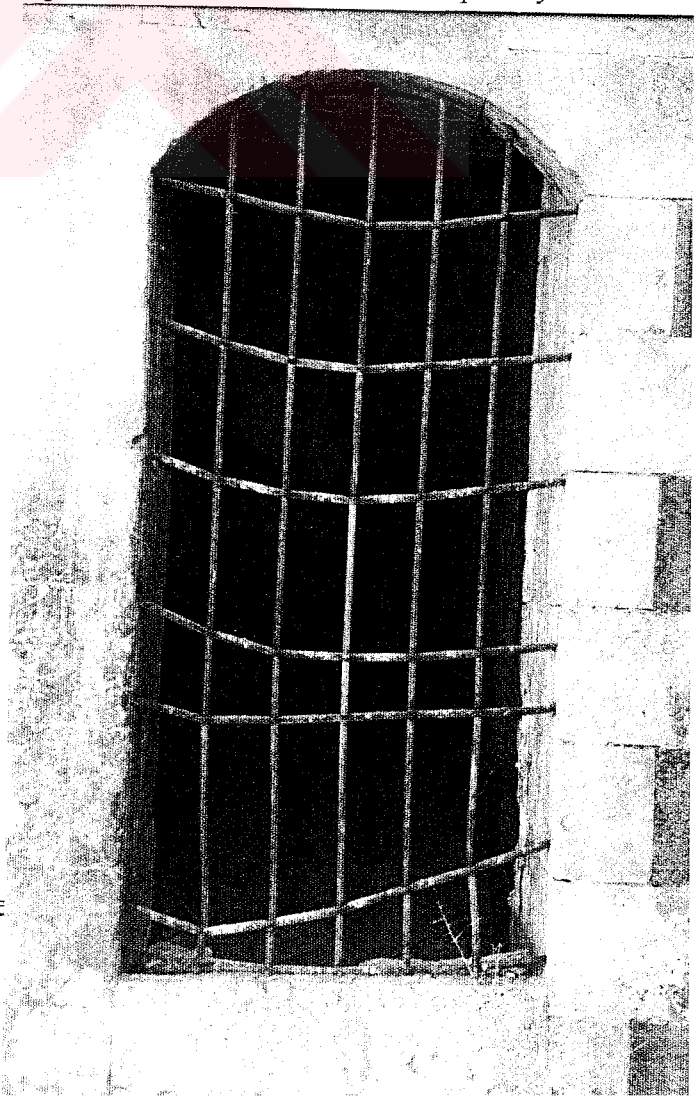
Şekil 136 Doğu kısım üst kat mekan 117 kapı detayı

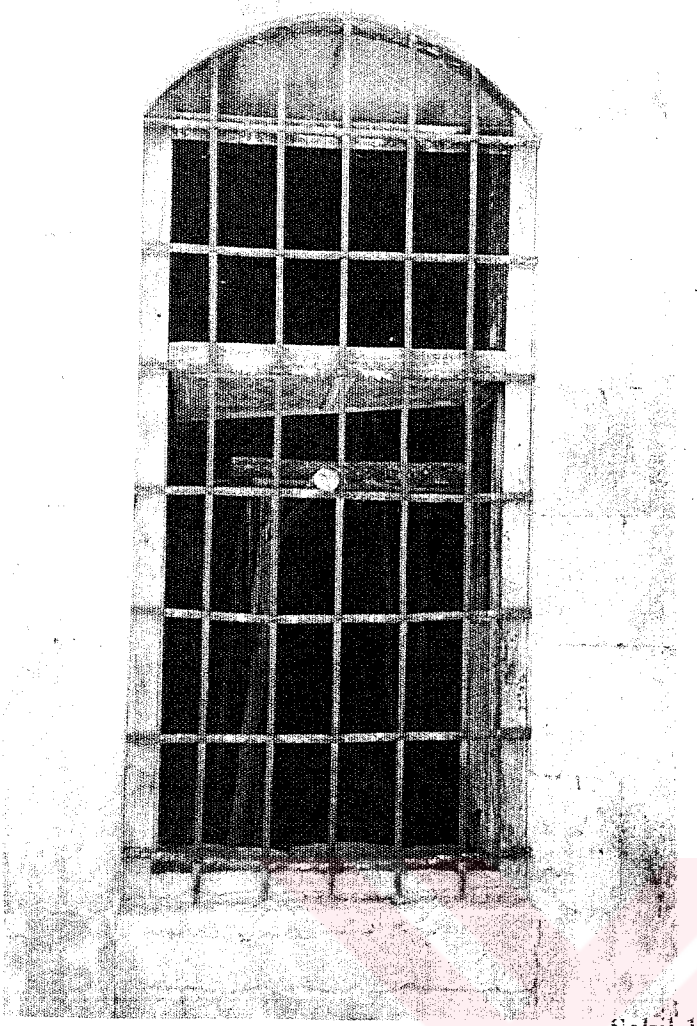
Şekil 137 Doğu kısım üst kat mekan 101 dolap d

Şekil 138 Doğu kısım üst kat mekan 101 dolap detayı

Şekil 139 Doğu kısım yan kol mekan Z27 pencere

Şekil 140 Doğu kısım yan kol mekan Z28 pencere detayı

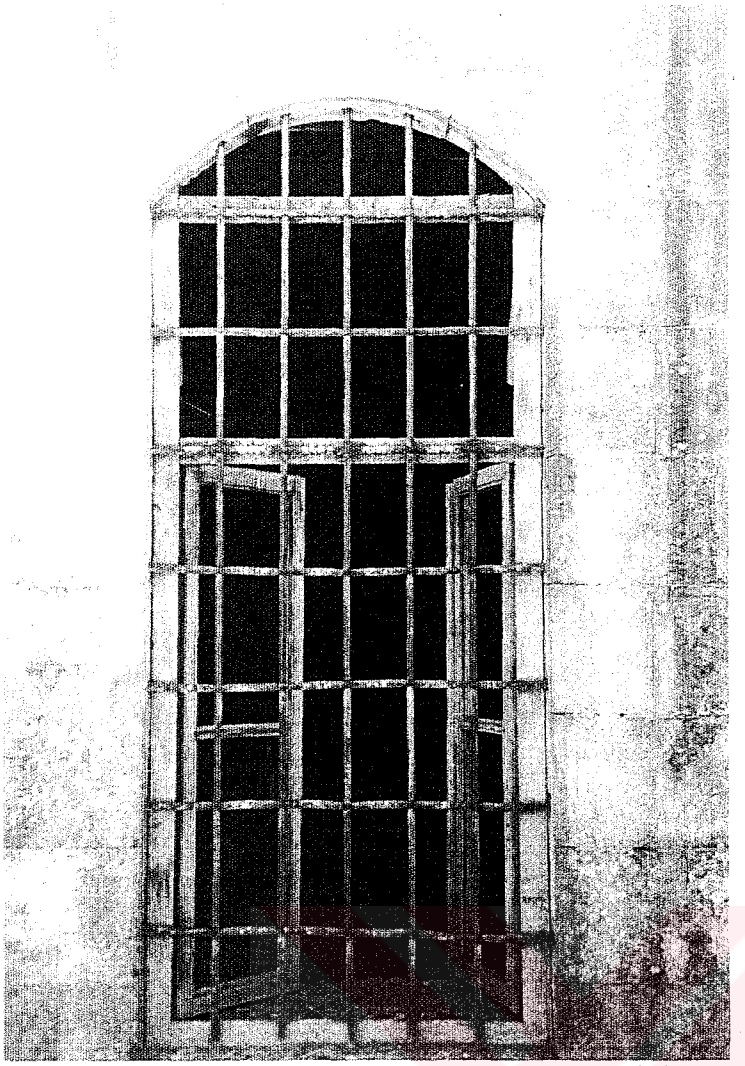
Şekil 141 Doğu kısım yan kol mekan Z29 pencere

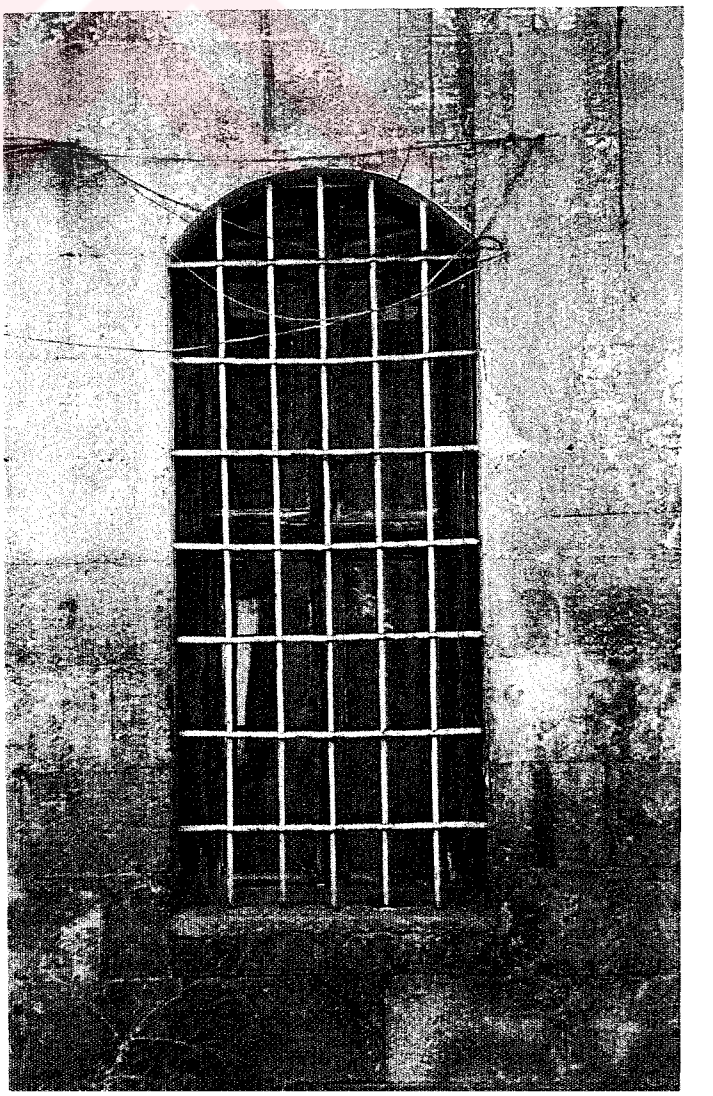
Şekil 142 Doğu kısım yan kol mekan Z30 pencere detayı

Şekil 143 Doğu kısım yan kol mekan Z31 pencere

Şekil 144 Doğu kısım yan kol mekan Z32 pencere detayı

Şekil 145 Doğu kısım yan kol mekan Z33 pencere

Şekil 146 Doğu kısım yan kol mekan Z31 pencere detayı

Şekil 147 Doğu kısım yan kol mekan Z28 pencer

Şekil 148 Doğu kısım yan kol mekan Z28 kapı detayı

Şekil 149 Doğu kısım yan kol mekan Z28 kapı

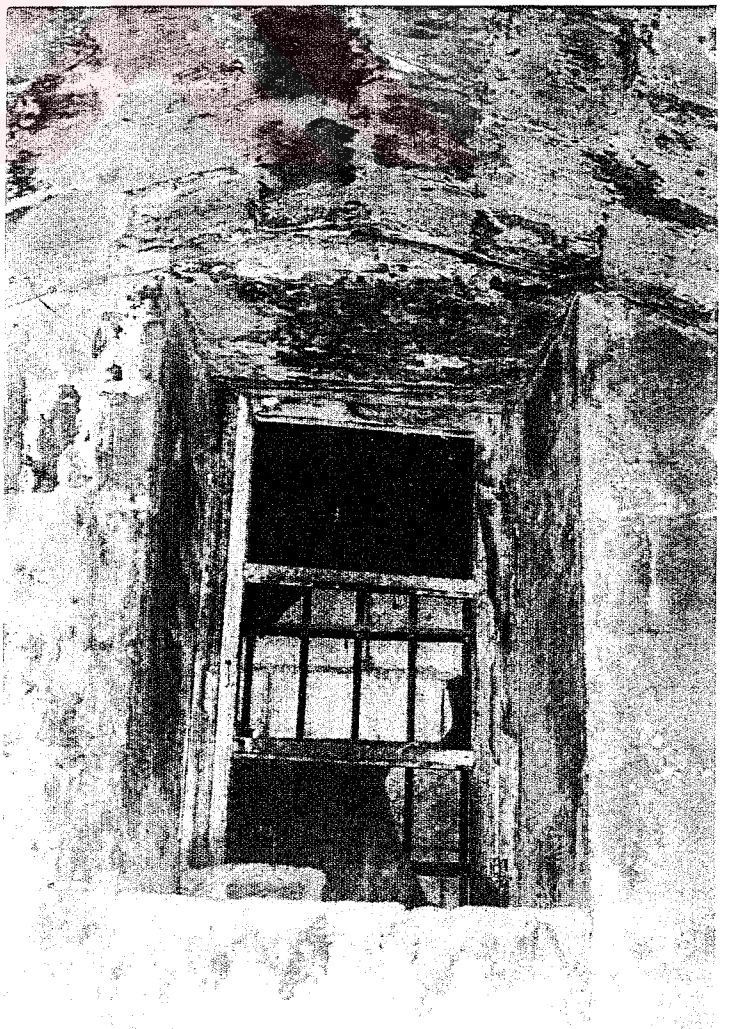
Şekil 150 Batı kısım arka depo pencere detayı

Şekil 151 Batı kısım arka depo pencere detay

Şekil 152 Batı kısım arka depo pencere detayı

Şekil 153 Doğu kısım arka depo pencere detayı

Şekil 154 Batı kısım ön depo pencere detayı

Şekil 155 Batı kısım ön depo pencere detayı

Şekil 156 Batı kısım ön depo pencere detayı

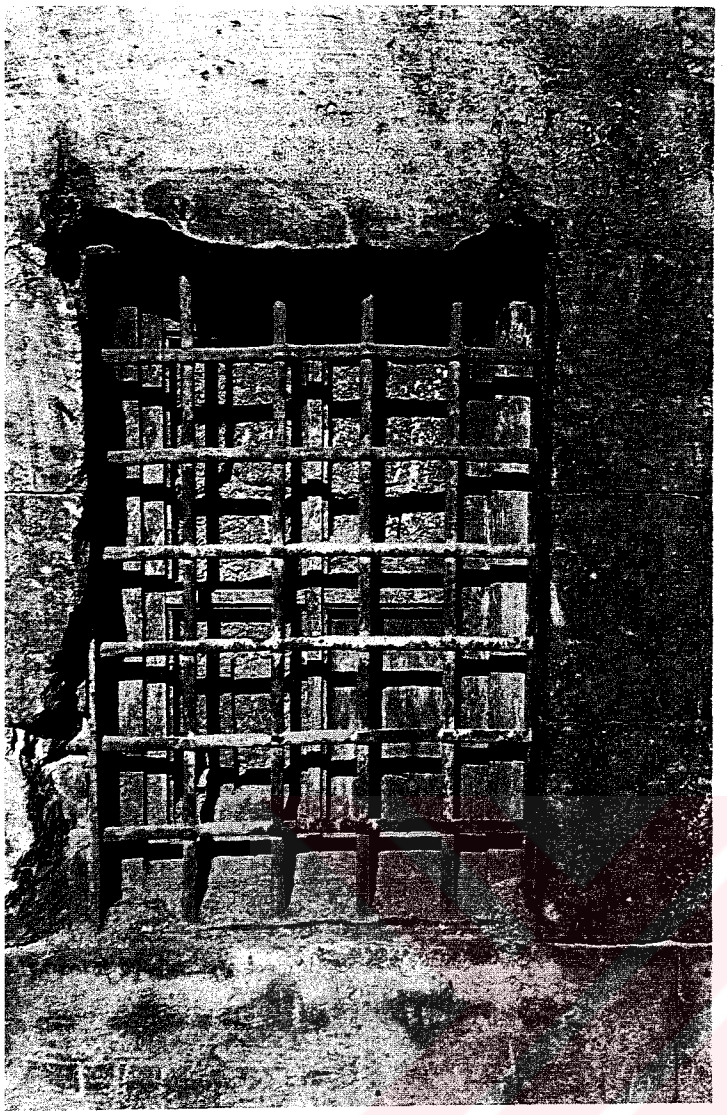
Şekil 157 Batı kısım ön depo pencere detayı

Şekil 158 Batı kısım ön depo pencere detayı

Şekil 159 Doğu kısım ön depo pencere detayı

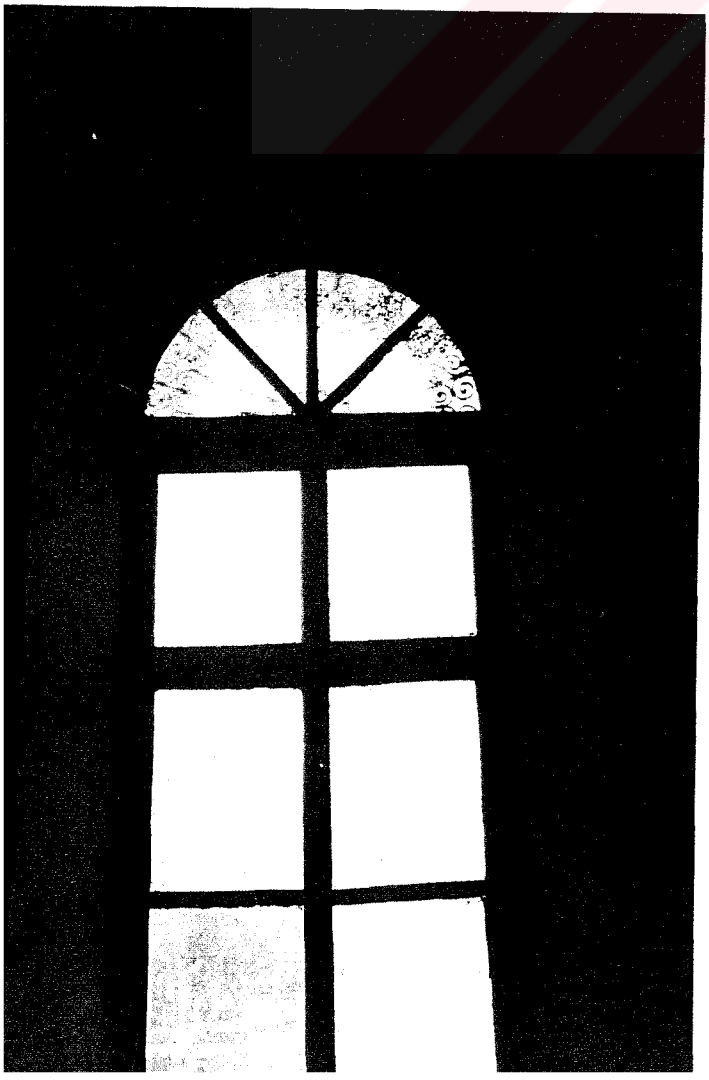
Şekil 160 Batı kısım arka depo pencere detayı

Şekil 161 Doğu kısım mekan Z02 pencere detayı

Şekil 162 Doğu kısım mekan 104 pencere detayı

Şekil 163 Doğu kısım mekan 101 pencere detayı

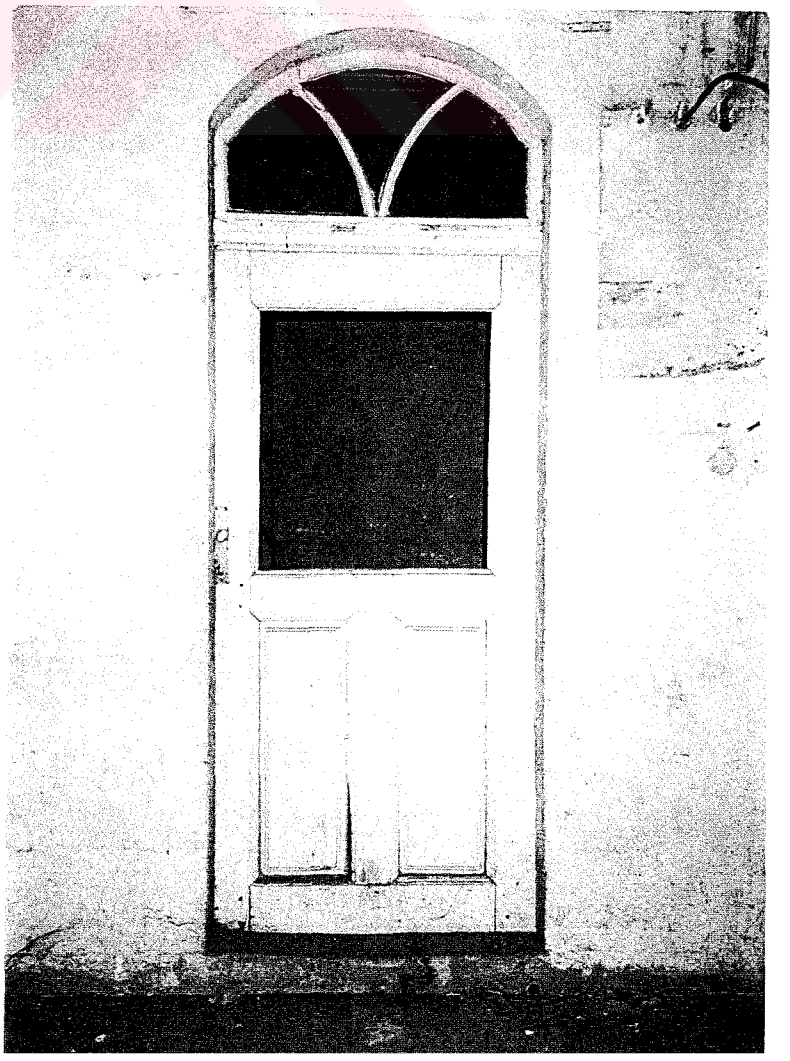
Şekil 164 Doğu kısım mekan 101 pencere detayı

Şekil 165 Doğu kısım mekan 101 pencere detayı

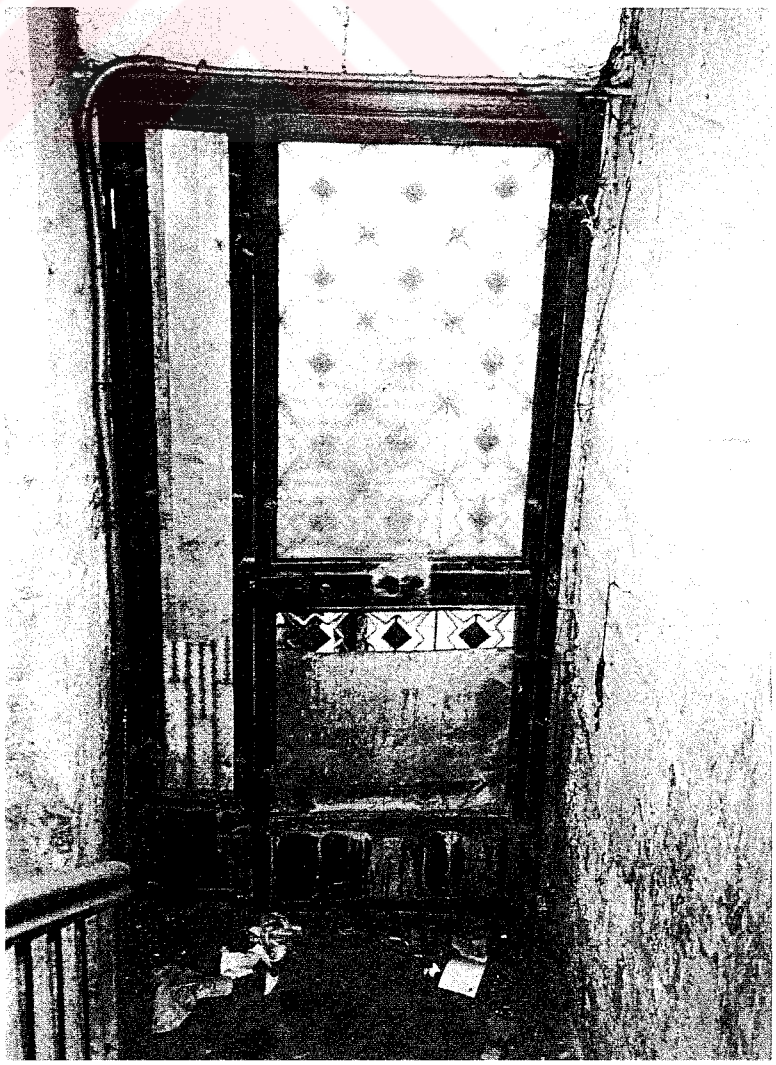
Şekil 166 Doğu kısım mekan 112 pencere detayı

Şekil 167 Batı kısım mekan 109 kapı detayı

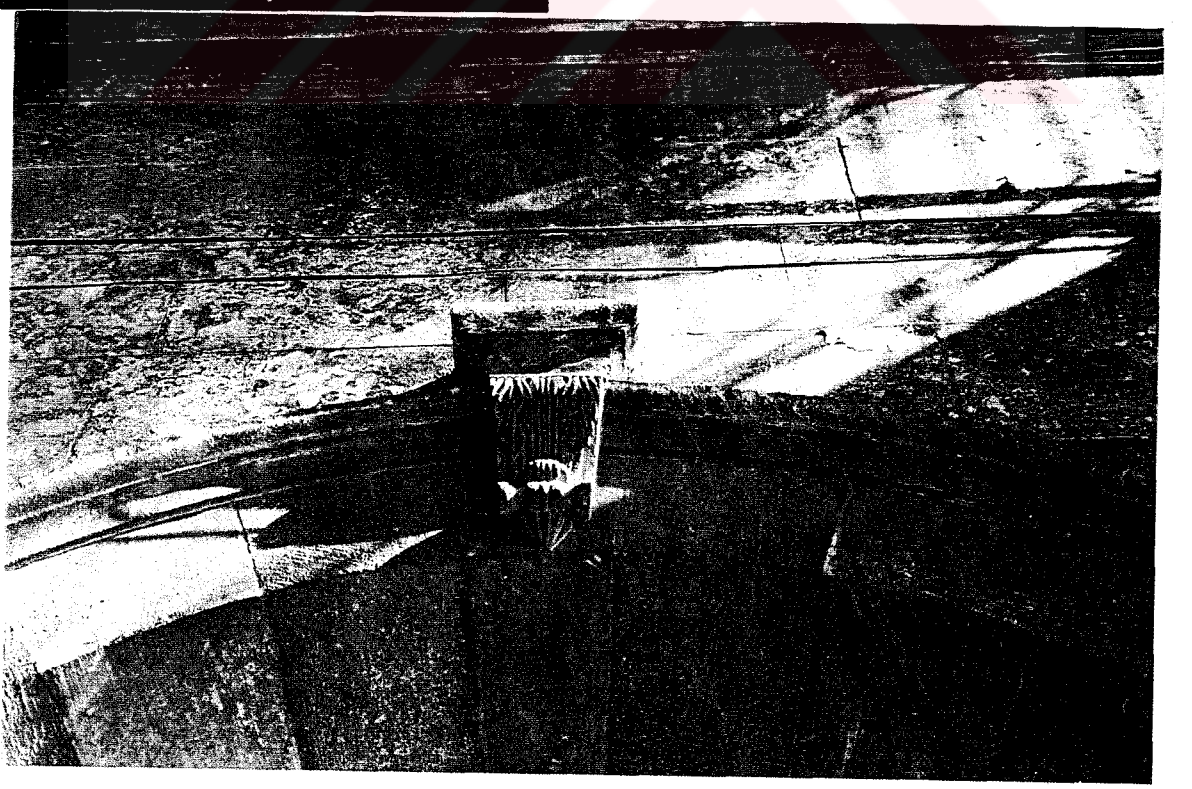
Şekil 168 Doğu kısım mekan 107 kapı detayı

Şekil 169 Batı kısım kapı detayı

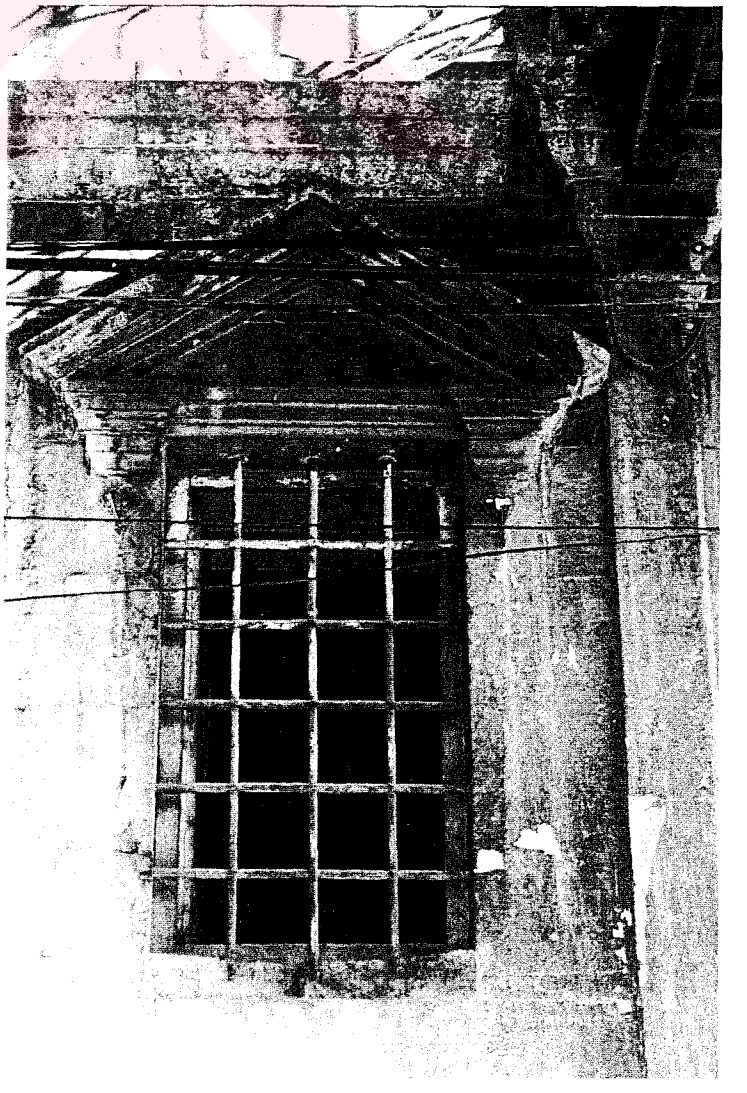
Şekil 170 Doğu kısım kapı detayı

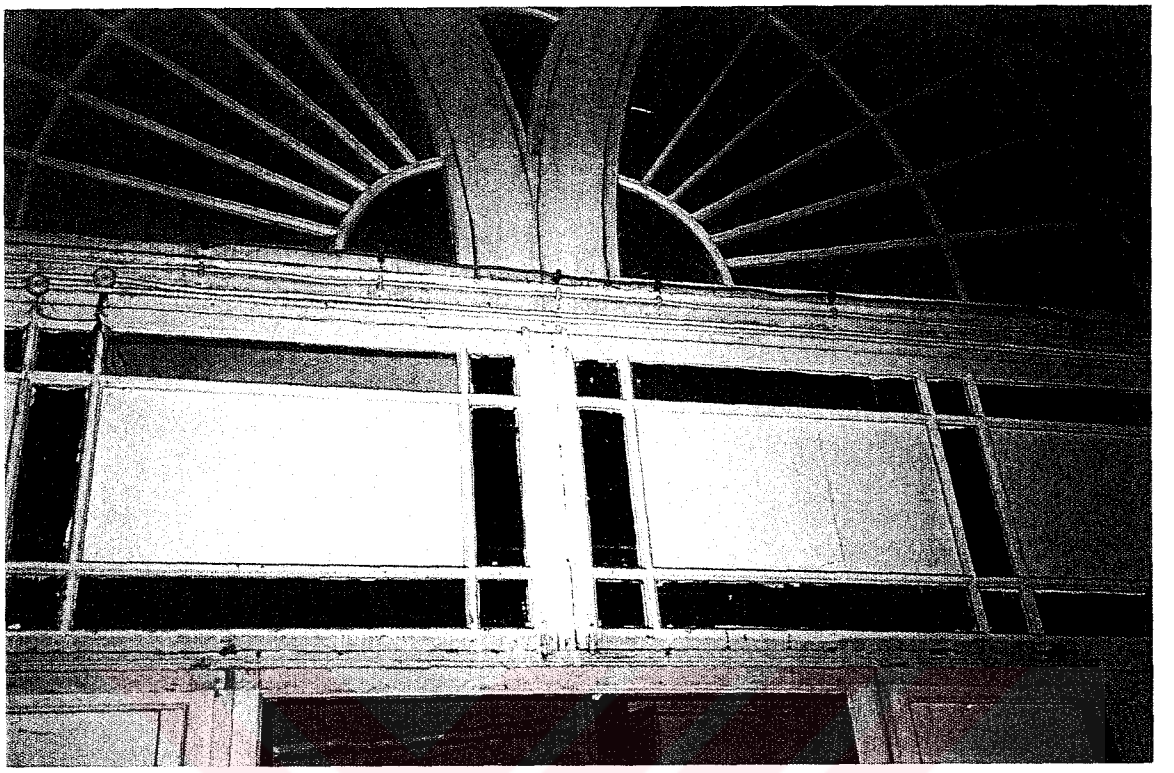
Şekil 171 Doğu kısım kapı bezeme detayı

Şekil 172 Doğu kısım ön cephe pencere görünüş

Şekil 173 Batı kısım ön cephe pencere detayı

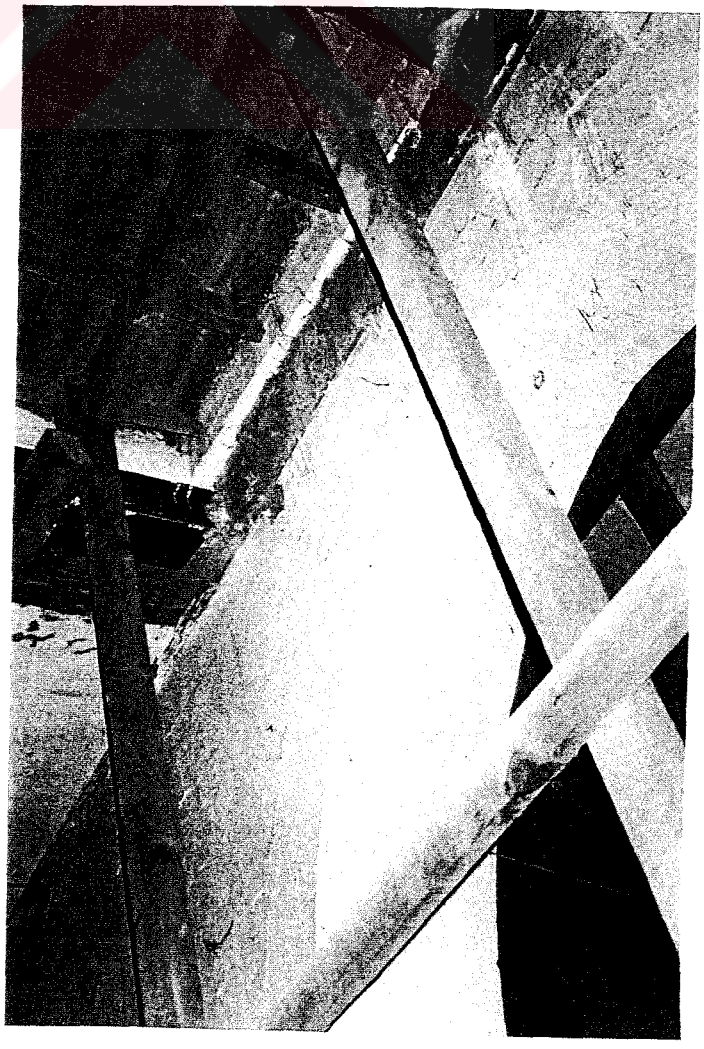
Şekil 174 Batı kısım üst kat kemer detayı

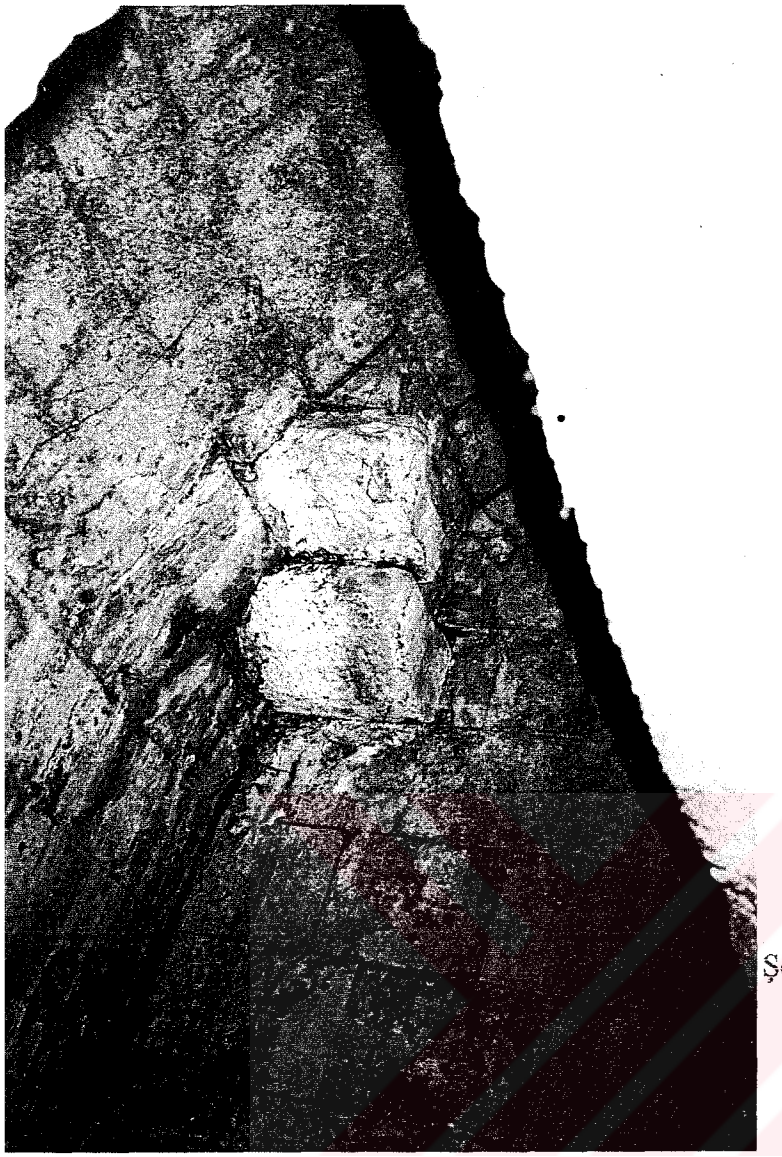
Şekil 175 Batı kısım üst kat kemer detayı

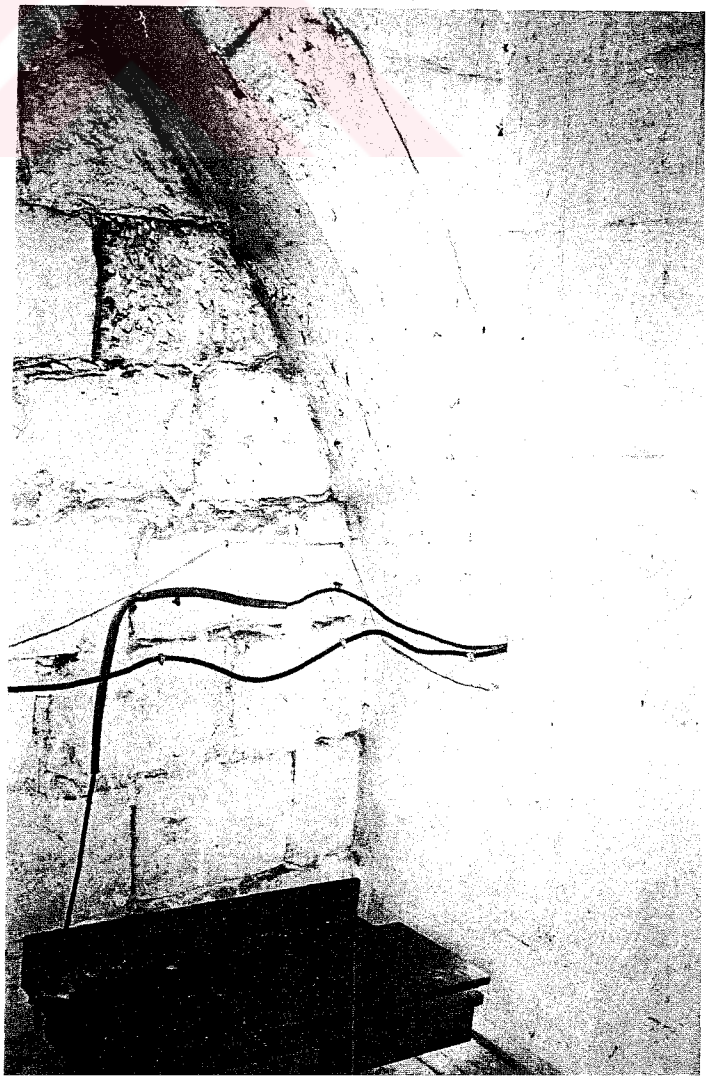
Şekil 176 Batı kısım üst kat kemer detayı

Şekil 177 Batı kısım zemin kat ön depo kemer,

Şekil 178 Batı kısım mekan Z19 kemer detayı

Şekil 179 Doğu kısım mekan Z02 kemer detayı

Şekil 180 Batı kısım avlu kemer görünüşü

Şekil 181 Batı kısım avlu kemer detayı

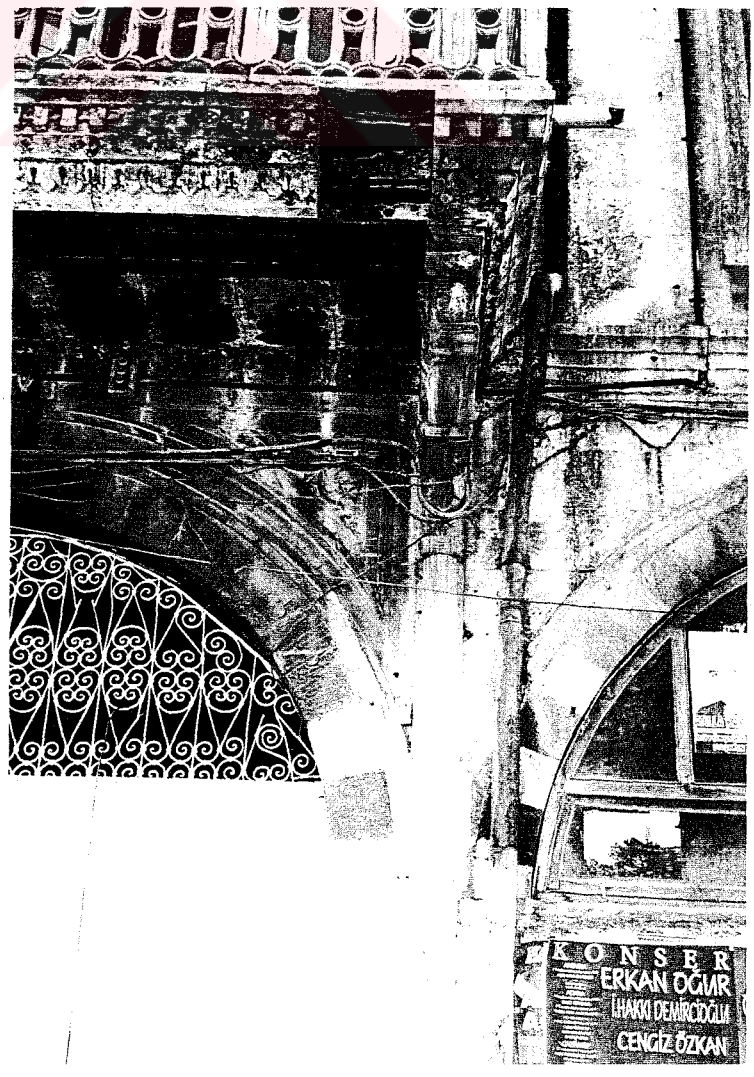
Şekil 182 Doğu kısım arka depo tonoz detayı

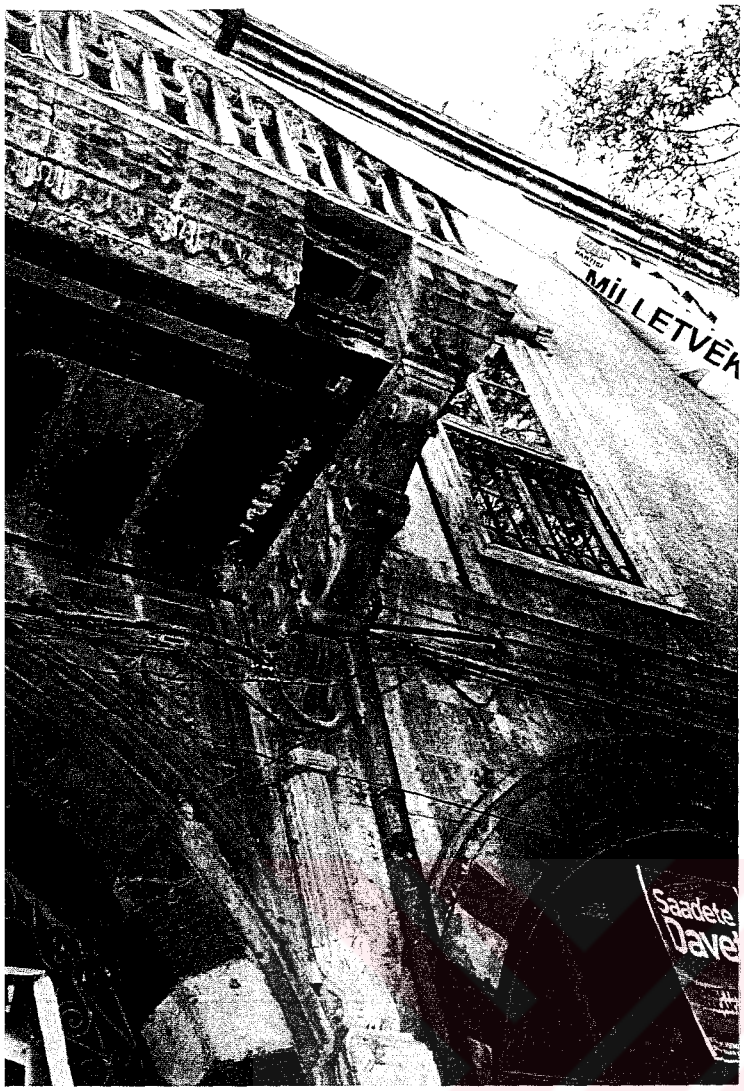
Şekil 183 Batı kısım ön depo kolon başı detayı

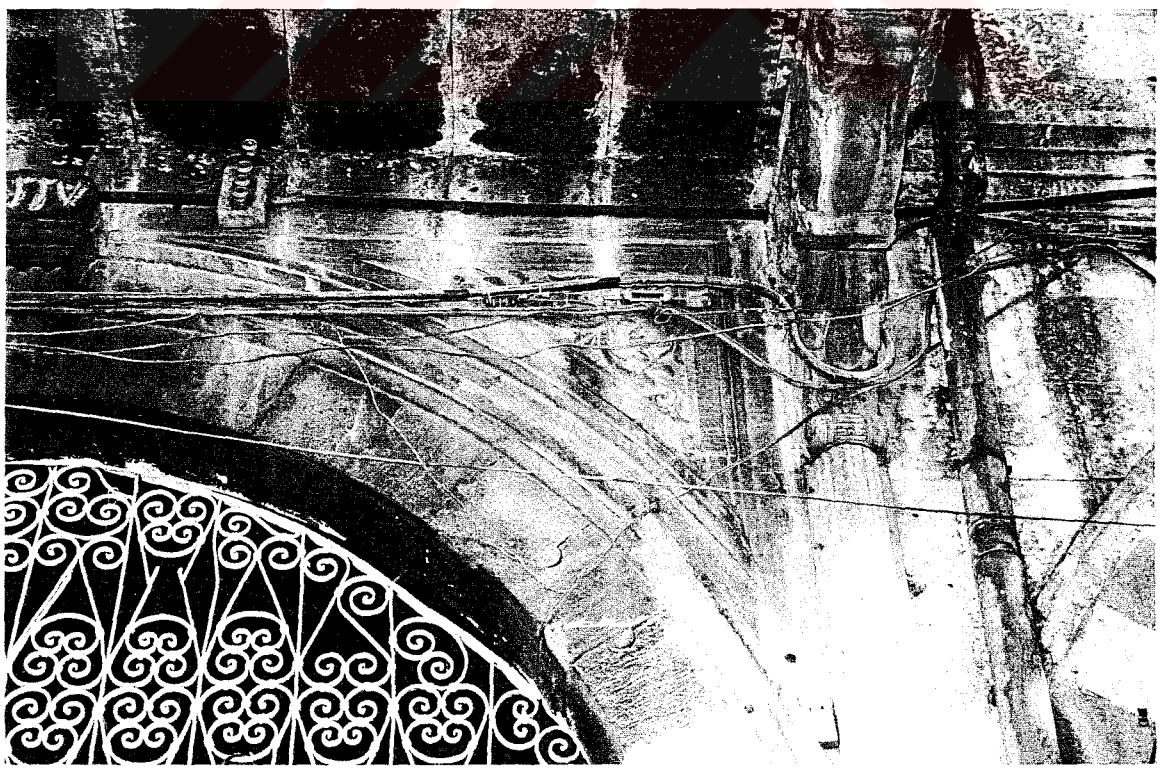
Şekil 184 Ön cephe orta aks sütunca detayı

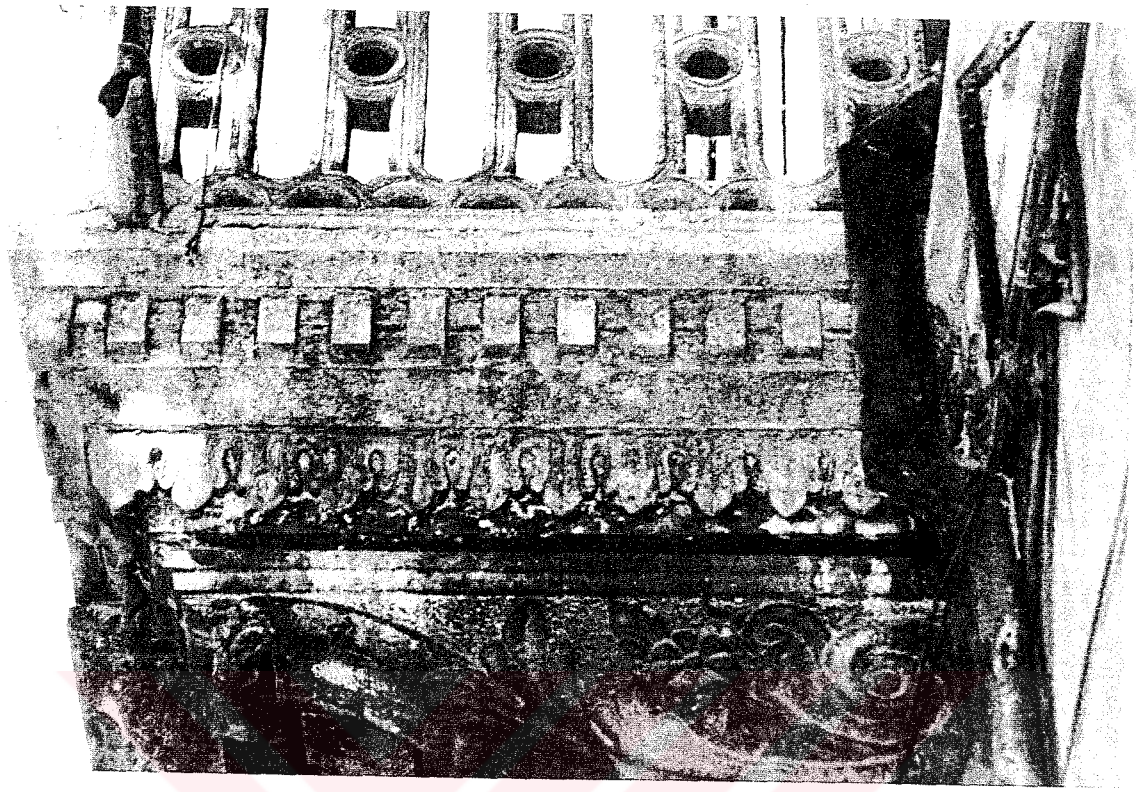
Şekil 185 Ön cephe orta aks sütunca görünüş

Şekil 186 Ön cephe orta aks balkon detayı

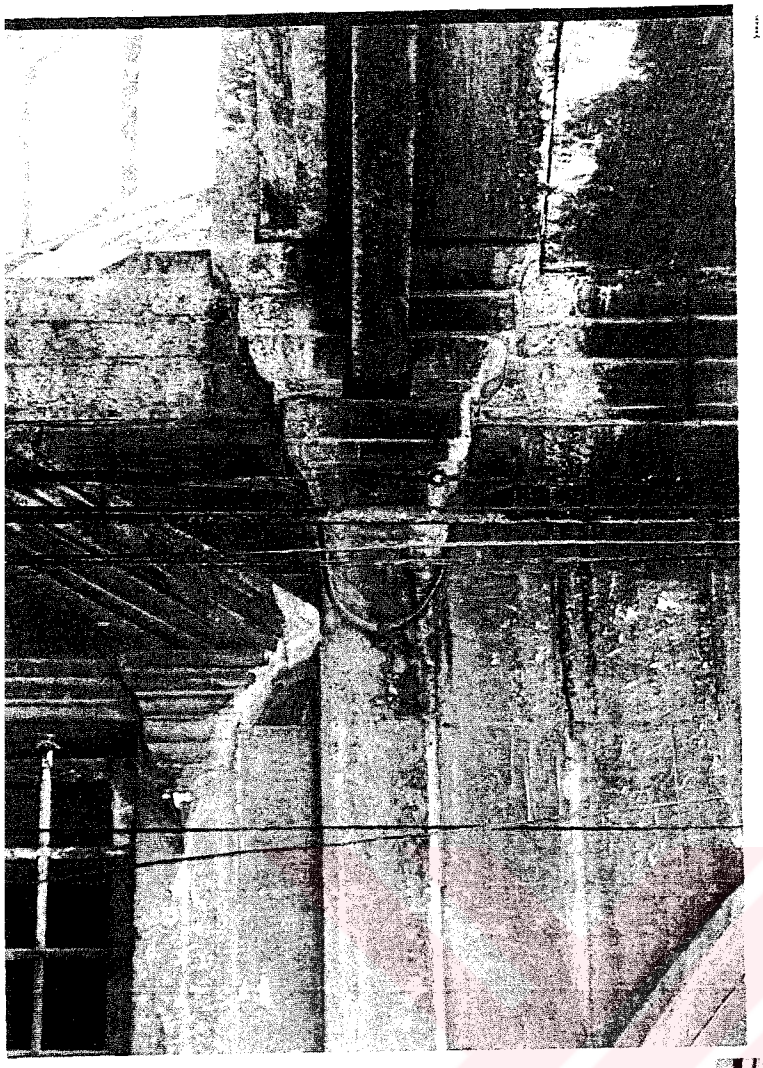
Şekil 187 Ön cephe orta aks kemer detayı

Şekil 188 Ön cephe orta aks balkon detayı

Şekil 189 Ön cephe balkon detayı

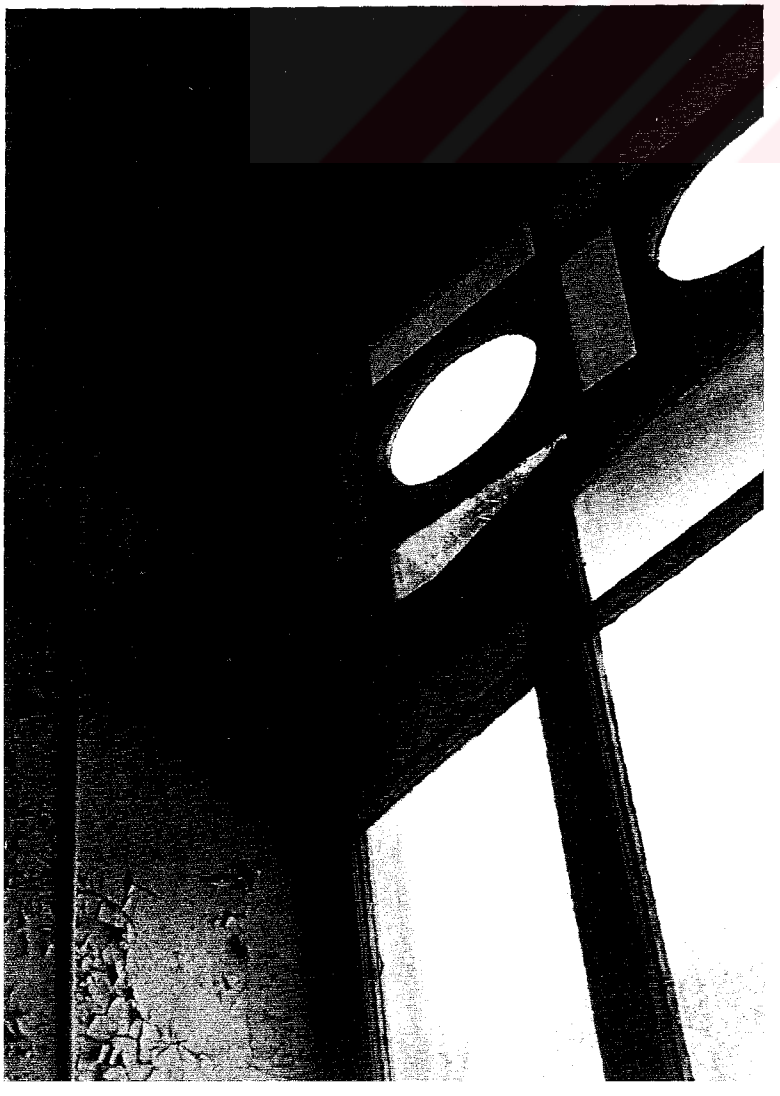
Şekil 190 Ön cephe kat silmesi detayı

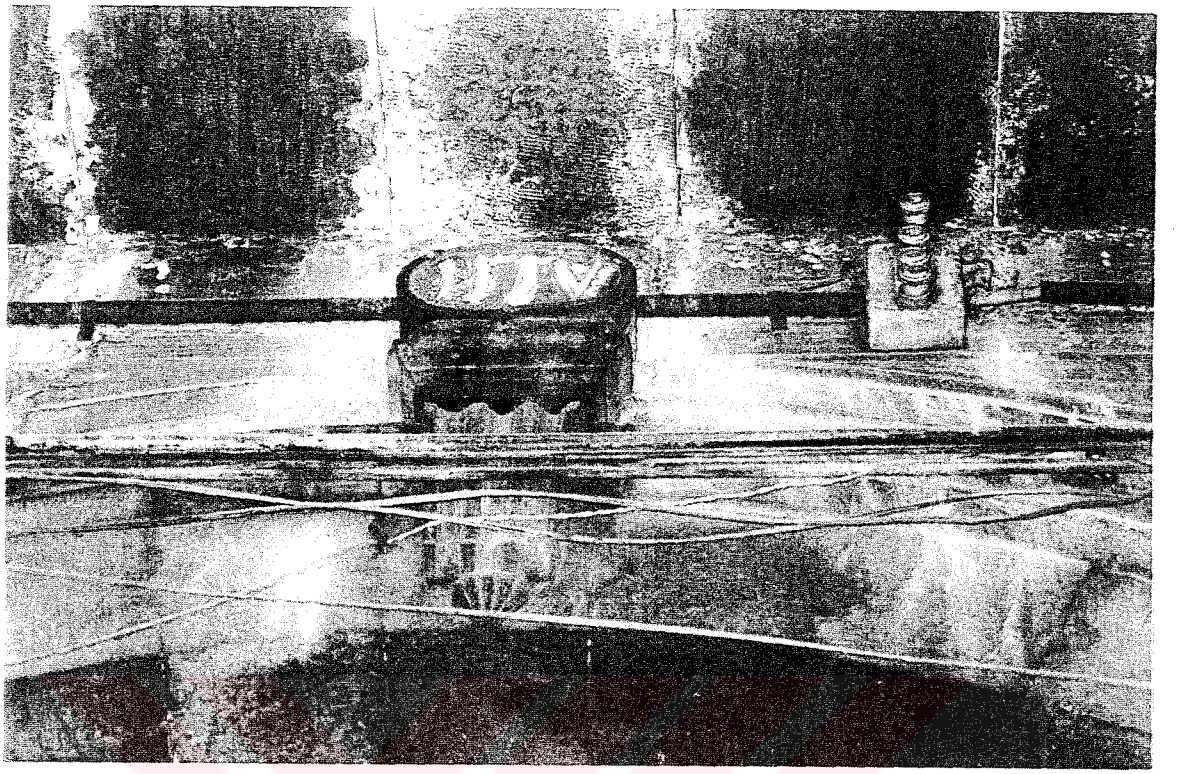
Şekil 191 Ön cephe orta aks kemer detayı

Şekil 192 Ön cephe orta aks üst kat sütunca detayı

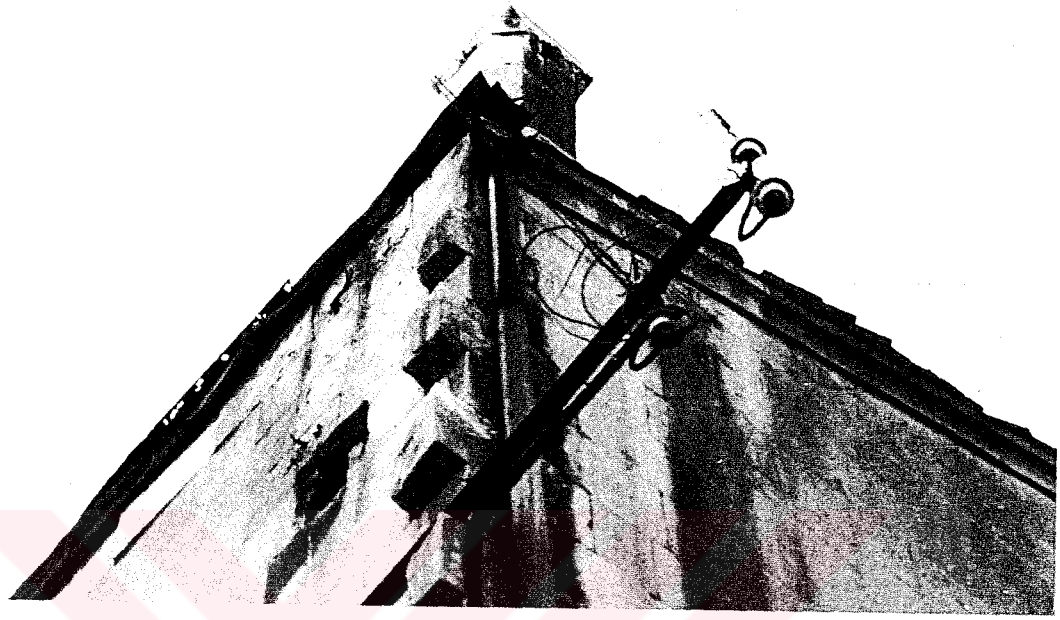
Şekil 193 Ön cephe üst kat doğrama detayı

Şekil 194 Ön cephe orta aks kemer üstünde bulunan tarih

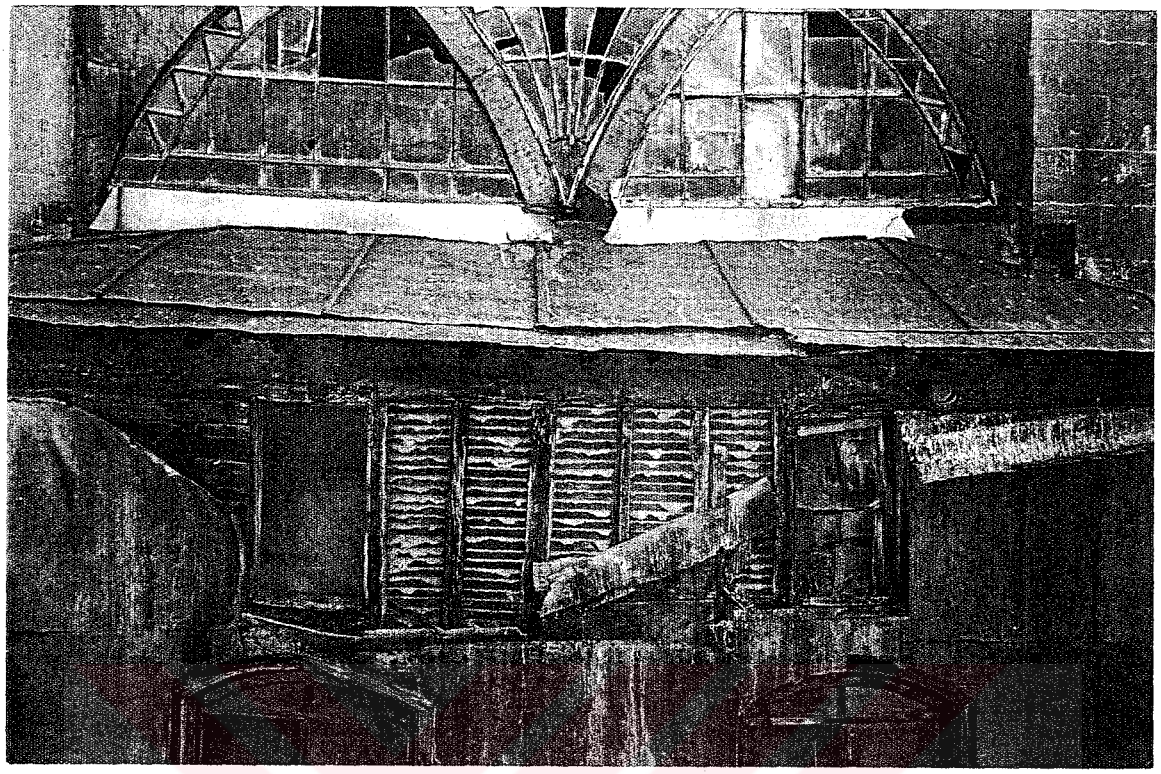
Şekil 195 Ön cephe saçak detayı

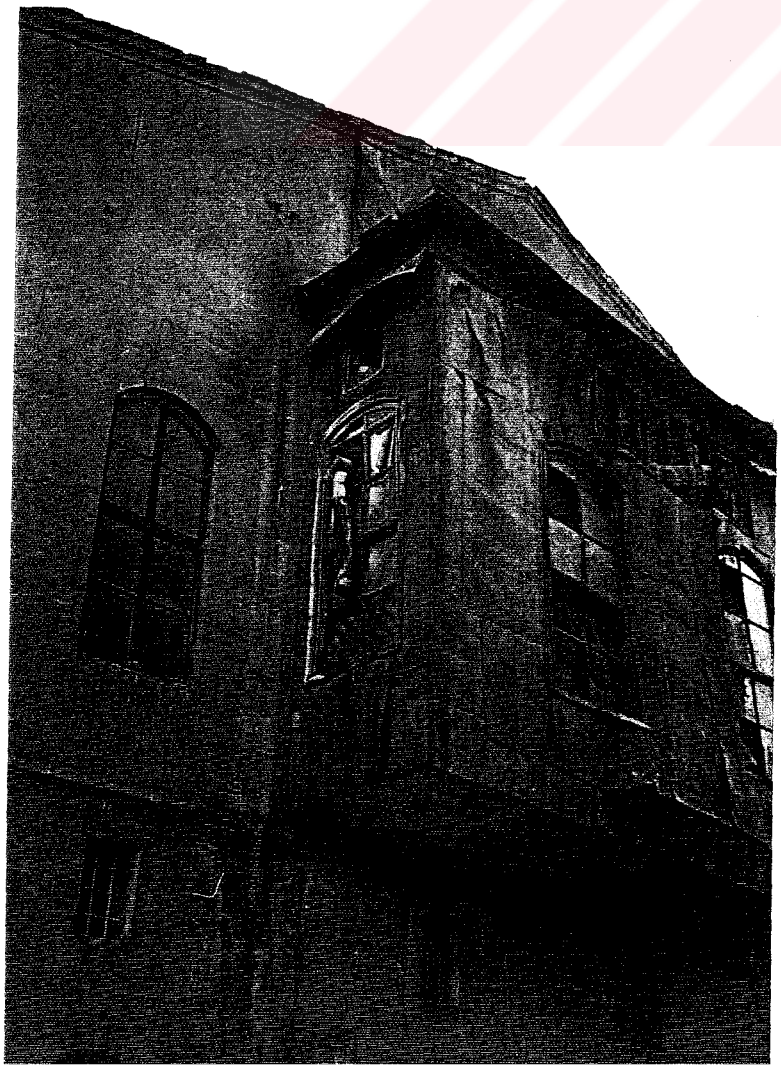
Şekil 196 Ön cephe saçak detayı

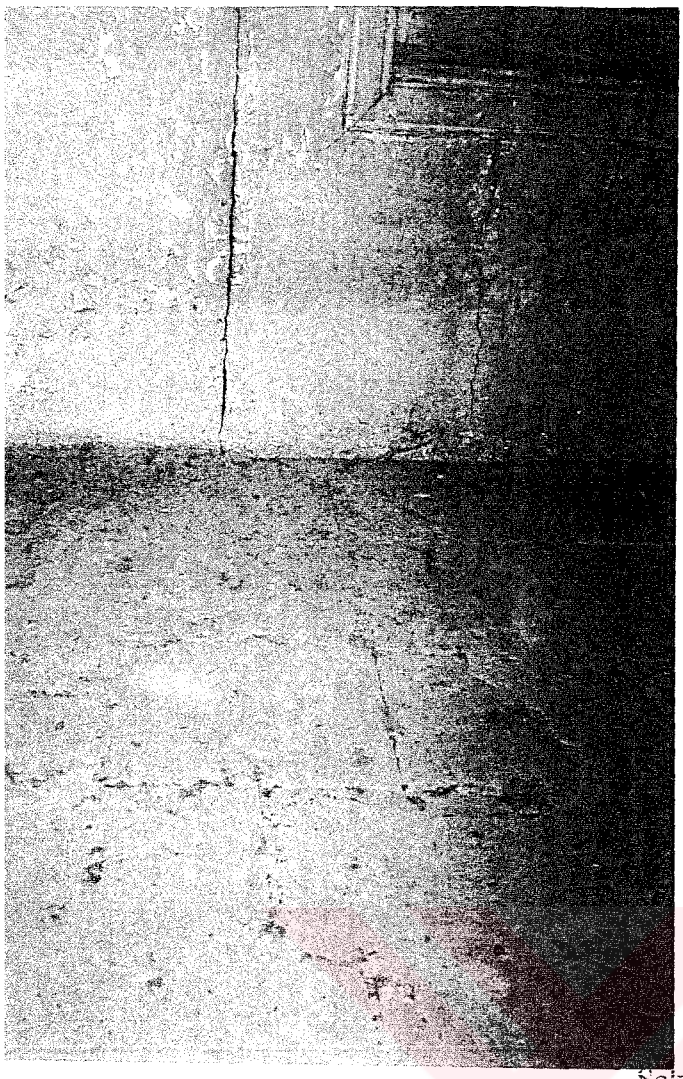
Şekil 197 Doğu cephesi mekan Z01 kemer detayı

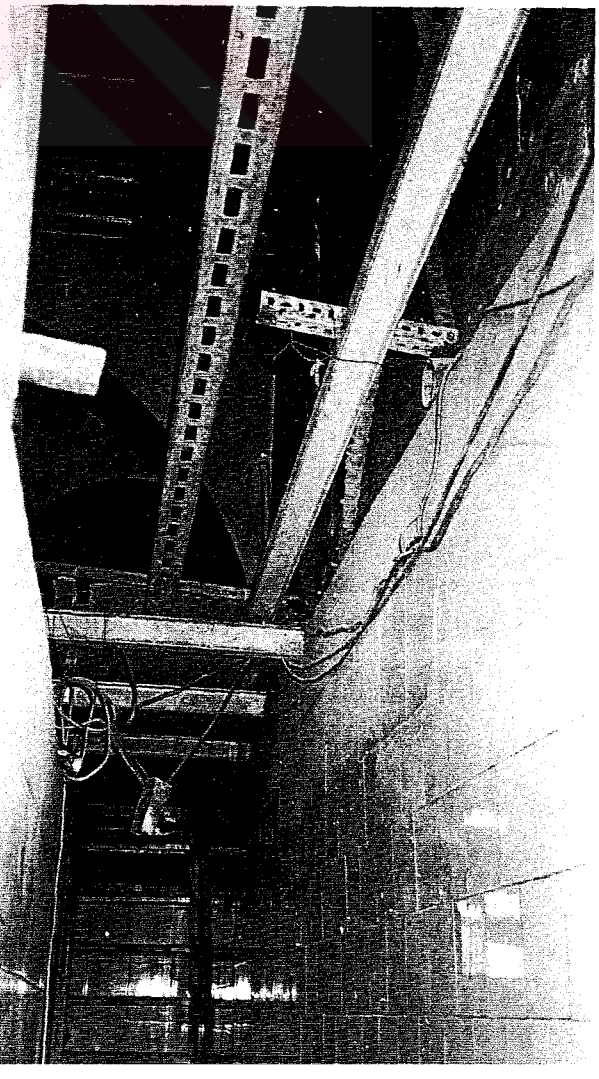
Şekil 198 Doğu cephesi ana kemer, cumba detayı

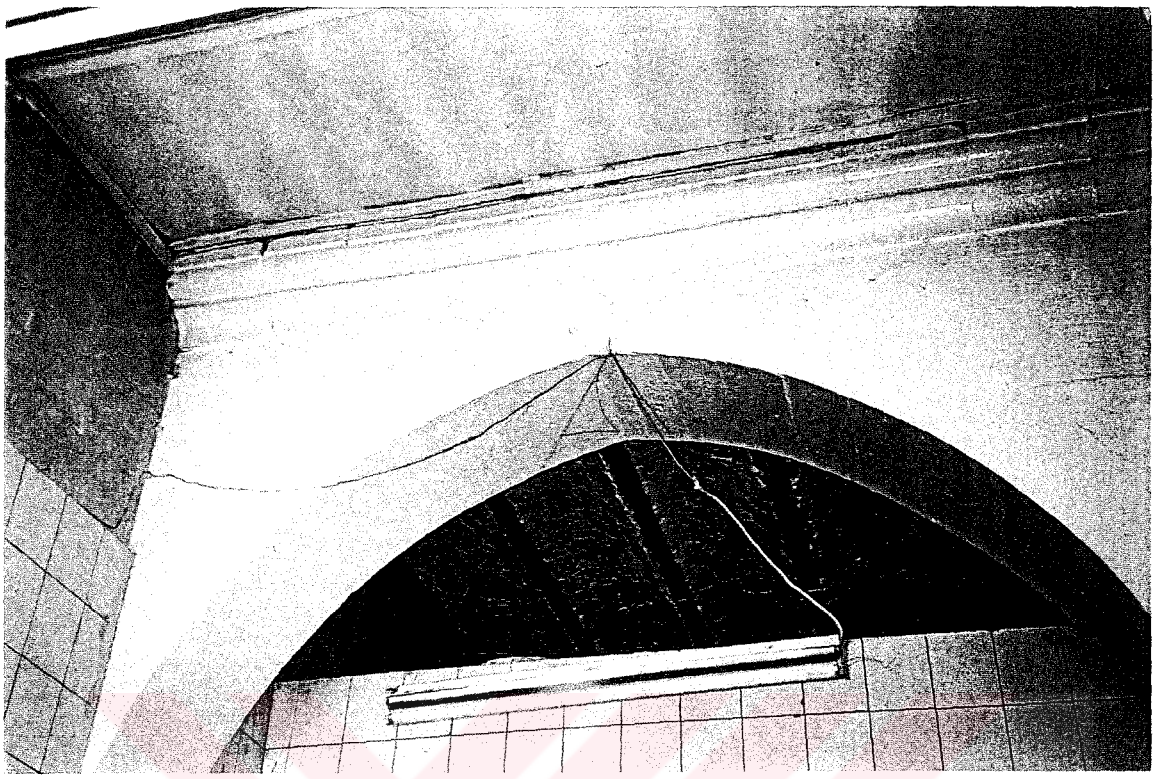
Şekil 199 Doğu cephesi cumba görünüş

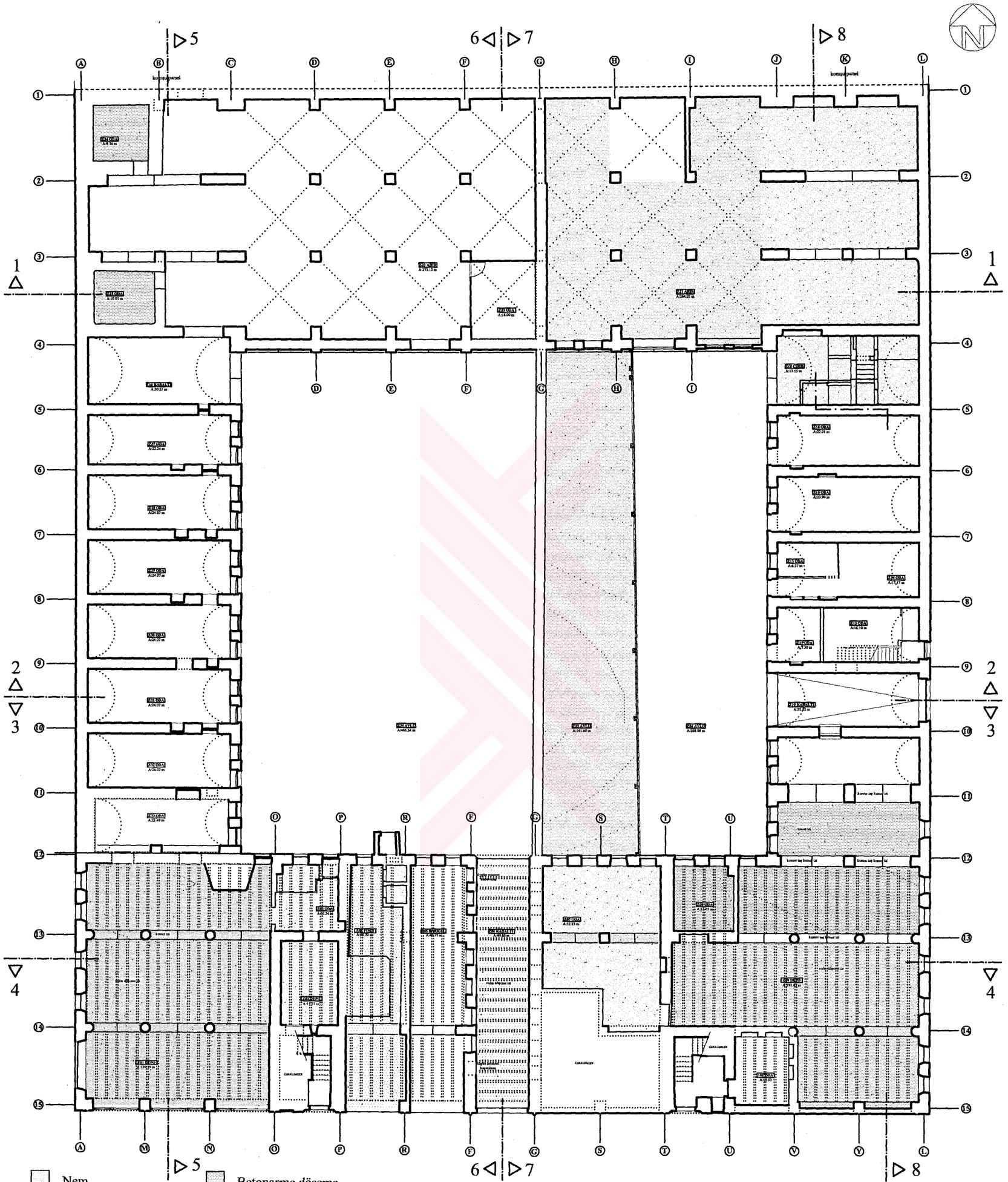
Şekil 200 Doğu kısmı mekan 117 cumba konsol detayı

Şekil 201 Doğu kısmı mekan Z04 kemer deta

Şekil 202 Doğu kısmı mekan Z04 kemer detayı

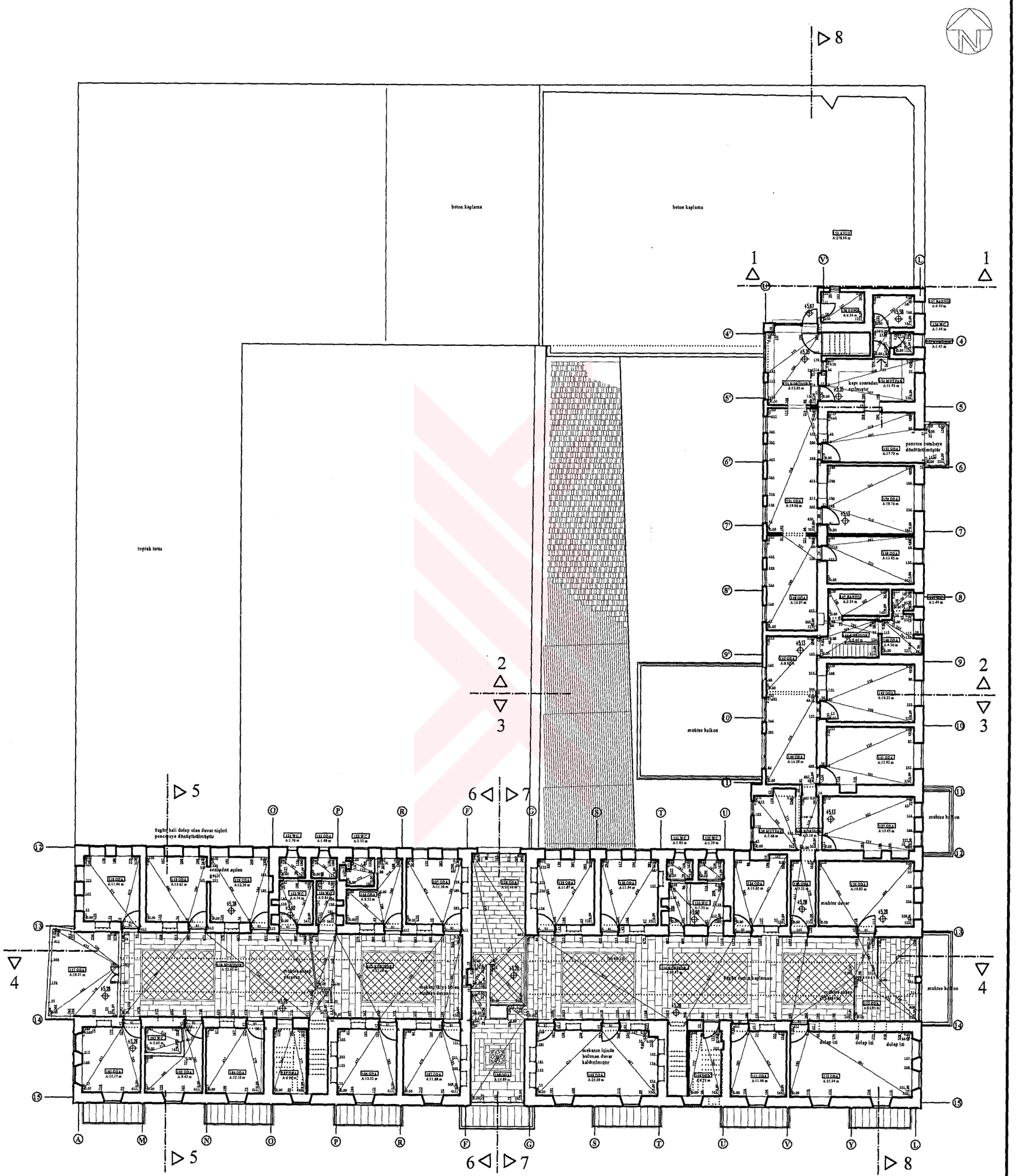

ZEMİN KAT TAVAN PLANI

ÖLÇEK: 1/100

Not: Tüm yüzeylerde yoğun kirlenme gözlenmektedir.

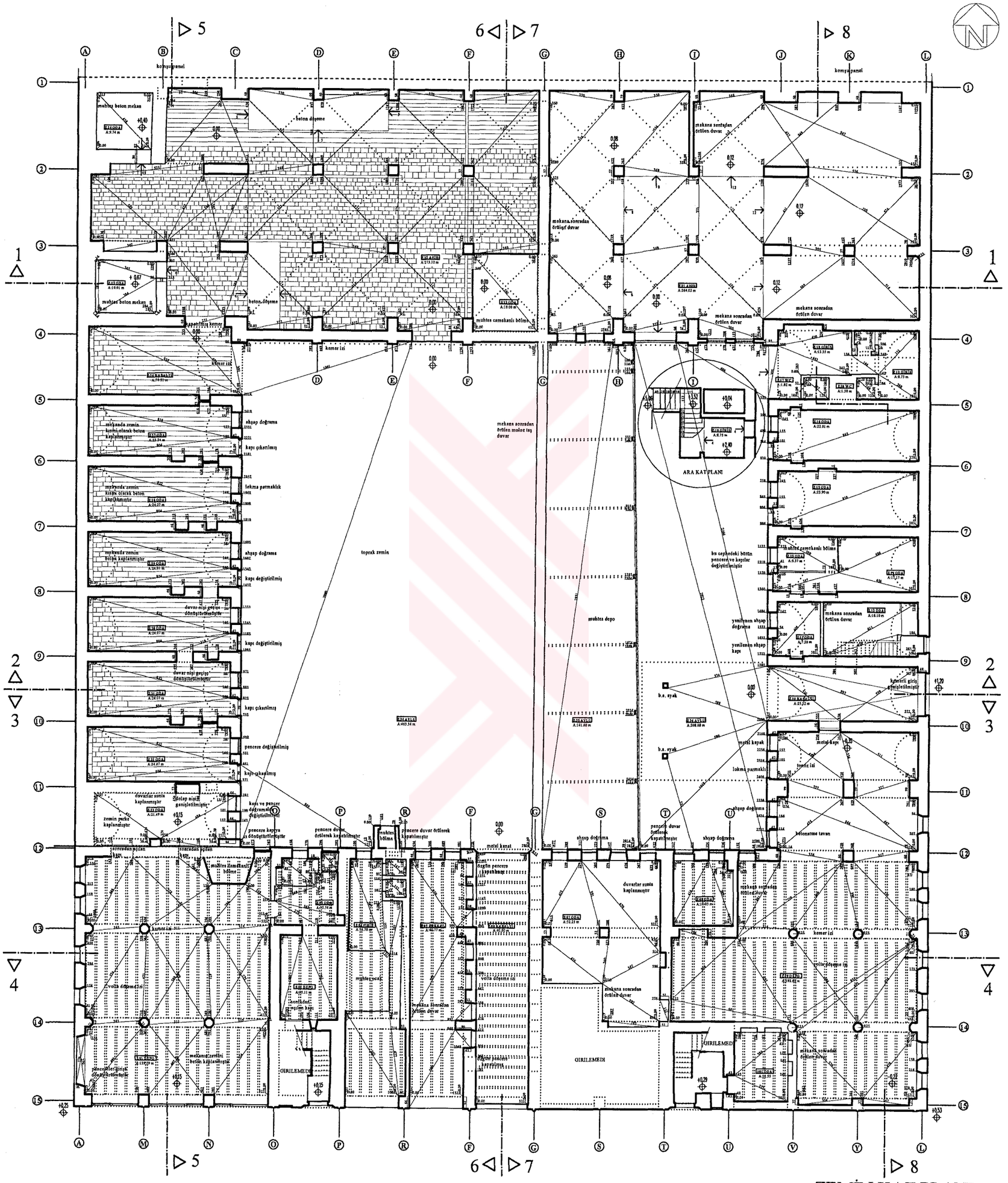
0 500

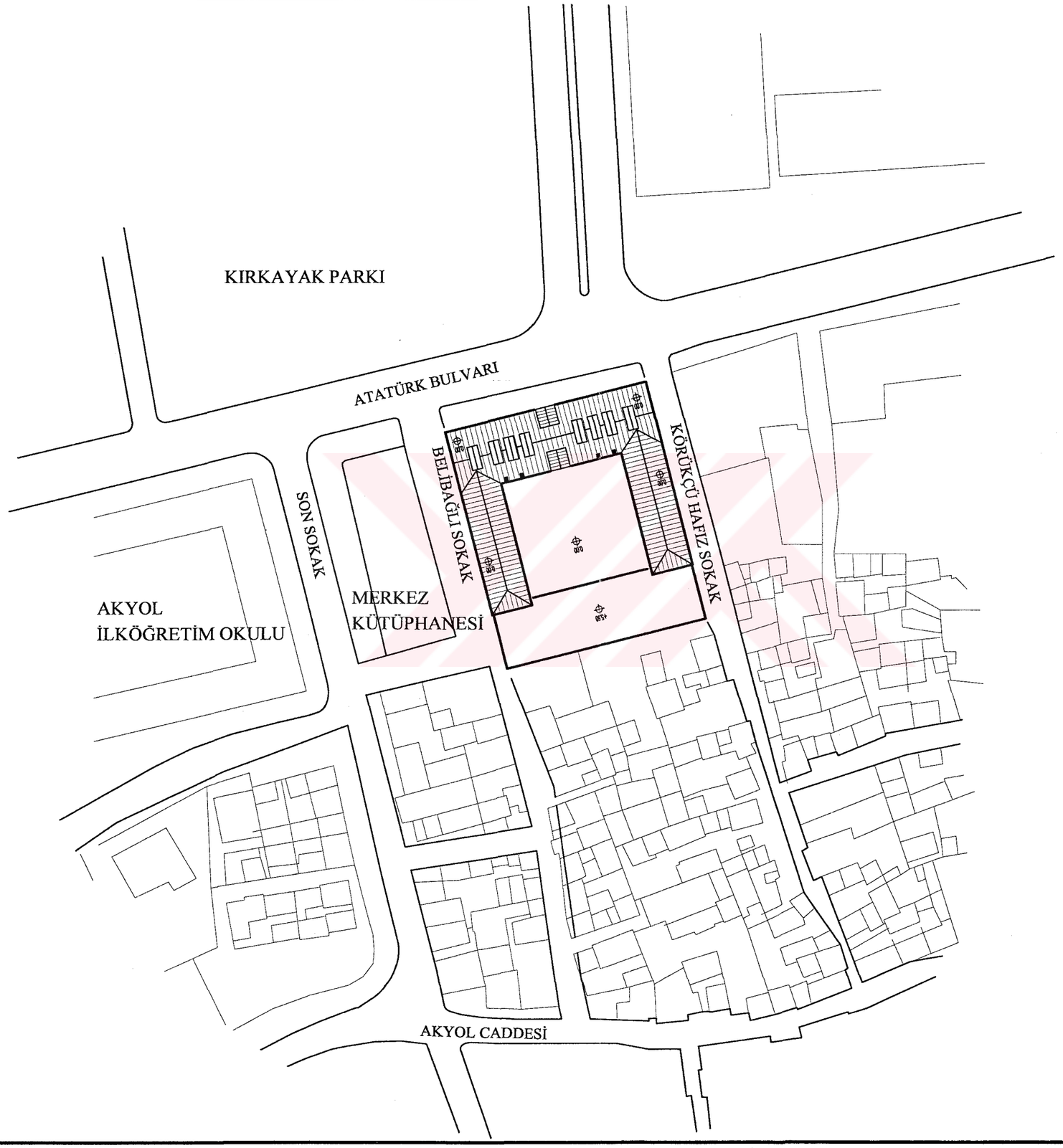

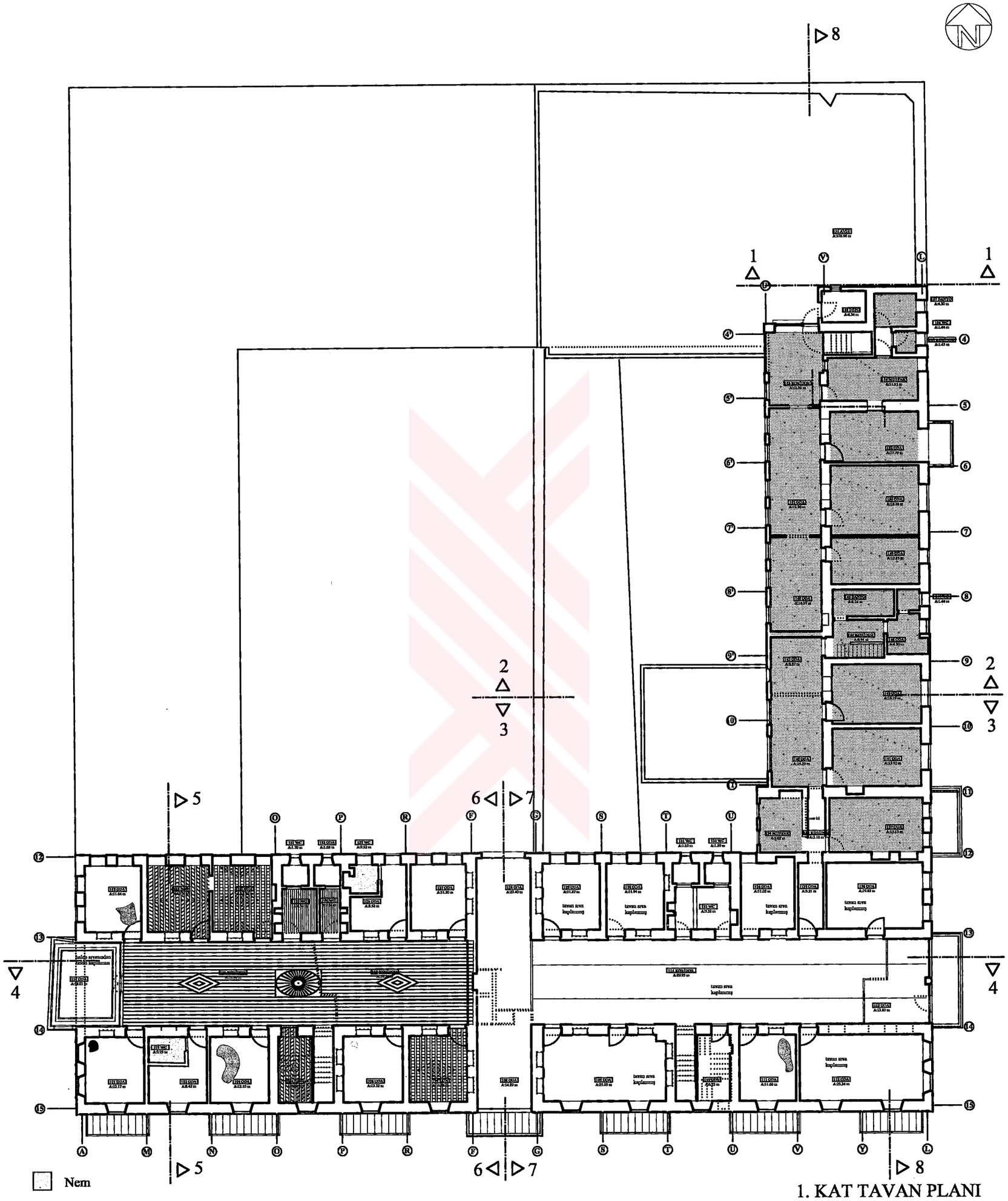
1. KAT PLANI

ÖLÇEK: 1/100

0 500

komşu parsel
muhtelif beton mekan
beton döşeme
mekana sonradan örülen duvar
mekana sonradan örülgf duvar
muhtes camekanlı bölme
kemer izi
ahşap doğrama
kapı çıkarılmış
lokma parmaklık
toprak zemin
muhtes depo
GİRİLEMEDİ
ARA KAT PLANI
ZEMİN KAT PLANI
ÖLÇEK: 1/100
0
500

KIRKAYAK PARKI
ATATÜRK BULVARI
SON SOKAK
BELİBAĞLI SOKAK
KÖRÜKÇÜ HAFIZ SOKAK
AKYOL
İLKÖĞRETİM OKULU
MERKEZ
KÜTÜPHANESİ
AKYOL CADDESİ
ÖLÇEK: 1/200
0
500

Nem

Betonarme döşeme

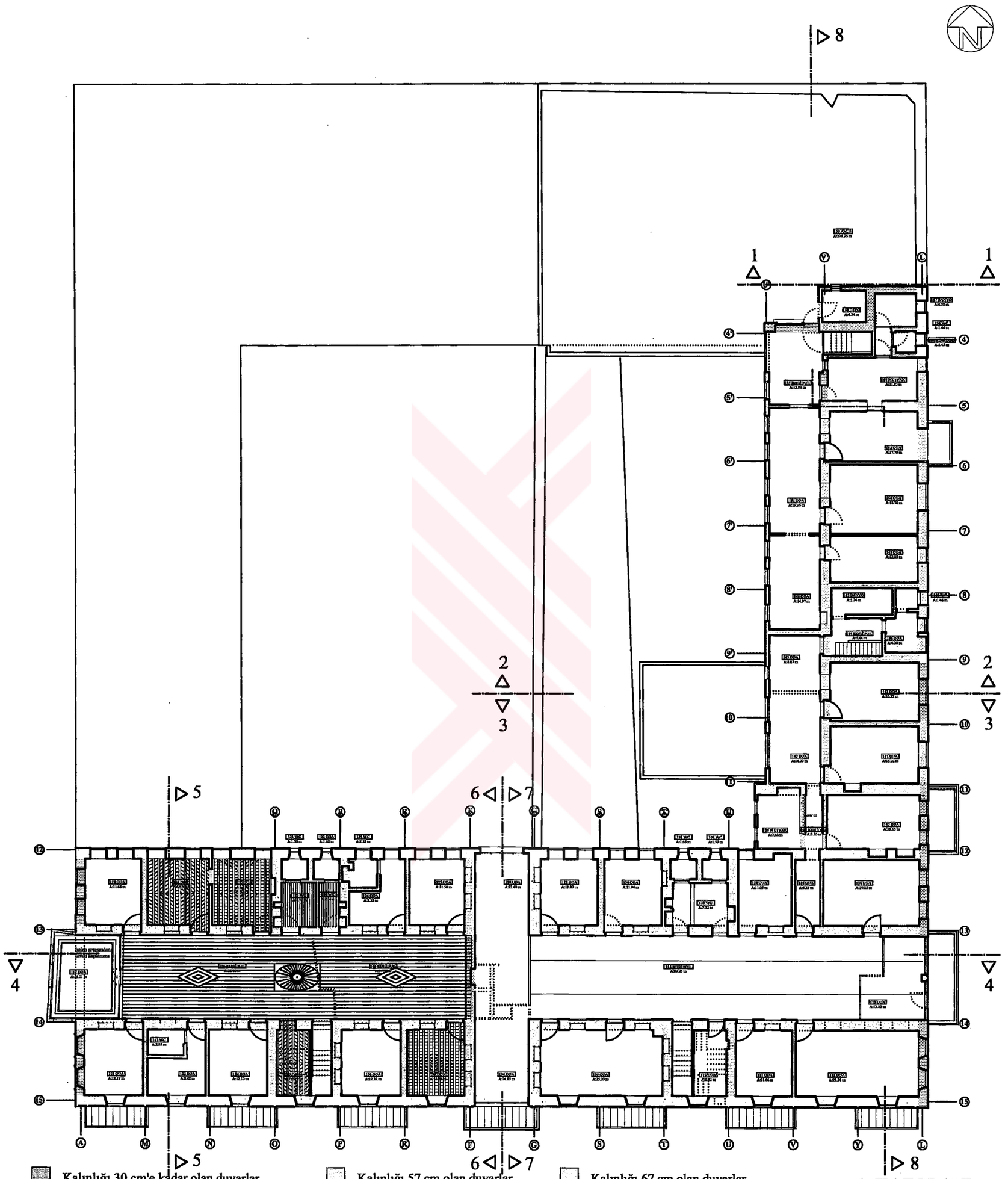
Murşamba tavan kaplamasında yırtılma

Not: Tüm yüzeylerde yoğun kirlenme gözlenmektedir.

1. KAT TAVAN PLANI

ÖLÇEK: 1/100

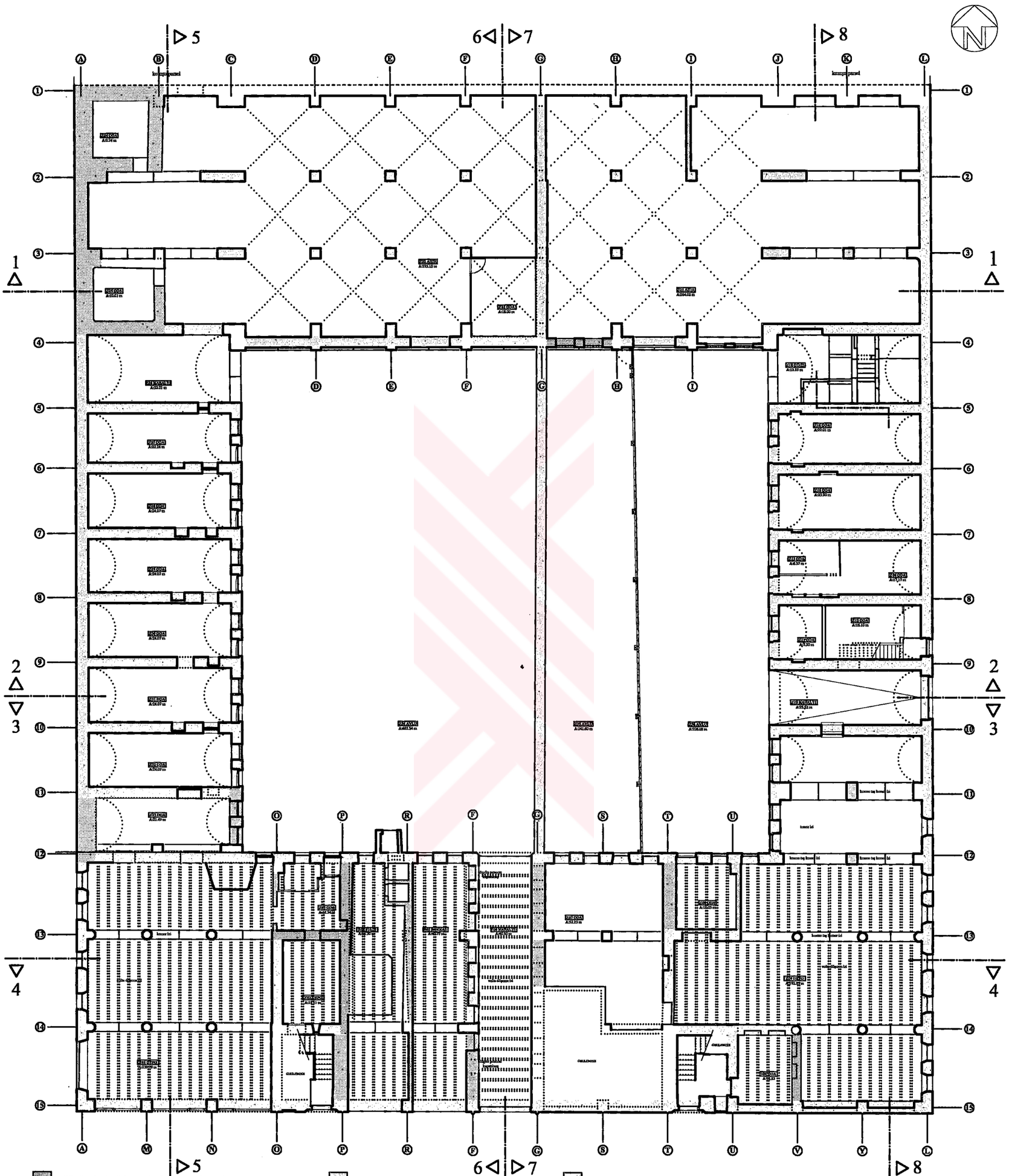
0 500

1. KAT PLANI

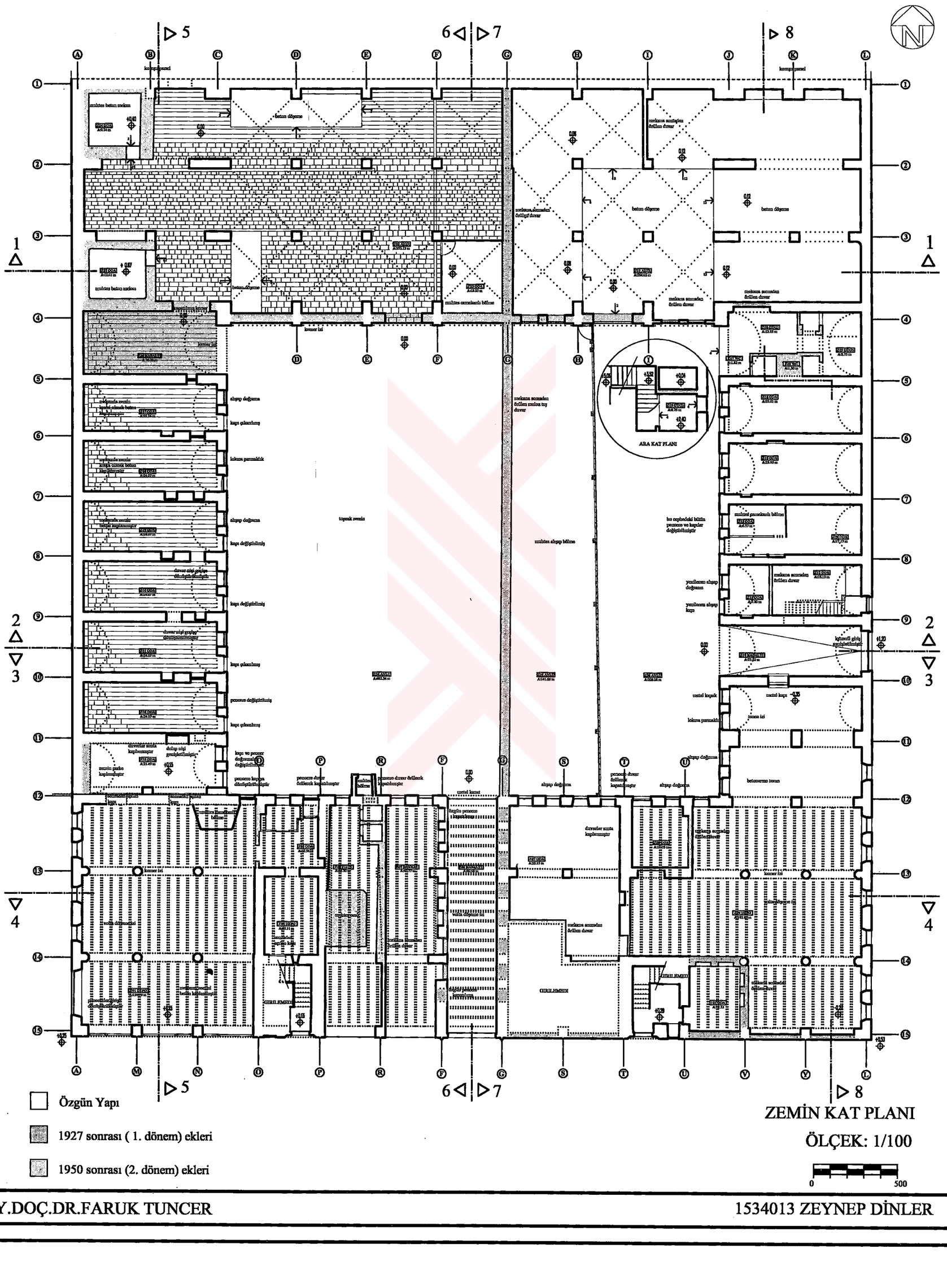
ÖLÇEK: 1/100

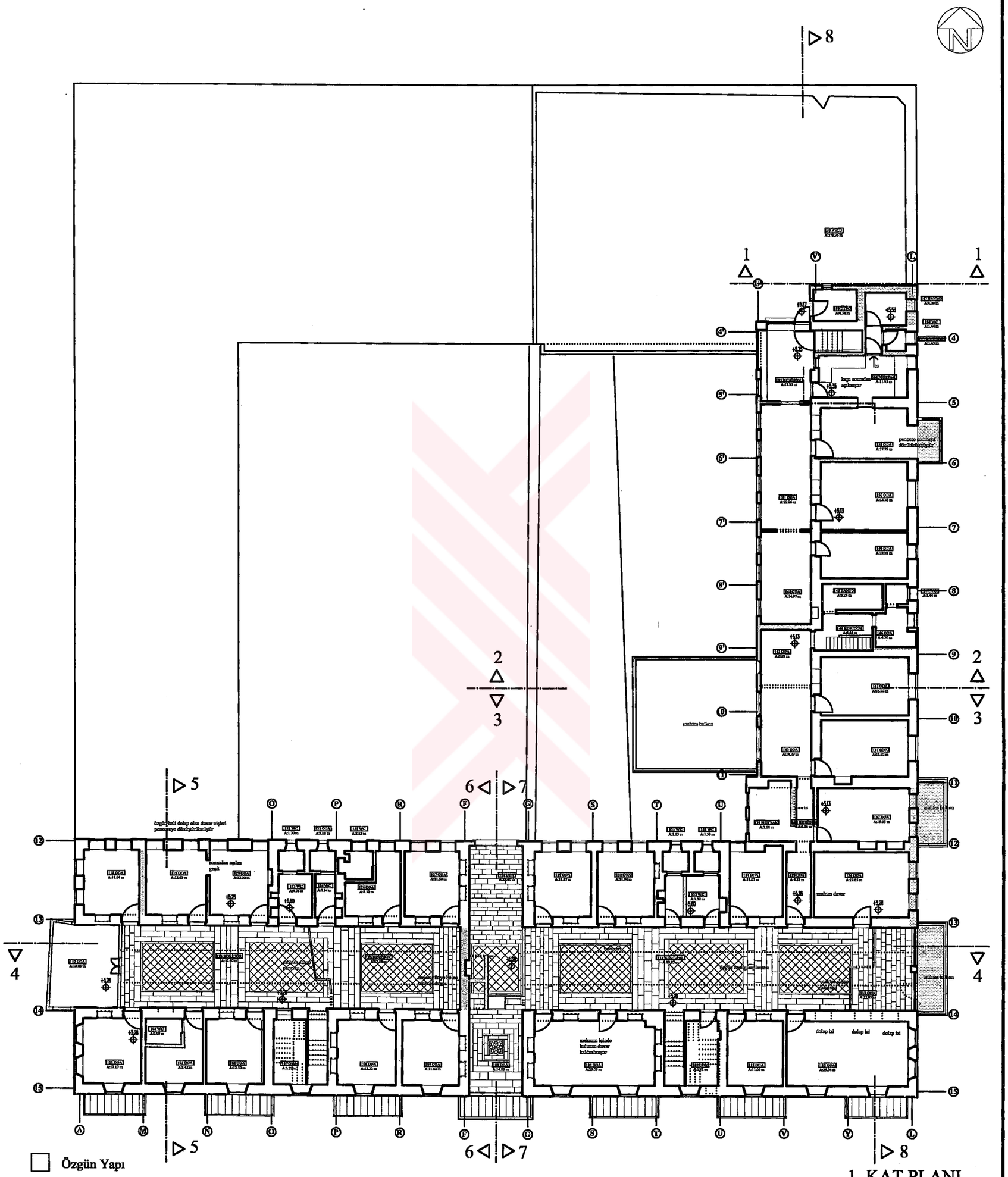
0 500

ZEMİN KAT PLANI

ÖLÇEK: 1/100

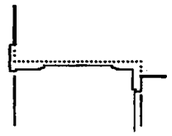

ARA KAT PLANI
Özgün Yapı
1927 sonrası (1. dönem) ekleri
1950 sonrası (2. dönem) ekleri
ZEMİN KAT PLANI
ÖLÇEK: 1/100
0
500

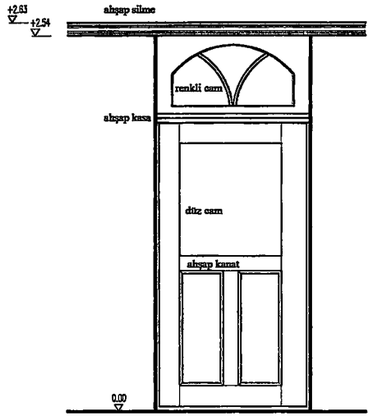
1. KAT PLANI

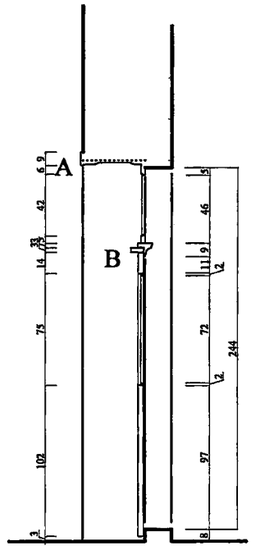
ÖLÇEK: 1/100

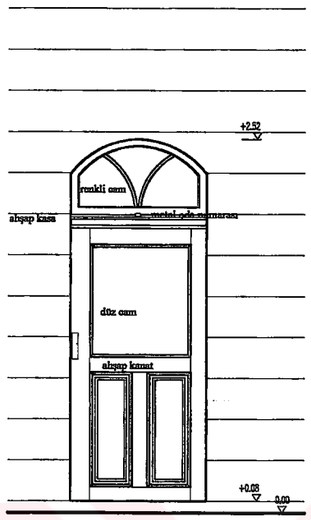
0 500

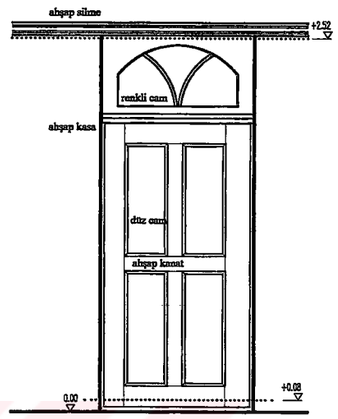

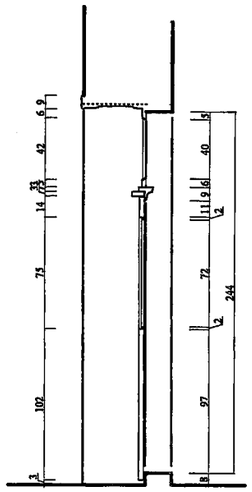
A DETAYI 1/10

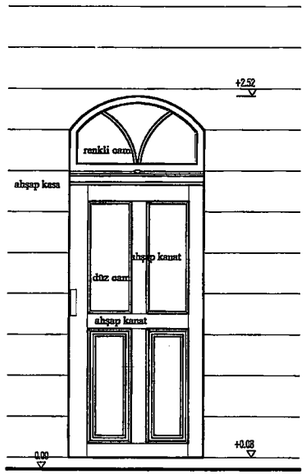

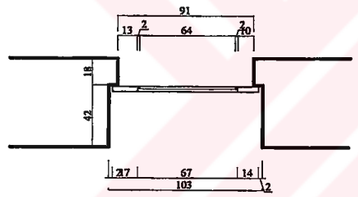

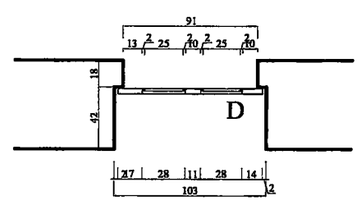

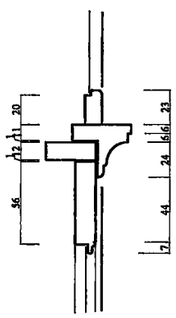

ÜST KAT ANA KORİDOR KAPI DETAYI 1/20

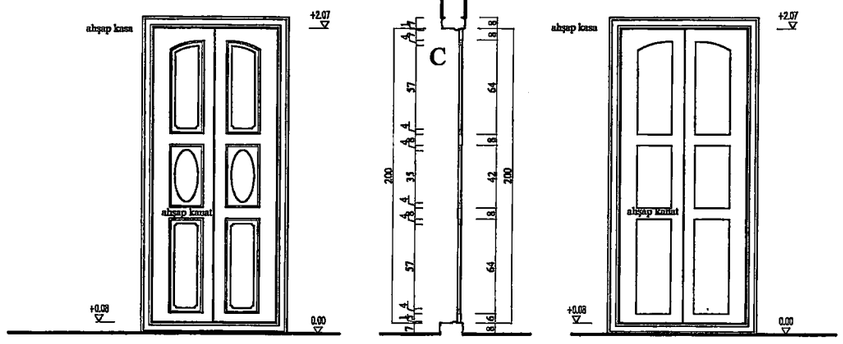

ÜST KAT ANA KORİDOR KAPI DETAYI 2 1/20

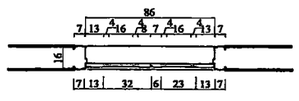

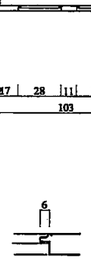

B DETAYI 1/5

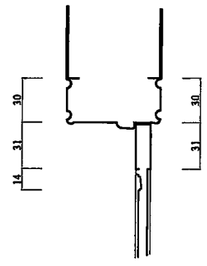

ÜST KAT ANA KORİDOR KAPI DETAYI 3 1/20

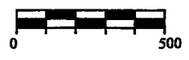

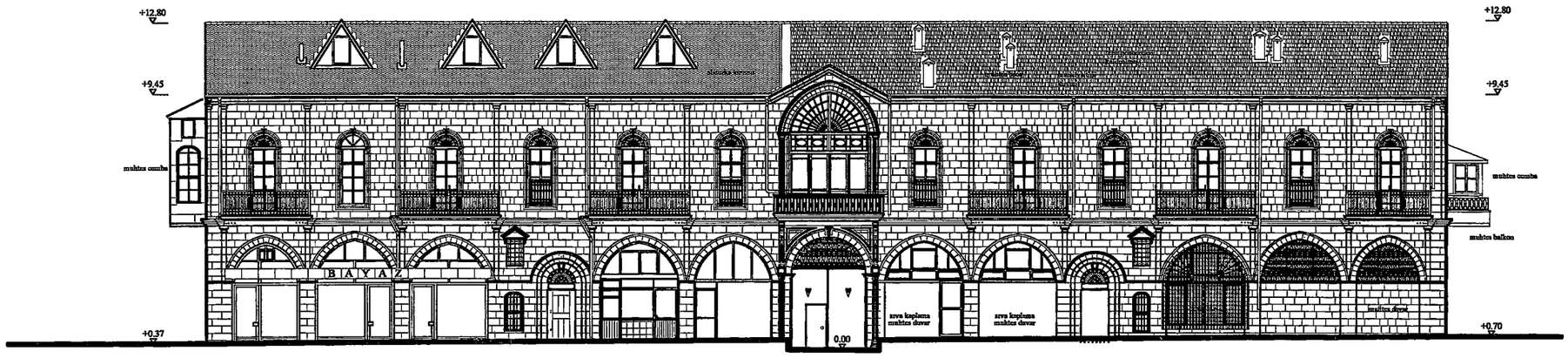

D DETAYI 1/5

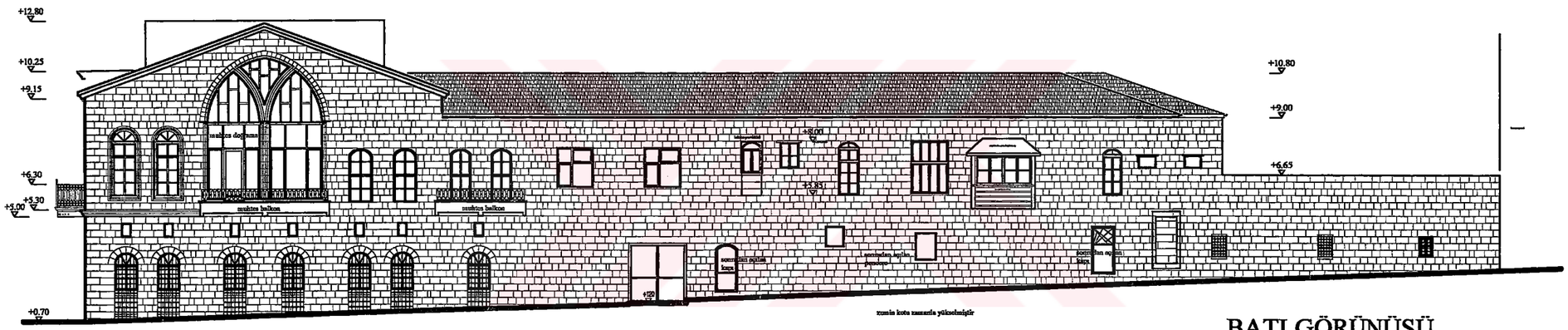

C DETAYI 1/5

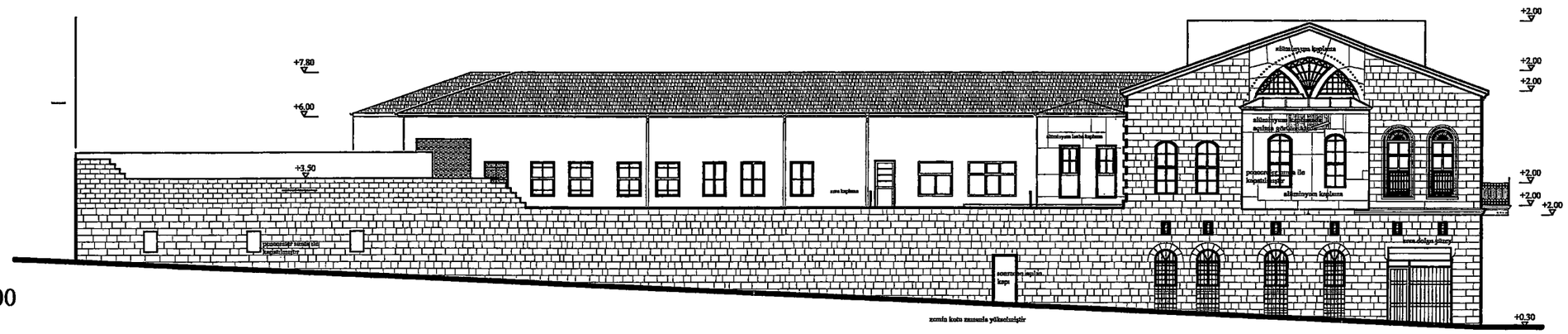

GÜNEY GÖRÜNÜŞÜ

BATI GÖRÜNÜŞÜ

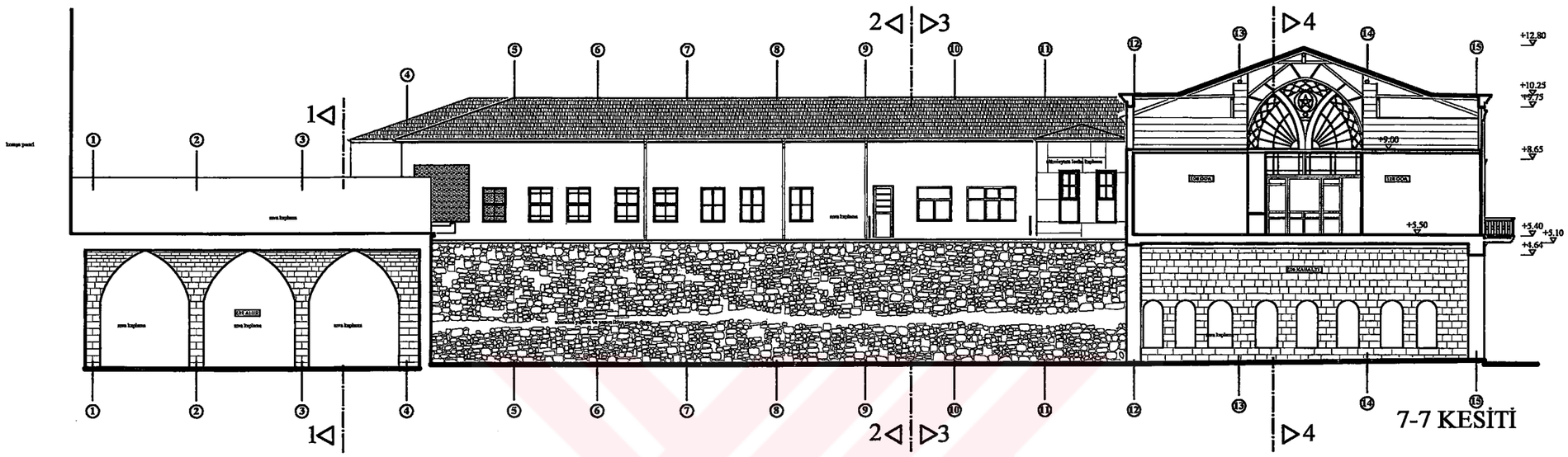
DOĞU GÖRÜNÜŞÜ

ÖLÇEK: 1/100

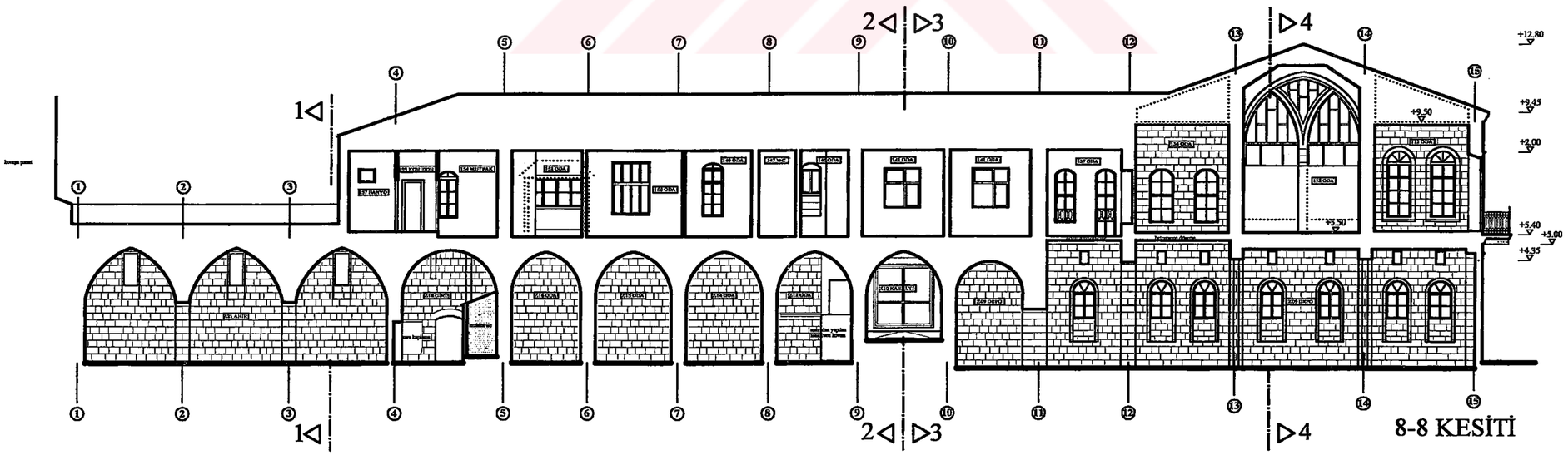
0 500

Y.DOÇ.DR.FARUK TUNCER

1534013 ZEYNEP DİNLER

7-7 KESİTİ

8-8 KESİTİ

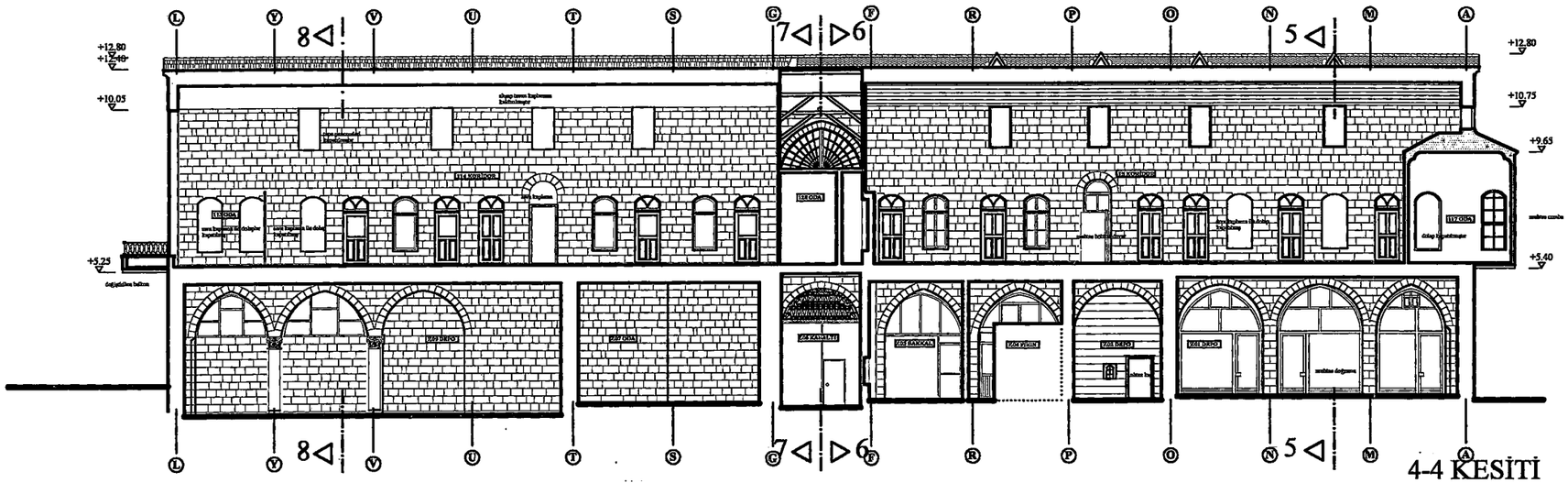
1927 sonrası (1. dönem) ekleri

1950 sonrası (2. dönem) ekleri

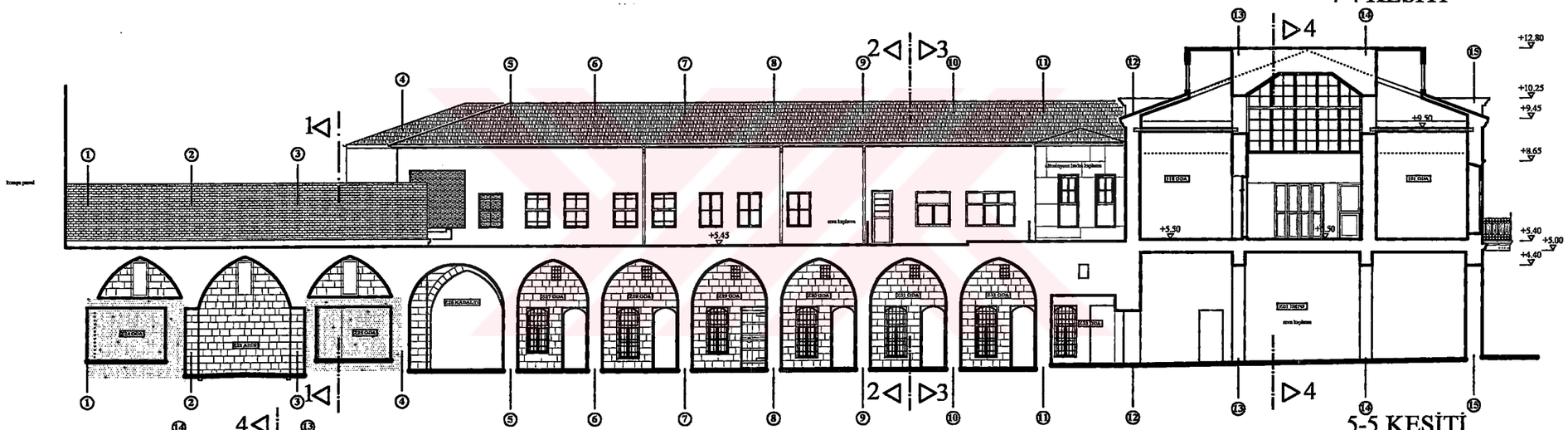
Not: Tüm yüzeylerde yoğun kirlenme gözlenmektedir.

ÖLÇEK: 1/100

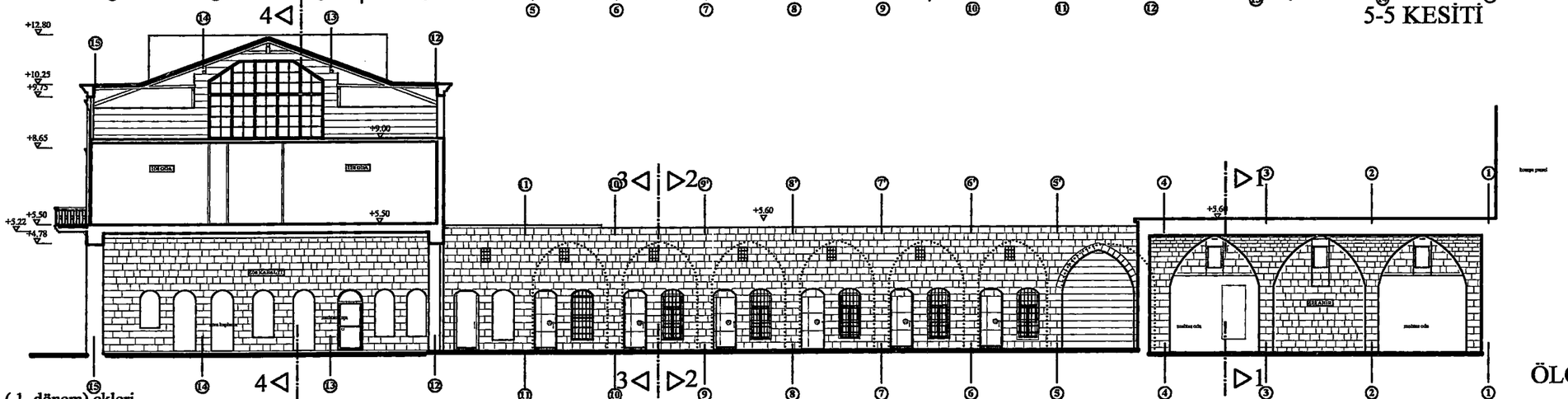
0 500

4-4 KESİTİ

5-5 KESİTİ

6-6 KESİTİ

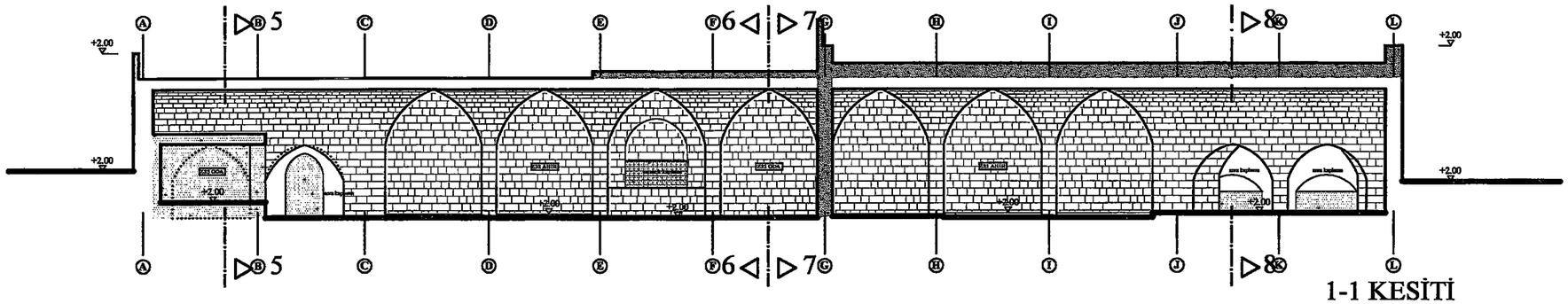
ÖLÇEK: 1/100

0 500

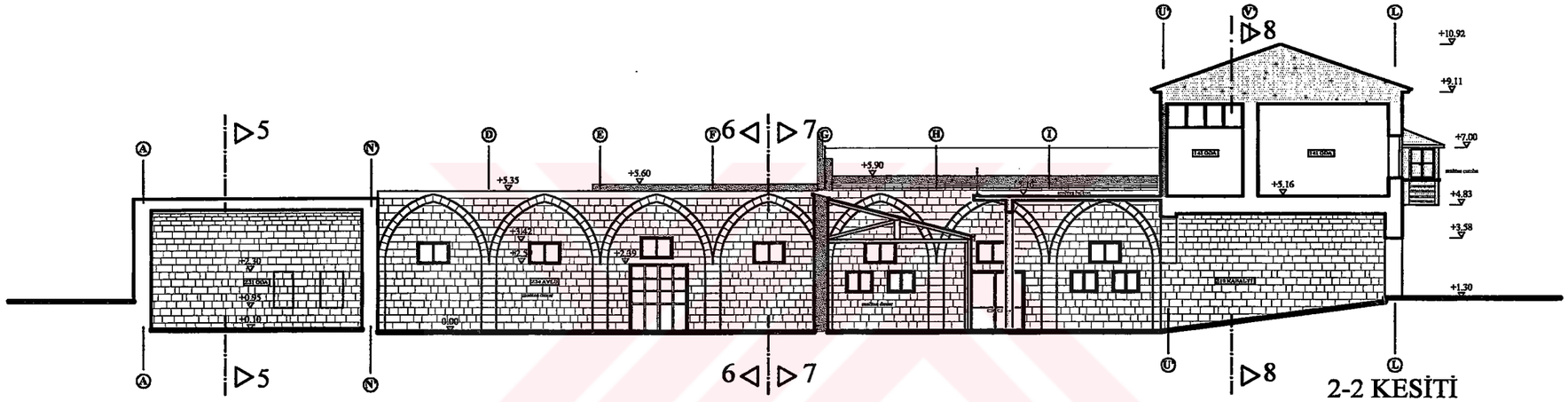
1927 sonrası (1. dönem) ekleri

1950 sonrası (2. dönem) ekleri

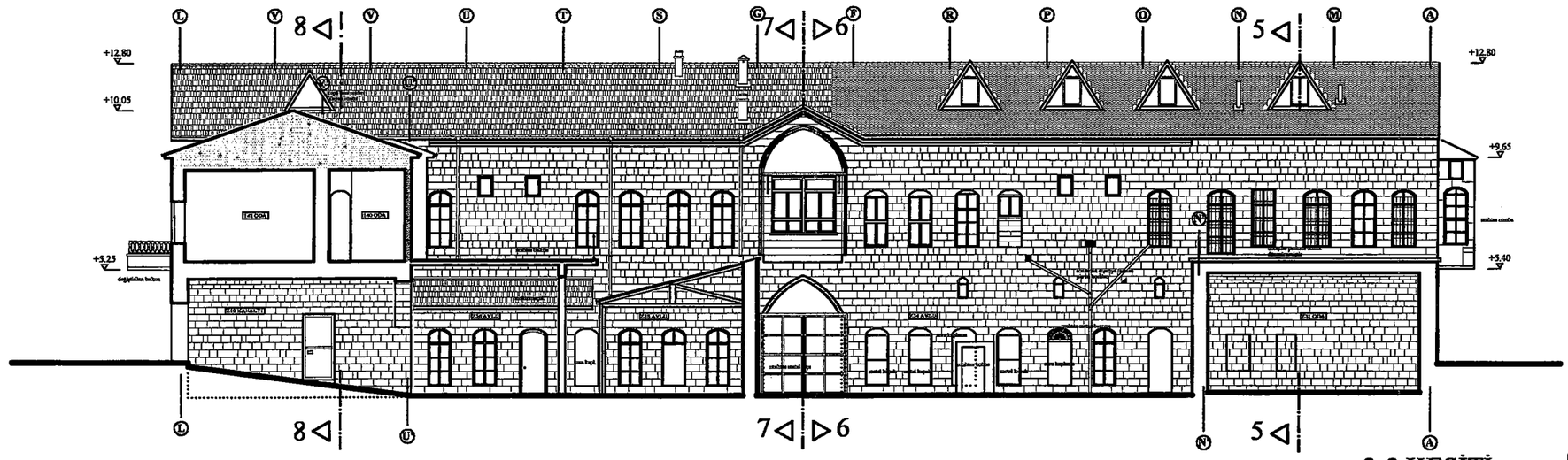
Not: Tüm yüzeylerde yoğun kirlenme gözlenmektedir.

1-1 KESİTİ

2-2 KESİTİ

3-3 KESİTİ

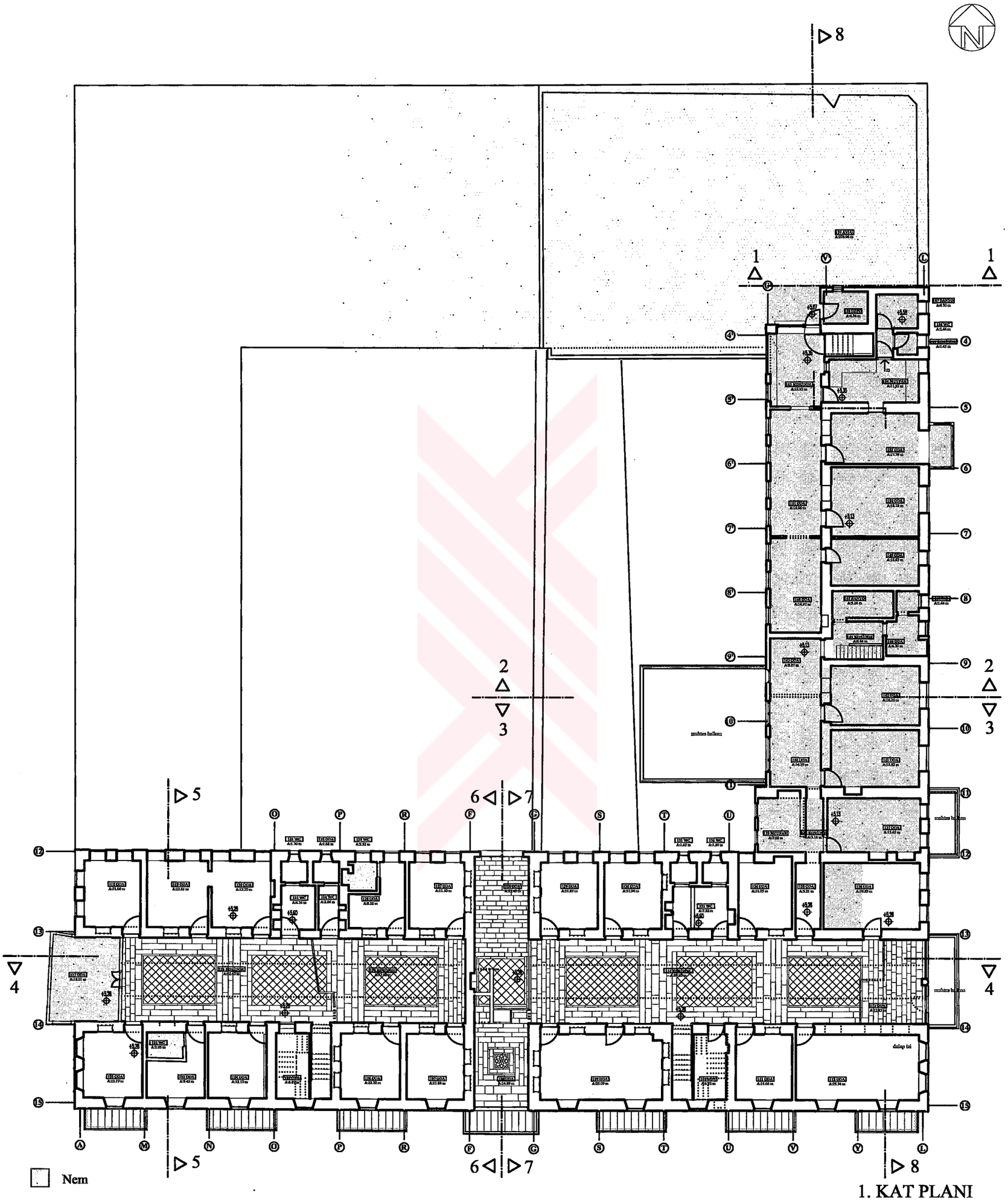
ÖLÇEK: 1/100

0 500

1927 sonrası (1. dönem) ekleri

1950 sonrası (2. dönem) ekleri

Not: Tüm yüzeylerde yoğun kirlenme gözlenmektedir.

Nem

Muhtes Döşeme Kaplaması

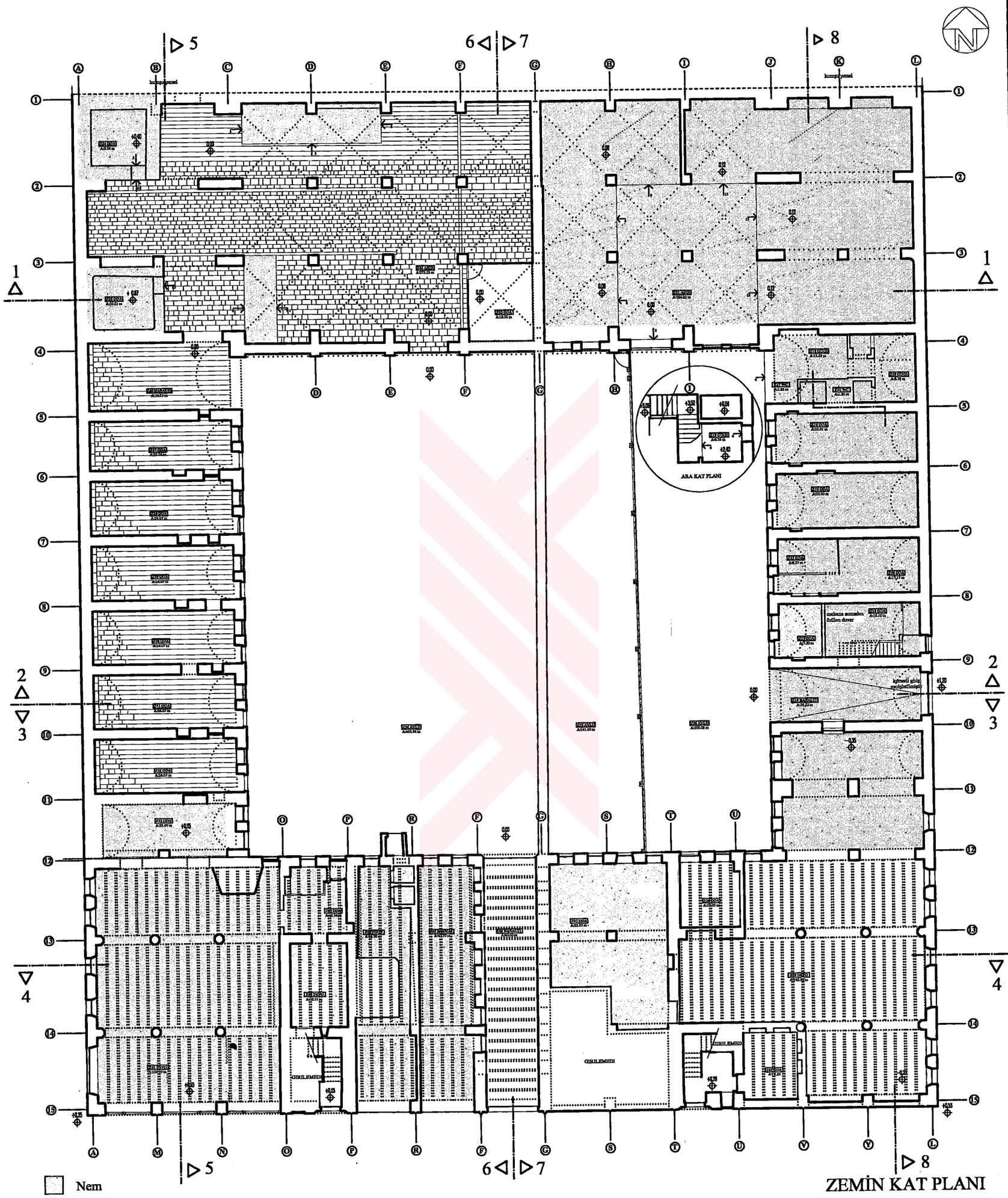
Paslanma

Not: Tüm yüzeylerde yoğun kirlenme gözlenmektedir.

1. KAT PLANI

ÖLÇEK: 1/100

0 500

Nem

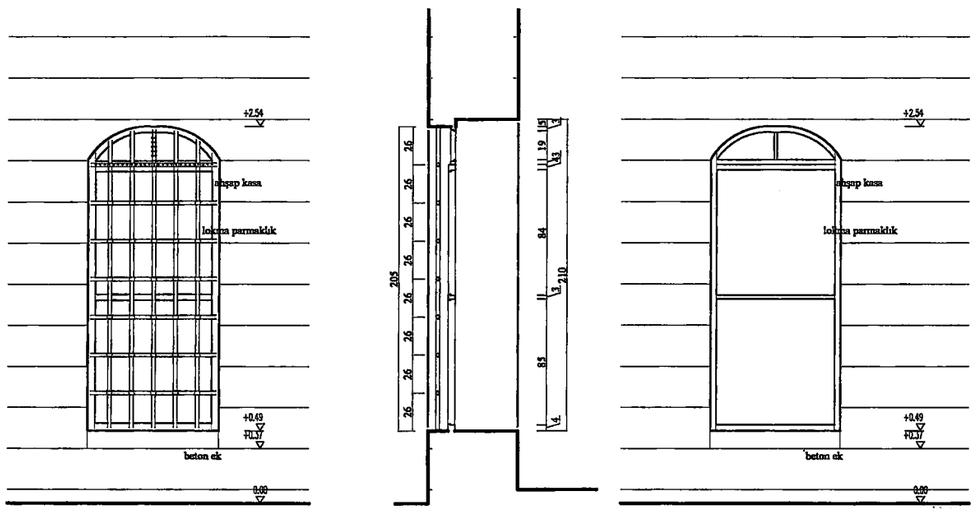
Muhtes döşeme kaplaması

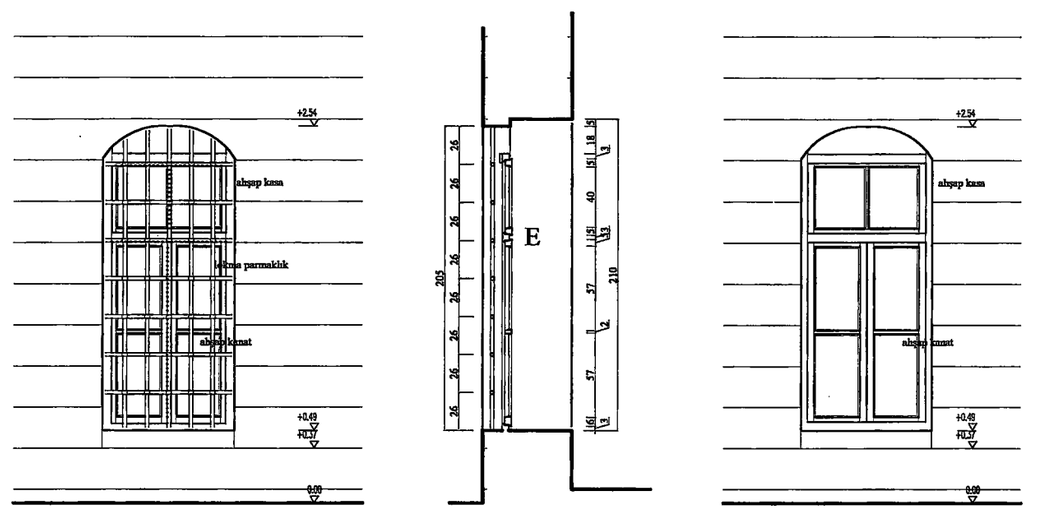
Not: Tüm yüzeylerde yoğun kirlenme gözlenmektedir.

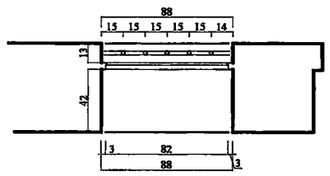
ZEMİN KAT PLANI

ÖLÇEK: 1/100

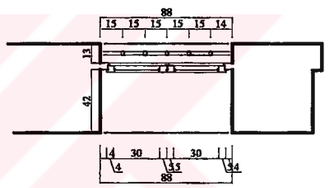
0 500

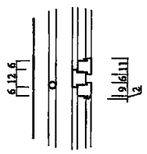

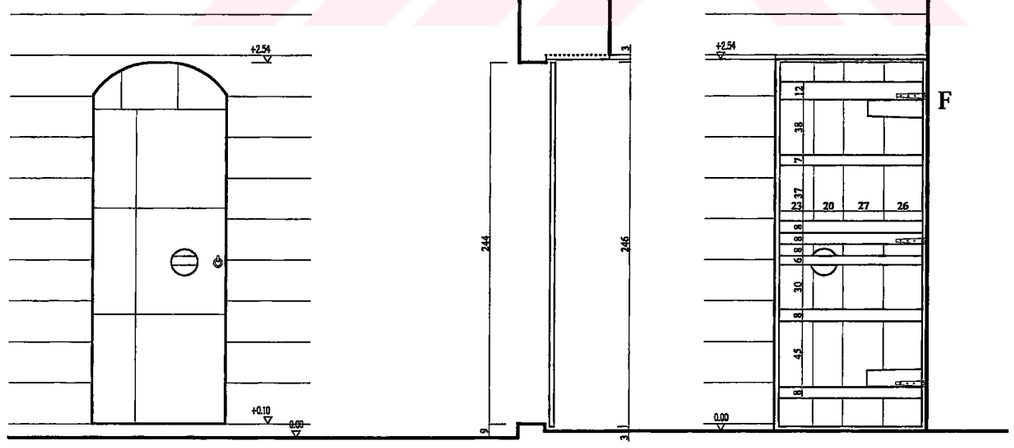
AVLU CEPHESİ PENCERE DETAYI 1/20

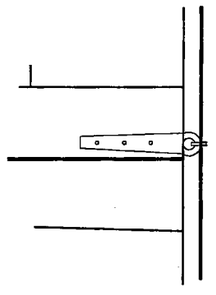

AVLU CEPHESİ PENCERE DETAYI 2 1/20

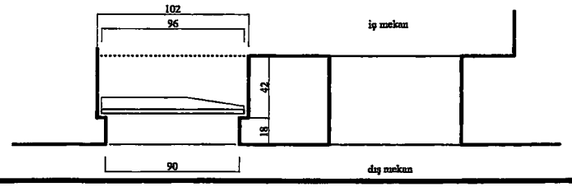

E DETAYI 1/10

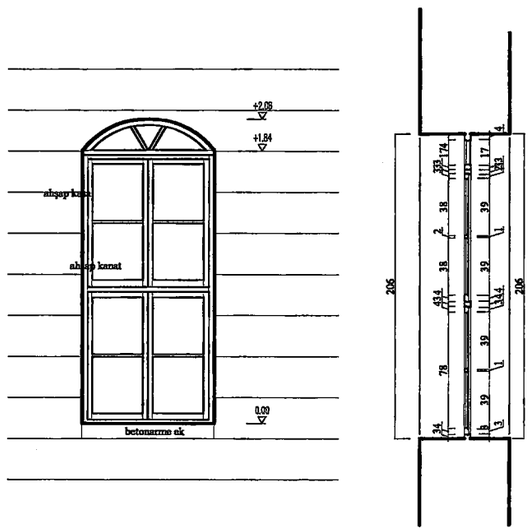

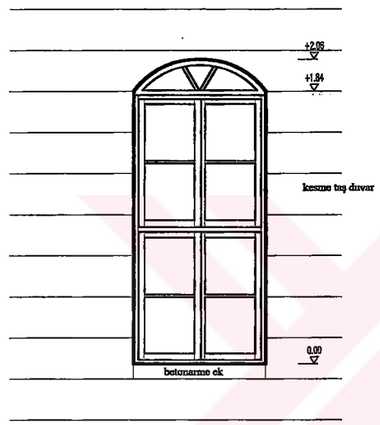
F DETAYI 1/5

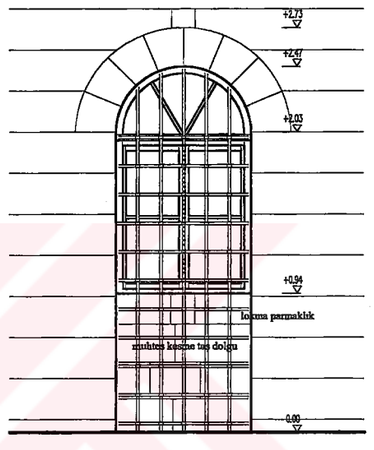

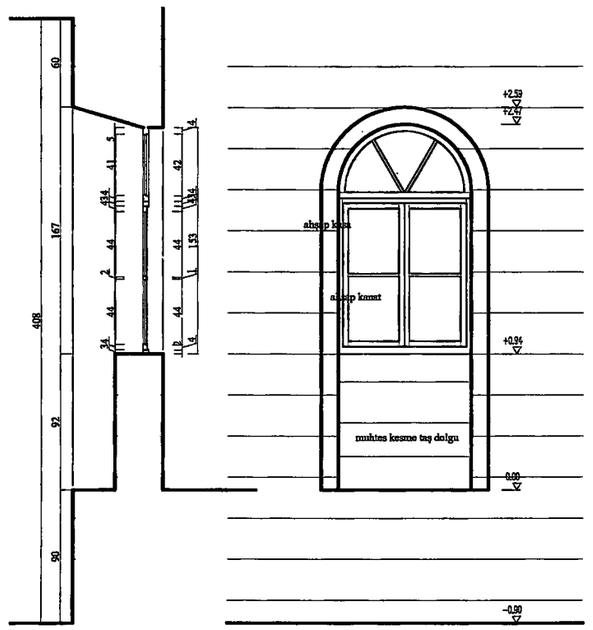
AVLU CEPHESİ KAPI DETAYI 1/20

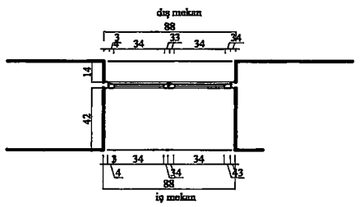
0 500

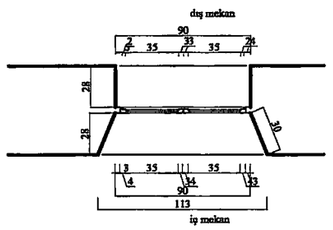

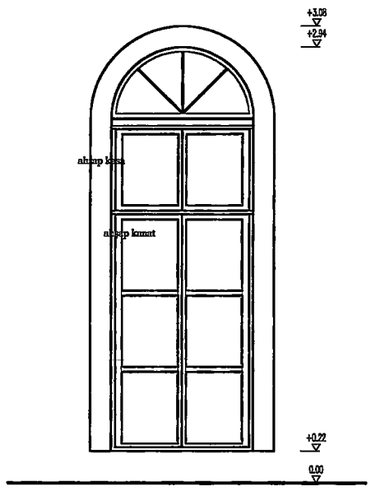

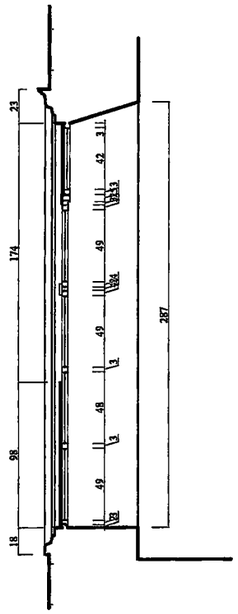
MEKAN Z09 PENCERE DETAYI 2 1/20

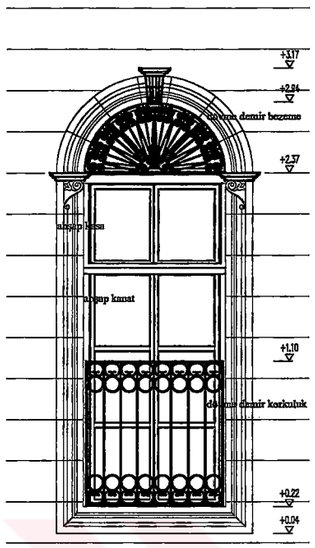

MEKAN Z09 PENCERE DETAYI 1/20

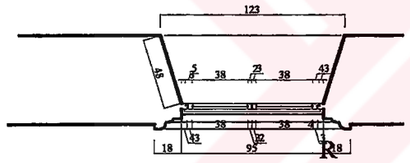
0 500

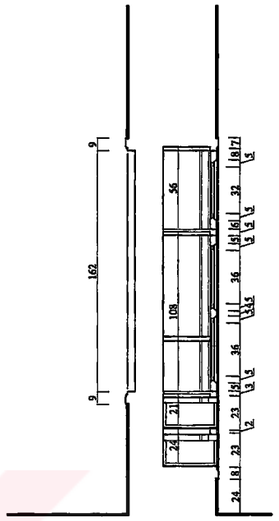

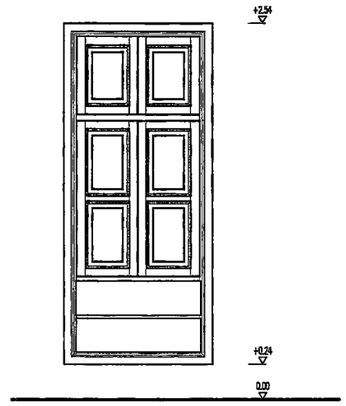

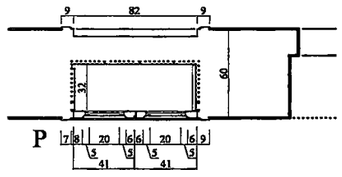
ANA CEPHE PENCERE DETAYI 1/20

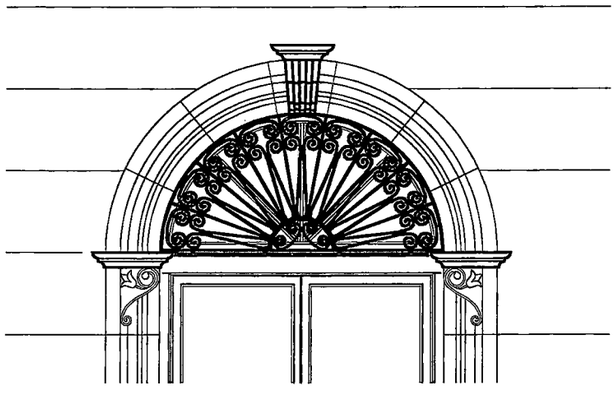

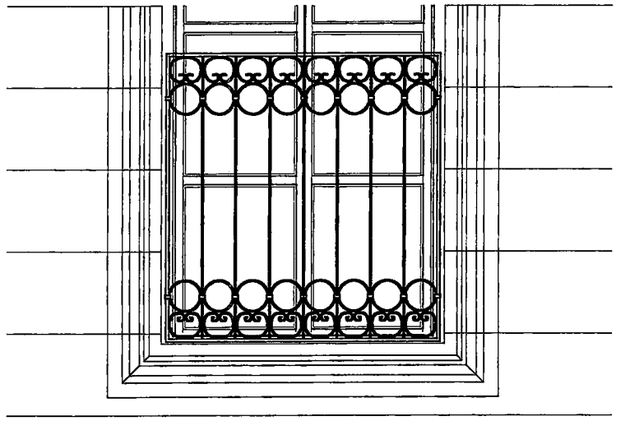

1. KAT DOLAP DETAYI 1/20

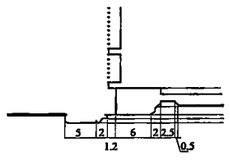

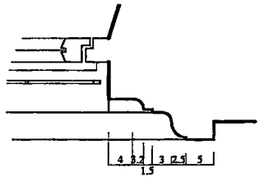
T DETAYI 1/10

S DETAYI 1/10

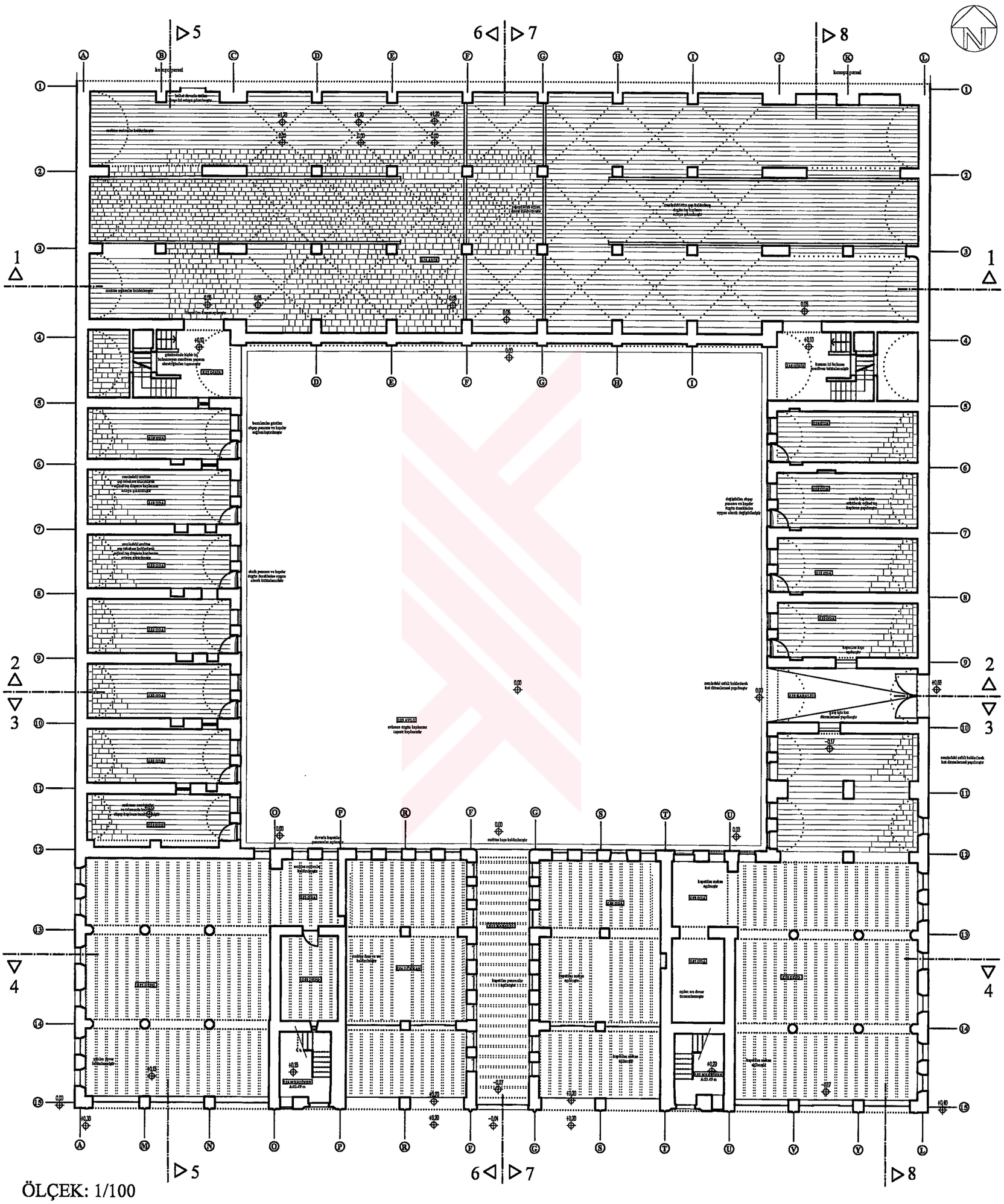

P DETAYI 1/5

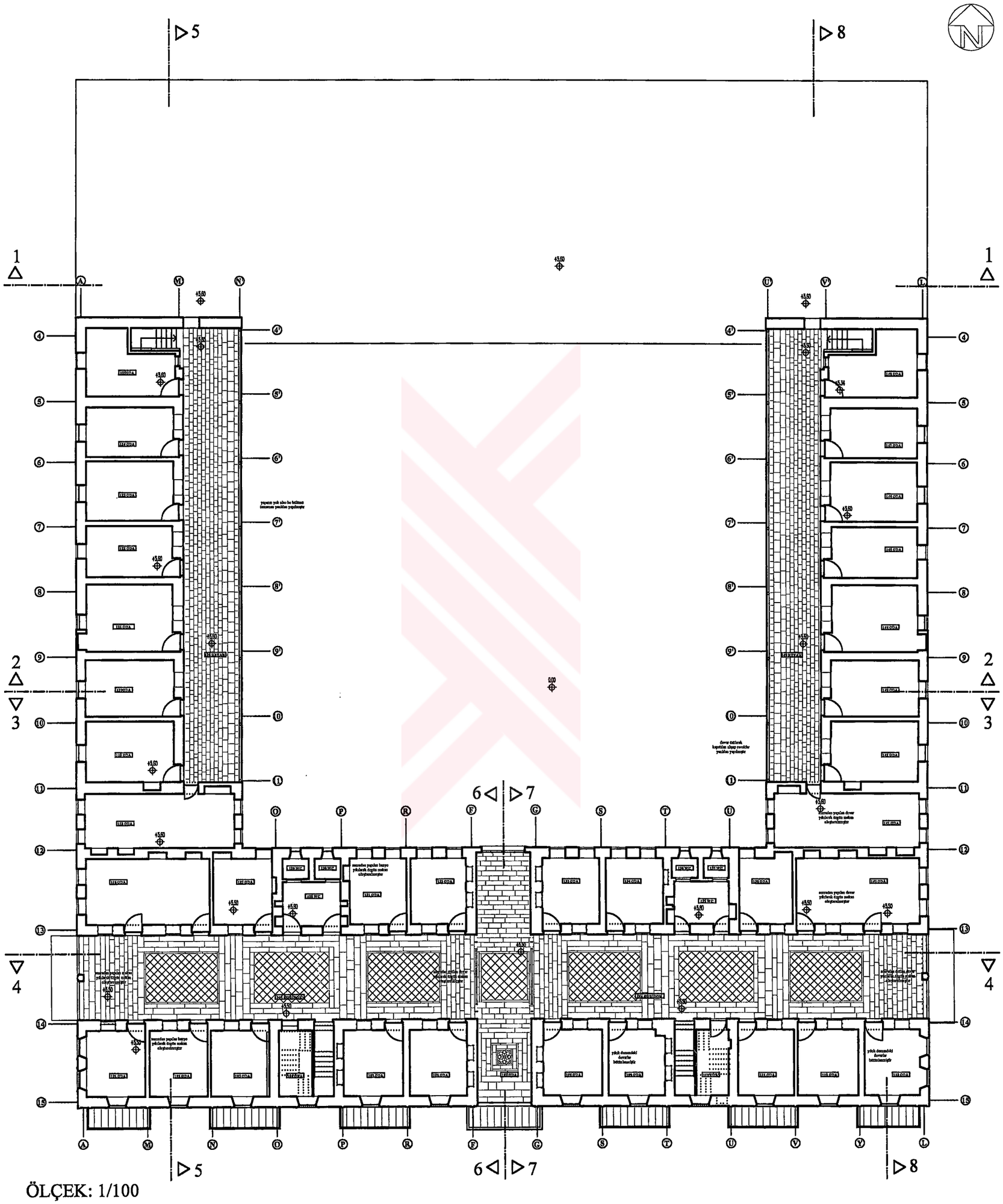

R DETAYI 1/5

0 500

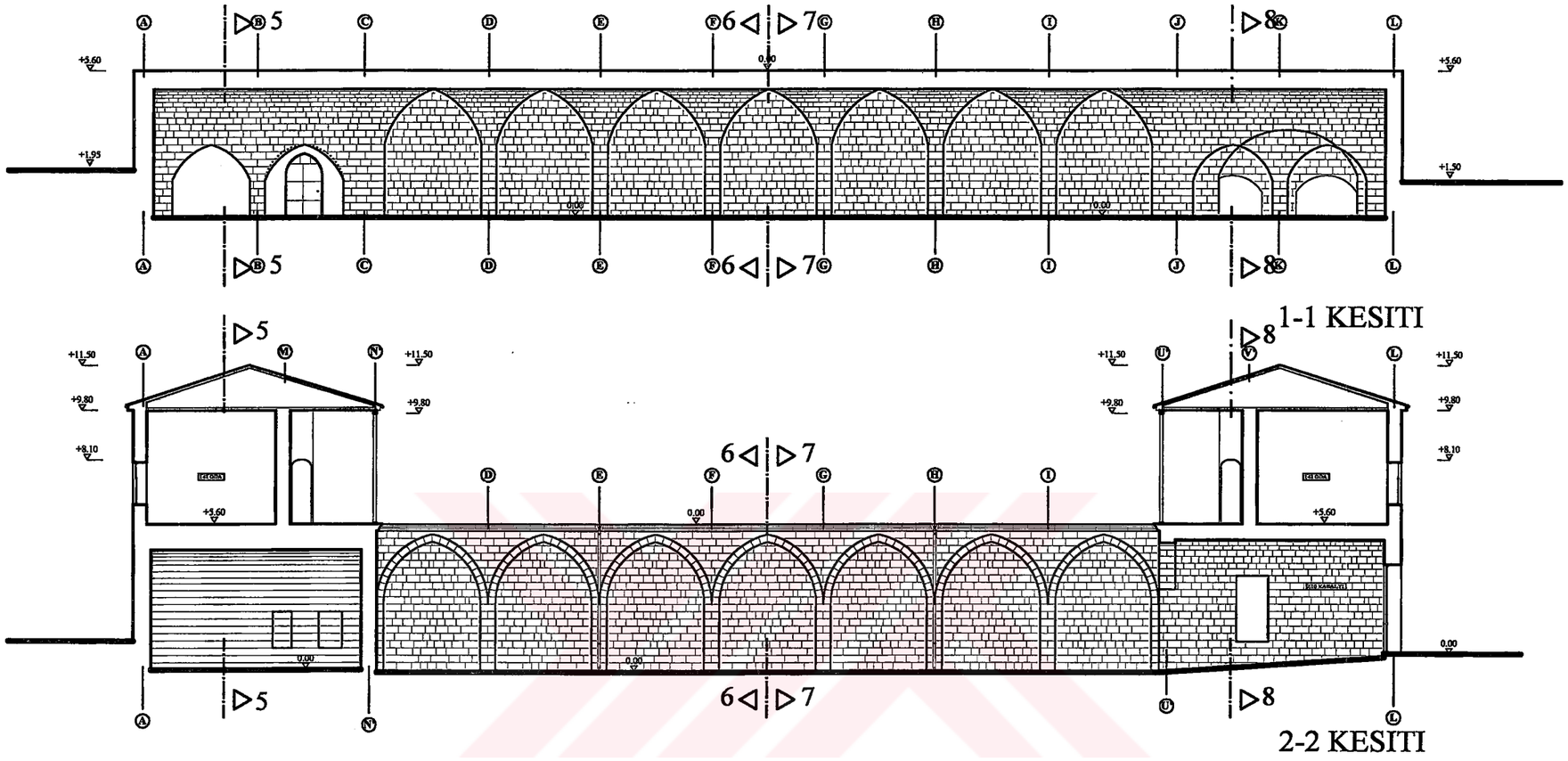
ZEMİN KAT PLANI

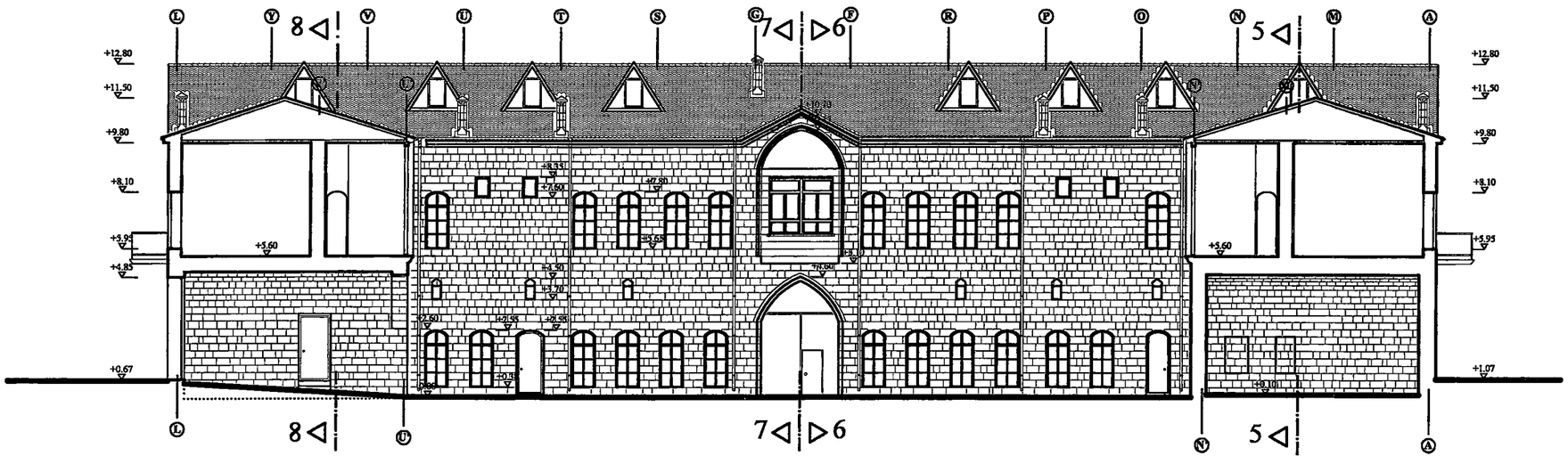

ÖLÇEK: 1/100

0 500

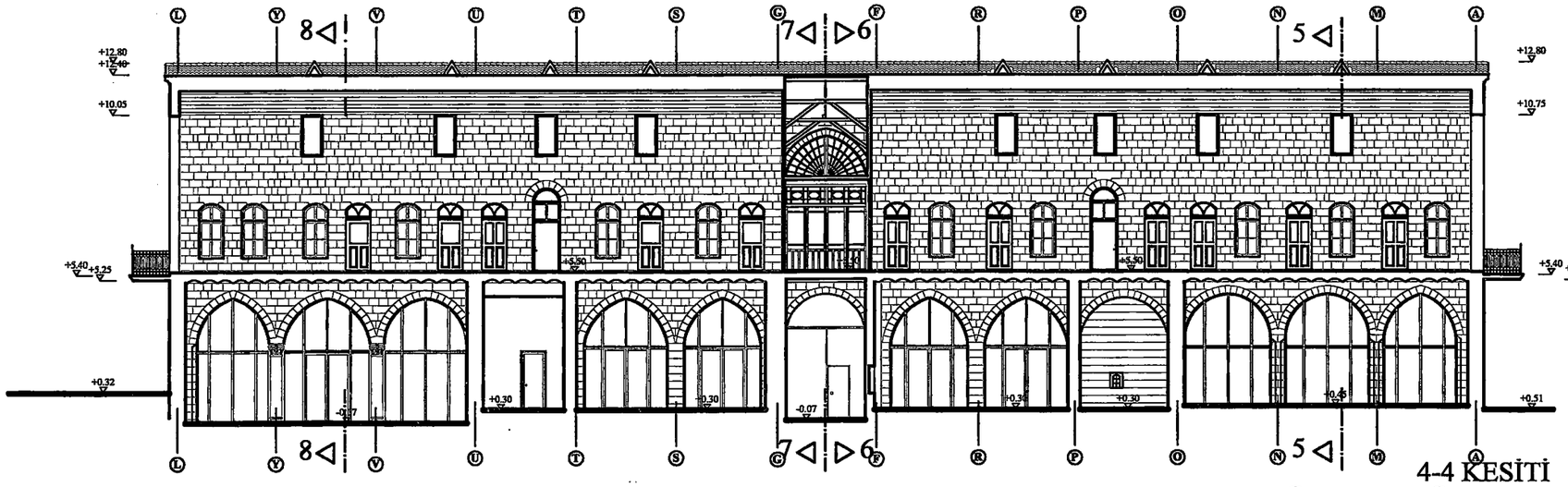
1. KAT PLANI

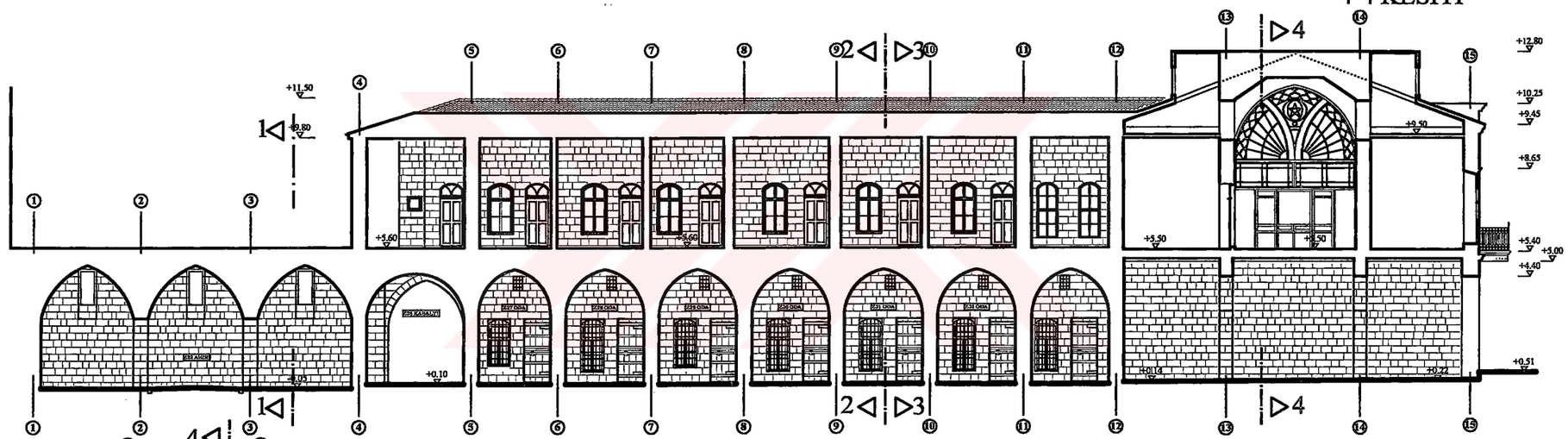

ÖLÇEK: 1/100

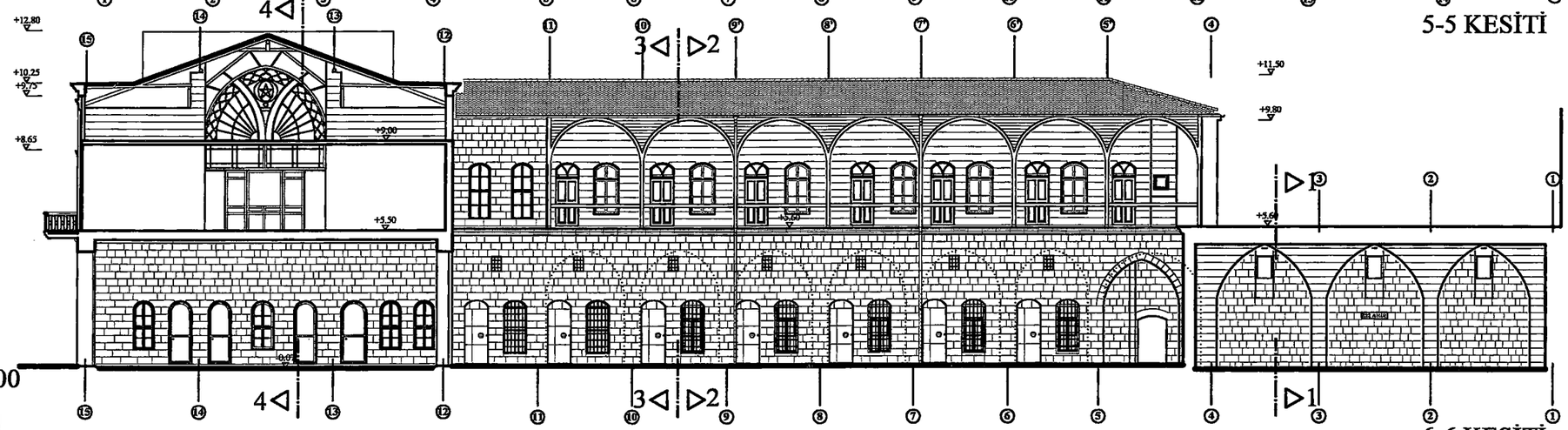
0 500

4-4 KESİTİ

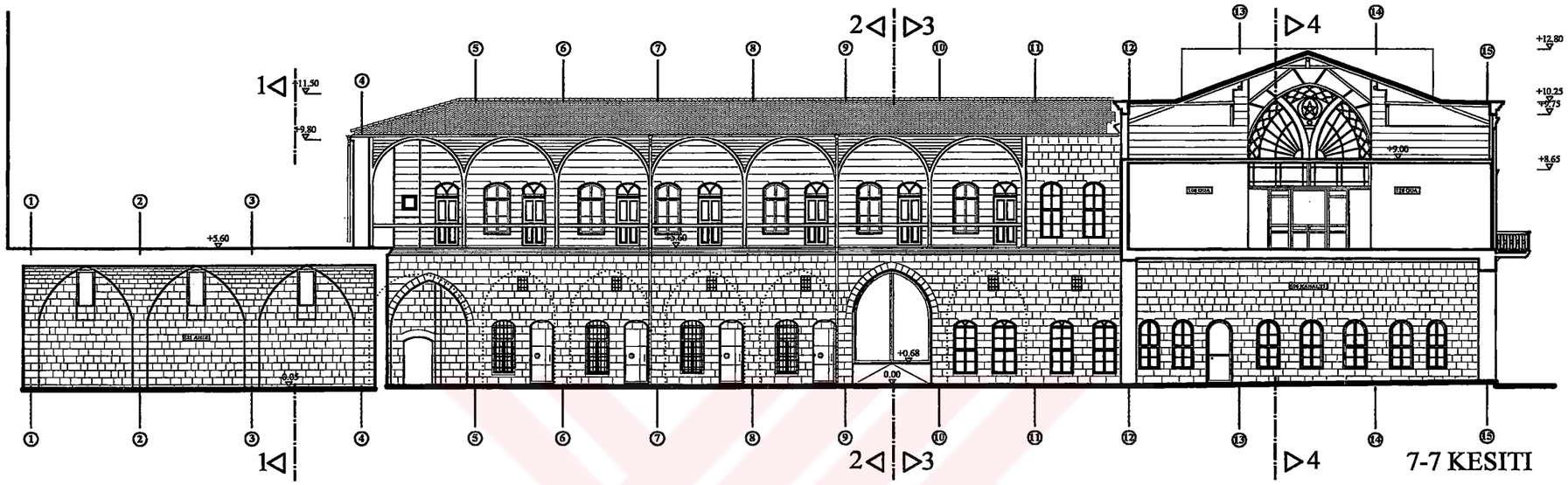
5-5 KESİTİ

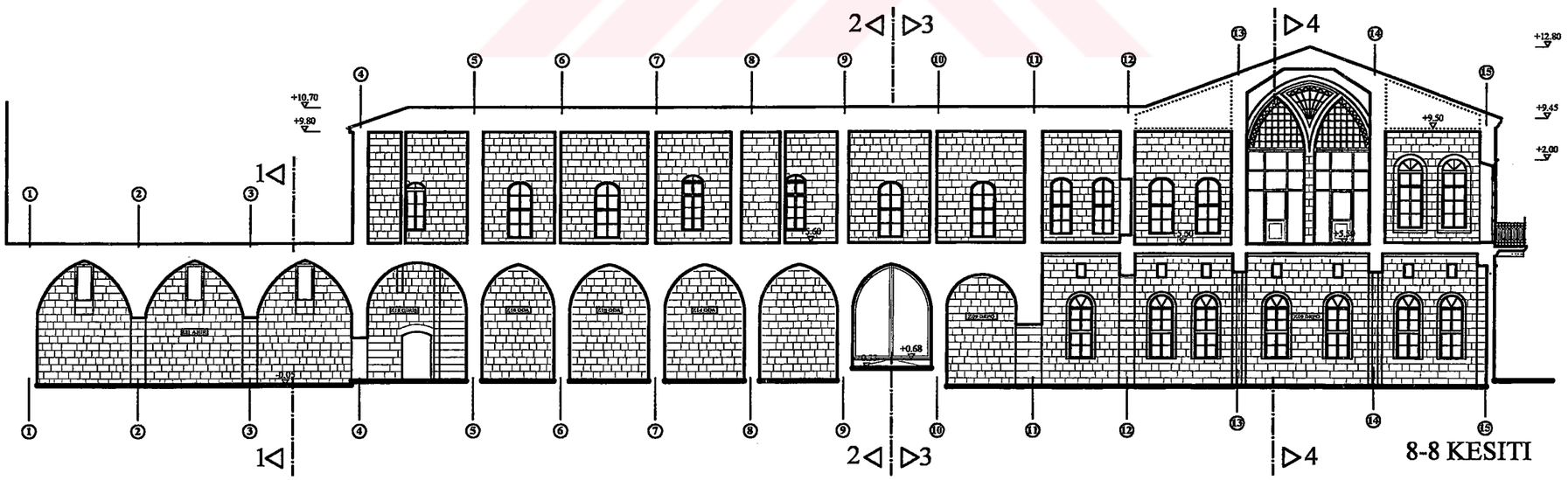
6-6 KESİTİ

ÖLÇEK: 1/100

0 500

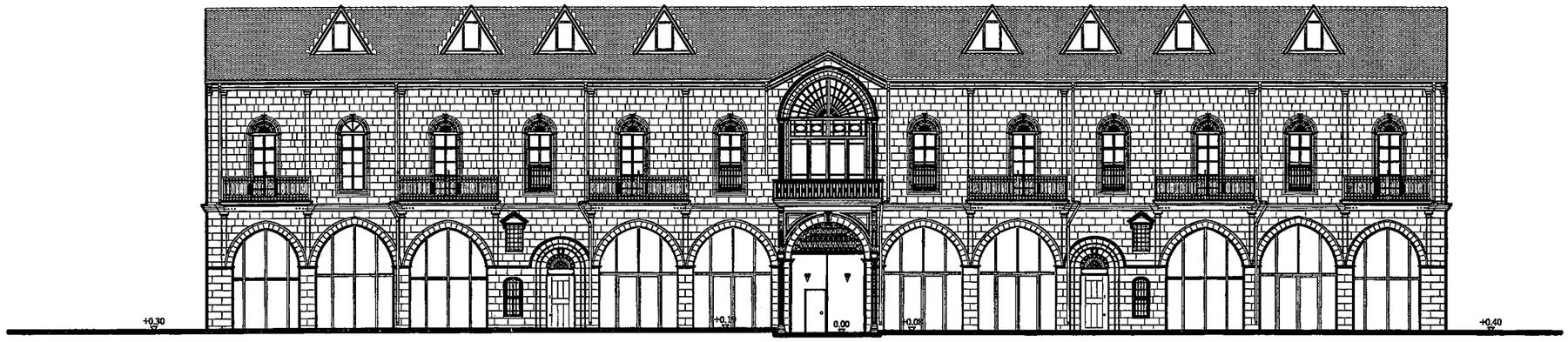
7-7 KESITI

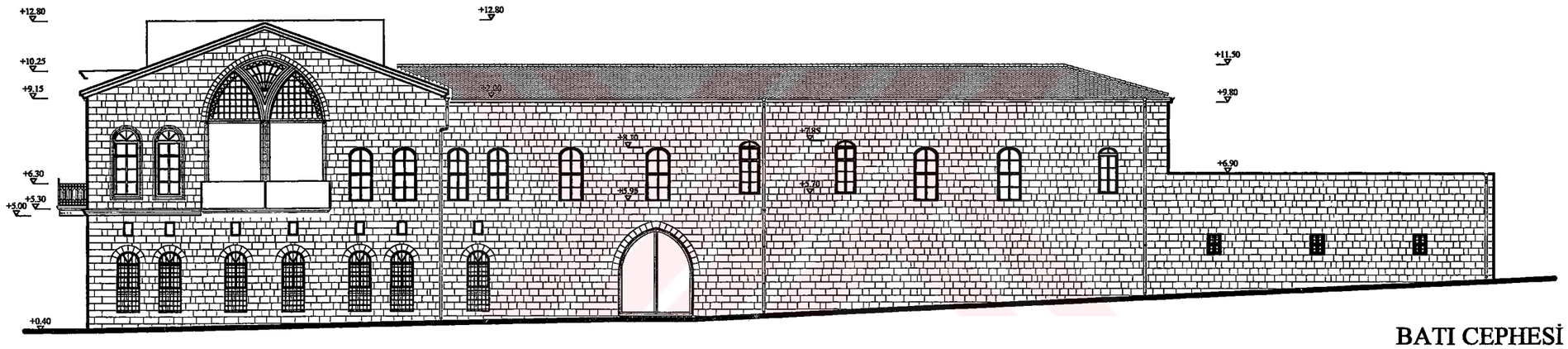
8-8 KESITI

ÖLÇEK: 1/100

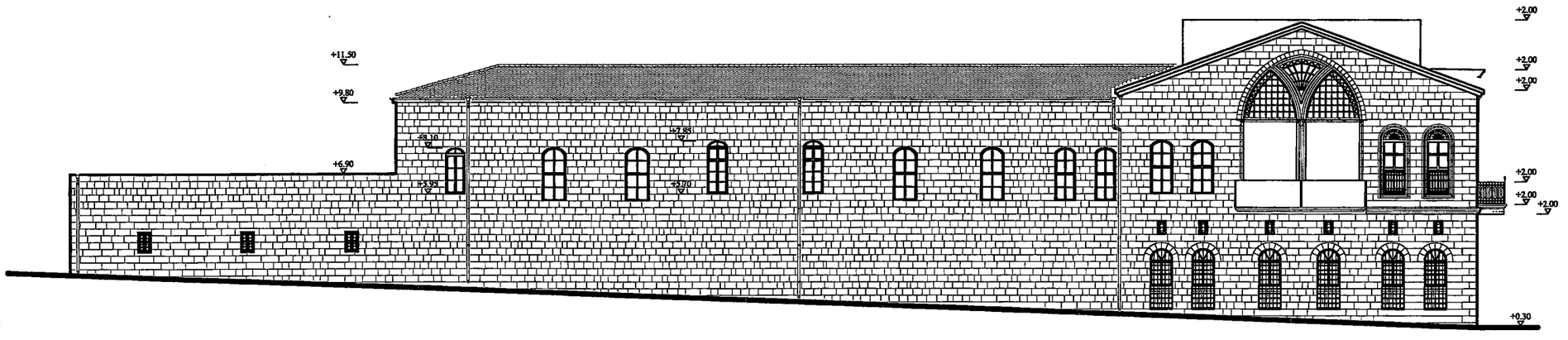
0 500

GÜNEY CEPHESİ

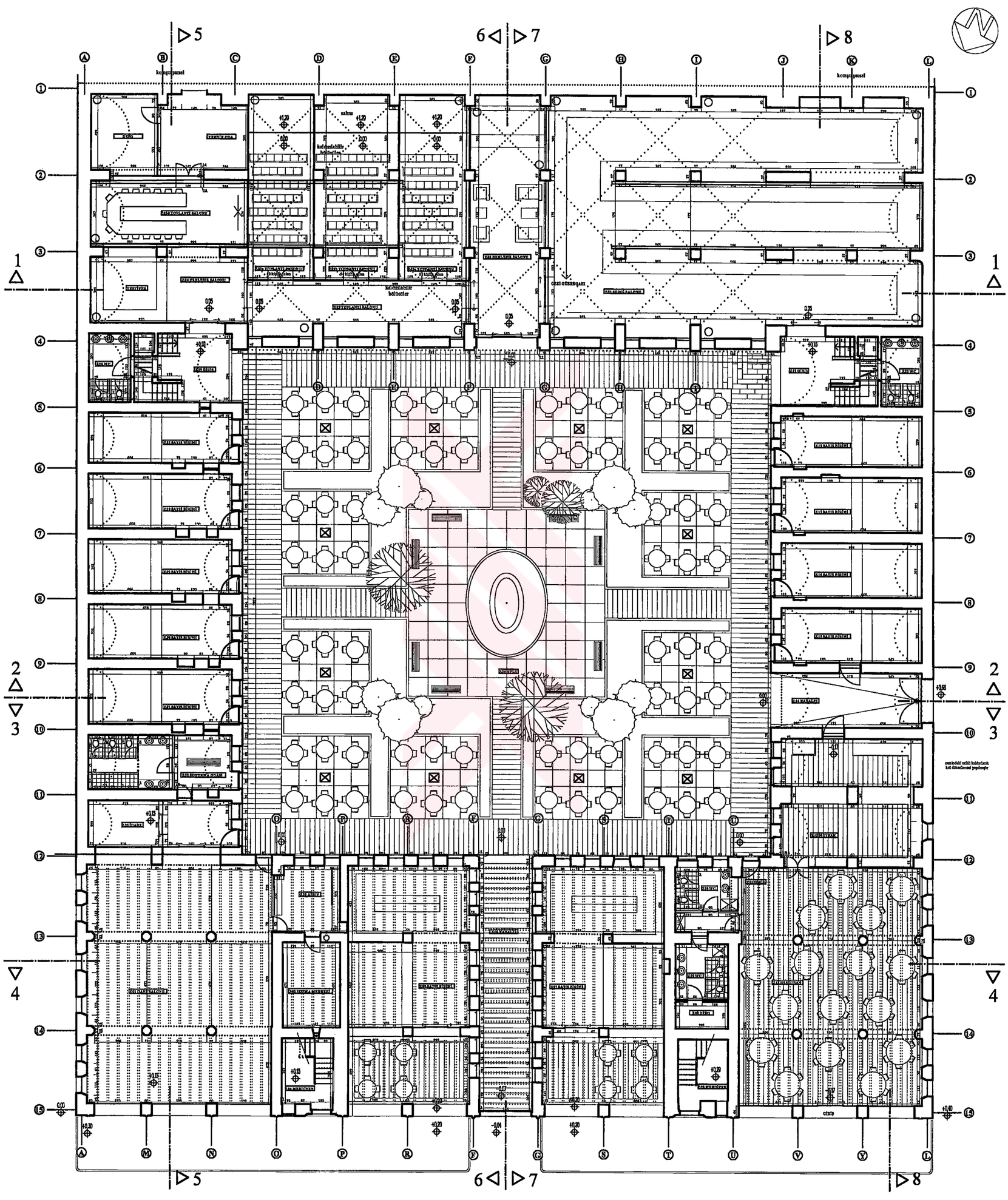
BATI CEPHESİ

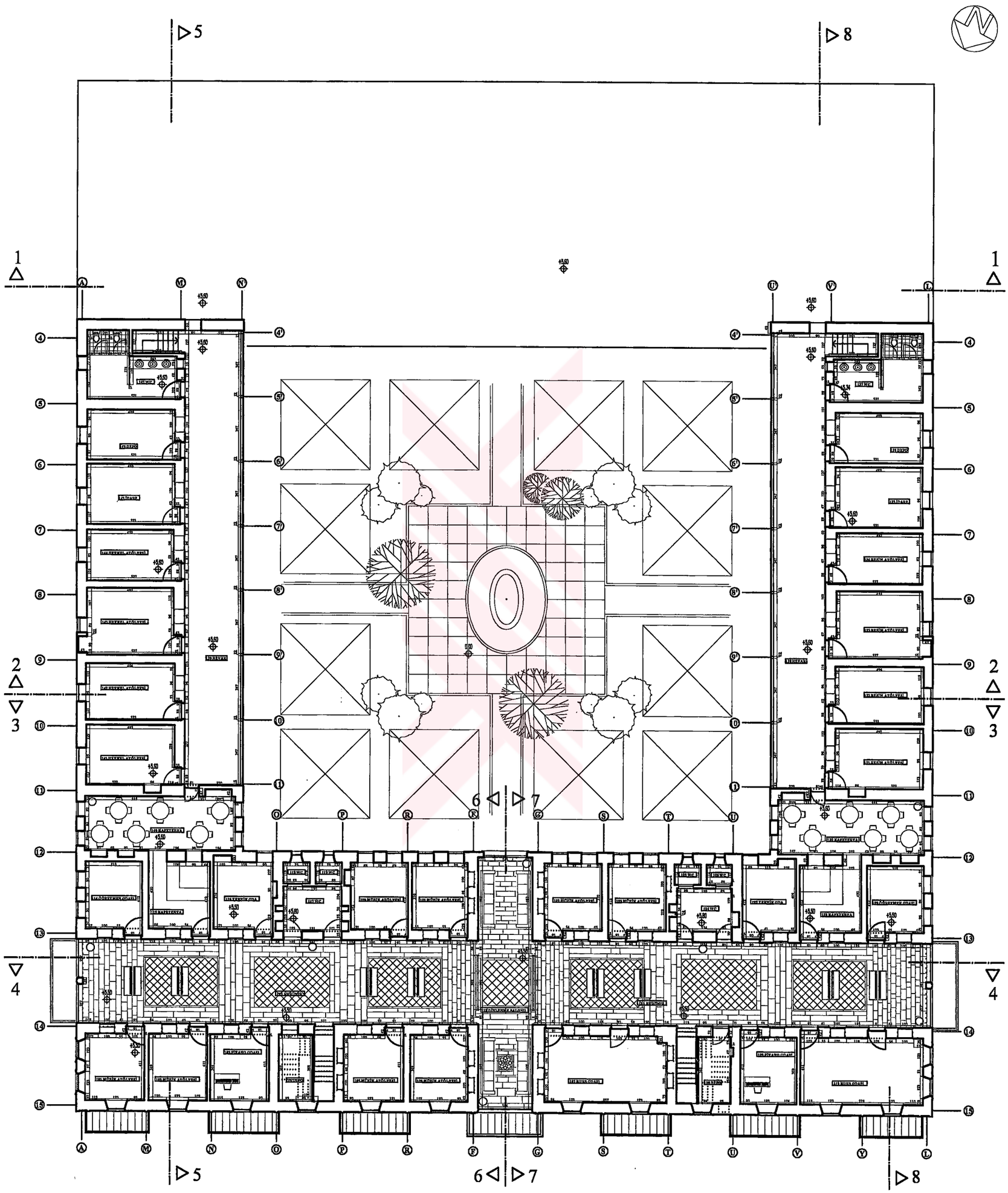
DOĞU CEPHESİ

ÖLÇEK: 1/100

0 500

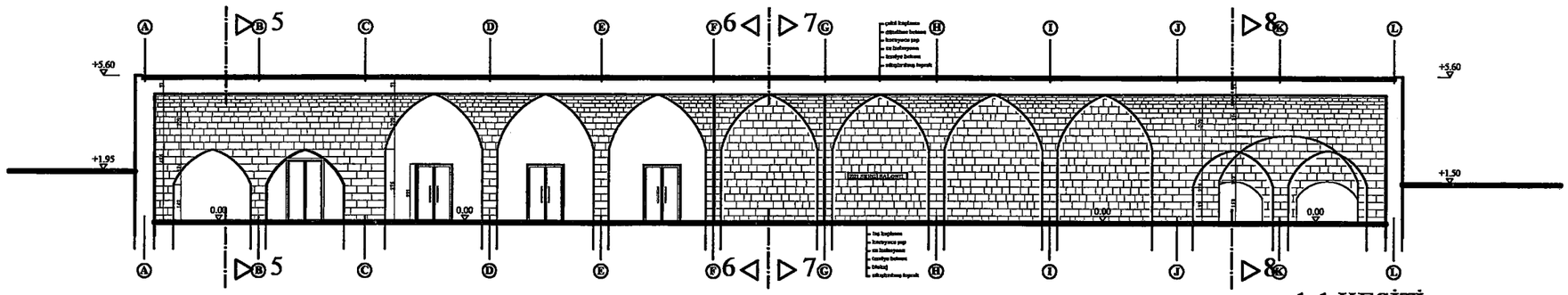
ZEMİN KAT PLANI

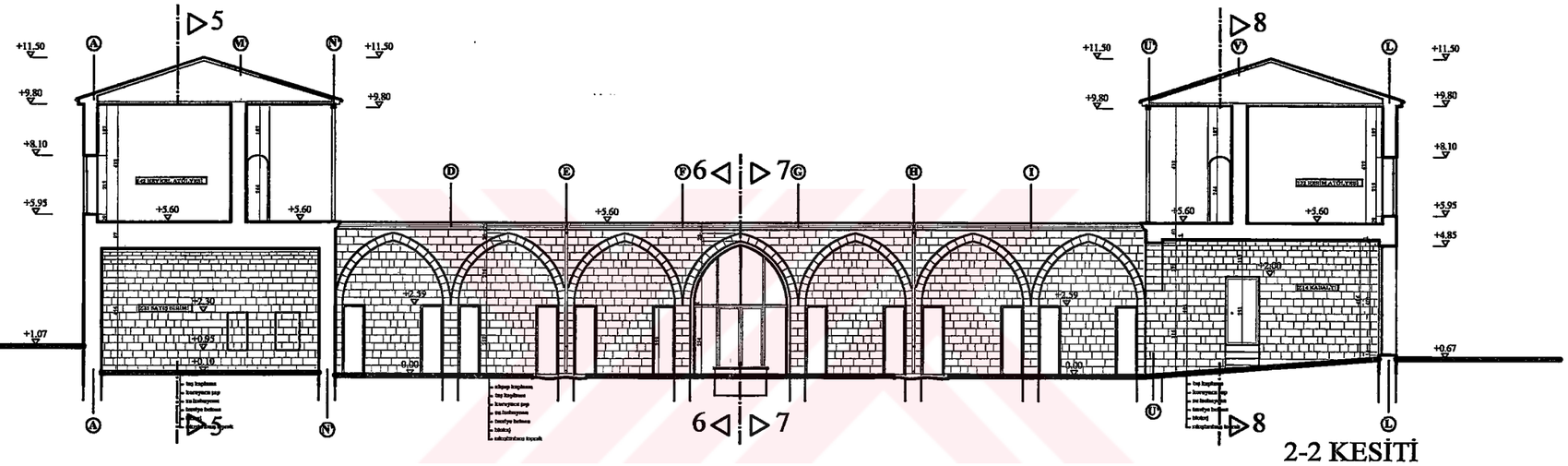
ÖLÇEK: 1/100

0 500

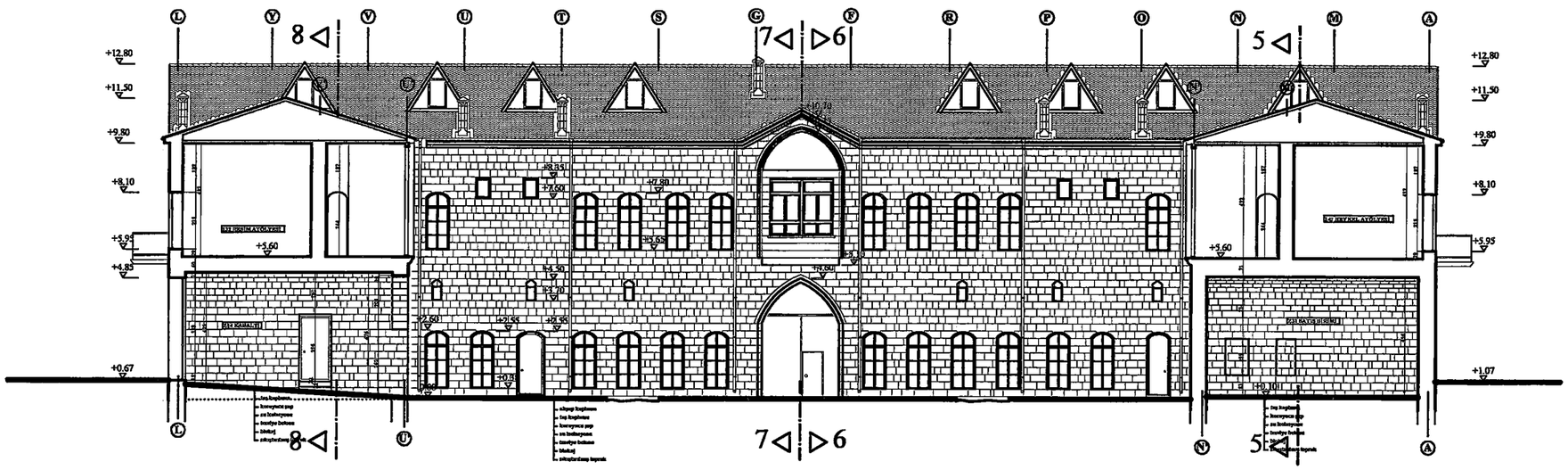
1. KAT PLANI

1-1 KESİTİ

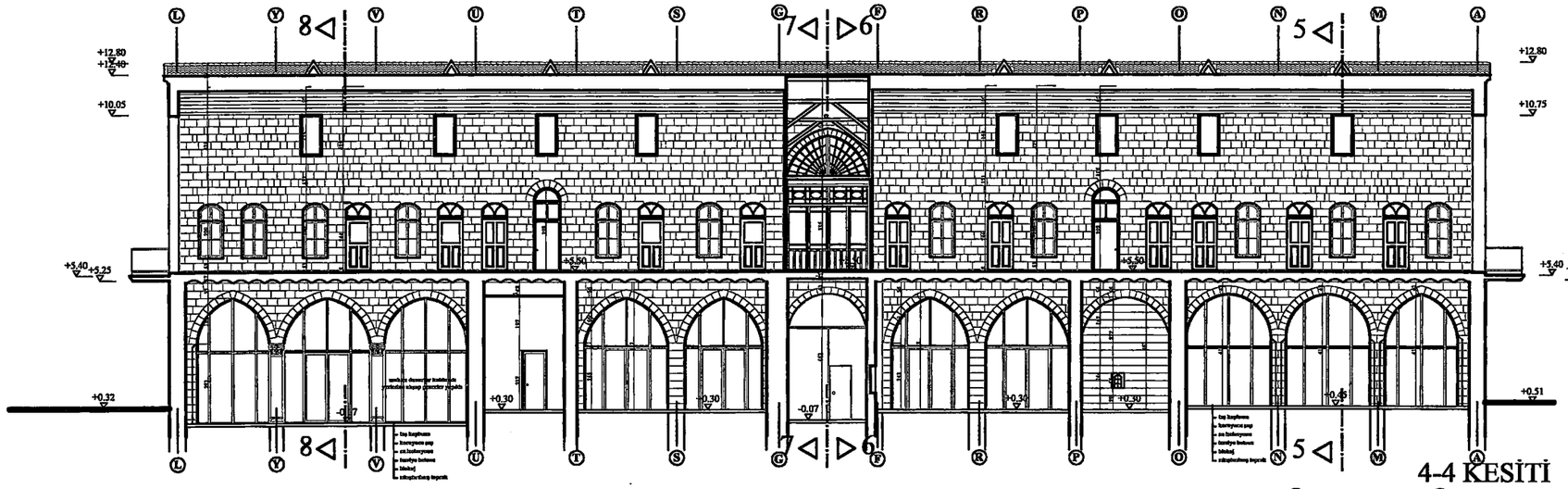
2-2 KESİTİ

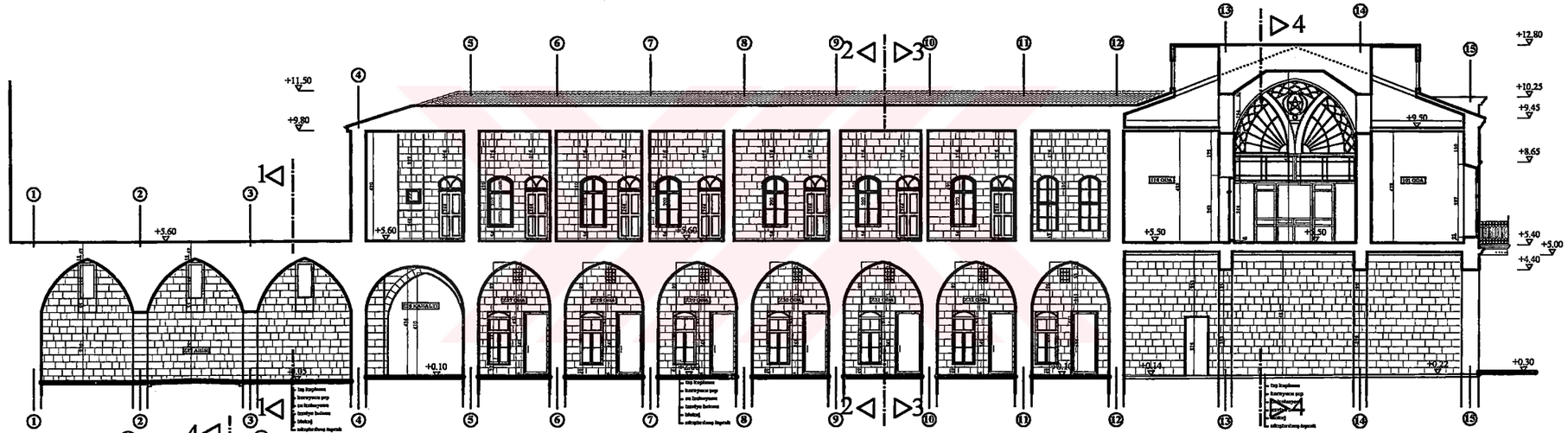
3-3 KESİTİ

ÖLÇEK: 1/100

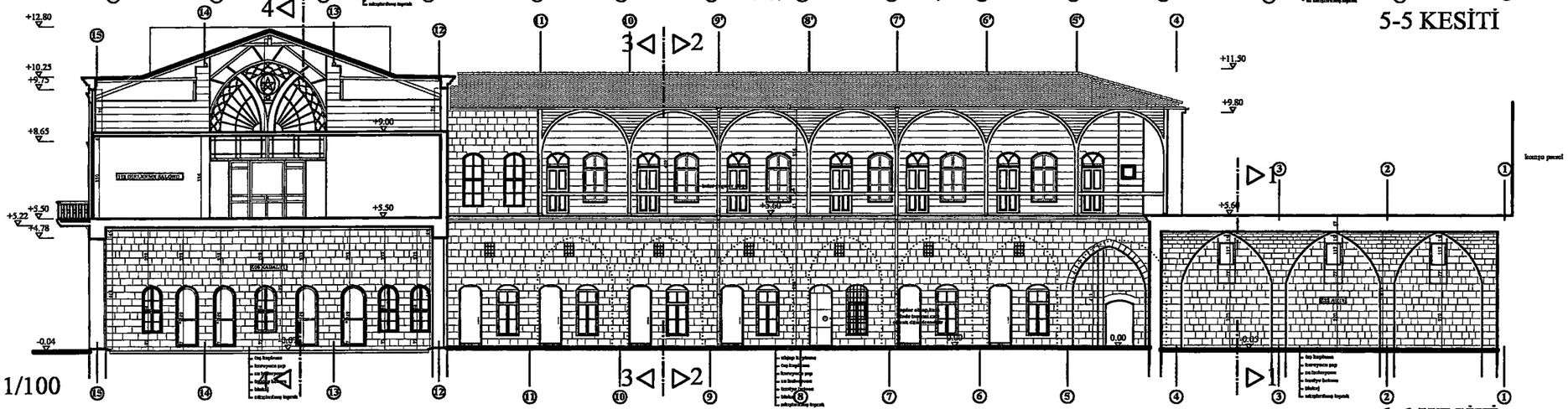
0 500

4-4 KESİTİ

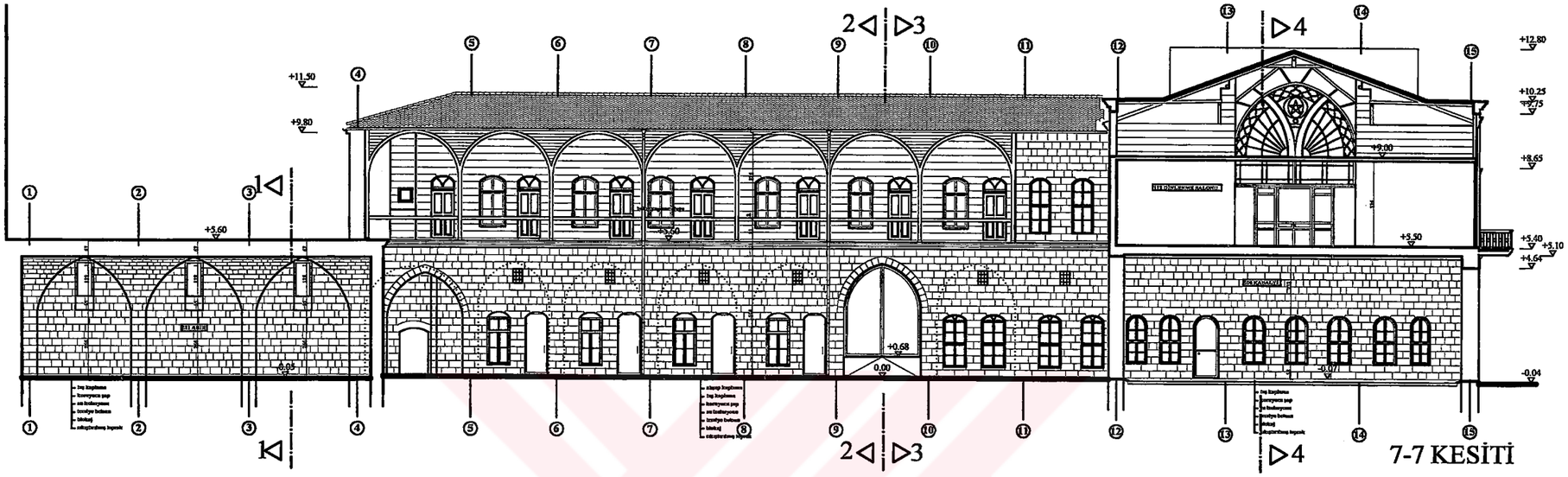
5-5 KESİTİ

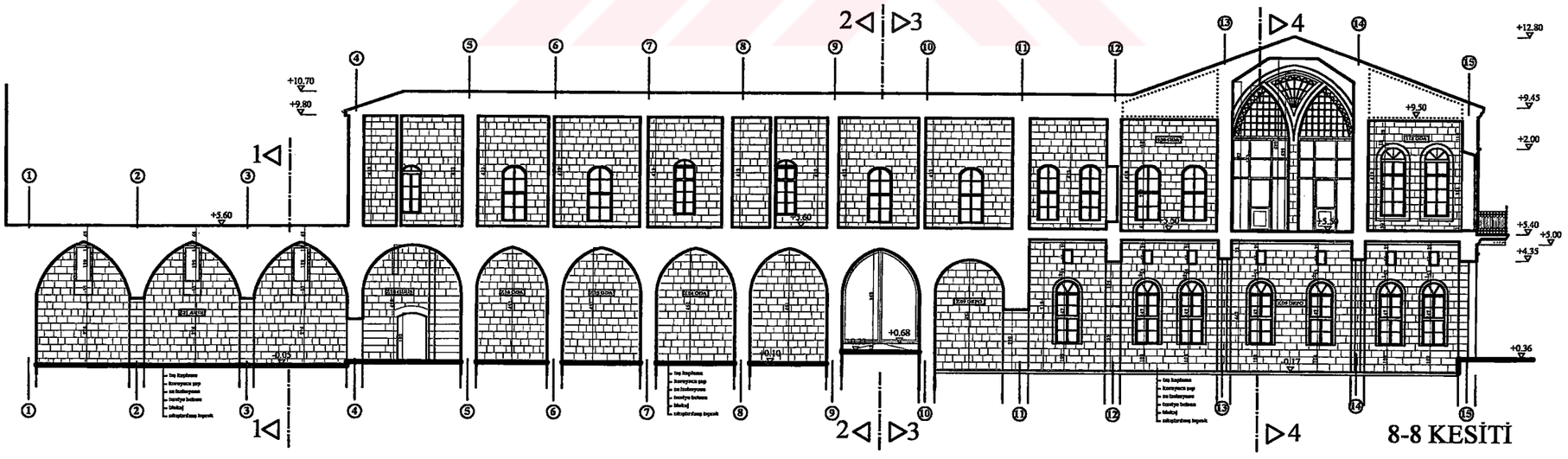
6-6 KESİTİ

ÖLÇEK: 1/100

0 500

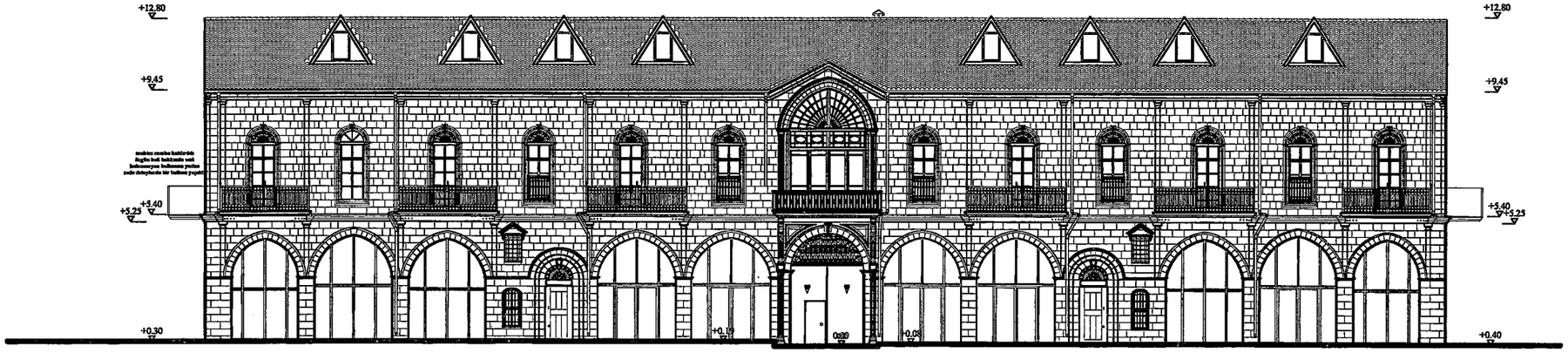
7-7 KESİTİ

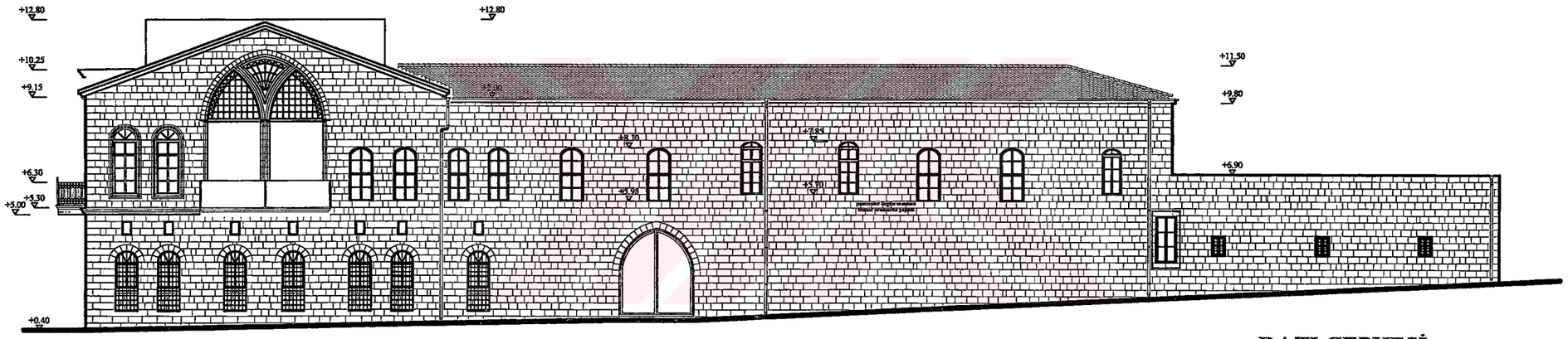
8-8 KESİTİ

ÖLÇEK: 1/100

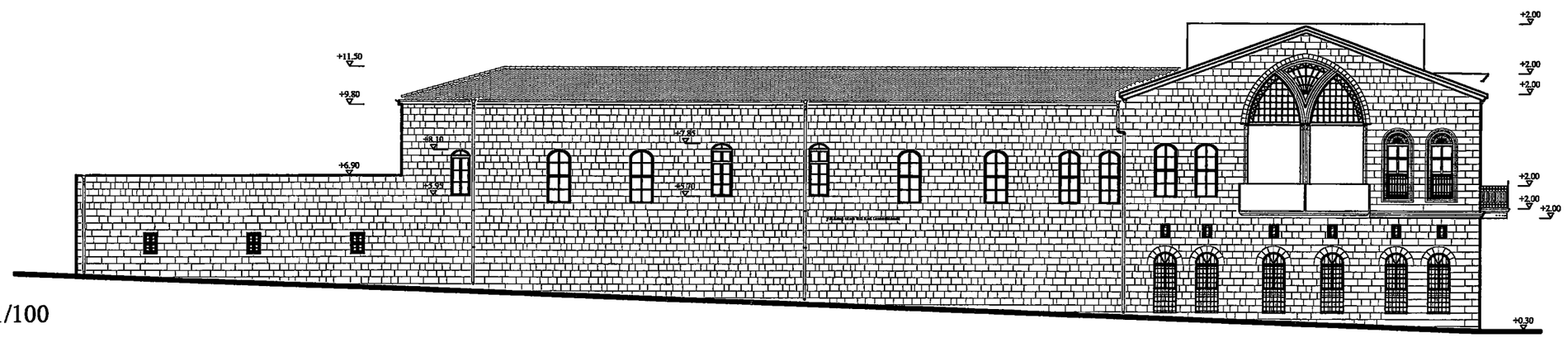
0 500

GÜNEY CEPHESİ

BATI CEPHESİ

DOĞU CEPHESİ

ÖLÇEK: 1/100

0 500

Y.DOÇ.DR.FARUK TUNCER

1534013 ZEYNEP DİNLER

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	20.05.1979	
Doğum yeri	İstanbul	
Lise	1990-1997	Gaziantep Anadolu Lisesi
Lisans	1997-2001	Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans	2001-2004	Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık. Anabilim Dalı, Restorasyon

Çalıştığı kurumlar

2001-2001	Tures Turizm Restorasyon A.Ş.
2004-Devam ediyor	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi